Alfred Andersch

KIZIL

ÇEVİREN: BURAK AYGÜN

Alfred Andersch (1914-1980); Münih doğumlu Alman yazarı; "Küçük burjuva ailesi"ne karşı duyduğu tepkinin sonucunda komünistlere katıldı ve Bavyera Komünist Gençlik Örgütü'nde önemli görevler üstlendi. 1933 yılında Naziler tarafından iki kez tutuklanarak Dachau Toplama Kampı'nda üç ay geçirmek zorunda kaldı. 1937 yılına kadar çeşitli işlerde çalıştıktan sonra zorla askere alındı. Irkçı bir emperyalizm uğruna anlamsız bir ölümü reddederek özgürlüğe firar etti. Bir süre sonra Amerikan ordusuna teslim oldu. ABD'de geçirdiği esirlik döneminin ardından döndüğü Almanya'da, *Der Ruf* (Çağrı) adlı bir dergi yayınlamaya başladı. Derginin saldırgan eleştirel tutumu, bir süre sonra Amerikalılar tarafından yasaklanmasına neden oldu. Yine aynı dönemde, çeşitli radyo istasyonlarında edebiyatla ilgili yayınları (zaman zaman H.M. Enzensberger'le birlikte) yönetti. 1955 yılında ikinci kez denediği yayıncılık girişimi, ilkine oranla daha başarılı oldu: İki yıl süreyle yayınlanan *Texte und Zeichen* (Metinler ve İmler) adlı dergi, Arno

TELOS: 9
EDEBİYAT: 6

Alfred Andersch

Kizil

Kitabın Özgün Adı
Die Rote

Almancadan Çeviren
Burak Aygün

Kitap, Diogenes Verlag tarafından 1974 yılında yapılan baskıdan dilimize aktarılmıştır.

ISBN 975-545-007-6

Kapak Fotoğrafı
M. Ener

Kapak Tasarımı
Nazlı Ongan

Dizgi
Huriye Zengin (Palatino, 9.75)
Düzelti
Hakan Kete
Ofset Baskıya Hazırlık
Proses A. Ş.
Kapak Baskı
Yön Matbaacılık
İç Baskı ve Cilt
Ayhan Matbaası

Birinci Basım
Eylül 1991

TELOS YAYINCILIK
Cağaloğlu Yokuşu, Evren Han, Kat: 4 34470 Cağaloğlu/İstanbul
Telefon: 511 06 26 Fax: 511 32 94

alfred andersch

kızıl

Çeviren: Burak Aygün

telos

İçindekiler

Çağdaş besteci, eserlerini hakikate dayandırarak yazar.

Claudio Monteverdi
Modern Sanatın Kusursuzluğu, Venedik 1605

Cuma

Ekspres tren ve bir evin incelenmesi - Do Majör'den Do Diyez Majör'e geçişin nedenleri - Milano Café Biffi'de bir hanımın verdiği ani karar - Giorgione'nin eseri "Fırtına"nın irdelenmesi - İncelmiş insanların ışığı - Montecatini'nin sirenleri

Merkez istasyonunda yerler kuruydu: cam, duman ve betondan bir gövdenin altında kupkuru... Ama, Venedik ekspresi, üzerinden sular damlayarak geldi. Birkaç dakika önce, yağmurdan, yağmurlu bir öğleden sonrasının kasvetinden kurtulup perona girdiği kesindi, *Kalkış 16.54, yani beş dakikam var*. Vagonun içi hâlâ soğuk olduğundan, Franziska yalnızca eldivenlerini çıkarıp oturduğu yere koydu ve tekrar dışarıya çıktı. Vagon belki insanı ürpertecek kadar soğuktu ama, dışarıdaki Ocak ayı rüzgârı, insanı iliklerine kadar donduruyordu. *Belki de hamileyim*. Sırtındaki deve tüyü mantosuna rağmen donuyordu; kahverengi el çantasını koltuğunun altına sıkıştırdı ve ellerini ceplerine soktu. *Sigara, tren hareket edince ilk işim bir sigara yakmak olacak*. Yanında durduğu vagonun kenarındaki suların, istasyonun dumanlı havasında nasıl küçük buhar kümeleri oluşturduğunu, bunların sonra nasıl yoğunlaştığını ve peronun ışıkları yanınca nasıl sarı sarı parladığını gördü. *Herbert beni izlemiş olsa ve aniden yanımda belirse, eldivenleri içeride bırakıp onunla giderdim. Şu anda buraya gelmesi, son anda dahi olsa uzlaşma yoluna gidebiliriz anlamına gelir. Bazen nasıl da korkak oluyorum*. Milano'nun merkez istasyonu karanlık bir yerdi, özellikle Ocak ayının böyle yağmurlu ve sıkıntılı öğleden sonraları. İstasyona, köşeli sütunları olan büyük bir kapıdan giriliyordu. Franziska tramvaydan iner inmez istasyona koşturmuştu. Binanın önünde duran, yolcu alan veya indiren, sonra tekrar hareket eden taksilerin ardı arkası kesilmiyor-

du. Franziska yılın bu zamanı henüz pek dolu olmayan yürüyen merdivenlerden birine binmişti. Önündeki kadın ufak tefek ve zayıftı, elindeki yamalı alışveriş çantalarında paketler ve şişeler görülüyordu. Yaşlı, yoksul, kötü beslenmiş, cin gibi bakışlarıyla dişi bir atmaca diye düşünmüştü Franziska. Kadın yeni gelmiş bir trenden dağılan kalabalığın arasında kaybolur kaybolmaz da gişeye gidip ilk trenin ne zaman kalkacağını sormuştu.

«Nereye?»

«Nereye olursa!»

Gişe memuru onu şöyle bir süzdükten sonra saate bakmış ve «Venedik ekspresi, beşe altı kala,» demişti.

Venedik. Niye Venedik olsun ki? Orada ne işim var benim? Ama bu garip rulet oyununda sıfıra oynayan ben değil miyim? Sıfıra oynadım ve renk geldi. Herhangi bir yer, sıfır demekti zaten. Bilye Venedik'te durdu. "Sıfır" adında bir şehir olmadığı için sanırım.

«Güzel, Venedik'e bir bilet, lütfen.»

«Gidiş-dönüş mü?»

«Hayır, yalnız gidiş.» Saatine bakmıştı. *Beşe on üç dakika var. Venedik, Herbert'in hayatta gitmemi beklemeyeceği diğer bütün yerlerden farksız aslında. Onu evde beklemek için Almanya'ya geri döndüğümü sanacak.*

«Dört bin altı yüz» demişti memur, bileti uzatırken.

Franziska ona bir beşbinlik vermişti. *Çok pahalı, Venedik'e gidiş gerçekten çok pahalı.* Memur paranın üstünü sayarken «Mevki farkını trende ödeyeceksiniz» demişti.

Kadın irkilmiş ve bir an bileti geri vermeyi düşünmüştü. *Daha yakın bir yere de gidebilirim. Mesela Torino'ya, hem ekspresе de gerek yok.* Ancak, adam ona bakarken bileti cebine sokmuştu. «Yedi numaralı peron.» *Yabancı bir kadın. Herhangi bir yermiş. Ya deli ya da bir fahişe, veya ikisi birden. Herhangi bir yere gitmek isteyen ve Venedik ekspresine bilet alabilecek kadar bol parası olan bir turist. Maaşımın dörtte biri. Deli bir fahişe. Saçları nasıl da uçuşuyor. O kızıl saçları. Hiçbir İtalyan kadını saçlarının böyle uçuşmasına izin vermez.* Memur, kadının arkasından utanmazca ve hayranlığını gizlemeksizin bakakalmıştı.

Aniden yanan ışıklar, istasyonun dışına çökmüş gri akşamı, henüz tam gece karanlığı olmayan koyu bir renge bürüdü. Hoparlörlerden Roma'dan gelen trenin istasyona girdiği anons edildi. Franziska, vagona binince, ekspres de, kocaman bir yay tarafından geriliyormuş gibi belli belirsiz ve karşı konulamaz bir biçimde harekete geçti. Yay az sonra gerçekten de rayların üzerinde giderek hızlanacaktı, tıpkı bir kurşun gibi. *Hızlı gitmek çok harika bir duygu. Bazı akşamlar, tiyatroya giderken, Joachim'in Porsche'siyle 160 yapardım. Dortmund-Düsseldorf karayolunda.*

Ekspresin hızlanmaya devam ettiği ilk anlarda kımıldamadan oturdu; ipek yumuşaklığıyla sessizce geceyi yaran çelikten okun hızıyla sarılıp sarmalanmıştı. *Çocukların olsaydı bu kadar hızlı kullanamazdın, derdi Joachim hep. Ben de, kullanırdım, diye cevap verirdim. Üstelik çocuğum yok, olmaz da. Dikkat ediyorsunuz çünkü.* Joachim'in kızgın yüzü gözlerinin önünden kaybolur kaybolmaz kondüktör belirdi

karşısında. Bileti kontrol etti. «Differenza classe e supplemento Rapido.»* Adam fark biletini keserken, Franziska endişeyle söyleyeceği ücreti bekledi.

«İki bin beş yüz liret.»

Franziska iki onbinlikten birini çıkardı cüzdanından. Kondüktörün bozuk parası vardı. Adam gidince gözlerini kapadı ve arkasına yaslandı. *Yirmi beş bin liretim ve biraz da bozukluğum vardı. Az, çok az, ama bana on gün yeterdi. Yedi bini gitti, on sekiz bin kaldı geriye, biraz da bozuk para. Bu trene binmek çılgınlıktı. Tutarlı davranmadım, birinci sınıf vagonlarıyla bu ekspres bir aldatmaca sadece.* Yumuşacık koltukları, ısıtılmış kompartımanları, ışıklandırması ve hızıyla, yaptığı şeyi konforla kuşatabilir, zarafetle yapabilirmiş yanılsamasını yaratıyordu Franziska'da. *Tahta bir kanepede üç kişinin arasına sıkışmış olmalıydım şu anda.* Bu düşünceyle ürperdi, gözlerini açtı, birdenbire sigara içeceğini hatırlayıp bir sigara yaktı. *İki bin dört yüz lirete ucuz bir otelde iki gece kalınırdı. Yani iki gece ve üç gün! Aman Tanrım, ne büyük aptallık! Daha ilk adımımı bile yanlış attım. Bu kötüye mi işaret acaba?*

Öyle olduğuna inandı ve Venedik'e vardığı andan itibaren sıkı sıkıya hesap tutmaya karar verdi. Sigara yok, paketteki sigaralarını saydı, on iki tane kalmıştı, *kendime hâkim olabilirsem yarın akşama kadar yeter*, sonra bitişik bölmede oturan adamın elindeki *Corriere*'in akşam baskısından birkaç başlığa göz gezdirdi. *Ancora nessuna decisione nella vertenza Callas - Opera, Mosca alla conquista dei mercati stranieri tre progetti per salvare il campanile di Pisa, l'abito da*

* «Ekspres için mevki farkı.»

sposa della Mansfield (Resimli). Hiçbiri de ilgisini çekmemişti. *Yanıma okuyacak hiçbir şey almadım. Yeni başladığım kitap bayağı güzeldi oysa. William Faulkner. Vahşi Palmiyeler. Çok zekice, çok vahşice, hayır, bu yeterli değil: Durmadan koşan bir kitap. Bu koşuşturma içinde kadere karşı kaldırılmış bir yumruk, vurmadan indirileceği bilinen bir yumruk. İnecek, ama bir yumruk olarak kalacak, sessizce sıkılı, gövdeye bitişik, yenik ama uyanık. Kitabı şu anda okuyup bitiremeyecek olmam çok kötü. Milano'daki otel odasının bir köşesinde duruyor. Herbert sevmemişti bu kitabı, rahatsız olmuştu. Hoş Faulkner'i anlayacak kadar İngilizcesi yoktur, ama zaten Amerikan Edebiyatı'ndan da pek hoşlanmaz. Şişirilmiş bulduğu bu tip eserler yerine o, "güzel" kitaplar okur. Görgülü ve bilgili, dudaklarından kaba hiçbir söz dökülmeyen insanlar. Hâlâ gizlice Rilke'yi okuyor sanırım. Gizlice, çünkü açıklarsa savunmasız kalacağından korkuyor. Hele Dostoyevski'den Beckett'den, neo-realistik filmlerden ödü kopar. Mesela "Il Grido"* yu iğrenç bulmuştu, Estetik uzmanı. Milano'da sinemadan çıkar çıkmaz, bunu söyleyince, yolun ortasında bırakıvermiştim onu. Gelmesine hiç gerek yoktu. Gelmesen daha iyi olur demiştim ona; ama merak etmiş, benim izlediklerimi o da izlemek istemişti.*

Franziska, *Corriere* okuyan adamın arada bir göz ucuyla kendisini süzdüğünün farkına vardı. Orta yaşlı bir İtalyan işadamı, *yakışıklı, biraz şişman ama yapılı. Burnu o kadar havada ki hayatının sonuna kadar soğuk biri olarak kalacak, Almanya'da orta yaşlı işadamları kendinden emin ve soğuktur ama böyle kendini beğenmiş değildirler, çünkü yakışıklı değildirler, kendileri-*

* Çığlık. Michelangelo Antonioni'nin bir filmi. 1957.

ne duydukları güvenin ardında ruh hastalığı ve iktidarsızlıktan başka bir şey yoktur, bu nedenle çok çalışırlar. Ama buradakiler hem kendini beğenmiş, hem iktidarsız değiller, bizimkilerin yarısı kadar çalışıp, daha iyi iş yapıyorlar. Adamın bakışından rahatsız oldu, *saçlarım korkunç görünüyor olmalı,* öyle ya da böyle tuvalete gidecekti nasıl olsa, Milano İstasyonu'nda o kadar üşüdükten sonra. El çantasını aldı ve ayağa kalktı. O sırada *Novara*'dan bir haberi okumakta olan adam başını kaldırdı, *tuhaf, bavulu olmayan bir kadın, çok tuhaf, ama bu turistlerin hepsi delidir zaten, belki Milano'da bir evi, Venedik'te de bir sevgilisi vardır, ya da tam tersi, kızıl saçlılar daha fingirdek olur derler, çok tuhaf, ufak bir çantası bile yok, ah ben polis olacaktım ki, en azından geceliğini koyacağı bir çanta, yoksa geceliği de mi yok, çıplak uyuyan bir karım olsun istemezdim. Gecelik giymiş tatlı bir İtalyan kızından daha tatlı hiçbir şey yoktur.* Franziska, trende tuvalete gitmekten nefret ederdi. Ama ekspresin tuvaleti çok temizdi, bu nedenle duyduğu tiksinti geçti. Sonra aynanın karşısında saçlarını taradı ve rujunu tazeledi. Kompartımanına geri döndüğünde pencereden dışarıyı seyretmeye başladı; güneybatıda ufuk çizgisi hâlâ aydınlıktı. Son ışın demeti ovaya yayılıyordu, yağmur durmuştu ama hava soğuk olmalıydı, çünkü buğulanan camı arada bir eldivenleriyle silmek zorunda kalıyordu. *Belki de hamileyim.* Tren yavaşladı. Evler görünüyordu tek tük, fabrikalar, aydınlatılmış, yeni, gıcır gıcır fabrikalar; Franziska *Corriere* okuyan adamın ayağa kalkıp paltosunu giydiğini ve yukarıdan bavulunu indirdiğini duydu, fakat başını çevirmedi. *Demek Verona imiş. Milano ile Venedik*

arasında ekspresin durduğu tek yer. Burada inebilir, yarın sabah Münih'te, akşam da Dortmund'da olurum. Cebimde on sekiz bin liretle vazgeçmekten başka çarem yok aslında, şimdi ne olacak halim? Herbert'le kalmak çok kolay olurdu. Kahrolurdum belki ama kahrolmaktan kolay ne var ki? Nasıl demişti Herbert? -önemsiz bir kaza yüzünden. Ürperdi, tren durdu, *Corriere* okuyan adamın indiğini, diğerlerinin bindiğini görmek için başını çevirmedi bile, camdan bakmayı sürdürdü. Verona'dan ayrıldıktan hemen sonra tren yavaşladı ve iki-üç dakikalığına durdu. Rayların az ötesinde bir ev görülüyordu. Bir zamanlar beyaz olan badanası artık sararmış, kirlenmiş, yer yer dökülmüştü. Birinci katındaki gri panjurlar sıkı sıkıya kapalıydı. *Birinci kattaki daire boş mu acaba?* Zemin katın panjurları ardına kadar açıktı ama pencereler karanlıktı. Evin çevresi toprak ve çakılla kaplıydı. Bahçedeki çamaşır iplerine asılmış birkaç gömlek ve havlu göze çarpıyordu. Ufukta artık yavaş yavaş kaybolan ışık, evin yanından geçen yolu aydınlatıyordu. Tren rayları ise aynı zayıf ışıkta fosforluymuş gibi parlıyordu. Verona'nın çıkışında ışıksız bir ev, *kesinlikle içeride birileri var ama ışığı yakmıyorlar,* ev küp şeklindeydi, teselli bulamayıştan, yıkılmışlıktan ve gizli bir yaşamdan payını almış bir küp. Karanlık bir yaşam, neredeyse düz damın üstündeki yuvarlak kiremitler, bacadan dökülmüş sıva parçaları, sıvası dökülmüş ve tuğlaları görünen duvarlarda rutubetin izleri, *böyle evler her zaman ilgimi çeker, onların sırrını keşfetmeyi isterim, İtalya'nın tamamı böyle evlerle dolu; insanların akşamları ışık yakmadığı, sırlarını sakladıkları evler, acılı ama umutlu bir giz*

dünyası. Çok romantiksin, derdi Herbert hep bana, bu evlerden birini seyretmek için arabayı durdurmasını söylediğim zamanlar, kendisi bir kere bile olsun dönüp bakmazdı böyle evlere, o yalnız saray ve kiliselerle ilgilenirdi. Palladio, Sansovino, Bramante, ah şu sanat tarihi. Trenin yeniden hareket etmesi evi aldı götürdü. Artık gece olmuştu. Franziska arkasına yaslanarak ikinci sigarasını yaktı. *Bu kadar dayanabilmiş olmam bile inanılmaz doğrusu.* Ağzındaki dumanı sertçe üfledi. *Biliyor musun Franziska, San Maurizio, Solari'nin ustalık dönemine en güzel örnektir. Gidip bir gün beraberce gezmeye ne dersin?* Onun, konyak bardağını burnuna yaklaştırıp nasıl da kokladığını hatırladı bir an. *Bir cümle ve bir hareket yetiverdi kararımı vermeme, üç yıldır ilahi bir buyruğu bekler gibi beklediğim kararımı.* Franziska yeni yeni şaşırmaya başladığını hissetti, başını koltuğa dayamış, elinde sigarası, korkunç bir hızla geceyi yalayan pencereden dışarıyı seyrederken.

Fabio Crepaz, Akşam üzeri

Fabio Crepaz, bezgin bir şekilde "Orfeo"nun partisyonunu karıştırıyor, kenara koyduğu kemanının yayıyla sayfalar üzerinde tempo tutuyordu. Orpheus'un arya bölümü oturmuştu ve iki keman tarafından çalınacaktı. Bu iki kemancıdan biri Fabio idi. Teknik açıdan her şey yolundaydı ama Massari'nin Pazartesi günü, genel provadan önceki son çalışmada yüzünü buruşturarak şöyle sızlanacağını biliyordu Fabio:

«Biraz daha canlı çalamaz mısınız, Bay Crepaz? Kaç defa söylemeliyim bunu? Sanki... Sanki...» Nasıl ifade edeceğini düşünecekti bir an. «Hayatınızdan bıkmış gibi çalıyorsunuz!»

«Ama sayın şefim, sesimi yükseltirsem vokali örteceğimden korkuyorum.»

«Sesinizi yükseltmenize gerek yok. Canlı, hareketli ve sıcak çalın, yeter!» Massari, müzik tarihine göndermeler yapma fırsatını da kaçırmayacaktı tabii.

«Beyler!», diyecekti bir profesör edasıyla, «Concitato denen bu tarzın, Monteverdi'nin esas buluşu olduğunu unutmayalım. Ondan önce sadece umudu yansıtan, rahat artikülasyonlar vardı, yani molle ve moderato. Ama öfkeyi hissettiren savaşçı duyguyu, ilk olarak o kazandırmıştır müziğe.»

«Öyleyse ne yapıyoruz şimdi?» diye sözünü kesecekti vokalist. «Devam ediyor muyuz?» Bunun üzerine Massari susup, partisyona bakacaktı.

«Siz haklısınız Crepaz, geri planda kalın!» diyen vokalistin, o bağıran aptalın, diktatörce hareketini beğenmediği için, sırf inat olsun diye, şefin istediği gibi biraz agitato çalacaktı Fabio. Massari de duyduğu şükranı bakışlarıyla belli edecekti.

Fabio, elindeki keman yayıyla partisyonun sayfalarını çevirirken, gerçekten, şefin de dediği gibi, hayatından bıkıp bıkmadığını düşündü. İçinde bulunduğu duygular, yaşamaktan bezmişlik olarak nitelendirilebilir miydi? Neredeyse elli yaşında olduğu için mi, evlenmediğinden mi, devrimci hareketler sırasında kaybedenlerden olduğu için mi, İspanya Savaşı'ndan, partizanların çarpışmala-

rından kaçıp Venedik'e dönmesi yüzünden mi, yoksa mesleğini kaybetmiş olmasından ötürü mü bezmişti hayatından? Fenice Operası'nın orkestrasında bir kemancı, Matteotti'nin tugayında eski bir tabur kumandanı, Dona di Piave bölgesinden çetecilerin lideri ve artık suya sabuna dokunmayan, ustaca keman çalan, az arkadaşı olan biri. Arkadaşları ile evde değil, gösterilerden sonra, Ugo'nun Barı'nda buluşurdu. Fazla sesi çıkmayan bir duldan kiraladığı iki odalı dairede yaşardı Fabio. Kadının yedi yaşındaki kızı kimi zaman seyrederdi onu keman çalarken. Bazen de annesi gelirdi Fabio'nun, taa Mestre'den, yaşlı ve ufak tefek annesi, babasının tutmuş olduğu balıklardan birkaç tanesini getirirdi ona. Bir saatten fazla kalmazdı hiç. Mestre'de bir fabrikada çalışan Rosa'dan, yani Fabio'nun kız kardeşinden dem vururdu. Bir türlü evlenip de çoluk çocuğa karışmadığı için azarlanma sırası Fabio'ya da gelirdi tabii. Fabio ona bazen para verirdi, çünkü yaşlı Piero'nun, yani babasının, balık tutamadığı zamanlar, hayatın onlar için ne kadar zorlaştığını bilirdi. İşte böyle bir hayattan bezmiş olabilir miydi Fabio? Concitato'ya fazla değer vermediği için mi bıkmış görünüyordu yaşamaktan? Peki neye değer verirdi? Sakin kafayla düşünmeye mesela. Zaten katıldığı bütün devrimci hareketlerin boşuna yapılmış olduğunu gösteren de buydu ona. Anlamsızca değil, ama boşuna. Koşulların devrimlerle değiştirilmesini isteyenlerden hiçbiri, ereklerini ifade edemiyorlardı artık. Modaları geçmişti çünkü. Abartılı idealistler. Yüzyılın yeni modası her şeyle alay etmekti. Para kazanmak ve alay etmek. Böyle bir zamanda insan

susar ve beklerdi. Massari'nin savaşçı ve öfkeli duygularını hissetmek isteyen yoktu. Concitato kötü bir tarzdı. Kaldı ki, Massari'nin Monteverdi yorumu da yanlış, diye düşündü Fabio. Monteverdi şu Concitato adlı buluşunu çok önemsemiş olabilir ama onun gerçek etkisinin nereden kaynaklandığını anlayabilecek kaç tane sanatçı var? Hiçbiri, sanat eserini dinleyen, okuyan veya seyreden insanı, asıl neyin büyülediğini bilmiyor. "Orfeo" mesela öfkeli veya savaşçı ruhlu değil; karanlık, sessiz ve melankolik bir opera kesinlikle. Fabio sayfaları çevirirken, ikinci perdede bir habercinin Orpheus'a haber getirdiği bölümde durdu. Metni okudu: «Sana geliyorum Orpheus, korkunç kaderin habercisi olarak: Güzel Eurydike öldü.» Fabio burada kemanını eline aldı ve haber okunduğu sırada geri plandan duyulması gereken Do Majör Tremolo'yu çaldı. Monteverdi buna ne derdi acaba? İhtirasın ve coşkunluğun parlayamadan sönmesi, taşamadan durulmasıydı kemanın aniden susuşu, hemen ardından org ile lirin altılı bir akorla Do Diyez tonuna geçmeleri. Bu, büyülü bir keder havası yaratıyordu. Büyük bir facia karşısında beklenen tepkinin ta kendisiydi. Sanatın ölümsüz yönü de buydu aynı zamanda: 1606 yılında adamın biri, bir facia karşısında doğru tepki gösterdiği için, eseri bugün dahi dinleyici bulabiliyordu. Monteverdi, Venedik'teki veba salgınını yaşamış, eserlerini de veba salgınlarının hüküm sürdüğü, Eurydike'lerin öldüğü, devrimlerin boşa gittiği ve atom bombalarının atılacağı zamanlar için yazmıştı.

«Seninle hiçbir yeri gezmeye niyetim yok!» diye cevap verdi Franziska. Herbert bir yudum bile almadan konyak bardağını tekrar masanın üzerine koydu.

«Neyin var?»

Biffi'de oturuyorlar, dev pencerelerden, pasajı dolduran yüzlerce insanı seyrediyorlardı. Hava dışarıda oturulamayacak kadar soğuktu. Montecatini'dekilerle bu sabah yaptıkları iş görüşmeleri ve öğle yemeğinden sonra, Franziska dinlenmek için yatağa uzanmış, Herbert ise dolaşmaya çıkmıştı, *hayır, o dolaşmaya çıkmaz. O geç stilleri inceler, geç stilleri, erken stilleri, orta stilleri ve kendi stilini, kendi kendini inceler. Bir keresinde Profesör Moeller ile sanat tarihi üzerine sohbet etmiştik, Moeller nesnel biriydi, bir an için sanat tarihinin ne işe yaradığını kavradığımı sanmıştım. Moeller'in belirttiğine göre yardımcı bir bilim dalı idi. Ama Herbert için çok özel bir olaydı sanat tarihi. Elbiseleri ve konuşma tarzı gibi gururunu okşayan bir olay. Sabah Montecatini ile yüzde hesapları, öğle üzeri Solari ve geç stili, her şey sanat ve estetik bir oyundu sanki. Bu yolla çok şey elde edilebilirdi ama Joachim'in elde etmiş olduğu kadar değil. Bu nedenle Herbert yalnızca bir mümessildi. Estetik uzmanları mümessil olurlar, iş yolculuklarına çıkarlardı. Fakat Joachim şefti, girişimciydi. Çevresini estetik duygusuyla değil gücüyle etkilerdi.*

«Bir derdin olduğu kesin.»

«Joachim'i düşünüyordum,» diye cevapladı Franziska.

«Öyle mi?» dedi Herbert. «Affedersin, rahatını bozmayayım o zaman.»

«Rahatsız etmiyorsun. -Ben Joachim'i düşünürken».

Herbert'in bakışları öfkeliydi.

«Bir kez daha ölümcül kadını oynamak istiyorsan eğer, -lütfen!»

Çok sevdiği laflarından biridir "lütfen". Bu kelimeyi her söyleyişinde tadına bir daha vardığı, ses tonundan belli olur. Ben gerçekten ölümcül bir kadın mıyım? Bakışları pasajın fantastik dekorasyonuna, oradan da birkaç masa ötede kahvesini yudumlayarak *Corriere* okuyan adama takıldı. *Ölümcül bir kadının hayat hikâyesi: İngilizce, Fransızca ve İtalyanca'dan lisanslı bir tercüman sekreter, birkaç arkadaş, birkaç yurtdışı gezisi, Joachim'in yanında bulunan bir iş... 26 yaşında onun sevgilisi oldum. Üç sene içinde bana hâlâ evlenme teklif etmemiş olduğundan hayatımı Joachim'in arkadaşı ve ihracat mümessili Herbert ile birleştirdim. Benim açımdan bir inat gösterisi, Herbert açısından estetik ve kârlı bir kontrat. Şimdi biliyorum ki kendi doğamıza aykırı. Artık 31 yaşındayım ve böyle devam edemeyeceğimizin farkındayım.* Aklından bunlar geçerken bakışlarını ilerideki adamdan ayırmış ve önündeki çay fincanına dikmişti.

«Muhteşem bir yeri ziyaret etmemek için mantıklı bir sebep göstermeni bekliyorum,» dediğini duydu Herbert'in. «San Maurizio, senin şu anki ruh halin için çok uygun bir yer olurdu bence.»

«Estetik bir güzelliğe sahip, değil mi,» diye sordu Franziska.

«Evet,» derken sesindeki alaylı ifadeyi duymazdan geldi. «Solari'nin estetik anlayışının bir zaferi.»

«Senin ince zevkine göre yani?»

«Saçmalama Franziska.»

«Bay Solari'ni görmeye gidebilirsin. Ben gelmiyorum. Burada kalıp pasajı seyredeceğim. Senin sanat tarihinden daha ilginç.»

«Bu iğrenç pasajı mı?»

«Steinberg'in gravürlerine bayılmıştın, hatırlamıyor musun?»

«Pasajdaki gravürler güzel. İğrenç olan pasajın kendisi.»

Franziska, ona anlamsız gözlerle baktı. Königsalle'deki Meyers'den aldığı kahverengi takım elbise vardı üzerinde. Eflatun rengi yün kravatı ise Bond Caddesi'ndeki Beale & Inman'dandı. Bacak bacak üstüne atmıştı. Koyu bronz tenliydi ve gözlüklerinin ardındaki gözleri açık maviydi. Zayıf, leptozom vücudu çok ince bir yağ tabakasıyla kaplıydı. Gereğinden fazla yumuşak olan elinde bir sigara tutuyordu. *Evde kütüphanenin önünde durduğu zaman çok yakışıklı gelir bana, o anda bilgili, kültürlü bir profesöre benzer. Ama bu kadar yakışıklı olmasına rağmen hiçbir kadın koşmaz onun arkasından. Altıncı hissimiz yüzünden midir nedir?*

«Sen itici bir estetik hastasısın!»

«İyice zevksizleşmeye başladın!» Konyak bardağını eline aldı ve bir dikişte bitirdi. Gözlükleri ardından boşluğa bakıyordu.

«Hayır, benim zevkim yerinde,» dedi Franziska,

«en azından seni itici bulacak kadar.»

Garson geldi ve Herbert'e başka bir şey isteyip istemediğini sordu. Herbert de yüzünü buruşturarak hayır anlamında başını salladı.

«Pasajdaki bir Cafe'de önünde boş bir bardakla oturamayacağını kaç defa söyleyeceğim?» diye çıkıştı Franziska. «İste birşeyler!»

«Bir konyak daha!» dedi Herbert.

Franziska bir sigara yaktı ve dışardan geçmekte olan iki Carabinieri'yi* izlemeye başladı. Adamların kafalarındaki üç köşeli kepler kalabalıktan ayırt edilmelerini sağlıyordu. Ciddi görünüşlüydüler. *Carabinieriler her zaman ciddi görünüşlüdürler zaten. Belki de poz kesiyorlar, ama hoşuma gidiyor.*

«Benden tiksinmeni, aniden arkadaşını düşünmeye başlamana borçluyum sanırım,» dedi Herbert.

«Tuhaf tuhaf konuşma yine, lütfen!» diye çıkıştı Franziska.

«İzin ver de şu anki konuşma tarzına ayak uydurmakta güçlük çekebileyim biraz, ne dersin?»

«Oo, gücendin galiba,» dedi Franziska. «Güceneceğini tahmin bile edemezdim. Bunun dışında hiçbir şey de seni incitemez sanırım.»

Soğuk bir edayla, *Corriere* okuyan adamın bakışına karşılık verdi. *Tartıştığımızı fark etti mi acaba?*

«Bu sözlerinle, sana ufak tefek yaramazlıkların için serbesti tanıyacak kadar anlayış göstermemi istiyorsan...» Herbert cümlesini tamamlamadı.

«Yaramazlıklarım için serbesti, ha?» dedi Franziska. Sonra kısık ama sinirli bir sesle sordu: «Senin patronunla, canı ne zaman çektiyse beraber oldum.

* İtalya'da bir tür jandarma.

Buna mı 'yaramazlık' diyorsun? Bence 'yaramazlık' kelimesi, seninle beraber olduğum dakikaları tanımlayabilir sadece. Seninle yattım, çünkü Joachim'den nefret ediyorum. Ona olan nefretimin doruğa ulaştığı anlarda hep seninle yataktaydım.»

Garson küçük tabağıyla birlikte getirdiği konyak bardağını Herbert'in önüne koydu ve adisyonu tabağın altına doğru itti. Franziska o sırada küçük bir kızın tezgâhın arkasında köşeli cam kavanozlara altın ve gümüş yaldızlı şekerlemeleri dolduruşunu izliyordu. Mobilyaların kahverengi ahşap rengi ile kromajı ve kesif bir sigara dumanı tarafından kırılan neon ışığında pırıl pırıl parlıyordu şekerlemeler. Biffi şu anda tıklım tıklım doluydu. *On-on beş kilo şekerleme olmalı orada, kim alır bu kadar şekerlemeyi. Gazete okuyan adam bu tarafa bakmıyor Tanrı'ya şükür. Şimdi olacaklara tanık istemiyorum çünkü.*

«Biliyorum,» dedi Herbert, «bunu bana defalarca söyledin zaten. Anlayamadığım bir şey varsa, o da bu sahneyi niye özellikle şimdi tekrarladığın. Ben yalnızca bir kiliseyi beraberce gezip gezemeyeceğimizi sormuştum.»

Aman Tanrım, evet, tamamen haklı, durup dururken hadise çıkardım, istediğim son şeydi bu. Esas istediğim bu işi sessiz ve sakince bitirmekti. Ama bunun yerine alevleniverdim. Biz kadınlardan korkulur, hemen sinirlenmek bizim doğamızdan. Bu tersliğe rağmen bitirmeliyim şu işi artık. Bitirmeliyim. Bitirmeliyim!

«Çünkü her şeyi bitiriyorum,» dedi. «Sen yoksun bundan sonra. İlişkimiz sona erdi.»

«Bu boşanmak istediğin anlamına mı geliyor,» diye sordu Herbert.

«Boşanmak,» dedi Franziska. Kelimeyi ağzında yayarak söylemişti. «Bu konuyu henüz düşünmedim. Evet, tabii boşanacağız. Ama önce gitmem gerek. Senden uzaklara.»

«Ne zaman?»

«Şimdi. Hemen şimdi.»

«Ya? Peki nereye?»

«Bilmiyorum. Herhangi bir yere.»

«Herhangi bir yeri Joachim'in yanı olarak alıyorum.»

«Hayır,» dedi Franziska. «Kesinlikle Joachim'in yanına değil.»

«Franziska,» dedi Herbert, «sen isterik değilsindir. Arada bir sinirlendiğin olur ama isterik değilsindir. Bırak artık bu saçmalığı!»

«Yanında ne kadar para var?»

«Benim mi? Niçin?»

«Ne kadar paran var?»

«Yirmi bin, sanırım. Franziska...»

Franziska sözünü keserek «Ver onu bana!» dedi. «Senin nasılsa otelde seyahat çeklerin vardır.»

«Saçma bir şey yapmana izin verecek değilim. Yetişkin iki insan gibi davranalım.»

«Parayı ver!»

Herbert gözlükleri üzerinden boşluğa baktı bir an, sonra cüzdanını çıkarttı, içinden iki tane onbinlik çekerek Franziska'ya uzattı. «Her zamanki gibi kapris yapıyorsun gene. Bu kadar tiyatroya ne gerek var, paraya ihtiyacın olduğunu bana doğrudan söylesene.»

Yirmi bin, artı çantamdaki beş bin. Elimi sıkı tutarsam bana iki hafta yeter.

«Teşekkürler» dedi Franziska.

«Dünyanın parası!» dedi Herbert. «Nerede gördün bakalım bu pahalı elbiseyi? Via Monte Napoleone'de mi?»

«Herbert. Şimdi gidiyorum. Beni durdurmaya ya da nereye gittiğimi öğrenmek için arkamdan gelmeye kalkışma sakın.»

«Ooo, yeni bir macera, öyle mi?»

«Evet, yeni bir macera.»

«Dortmund'a ne zaman gelirsin tekrar?»

Franziska onu süzdü ve başını hayır anlamında salladı.

«Bir İtalyan mı bu? Şu ana kadar İtalyan erkeklerinden hoşlandığını bilmiyordum.»

«Yorum yok,» dedi Franziska soğuk bir tavırla. Sonra tamamladı; «Peki haydi söyleyeyim. Olay iki erkekle ilgili: Sen ve Joachim.» Eldivenlerine uzandı: «Sana bir şey daha sormak istiyorum, Herbert.»

Herbert cevap vermedi. *Belli ki gidecek olmamı hâlâ kabullenemiyor. Yine de bunu sormalıyım:* «Geçen gece niçin dikkatli olmadın?»

Tanrım, şu an bile, az buçuk doğru ve mantıklı bir yanıt verse, gitmem, onun yanında kalırım. Onun yanında kalır ve tekrar denerim. Bu onun son şansı. Belki önceki gece dikkatsizce davrandığı o anda bana karşı bir şeyler hissettiği sonucunu çıkarabileceğim iki-üç kelime söyler de, ben de böylece «demek duyguları yüzündenmiş» diyebilirim.

«Önemsiz bir kaza,» dediğini duydu düşündüklerinin yerine. «Her zaman gelebilir insanın başına.»

Güzel. Söylenebilecek en iğrenç kelimeleri seçti. Belki

de alaycılığı söyletti ona bunları. Kendi kendine itiraf etme korkusu. Sormaya devam etmeliyim.

«Peki ya şimdi hamile kalırsam?»

«Hamile falan kalmazsın. Yıkandın ya!»

«Evet, ama iş olup bittikten sonra yıkanmanın hiçbir garantisi yoktur.»

«En kötü ihtimalle Doktor Pape'ye gideriz. O halleder.»

«Peki, ya ben bir çocuğum olsun istiyorsam?»

«Benim istemediğimi unutuyorsun. Başka bir erkekle ilişkide olduğun sürece senden çocuk istemiyorum.»

Haklı. Üç haftadır yolda olduğumuzu ve yola çıktıktan hemen sonra adet gördüğümü, yani Joachim'in böylece oyun dışı kaldığını da söyleyebilirdim, ama Herbert yine de haklı. Dikkat etmemişti, işte o kadar. Önemsiz bir kazadan başka bir şey değil. Franziska ayağa kalktı.

«Beni burada böylece bırakıp gidemezsin,» dedi Herbert. Yüzü solmuş gibi, bronz teninin altında grileşmiş gibiydi sanki. O da doğrulmuştu. «Sana ihtiyacım var. Yarın Montecatini'dekilerle görüşeceğiz tekrar.»

«Berlitz Koleji'ni ara!» dedi Franziska. «Yarın erkenden bir tercüman gönderirler oteline.»

Herbert ayakta kalakaldı ve öne doğru eğildi belli belirsiz, kadının aniden gidişini Café Biffi'den gizlermişçesine. Franziska, birkaç kişinin arkasından bakmakta olduğunu hissetti, mesela garson, *una rossa genuina, meraviglioso!**, sonra müşterilere döndü. Franziska, Biffi'nin açılır-kapanır kapısın-

* Gerçek bir kızıl saçlı, muhteşem!

dan dışarıya çıkar çıkmaz sağa doğru yöneldi ve Galleria'yı dolduran kalabalığa karıştı. Scala'nın önündeki meydanda da Merkez İstasyona giden bir tramvay buldu hemen.

Fabio Crepaz, Akşam üzeri

Dul ev sahibinin küçük kızı içeriye girdiğinde, Fabio hâlâ çalışıyordu. Küçük kız, kolları arkasında, duvara yaslandı ve dinlemeye başladı. Ciddi bakışlarına Fabio da ciddi gözlerle cevap verdi, gülmeden. Karşılaşmaları hep böyle ciddi olurdu zaten, ikisi de yetişkinmiş veya ikisi de çocukmuş gibi. Yetişkin biri olarak davranmak zorunda kalacağı bir çocuk, hele keman etüdleri sırasında, herhalde çekilmez olurdu Fabio için. Kaldı ki, çocuk, en azından ilk elde, kemanı için gelmiyordu odaya. Gerçi dinlemekten zevk alıyordu, özellikle de Fabio duru ve kolay anlaşılır melodiler çaldığında. Ama onu her defasında odaya çeken asıl şey bir resimdi. Giorgione'nin "Fırtına" adlı eseri. Çerçevesiz bir şekilde masanın üstünde duruyordu, duvara dayalı. Fabio bu reprodüksiyonu akademinin yanındaki bir dükkândan almıştı, ama ara sıra orijinalini görmek için galeriye de giderdi. Küçük Serafina'nın bugün de aynı hareketlere duvarın dibinden sessizce masaya yaklaşmasını ve resmi incelemesini seyretti. Kızın bronz tenli üçgen yüzü üzerine düşen kumral saçları, bir ormanı andırıyordu. Fabio, en çok Giorgione'nin resmindeki annenin bebeğini emzirme sahnesinden etkilendiğini sanıyordu küçük kızın. Serafina'nın annesi, kızının ona gelip de niçin göğ-

sünden süt içemediğini soruşunu anlatmıştı Fabio'ya bir keresinde. Fabio elindeki yayı bırakır bırakmaz da sordu kız: «Buradaki adam, kadının kocası mı?» Fabio resme baktı ve «Herhalde» diye yanıt verdi.

«Öyleyse niye karısının yanında durmuyor?»

«Aralarında nehir var,» dedi Fabio.

«O, nehir falan değil ki, basbayağı bir dere,» diye karşı çıktı Serafina, «adam rahatlıkla karşıya geçebilir, karısının ve çocuğunun yanına.»

«İşine gitmekte olan bir adam olduğunu görmüyor musun onun,» diye sordu Fabio. «Büyük olasılıkla bir balıkçı o. Baksana elindekine!»

«Tam fırtına çıkmak üzereyken gitmemeli ama,» dedi küçük kız, geri plandaki kara bulutları ve çakan şimşeği göstererek.

Fabio Crepaz, neden bir babası olmadığını bir türlü anlamak istemeyen bu çocuğun kumral saçlarına bakıyordu üzgün üzgün. Babasının adını okumayı yeni öğrenmiş ve evden dışarı çıkar çıkmaz da kapının önündeki levhada aynı adı yine okuyuvermişti. Savaş sırasında SS tarafından götürülüp katledilmiş Venedikli Yahudiler'i anmak amacıyla hazırlanan bu levha, sinagogun tam karşısına, yani Serafinalar'ın evinin önüne yerleştirilmişti. Fabio, arkadaşı Tullio Toledano'nun isminin de levhada yer almasını sağlamıştı, hem de Tullio'nun savaştan geri dönmüş olmasına rağmen. Beş yıl boyunca, Maidanek'te yakalandığı veremin pençesinde kıvrandıktan sonra can vermişti. Fabio için resim çok daha farklı şeyler ifade ediyordu. Ona kalırsa karıyla koca arasındaki ebedi ayrılışın anlatımıydı.

Kıyıların birinde çıplak ve tüm kalbiyle kendisini büyülenmiş gibi bu verimlilik töresine adamış kadın oturuyordu, aydınlıkta, duru bir biyolojik formül benzeri. Öteki kıyıda ise adam ayaktaydı, karanlıkta, ama güzel, boşvermişlik içinde, o anın tadını çıkaran ve âşık birisi. Bir çocuk üretmiş olan erkekliği, 1500 yılının tipik kıyafeti altında yine gergindi. Genç ve coşkulu, ruhani ve gizemli bir tavırla son kez arkasına dönmüştü ama su -«adam rahatlıkla karşıya geçebilir»- aşılamayacak kadar karanlık ve derin görünüyordu onunla ailesi arasında. Geri planda, yüzyıllara mal olmuş bulutlu gökyüzünü sarsan dev bir şimşek, bir şehri, bir nehri ve ağaçları aydınlatıyordu. Bu manzara Fabio'ya Veneto'yu yani Mestre ve Dona di Piave'nin kıyıdan içeride kalan yerlerini hatırlatırdı; ona hiç de yabancı gelmeyen yerleri.

«Kocası olmayan birçok kadın var,» dedi Serafina'ya. Bir çocuğum olsaydı eğer, diye düşündü, ona her şeyi açıkça anlatırdım. Açıklamam gereken şeyler varsa, onu yalanla dolanla kandırmazdım.

«Biliyor musun,» diye sordu ardından, «insanlar farklı zamanlarda ölürler, bir arada kalmaları olanaksızdır.»

Serafina'nın onu dinlemediği belliydi. Tırnağıyla resimdeki bebeğin kafasını tırtıklıyordu. Kahverengi saçları yüzünü neredeyse örtmüştü, öyle ki, Fabio onun yalnızca saçlarını ve mavi elbisesini görebiliyordu.

«Böyle küçük bir erkek kardeşim olsun isterdim,» dedi kız.

«Onunla ne yapardın?»

«Campo'da oynardım onunla.»

«Kanala düşmesin diye de dikkat etmen gerekirdi,» dedi Fabio. Sonra da sinagogun çatısının üzerinden Campo di Ghetto Nuovo'nun çok katlı evlerine kaydırdı bakışlarını. Bu manzara yüzünden tutmuştu ya içinde bulunduğu daireyi. Tullio öldükten sonra bir süre daha hoşuna gitmeye devam etmişti Fabio'nun, Campo'daki asimetrik, badanası dökülmüş binaları seyretmek. Getto, soluk, sessiz, neredeyse ölü bir mahallesiydi Venedik'in. İçinden Azrail geçmişti, karanlık, dar sokaklarından; Longhena'nın İspanyol sinagogunun etrafını dolaşmış ve Venedik'e ait olmayan yüksek binaların bulunduğu Campo'da ayak basmadık yer bırakmamıştı Azrail. Bu binalar ormanı, şimdi oldukça sessiz ve boş görünüyordu. Fabio Crepaz, Venedik'in sağ kalmayı başarmış Yahudileri arasında, içinde kocasını yitirmiş kadınların, karısını kaybetmiş erkeklerin ve tek tük, Giorgione'nin babasız bir varoluşun yarasını deşmek için üzerlerine süt dolu memelere ve verimliliğe olan özlemin ağını atabildiği çocukların oturduğu bu sessiz evlerden birinde yaşamayı seviyordu. Yüzyılın en korkunç yenilgisine sahne olan burası, başarısız devrimin önderlerinden biri için pek uygun bir yerdi. Fırtına, Giorgione'nin eserinde de bastırılmış ve trajik bir şekilde resmedildiği haliyle, onu, kitle katliamlarından kaçabilmiş az sayıda insanın barındığı bu sahilde karaya oturtmuştu.

Fabio kemanını bıraktı ve annesi gelip de kızını akşam yemeği için götürene kadar sürecek olan zar oyununa başladılar Serafina'yla.

Kondüktor vagona girdi ve «Mestre! Mestre!» diye seslendi. *Demek Venedik'e gelmeden önce bir kez daha duruyoruz, Mestre, Venedik'in anakara üzerindeki endüstri banliyösü;* Franziska, istasyonun işçilerle dolu olduğunu gördü, *gündüzün Venedik'te çalışıp şimdi de evlerine giden insanlar, Mestre'de iniyorlar, çünkü Padua, Treviso ya da daha küçük köylere giden trenleri bekleyecekler. Burada insem mi acaba? Ilerideki o adada ne yaparım ben, imkânsızlıklar adası, Anakara'dan ayrılmamalıyım, şansım burada daha fazla sanırım. Bir ada, çıkışı olmayan bir hücre. Mestre'de ucuz bir-iki otel vardır kesinlikle.* Tren tekrar hareket etti, Mestre istasyonu önündeki rayları yalayarak ilerlemeye başladı. Bir Montecatini işletmesi olan petrol rafinerisinin tankları, projektörlerden gelen ışık seli altında parlıyordu. *Herbert ve Montecatini'dekilerle iş görüşmeleri,* yeşil, sarı, beyaz karışımı bir duman, kulelerin, pompaların ve boru hattının çevresinde zehirli bulutlar, gece tarafından örtülmüş. Ekspres, dolgu toprak üzerinde Venedik'e doğru ilerlerken, bir ara durdu ve Franziska'ya önünde duran şehri inceleme fırsatı verdi. Siyah bir şerit halinde uzanan şehirde, Ocak ayı olması nedeniyle hiçbir kule aydınlatılmamıştı. Yalnızca limanda projektörler görünüyordu. Şehrin silueti hayal meyal seçilebilirdi. Sokaktan arabalar geçiyordu. *Buraya daha önce gelmiştim, geçen ilkbahar Herbert ile,* birkaç kere Venedik'e gelmişti,

önce Touropa ile, 1952'de sanırım, sonra bir kez yalnız başıma, Grado'dan dönüşümde, Herbert ile evlenmemden hemen önce, yani 53'ün sonbaharında, iki kere de Herbert ile, lüks içinde. O sırada Herbert'e tahsis edilen ödenek sayesinde Bauer-Grünwald'de kalmıştık. Venedik'i iyi bilirdi. Geçen baharda iğrençti. San Marco meydanında turistler, turistler, iğne atsan yere düşmezdi, meydanın zemini bile görünmüyordu. İş görüşmeleri biter bitmez ayrılmıştık. Herbert kızmıştı, çünkü incelemek istediği birkaç sanat eserini inceleyecek vakit bulamamıştı, ama ben gitmek istemiştim. Tercümanlığını yapmadığım saatlerde Bauer-Grünwald'de yatağıma uzanır ve polisiye romanlar okurdum, turist olmak istemediğimden, rehberliği Touropa ya da Herbert tarafından yapılan bir turist. Bunlar Herbert'in sinirlerine dokununca oradan ayrılmıştık. Venedik'i seviyor muyum acaba gerçekten? Elinde olmadan omuzlarını silkti, pencereden, gündüzün bir lagün halini alan karanlık boşluğa bakarken. *Hayır, sevmiyorum. Venedik'te ağaç yok, yeşillik hiç yok. Binalar var yalnız, sanat değeri taşıyan veya sıradan binalar. Sıradan olanları daha çok hoşuma gidiyor. Oranın suyunu seviyorum, kanallarını, pislik dolu, leş gibi kokanlarını bile. Bir de açık denizini, lagünü. Venedik'in lagünle birleştiği yere bayılıyorum.*

Vagondan en son o çıktı. Yavaş adımlarla istasyonun bekleme salonundan, sonra da salonun yüksek kapılarından geçti. Kendisine otel arayıp aramadığını soran çocukların kasketlerindeki yazıları okudu: *Royal Danieli, Gritti, Europa e Monaco, Bauer-Grünwald,* onlara cevap vermeden yanlarından geçti, salona açılan istasyon restoranına girdi. Ismarla-

dığı espressoyu beklerken aç olduğunu hissetti ve bir tane de salamlı sandviç istedi. Barın önünde ayakta durup salona şöyle bir baktı. Hatıra eşyalar satan dükkânın vitrini bir kaleydoskoptan izlenirmişçesine rengârenk, ışıl ışıldı. Parayı ödedikten sonra danışma bürosuna giderek otellerin bir listesini rica etti. İkinci ve üçüncü sınıf otellerin adlarını inceledi, bir de şehir planı istedi, Venedik'te bir adresi plana bakarak bulmanın imkânsızlığını bilmesine rağmen. Kalkış saatlerini bildiren levhaya bir göz atınca, hâlâ Milano'ya gidecek trenlerin olduğunu gördü. Bütün gece sürüyordu Venedik ile Milano arası demiryolu trafiği. Saat neredeyse dokuz olmuştu. İstasyondan ayrılışını bir parça olsun geciktirebilmek için hatıra eşyaların bulunduğu vitrini incelemeye koyuldu. Vitrin, farklı ebat ve fiyatta gondollarla, gondolcuları tasvir eden oyuncak bebeklerle, inanılmayacak kadar zevksiz Murano işi bardaklarla, renkli baskılı eşyalarla, korkunç derecede sevimli bir çirkinliğe sahip bez bebeklerle, Düklük Sarayı'nı gösteren ipek mendillerle ve kuşları yemleyen insanların fotoğraflarıyla doluydu. *Venedik'e gelmek aptalcaydı, her yer bu tatsız gezmegörmeci merkezinden iyidir. Burada turistlerden ve tembelce uyuklayanlardan başka kimse yoktur.* Sonunda istasyondan ayrılabildi. Dışarıda merdivenlerden ilerisi o kadar karanlıktı ki, gözleri alışabilsin diye bir süre beklemesi gerekti. Hava hafifçe nemli ve sisliydi. Islak soğuk, insanın tenine yapışıyordu. Kanalda yolcu taşıyan teknelerin kalktığı yere gitti. San Marco'ya bir bilet 80 liret tutuyordu, 100 liretlik son bozukluğunu da kullandı böylece. *Artık 60 liret bozuk-*

luğum ve 18000 liret kâğıt param var. İskelenin ahşap bekleme odasında hafifçe ürperdi soğuktan. Odada onun dışında dalgın dalgın önüne bakan yaşlı bir adam daha vardı. Yanaşan ilk tekne aksi yöne gidiyordu. *Bir keresinde bu teknelerle bütün kanalı dolaşmıştım, Guidecca, Zattere...* San Marco yönüne giden tekne yanaştı ve Franziska bindi. Tekne hemen hareketle Büyük Kanal'ı ortaladı, tren istasyonunun yanındaki köprünün altından geçti. Ardından da burun projektörünü söndürdü. *Çok karanlık burası*. Franziska, üşümesine rağmen dışarıdaki tahta banklardan birine oturmuştu, karanlıkta tek başınaydı, *Büyük Kanal çok karanlık, hiç geceleyin görmemiştim, bir kış gecesi, yaz geceleri aydınlatıyorlardır herhalde, ama kışın böyle karanlık işte*. Tekneye burundan çarpan suyun şırıltısı dışında hiçbir ses duyulmuyordu. Suyun siyahı ve yıldızsız, sisli gökyüzünün mavimsi griliği arasında belli belirsiz kütleler halindeki köşklere bakıyordu Franziska, sağına ve soluna dönerek. Köşklerde ışıklı oyuklar görünüyordu, ateş kırmızısı kadife eşyalarla dolu bir antre, zemin katlarda mat ışıklandırılmış kemerler, hatta aydınlık bir oda, kristal avizenin altında odanın arkasına doğru ilerleyen bir kadın. Orada burada sokak lambaları, hançer biçimi verilmiş siyah demirler... Madeni gri ışık küçük kanallardan birinin girişini aydınlatıyordu, ama onun ötesinde karanlık, yalnızlık, belki düşmanlık, mutlaka da suskunluk vardı. Franziska, özlemle Milano'daki insan kalabalığını andı. İstediği zaman bu kalabalığa karışıp kaybolabiliyordu, acımasız ama dost bir denize atlarcasına. Bu insan denizi, onu yalayıp yutmuştu,

tıpkı bir kış öğleden sonrasının, duman yüzünden sarımsı gri renk almış, sisle bezenmiş ışığının, kubbeyi, Galleria'yı, Scala Meydanı'nı ve istasyonu yalayıp yuttuğu gibi; artık yavaş yavaş unutmaya başladığı için şaşırdığı o insanı terk eder etmez de, onu önüne katıp sürüklemişti. *Hem belki de onun çocuğunu taşıyorum. O zaman Milano'da kalmalıydım sanırım. En kolayı da bu olurdu. Milano'da ortadan kaybolurdum, bu sessiz ve karanlık şehre geleceğime. Bu ölmüş ve kalabalığı olmayan şehre. İki şekilde yaşanabilir, gerçekten yalnız kalarak veya kalabalığa karışarak.* Franziska, teknenin burnunda esen rüzgârın getirdiği soğuğa daha fazla dayanamayacağını anladı ve tekne Rialto'ya yanaşırken içeriye girdi. Henüz boş olan yerlerden en arkadakini seçti, ciddi bir ifadeyle elindeki kitabı okuyan genç adamın yanına oturdu. Kitap, İtalyancaya çevrilmiş bir Mark Twain derlemesiydi. Sağ tarafta orta sınıftan, genç, yumuşak hatlı, şık bir kadın, yüksek sesle sohbet eden iki erkeğin arasına oturmuştu. Adamlardan biri cebinden yepyeni bir çek defteri çıkardı aniden, diğerine göstermek için. Diğeri ise çekleri onun elinden kaptı, şaşkınlığını gizlemeden. Sonra da karşı çıkmalara rağmen onu kendi cebine soktu. Franziska çeklerini kaptıran adamın gözlerindeki endişeyi ve diğeri biraz buruşmuş çekleri geri verdiğinde duyduğu rahatlamayı fark etti. Genç kadın susmuş ve gülümsemişti aralarında. *Milleti boynuzlamaya bayılıyor galiba. Çek sahiplerini boynuzlayarak ödüllendiriyor. Gözlerindeki korkuyu hemen hissediyor ve ona göre davranıyor. Kadın, müşteriye buruşmuş bir şekide geri verilen bir çek defteri. Çeklerin, kadınların ve korkunun*

müşterisine. Franziska, adama karşı acıma duymadı hiç, zaten fazla ilgi de göstermemişti. Bakışlarını gruptan ayırıp önde, kapının yanında duran kıza çevirdi. *Genç bir taşbebek. Ama nasırlaşmamış, henüz taze, benim gibi kızıl saçlı, benim gibi açık tenli, büyük olasılıkla da benim gibi bir yabancı, gençliğini vurgulayan uçuk kırmızı bir ruj sürmüş ve çok çekici, saçları rüzgârdan dağılmış. Biz kızıl saçlılar, hiçbir zaman istediğimiz şekli veremeyiz zaten saçlarımıza. Acaba o da günün birinde karanlığa doğru yol alacak mı benim gibi? Cebinde on sekiz bin ve onu bekleyen bir hiçe doğru. Ama o daha avantajlı, çünkü henüz yirmi yaşında olmasına rağmen bu kadar şık ve güzel, ayrıca bagajını taşıyacak bir hamalı bile var. Üzülmeye mi başladım yoksa, Allah kahretsin, ben istedim böyle olmasını, benim de bir bagajım vardı ama kaçan bendim, güzelim eşyalarını orada bırakıp. Çek sahiplerinden uzağa kaçan ben*... daha fazla düşünemeyecek ve kızı incelemeye devam edemeyecek kadar yorgundu. Yolcuların büyük çoğunluğu gibi o da San Marco'da indi tekneden. Önden ilerleyen kız, eşyalarını taşıyan adamla birlikte, Europa e Monaco'ya girdi. Franziska ise Calle boyunca yürümeye devam etti, San Marco meydanının arkasındaki mahalleye doğru. *Otellerin çoğu buradadır*. Yine de bakar bakmaz hiçbirini göremedi. Bu sokaklar labirentinde kayboldu, restoranların, barların, kapanmış dükkânların yanından geçti. Işıklı tabelaları bulmaya çalışıyordu, bir defasında karanlık ve pis bir binanın önünde böyle bir tabelaya takıldı gözü. Aydınlatılmış zemin katının kapısından yukarıya çıkan basamakları görebiliyordu. *Kesinlikle çok ucuz bir otel*, içeri girip en azından oda

fiyatını sorması gerektiğini biliyordu, ama yürümeye devam etti, soğuktan titreyerek. *Odalar soğuktur şimdi. Daha iyisini bulurum herhalde, ucuz da olmalı.* Delikanlı sayılabilecek yaşta iki gemici bir süre arkasından ıslık çalarak takip ettiler onu. Aniden de kayboldular. *Tanrıya şükür, korkmaya başlamıştım.* Sağda solda görünen film afişlerinde başroldeki kadın oyuncuların kalça hizasında afiş kâğıtlarının yırtılmış olması dikkatini çekti Franziska'nın. Afişlerdeki kadınlar korkunç şekilde "yaralanmış" olarak loş sokakların neon ışığına doğru gülümsüyorlardı. Erkeklerin böyle resimleri yırtmalarını anlayışla karşılıyordu Franziska, kaldı ki onları çığırından çıkartan böyle resimlerdi.

Sonunda otelleri bulabildi. 'Malibran' kapalıydı. 'Cavaletto' da 3. sınıf olmasına rağmen çok pahalı görünüyordu, mermer kaplı döşemesi ve yapacak işi olmayan üç kâtibiyle. Franziska yürümeye devam etti. 'Manin'e girdi ve resepsiyona yaklaştı. Yaşlı ve sevimli resepsiyoncu, ona, yılın bu mevsiminde tabii boş odaları olduğunu, tek kişilik bir odanın tam pansiyon günlük bedelinin 1700 liret olduğunu söyledi. Franziska teşekkür edip ayrılırken de, fiyatta indirim teklif edeceğine, omuzlarını silkmekle yetindi. *Garip, tek başına bir Alman kadın, gecenin bu saatinde, yalnız ve oda arıyor, geç vakitte Venedik'te, tuhaf bir şey vardı kesinlikle, patrondan azar işitirdim, adım gibi eminim bundan.* Franziska utangaç tavırlarla dışarı çıktı. *Fazla parası olmadığı kesin, buralarda işi ne acaba? Beni ilgilendirmez aslında. Yazık, sempatik biri.* Üzgün üzgün kadının arkasından baktı. Franziska otelin önündeki aydınlığı birkaç adım-

da aşarak karanlığa dalıverdi. Şimdi gerçekten donuyor, soğuktan şiddetle titriyordu. Yorgunluk da bastırmıştı. Geç olmalı diye düşünerek saatine uzandı. Onu geçmişti. Normalde erken sayılabilecek bu saat, Venedik için gece yarısı demekti, bu buzlu, kışın dondurduğu şehir için. Bir ara sokağa girerek buz gibi hava akımına karşı yürüdükten sonra, kendini tekrar San Marco meydanında buldu Franziska. *Hiçbir şehirde daha güzel bir şeye rastlamadım herhalde, özellikle de şimdi, beni hiç ilgilendirmeyen bir yerde. Bir Ocak ayı gecesi San Marco meydanındayım!* Gözlerinden yaşlar boşanmasın diye bir an sıkmak zorunda kaldı kendini. Arkad kemerlerinin her birinin altında, büyük, yuvarlak lambalar vardı. Yüzlerce ampul, çan kulesinin üç tarafından Torre dell'Orologio'ya kadar uzanıyordu. Bomboş mermer bir halı gibi görünen meydanın ortası karanlıkta kalıyor ve insan kendini meydanın tam ortasında gecenin kollarına bırakabiliyor, saklanabiliyordu. Arkadların sarı lambaları, Adriyatik Denizi'ne ve Ocak ayına özgü bu gecenin sisli havasını, ışığı püskürtürmüşçesine aydınlatıyordu. *Buraya gelmek hataydı. İnsan doluyken bir müzeye, hiç insan yokken de bir çöle benzer Venedik.* Cesaretini yitirmiş olarak kiliseye doğru ilerledi, bu oryantal mağaraya doğru. *San Marco'yu aydınlatmamaları tuhaf.* Ardından hemen farkına vardı, *sahneyi ve seyircileri aynı anda aydınlatamazlar ya. Kiliseyi ışıklandıracakları zaman arkadlardaki lambaları söndürüyorlardır. Ama şu anda uyuyor bu kilise. Uyumak? Uyumak mı?* Düklük Sarayı'nın görüntüsü, onu yorgunluğa teslim olmaktan kurtardı. Hatları ışıklar tarafından çizilen simetrik

san dörtgenin yerini, altın renkli devasa cephesi aldı sarayın. O cephe ki, bir geminin burnu gibi suyu yarmak istercesine, geceye ve denize karşı ayağa kalkmıştı. Dökme demirden şekil verilmiş ayaklı lambalar, pembeyle eflatun arası bir ışık vererek sarayı aydınlatıyor, sarayın cephesindeki san ve kırmızı renkli mermeri soğuk, beyaz altına çeviriyor, onu kor halinde ama buzdan yapılmış bir kibir kütlesi haline getiriyordu. *Yetkin insanlar koymuş bu ışıkları buraya, neredeyse her şeyi bilen insanlar, yetkin, bilgiç ve soğuk kişiler.* Bunu düşünürken, Venedik'e geldiğinden beri ilk kez umut dolu bir duygu kapladı içini, şaşırtıcı bir şekilde. Bu duygunun kaybolup gitmesi ise hiç de uzun sürmedi.

Bütün gücünü yitirmiş, Riva Schiavoni boyunca ilerlerken bir otel buldu. Denize bakan tarafı iyice yıpranmış eski bir binaydı. Hoş, *tutto compreso**, 1200 liret ucuz sayılmazdı ama, odalar ısıtılıyordu. «Eşyalarım istasyonda,» dedi Franziska ve resepsiyoncu hemen birini gönderip getirtmeyi teklif etmediği için rahatladı. 'Manin'deki resepsiyoncunun tersine, yalnızca İtalyanca konuşuyordu adam. Sevimli değil, yaşlı hiç değildi. Pek de kolay olmamıştı yaşını tahmin etmek, ama 35 gösteriyordu. İriyarıydı, anlamsız ve tembel bakışları vardı. Franziska, adam anahtarı verip «Birinci kat» demek dışında bir şey yapmadığı için memnundu. Anahtardan numarayı okudu ve 17 no'lu odaya çıktı. Oda iskeleye bakıyordu. Pencere caddeden olsa olsa üç metre yüksekteydi, *sokakta oturuyormuşum gibi*, Franziska, hemen, kırılacakmış gibi görünen gri panjurları ve

* Her şey dahil.

perdeleri kapadı. Radyatörler soğuktu ama vanayı açar açmaz ısınmaya başladılar. Odanın havası basık ve çürümüş gibiydi, yerdeki eski halı yüzünden toz kokuyordu. Buna karşılık sıcaktı ve gece lambası vardı. *Akşamları yatakta kitap okuyabilirim burada.* Havası odanınki gibi basık olan uzunca koridorun sonuna, tuvalete gidip döndü Franziska. Uykuya dalmadan önce dışarıdan tek tük geçenlerin ayak seslerini ve konuşmalarını duydu. Son kanal vapurundaki insanların gürültüleri, uykusunun köpüklü dalgaları üzerindeki mantar parçaları gibi sürüklendi, kulaklarındaki kumlu sahile.

Yaşlı Piero, Gecenin sonu

gümüş rengi, siyah, soğuk, kâğıt parçaları, sabah erkenden, evden çıkmak, karanlık, pipomu aldım mı, tütünü, kibritleri, su kanalı, ıslak ve nemli, siyah, karanlık, gümüşi, doğu, her tarafım buz gibi, olio sasso, yeşil, paçavra, uykusuz gece uyusam en azından rüya görürdüm böyle hiçbir şey görmüyorum, cadde, gümüş rengi, siyah sessiz Montecatini'nin sirenleri şu anda uyanıyorlar gidiyorum, su kanalındaki kirli mavi kâğıt parçaları, yarın tıraş olmalıyım, yılan balıkları livara doluşur doluşmaz tıraş olmalıyım, Montecatini sirenlerinin ardından sessizlik, yalnızca ayak seslerim, anahtarlar, üşüyorum, soğuk, hava bugün güzel olacak, güzel ve soğuk, açık bar kalmamış, sütlü kahve termosu, termos, ceketin cebinde, çok ince, soğuk, en azından atkım var, Marta, ayaz, Marta ördü atkıyı, Rosa ge-

tırmışti yünü, paludi della Rosa, Livarlar soğuk yılanbalıkları sütlü kahve soğuyacak karanlık ayak sesleri.

Cumartesi

Küçük aslanlarla envanter - Venedikli bir şömine temizleyicisinin başından geçen korkunç olay - Kaparo isteniyor - Brahms ve iki kızkardeş - Akıllı geçinenlerle beş çayı - Paludi della Rosa

Elektrikli süpürge gürültüyle koridorda dolaşırken uyandı Franziska. *Şimdi elimde ne var bir bakmalıyım, yorgunluğum geçti ve iş ciddileşmeye başladı.* Saatinin fosforlu kadranına baktı. *Dokuzu on geçiyor.* Ayağa kalktı, mantosunu aldı sırtına, dikkatlice camı ve panjurları araladı, kolunu perdelerin arasından uzatarak. İskeledeki insanlar tarafından fark edilmek istemiyordu. *Bu oda çok ortalıkta.* Pencereyi aralık bırakarak tekrar yatağa girdi. Yatak, konumu dolayısıyla caddeden görülmüyordu. *Yanıma pijama ve sabahlık almamakla aptallık ettim. Camın kenarına veya tuvalete gitmek istediğimde, giyinmek zorunda kalacağım,* yorganı çenesine kadar çekti ve odaya dolan serin havanın tadını çıkardı. Dışarıda güneş de yoktu, rüzgâr da, ama hava çok temiz ve sanki pamuktanmışçasına serindi. Sis olduğu da söylenemezdi, çünkü görüş oldukça açıktı. San Giorgio gölgesiz, mavimsi gri, ama belirgin bir şekilde seçilebiliyordu. San Giorgio'nun önüne demirlenmiş okul gemisinin seren direkleri üzerinde bembeyaz yelkenler dalgalanıyordu. Franziska uykusunu almış olduğunu düşündü. *Elimdeki malların dökümü. Önce el çantam: Yan gözlerde para, ruj, parfümüm yok ama yarı yarıya dolu küçük bir şişe lavanta kolonyam var, migren ilacım, tarak, temiz bir mendil, pudralık, biri Dortmund'daki evi, diğeri masamın çekmecesini açan iki anahtar. Herbert şimdi bu çekmeceyi açmış ve Joachim'in eski mektuplarını bulmuştur. Mektuplardan Joachim'i sevmiş olduğumu ama onun tarafından sevilmek yerine yalnızca kullanıldığımı -kullanılmak, hükmedil-*

mek, evet, böyle derler- öğrenmesi bile küçük bir zaferdir Herbert için. Bu laf öylesine sevimsiz geliyor ki kulağa. İşleriyle ilgisi olmayan her şeyi sevimsiz bulan erkeklerle gereğinden fazla birlikte yaşadım sanırım. Böyleleri, parayla ilgisi olmayan, derinine düşünülmesi gerekmeyen konuları sevimsiz yanılsamalar olarak algılarlar. Kadın, onlar için bir dinlence aracı, yanlarında boy gösterecek bir güzellik ya da hoyratça kullanabilecekleri bir malzemedir. Bu sonuncusu Joachim ve Herbert gibileri için geçerli. Neyse, nerede kalmıştım, ha, anahtarlar. Köşesi kırık bir ayna, birkaç parça sütlü çikolata, bir kurşunkalem, adreslerle dolu küçük bir not defteri, bunu çöpe atabilirim artık. Hepsi bu mu? Evet, el çantası bu kadar. Sabun bile yok yanımda. Biffi'den öyle kaçarmış gibi ayrılmamalıydım. Durumu bir kere gözden geçirip elbiselerimi ve ihtiyaçlarımı koyabileceğim küçük bir valiz hazırlayabilirdim böylece. Birkaç kitap da alırdım yanıma, bir de parfümümü. Aşağıdakiler bugün bana «eşyalarınız nerede» diye sorarlarsa onlara ne diyeceğim?

Açık maviye boyanmış bir şilep, Venedik limanını terk ederken, pencerenin aralığından göründü. Geminin mavi rengi, dışarıda güneş açmış izlenimi uyandırdı aniden. Gemi gözden kaybolurken Franziska onu Danimarka bandıralı ve isminin "Pernille Maersk" olduğunu gördü. *Danimarka'da olsam bir büroda iş bulurdum hemen, yüksek ücretle hem de. Veya İsveç'te, hatta İngiltere'de. İtalya iş aramak için yanlış bir ülke. İtalyanlar Almanya'da iş buluyor, ama tersi geçerli değil işte. Dortmund'dayken bitirmeliydim bu işi, artık elimden bir şey gelmez. İtalya'dayken olacağı varmış.*

"Pernille Maersk" penceredeki görüntüden çıkmıştı. *Şimdi elbiselerim: Gri takımımın eteği, dar etekler bana daha çok yakışıyor, takımın ceketi Milano'da otelde kaldı, onun yerine türkuvaz renkli ceket ve kazaktan oluşan ikili seti giymiştim. İnce yünden. Turkuvaz, koyu kızıl renk saçlı ve açık tenli olduğumdan bana çok yakışıyor. Devetüyü mantomu da eklersek her ortama uygun giyinebilirim demektir. Belli bir süre bunlarla dolaşabilirim. Yanımda temiz çamaşır ve çorap yok.* Dortmund'daki zengin gardrobu aklına geldi bir an. Sinirlenmemesi imkânsızdı. Elbiselerinin buraya gönderilmesini sağlayabilirdi. *Bu zorlukları atlatıp başardım diyeyim hele bir...* Neyi başarması gerektiğini çok iyi biliyordu. *Elbiselerimi de, kitaplarımı da, hepsini buraya aldırtacağım, yalnız başıma yaşayabiliyorum der demez. Elimi çabuk tutmalıyım, çok az param var. Bir şey unuttum mu? Topuksuz gri ayakkabılarım, eteğime de uyuyor. Şapkam yok zaten.* Franziska, şapkadan nefret ederdi.

Malların dökümü bu kadar. Nakit problemi var bir de. On sekiz bin ve biraz bozukluk. İtalya'da kafeteryalarda kahvaltı ucuzdur; iki ayçöreği ve bir Cappucino iki yüz liret falan tutar. Bunun dışında günde bir öğün yeter, burada odada yerim. Ekmek, tereyağı, salam veya peynir, portakal, bunları almalıyım, otelin restoranından da çay getirtirim, hepsi dört yüz liret eder herhalde. Günde altı yüz liret yemeğe gidecek demektir. Bir bıçak almalıyım, bir kalıp sabun, iç çamaşırı, bir çift çorap, bunlara da bin beş yüz liret. Otelin günlüğü bin iki yüz liret, tutto compreso. En önemlisi vapur biletleri. Okuyacak kitap almalıyım, iş ilânları için de gazete. Belki bir ilân veririm. Kaba bir hesapla beş veya altı günü

olduğunu anladı. Birden parmağındaki yüzük aklına geldi ve üzerinde üç pırlantasıyla göz kamaştıran bu enlice altın halkayı incelemeye başladı. Herbert'in alyans yerine aldığı bir hediyeydi, Franziska'nın hoşuna gidiyordu, *Herbert zevklidir doğrusu, hakkını vermeli şimdi,* yüzük en azından bin yedi yüz mark değerindeydi, bu da beş günlük süreyi uzatmaya yeterdi. Onu avutacak küçücük ama aldatıcı bir ayrıntıydı aslında, altın sarısı, üstünde gökkuşağının renklerini yansıtan bir yanılsama. Bir mücevher ve yarattığı yanılsama. Tıpkı Venedik gibi.

İsteksizce ayağa kalkarak giyinmeye başladı. Ona kalsa biraz daha yatmak isterdi, *daha yatakta kalmanın anlamı yok, otel odasında pinekleyerek günleri geçirmenin, sırf dışarıdan, çıkmaz sokaklardan, amaçsızca dolaşıp durmaktan, yalnızlıktan, yani Venedik'ten korkuyorum diye.* Üzerinde kazağı ve eteğiyle camın kenarına gitti, panjurları açarak geniş Schiavoni Caddesi'ne baktı, aşağıda küçük kitleler halinde sıkış tepiş hareket eden, vapur iskelelerinden gelen insanlara doğru. Yağmur başlamıştı herhalde, çünkü açılmış siyah ve renkli şemsiyeler görülüyordu. Renkli olanların kırmızı ve mavisi, onları taşıyan kadınların yüzlerine yansımaktaydı. Kol kola ilerleyen iki genç kızın kırmızı yağmurlukları vardı. Üzerinde kapüşonsuz uzun cüppesiyle genç, yakışıklı bir rahip aceleyle geçti, kolunun altında da çantasıyla. İnsanların çoğu sade ama iyi giyimliydi, pamuk görünümlü havada sessizce oradan oraya koşuşturuyorlardı. *Venedik, şu an bir İskandinav ülkesini andırıyor,* gondolların burunları su üzerinde yu-

karı aşağı hareket ediyordu, iskele boyunca. Santa Maria della Salute'nin arkasından üç römorkör tarafından çekilen "Ausonia" transatlantiği göründü. Franziska, Alman gazetelerindeki turistik ilanları hatırladı. *«Ausonia ile Venedik'ten Yunanistan'a ve Mısır'a yolculuk», denizyolları işletmesine dört dil bilen bir tercümana ihtiyaç duyuyorlar mı diye sormalıyım. Ama diplomam yanımda değil, ah, öyle kaçmak gerçekten aptalcaydı.* "Ausonia" gözden kaybolur kaybolmaz, San Giorgio üzerinde dört motorlu eski bir bombardıman uçağı belirdi, sonra da Giudecca'daki evlerin çatıları ardında görüş alanından çıktı.

Franziska iç geçirdi, pencerenin yanından ayrılırken. Sabunu olmadığından yüzüne soğuk su çarpmakla yetindi. *Diş macunu ve fırçam da yok,* bunları kafasından alış veriş listesine ekledi. Kurulanıp pudralandıktan ve rujunu tazeledikten sonra mantosunu giyerek aşağıya indi. Anahtarı teslim ederken resepsiyoncu ona soru sormadı çünkü gündüz vardiyasında çalışıyordu ve Franziska'nın gece geldiğini görmemişti. 'Manin'deki resepsiyoncu gibi yaşlı biriydi.

Franziska, otelden çıkıp cadde boyunca ilerledi, Piazzetta'daki iki köprüyü geçti ve San Marco'ya geldi. Bu soğuk Ocak sabahı bile kilisenin önünde insanlar bekleşiyordu, ama bunlar turist değil, siyahlara bürünmüş Venediklilerdi, yüzlerce güvercin de onlara eşlik ediyordu. Franziska, San Marco'nun güvercinlerini sevimsiz bulur, uçarken kanatlarıyla çıkardıkları o kulak tırmalayıcı sesten hiç hoşlanmazdı. Başını öne eğerek kuşların yanından geçti, Torre dell'Orologio'nun altındaki küçük

kafeteryaya girdi. Içerisi sıcaktı ve kahve kokuyordu. Espresso makinesinin buharı yüzünden camlar buğulanmıştı. Birden ne kadar aç olduğunu hatırladı Franziska, öyle ya, dün öğleden beri midesine giren tek şey, istasyondaki salamlı sandviçti. Kasadan bir Cappuccino ile iki ayçöreği için fiş aldı. Önce sıcak ve taze çörekleri yedi, sonra da camın kenarına oturarak kremalı kahvesini içmeye koyuldu. Bir ara eldiveniyle, buğulanmış camın bir bölümünü sildi ve dışarıya bakar bakmaz, gözü, kafeterya ile kilise arasındaki meydanda duran iki küçük aslan heykeline takıldı. Franziska bu iki komik ve masum mermer yaratığa bayılırdı, Venedik'e her gelişinde de onları mutlaka bir kere görürdü. *Küçük bir aslan kadar şirin oyuncak hayvan yoktur dünyada. Anne olacak mıyım acaba?* Bu düşünce, kafeteryanın ve kahvenin sıcaklığını, duyduğu tokluk hissini aldı götürdü. Zihni, San Marco'nun duvarlarından geri dönmeyen bakışları kadar uyuşmuştu birden. *Bir iş bulacağım ve hamile olduğumu öğreneceğim yani, öyle mi? Hem de yabancı bir ülkede. Yabancılar arasında yapayalnızım ve karnım şişmeye başlayacak.* Dehşetten fal taşı gibi açılmış gözlerini aslanlara dikti yeniden. Hayır, bunlar, komik ve masum iki oyuncak değildi, düpedüz canavar, veya şeytandı bunlar, katedralin karnından çıkmış kanlı iki embriyon. *Yeter ki hamile olmayayım.* Yılgın bir halde arkasına dönerek boş fincanını tezgâhın üstüne, püskürttüğü buhar yüzünden ıslık çalan espresso makinesinin yanına koydu.

Dün gece, sezonun sondan iki ya da üç önceki "Norma" gösterisinden sonra, saat epeyce geç olmasına rağmen, bir bardak şarap içmeye Ugo'nun Barı'na uğramıştı Fabio Crepaz, ama Rossi'nin hikâyesi yüzünden umduğundan fazla kalmıştı barda. Strada Nuova'daki balıkçı ve pazarcılarla dolu lokalde espressosunu karıştırırken, insan böyle bir hikâye dinleyip de gecenin o saatinde yatağa girerse, tabii ki uykusunu alamaz, diye düşünüyordu. Giulietta'yı ziyaret etmek amacıyla evden çıkmış ve kuru ayazda dişleri takırdamıştı. Lokalin içine, üzerlerine balık kokusu sinmiş, nemli mont ve yağmurlukların sıcaklığı yayılıyordu. Bu sabah prova yoktu. Fabio Crepaz, gece çalışan çoğu kimse gibi, kahvaltı yerine sabahın geç saatlerinde koyu bir kahve içmeyi âdet edinmişti. Tabağın içindeki küçük kâğıt poşetin ağzını yırttı ve şekeri kahveye boşalttı.

Dün gece, Ugo da oyalamıştı onu. «Profesör seninle bir daha konuşmak istiyor» demişti ve Fabio bunun anlamsız olduğunu söyleyince de ısrar etmişti. Fenice Tiyatrosu'ndan çıkıp da Ugo'nun barında geçirmediği çok az akşam vardı Fabio'nun. Tezgâhın önünde tek başına ayakta durur, arada bir arkadaşlarıyla veya Ugo ile laflardı. Bu insanlar, Fabio'nun yaşıtlarıydı ve sırf Ugo işletiyor diye Campo Morosini'deki bu bara geliyorlardı. Yoksa burası aslında soğuk gri fayanslı yer döşemesi, ucuz ve kişiliksiz mobilyası, kromajı yer yer dökülmüş sandalyeleri, kararmış aynaları, duvardaki yıp-

ranmış Campari ve Strega reklam levhalarıyla pek de çekiciliği olmayan bir lokaldi; hatta Ugo Fabio'nun itirazlarına rağmen, başında gençlerin arada bir patırtı yarattıkları bir langırt masası da yerleştirmişti.

Profesör Bertaldi'nin dileği hakkında Ugo'yla sohbet etmeyi canı istememişti Fabio'nun. Gerçi Fabio, Bertaldi ile aynı politik görüşü paylaşırdı, ama Bertaldi'nin aksine artık politik etkinliği kalmamıştı. Profesör ve Ugo, onu tekrar etkin hale getirmek için boşuna uğraşıyorlardı. Ugo'yla bu konuları konuşmak çok anlamsızdı, zira Ugo, tarafsız gibi davranmasına rağmen, hâlâ partiye üyeydi; kendi fanatizmi yüzünden ayrılıp ayrılmamaya bir türlü karar verememişti. Profesör'ün ve Fabio'nun tersine, Ugo, bu bağlamda sadıktı. Vücudu dev gibi olduğundan, beyaz önlüğü, o bulaşık yıkarken sallanan bir bayrak gibi görünürdü. Fener gibi kocaman siyah gözlerini suçlayan bakışlarla Fabio'ya dikmişti dün. Nereden nereye geldi şu bizim Ugo, diye düşünürdü bazen Fabio, onun önlüğüne baktıkça. Onunla Brunete'de veya Sierra Guadarrama'daki cephelerde omuz omuza çarpıştığını hatırlardı. Allahtan Rossi'nin hikâyesi dünkü tartışmalarını yarıda kesmişti. Fabio, espressosunu bitirip fincanı tezgâhın üzerine koydu. Sonra da sigara paketine uzandı. İsteksizce dışarıdaki soğuk, beyaz ve rutubetli havasına baktı Strada Nuova'nın. Giulietta'yı ziyaret etmek için büyük bir istek duymasına rağmen, dışarı çıkıp çıkmamak konusunda hâlâ kararsızdı.

Venedikli Bir Şömine Temizleyicisinin Başından Geçen Korkunç Olay

Şömineleri temizlemekle, ocakları onarmakla hayatını kazanan Giuseppe Rossi, dün akşam bir-iki kadeh Grappa içmek için Ugo'nun barına gelmişti. Ugo'nun Barı'nın tüm gediklileri severdi Giuseppe'yi, solgun, kemikli yüzüyle pek de tekin birine benzememesine rağmen. Giuseppe'nin yüzündeki kırışıklıklar o kadar derindi ki, bunlara yarık demek daha doğru olurdu. Demircilerinkini andıran yüzü; silik, karanlık, kıyısına köşesine kurum dolmuş bir mağaraya, yani bir şöminenin içine benzerdi. Giuseppe'nin eli, Venedik'teki evlerin çoğunun ocağına veya şöminesine değmişti.

«Ne zamandan beri bu kadar sert içkiler içiyorsun,» diye sormuştu Ugo ona. «Daha evvel hiç rastlamadım da.»

Giuseppe'nin Grappa'dan bir yudum alıp ardından nasıl titrediğini fark etmişti herkes.

«Bu akşam ne yediysem hepsini çıkardım,» demişti birden.

«Doktora gitsene!» diye atılmıştı Fabio. «Miden bozuldu herhalde.» Sonra da, hasta olup olmadığını bu adamın yüzünden anlamak imkânsız, diye düşünmüştü. Her zaman o kadar solgun ki.

«Bugün öğleden sonra Sant'Alvise'deki Salezyan Manastırı'nda işim vardı,» demişti Giuseppe, Fabio'ya cevap vereceği yerde.

«Rahatsızlığınla bir ilgisi var mı bunun,» diye sormuştu Ugo.

«Kapıda beni karşılayan adam senin gibi iriya-

rıydı» demişti Giuseppe, Ugo'ya dönerek. «Ama o, çok farklıydı, sanki Yüce Tanrı'nın ta kendisiydi.»

«Yüce bir Tanrı yoktur,» demişti Ugo. Canının sıkıldığı ve sinirlendiği belliydi. Beyaz Golyat önlüğünün sertçe sağa sola savrulmasına rağmen, pençeleriyle her zamanki gibi nazikçe sabunluyordu bardakları. «Hiçbir zaman da olmadı. Olduysa, ona benzemek istemezdim zaten.»

«Sonra onun başrahip olduğunu öğrendim,» diye devam etmişti Giuseppe. «Beni yemek yenen salona götürdü ve ocağın bacasının birkaç haftadır güzel çekmediğini, dumanın salona dolduğunu anlattı. Biz salondayken erkek bir kedi daldı içeriye».

«Erkek bir kedi mi,» diye sormuştu Fabio şaşırarak, çünkü Giuseppe Rossi, kediden olağandışı bir şeymiş gibi bahsetmişti.

«Dev bir sarman,» diye cevaplamıştı Giuseppe. «Nefret ederim sarman kedilerden.»

«Rahiplerin karıları olmadığı için kedileri olur,» demişti Ugo.

«Önce başrahibin ayakları arasında dolaştı biraz. Salezyanların hepsinin üzerinde uzun siyah birer cüppe vardı. Hepsi hoca gibiydi. Başrahip de bir profesördü sanki.»

«Ben onun Yüce Tanrı olduğunu sanıyordum,» diye alaylı bir biçimde araya girmişti Ugo.

«Evet, hem Yüce Tanrı hem de profesör. Ama kesin olan bir şey var ki...» Fabio, Giuseppe'nin bir an tereddüt ettiğini fark etmişti, «... rahibe benzer yanı yoktu.»

«Haaa,» demişti Ugo, «demek miden bu yüzden bozuldu.»

«Hayır yahu,» demişti Giuseppe. «Biraz sabırlı olsana.» Ugo'nun sesindeki alaylı tonu fark edemeyecek kadar dalmıştı hikâyesine «Şu sarman, o iğrenç sarı tüyleriyle rahibin eteğine süründükten sonra ocağın yanına gitti ve ocağa doğru bağırmaya başladı. Tabii ki, bu, benim sonradan aklıma geldi; o anda farkında değildim. Ocağı inceledim, bacasının tümüyle göründüğü söylenemezdi, çünkü şu yeni aspiratör cihazlarından takmışlardı ağzına. Aspiratörün üstü izole edilmişti, altındaki kapak da çalışıyordu, yani bacanın dumanı çekmesi gerekiyordu. Başrahipten aspirötürü üç yıl önce taktırdıklarını öğrendim, öyleyse yalnızca duvarın içindeki borulara ve dışarıya açılan kapağa kurum dolmuştur, dedim. O da, böyle tahmin ettiğini söyledi. Duvarın arkasında bir kanal olduğunu, duvardaki baca deliğinin sudan üç metre yüksekte bulunduğunu ve bacaya dışarıdan erişilemeyeceğini de ekledi. O zaman aspiratörün kasasını yerinden çıkartmalıyım, dedim. Neyi gerekli görüyorsam onu yapmamı, yalnız acele etmemi, zira salonda dumandan yemek yiyemediklerini söyledi. Bu konuşmaların geçtiği sırada, sarman, ocağın önünde avaz avaz miyavlıyordu. Nazik ve ağırbaşlı başrahip orada olmasaydı, kediyi çoktan tekmelemiştim ya, neyse.»

Ugo'nun Barı'ndaki herkes kulak kabartmıştı Giuseppe'nin anlattıklarına. Şömine ustası, Grappa'sını bitirip tekrar titremişti. Tek laf etmeksizin, bir bardak kırmızı şarap doldurdu Ugo ona.

«Kasasını inceledim aspiratörün. Bu tip kasaların yalnız alt kısmı ızgaraya yapıştırılır. Böylece kasa istenildiği zaman çıkarılabilir. Ama çoğu usta çi-

mentoyu kasaya da değdirir, çünkü dikkat etmezler. Sonra da kasayı yerinden oynatamazsınız. Aptal herifler!» Devam etmeden, bir an durmuştu. «Çekiçle çimentoyu kırmaya başladım. Başrahip dışarıya çıkmıştı ama beni çalışırken seyreden birkaç rahip yüzünden deli gibi etrafımda zıplayıp duran kediyi kovamıyordum. Bir köpek kadar iriydi bu hayvan...»

«... bir domuz kadar da şişko,» diye sözünü kesmişti Ugo. «Eminim ki, hadım edilmiş bütün manastır kedileri gibi şişkoydu.»

«Hayır,» demişti Giuseppe. «Hiç de şişman değildi. Hadım edilmiş olduğunu da sanmıyorum. Aşırı derecede kaslı ve çevik bir hayvandı, orta boy bir köpek büyüklüğünde; bir ara ondan korkmadım desem yalan olur. Zaten yüzünü ve kaslarını görür görmez, onu kovmanın imkânsız olduğunu anlayıverdim. Ocağın altına girebilmek için diz çökmüşken, başrahibin ayaklarını gördüm. Geri gelmişti. Bu hayvanın nesi var böyle, dediğini duydum. Rahiplerden biri, belki fare kokusu almıştır, diye cevapladı. Ben ocağın altında sırıtmaya başlamıştım ki başrahip lâfı ağzımdan aldı: Saçma, fare kokusu alan bir kedi, hiç sesini çıkarmaz. İşte o an, bu adamın bilmediği bir şey olmadığını anladım. İnsan çok şey bilebilir, ama fare kokusu alan bir kedinin nasıl davranacağını bilmek zorunda değildir.»

«Devam et!» demişti Ugo. «O, Yüce Tanrı'nın ta kendisiydi, biliyoruz.»

«Neyse, çimentoyu kırdım ve kasayı kaldırmak için doğruldum, ama bu, hiç de kolay değildi. Ağırdı ve paslanmıştı, yerinden oynatana kadar akla ka-

rayı seçtim. Sarman da yanımda dikiliyordu bu arada, dikiliyordu diyorum, oturmuyordu normal bir kedi gibi, her an fırlayacakmış gibiydi ve sivri tırnaklarını dışarı çıkarmıştı. Rahiplerden birini yardıma çağırdım. Biz aspiratör kasasını kenara doğru çekerken, ayaklarıma dolaşan kediye bir tekme attım nihayet, burama gelmişti çünkü. Hayvan, salona doğru uçtu, tekrar ayağa kalkıp tıslamaya başladı, üzerime atlayacakmış gibi.» Giuseppe Rossi burada durmuştu. «Bundan sonrasını anlatmasam daha iyi olur sanırım. İştahınız kaçacak çünkü.»

«Evet, biz hepimiz çok yufka yürekli ve çıtkırıldım insanlarız,» demişti Ugo, tezgâhın önündeki arkadaşlarına bakarak. «Anlatılan hikâyelerin yarım bırakılmasına da bayılırız üstelik.»

«Ocağın arkasındaki cesedi çıkar da olsun bitsin şu iş artık!» diye gülmüştü Fabio. «Sabırsızlanmaya başladık!»

«Ceset falan yok,» demişti Giuseppe. «Ne diyordum, ha, rahiple birlikte kasayı kenara çektik ve duvardan dışarıya açılan deliğin tamamen tıkanmış olduğunu gördük. Buradan duman tabii geçemezdi. Delik, saman ve pislik doluydu. İçinde bir şeyin hareket ettiğini gördüm. Önce ne olduğunu kavrayamadım, çünkü bütün bu pislikten kapkaranlıktı içerisi, ama sonra bu sivri, açık renkli şeyin bir sıçanın burnu olduğunu fark ettim.» Burada şarap kadehini eline almış, ama içmeden tekrar tezgâhın üzerine koymuştu.

«Biraz geri çekildim,» diye devam etmişti. «Tam başrahibe ne gördüğümü söylüyordum ki, kedi girdi araya. Şimşek hızıyla fırlamıştı hayvan, öyle ki

bacanın içine girecek sanmıştım. Ama aniden durdu, karnını yere yapıştırdı, kuyruğunu havaya dikti ve tırnakları dışarıda, üzerindeki bacaya bakakaldı. Hiç hareket etmiyordu, biz de donmuş gibi hareketsizdik, iyi hatırlıyorum. Çünkü bacanın ağzında bir sıçan belirmişti... Sıçan dediysem...»

Şömine tamircisi, Ugo'nun arkasındaki duvara dikmişti gözlerini. O anda, adamın gözbebeklerinde sıçanın bir görüntüsü oluşsa, hiç de şaşırmayacaktı Fabio.

«Benim mesleğimde insan çok sık karşılaşır sıçanlarla. Hele böyle bir şehirde. Ancak, Meryem adına, böylesine kocaman bir sıçan ilk defa görüyordum hayatımda. Bacanın ağzında duruyor, ve baca girişinin tamamını kapatıyordu. O hayvan, oraya zamanında nasıl girmişti ve geceleri nereden dışarıya çıkıyordu, hâlâ kavramış değilim. Her neyse, hayvanın tüyleri gri değil, beyazdı; kirli, iğrenç bir beyaz; sarman da tam altında yerdeydi, ağzından tuhaf sesler çıkarmaya başlamıştı. Ben, kafamı bile çeviremeyecek kadar şaşırmışken, başrahip, rahiplerden birine şöyle seslendi: 'Peder Bruno, bir kürek getirin!' Ve ekledi: 'Dışarıya çıkarken ve içeriye girerken kapıyı kapayın!' Rahip sükûnetini kaybetmişti bile, bunu söyleyeyim.

«Ondan sonra her şey çok hızlı gelişti. Sıçan bacadan aşağıya düştü ve rahipler siyah cüppelerini dalgalandırarak kaçıştılar. Ben de kenara sıçradım. Başrahip ise sakindi. Olduğu yerde kalarak seyretmeye başladı. Sıçan önce kaçmaya çalıştı, ancak sarman tırnaklarını onun sırtına geçirince, karşı koymaya karar verdi. Başka çaresi yoktu çünkü.

Salonun ortasında olduğundan, büyüklüğü daha iyi görülebiliyordu şimdi. Kediyle aynı boyda değildi tabii, ama bir sıçan için normalin çok üstündeydi büyüklüğü. Adeta bir canavardı, leş gibi, beyaz bir canavar, şişko ama çevik; kedinin de ondan aşağı kalır yanı yoktu, sarı, adeleli, iğrenç bir mahlûktu o da. Hayatınızda bir sıçan tarafından saldırıya uğrayan kedi gördünüz mü hiç?»

Kimse cevap vermemişti. Ugo hiç sona ermeyecekmiş gibi yıkadığı bulaşığı bitirmişti nihayet, ve diğerleri gibi, midesi kalkmış bir şekilde, Giuseppe'nin soluk yüzüne dikmişti bakışlarını.

«Alttan saldırırlar,» diye devam etmişti Giuseppe. «Bu defa da öyle oldu. Sıçan, birkaç hareketle kedinin altına kaydı ve onu boynundan ısırdı. Kedi çıldırmış gibi bağırarak salonun içinde dört dönüyor ama boynunu sıçanın dişlerinden kurtaramıyordu. Boğazından önceleri fışkıran kan, artık damla damla akıyordu. Can havliyle, pençelerini sıçanın sırtına dayayıp dişleriyle hayvanın kafa ve sırt derisini yüzdü. Bütün salon kan içinde kalmıştı. Rahipler, dehşetle haykırıyorlardı.»

«Kısa kes!» demişti bardakilerden biri. Bir başkası da, «Bu kadar ayrıntıyı bilmek istemiyoruz!» diye eklemişti.

«Sizi uyarmıştım» diye karşılık vermişti Giuseppe. «Neredeyse bitiyor zaten. Başrahipten söz etmek istiyorum biraz. Artık dayanamayacak duruma gelmiştik ki, ayak sesleri duyduk ve Peder Bruno elinde kürekle içeri girdi. Olayı görünce donakaldı ama başrahip onun yanına gitti ve küreği aldı elinden. Kürekle fareyi öldüreceğini zannetmiştim, oy-

sa o, başka bir şey yaptı: Küreği, iyice yorulmuş hayvanların altına soktuğu gibi, ikisini birden havaya kaldırdı. Gerçi kürek çok küçüktü, ama hayvanlar birbirlerini bırakmadıkları için, yere düşen olmadı. Küreğin sağından ve solundan, kana bulanmış bir biçimde sarkıyordu ikisi de. Başrahip bağırdı aniden: 'Öyle durmasanıza! Pencereyi açın!' Fırlayıp salonun büyük camını açtım, başrahip de hayvanları dışarıya fırlattı. Hayvanlar aşağıdaki kanala düşünce çıkan su sesini duyduk. Başrahip hariç kimse bakmadı arkalarından. Sonra o da, bize dönerek, elindeki küreği Peder Bruno'ya geri verdi: 'Bu küreği yıkayın peder!' Diğer rahiplere de su ve bez getirmelerini emretti, salonu temizlemek için. Bana ise, ocağı akşama kadar halledip halledemeyeceğimi sordu. Ben de evet diyerek işe koyuldum. Fazla değil, birkaç dakika sonra da tuvalete gidip kusmak zorunda kaldım.»

«Haydi bakalım,» demişti Ugo, «İçkiler benden! İstemeyen var mı?» Kimse hayır demeyince bardakları tezgâha koymuştu.

«Çok bilgili dediysem,» diye devam etmişti Giuseppe, «gerçekten çok şey biliyordu şu rahip. Bununla da kalmıyor, kafasına koyduğunu yapıyordu. Aramızdan bir tek o, olaya seyirci kalmadı. Ne yapılması gerektiğini biliyordu ve onu yaptı.»

«Kısacası -Tanrı misâli bir adam. Bunu tekrar tekrar belirtmek zorunda değilsin,» demişti Ugo.

«Belki güleceksiniz ama,» diye eklemişti şömine ustası Giuseppe, «hayvanlar kan içinde yerde tepinirken ve biz dehşetle kaçacak delik ararken, o, kollarını göğsünde kavuşturmuş, sakin sakin duruyor-

du. Böyle biri, insan olamaz dedim, kendi kendime.»

Gecenin ilerlediği saatlerde Fabio, Giuseppe ile beraber ayrılmıştı bardan. Adam San Samuele yakınlarında oturuyordu, evi Fabio'nun yolu üzerindeydi. Arkasında atölye bulunan eve vardıklarında Giuseppe ansızın şöyle demişti: «Ama o bir insandı.»

«Rahipten mi bahsediyorsun,» diye sormuştu Fabio. Hemen ardından da ekleyivermişti: «Tabii ki insandı.»

«Söylediği bir şey çok tuhafıma gitti. Tam ayrılırken elimi sıktı ve kendimi tekrar iyi hissedip hissetmediğimi sordu. Ben, evet anlamında başımı sallayınca da aynen şöyle dedi: 'Ah, şu akılsız hayvanlar! Tanrı, onlara biraz daha fazla akıl verebilirdi, öyle değil mi?'»

Fabio, gerçekten şaşırmıştı.

«Sence de tuhaf bir soru değil mi?» demişti Giuseppe.

«Evet, hem de bir rahipten beklenmeyecek kadar.»

«Bunları söylerken bile o kadar dindar görünüyordu ki, ona nasıl cevap vermem gerektiğini bilemedim. O da, zaten bir cevap beklemiyordu sanırım. Buna rağmen, kendi kendime sormadan edemiyorum; Fabio, insan, Tanrı'nın yaptığı her şeyi körükörüne kabul etmeden de dindar olabilir mi?»

Gece, Venedik'teki bütün geceler gibiydi: Sessiz. Sessiz, ama ölü değil. Fabio, kanaldaki dalgalar San Samuele iskelesine çarptıkça çıkan sesi duyabiliyor-

du. Giuseppe'ye «Bilemiyorum» diye cevap vermişti.

Sonra, Strada Nuova boyunca evine kadar yürümüş, sabaha karşı da bir rüya görmüştü. Ördek avlayanların kullandığı cinsten sahte bir ördek görmüştü rüyasında, vücudu boyalı sazdan, kafası tahtadan, lagünde yüzüyordu bu kukla. Dalgalar tarafından sürüklenmesi gerekirken, sanki bir motoru varmışçasına, sanki canlıymışçasına ilerliyordu, suyu yara yara. Bu haliyle kurulmuş bir oyuncağı andırıyordu. Ardından sürüklediği beyaz saçlı cesedin yüzü etrafında küçük, köpüklü anaforlar oluşuyordu. Lagünün grimsi yeşil suları üstünde, ölü adamın sıkılı yumrukları, sahte ördeğin boynuna dolanmış sicimi kavramıştı. Uçsuz bucaksız bir lagün, sahte bir ördek ve ölü bir adam, çok tuhaf, diye düşünmüştü Fabio. Uyanırken dahi, ördeği hangi kuvvetin hareket ettirdiğini kavramış değildi. Babasını hatırlar hatırlamaz da, onun için dua etmişti. İçinden, babasının çalışırken ölmesini dilemiş, sonra babasının cesedi bulunamayınca annesinin ne kadar üzüleceği aklına geldiğinden bu dilekten vazgeçmişti. Öyle ya, lagün çok büyüktü, kuzey rüzgârı, cesedi Punta Sabbioni'ye sürükleyebilir, gelgit sırasında sular alçalınca da, babasının vücudu açık denize ulaşırdı.

İnsan uzun süre uykusuz kalırsa böyle rüyalar görür, diye düşündü Fabio. Giulietta'yı ziyaret etmeye karar verdi. Lokalden ayrılarak, gece yaptığı gibi Strada Nuova boyunca yürümeye başladı, fakat bu sefer ters yönde. Puslu ve soğuk havada titreyerek balıkçıların, işportacıların, kitapçıların önünden

geçti. Malibran Tiyatrosu'ndan sola saptı ve dar sokaklardan, köprülerden oluşan bir karmaşa içinde buldu kendini. Giulietta'nın oturduğu Caffetier Sokağı idi burası.

Franziska, Öğleden sonra

Franziska, dışarıda dolaştıktan ve alışverişini yaptıktan sonra, saat 13.00'e doğru otele döndü. Meydanda gazete ilanlarına bakmıştı, eleman arayanlar vardı, ancak yabancı uyruklu birini kabul edip etmeyecekleri, ilanları oluşturan kısa cümlelerden anlaşılmıyordu. Bayan eleman arayan, kuzey İtalya'daki birkaç endüstri kuruluşu, adres de eklemişlerdi ilanlara. *Mektupla başvurmak gerekecek, ama bunun bir anlamı yok, çünkü diplomamın bir suretini de isteyeceklerdir. Diplomasızın birine kim iş verir?* CIT Bürosuna gidip, yabancıların İtalya'da çalışma iznini nereden ve nasıl aldıklarını sormuştu. Bürodakiler de, onu emniyet müdürlüğünün yabancı uyruklularla ilgili ofisine yollamışlardı. Hatta onun için telefon bile etmişler, ofisin cumartesi günleri kapalı olduğunu öğrenmişlerdi. Franziska rahatlamış ve bunu kendine itiraf edebilmişti. *Pazartesiye kaldı her şey. Buna sevinecek kadar korkağım.* Ama yine de Pazartesi sabahına kadar rahatını bozmak zorunda olmayacağı düşüncesi, çok hoşuna gitmişti. *Pazartesi bütün cesaretimi toplarım.* Gerginliğini atmıştı üzerinden. Sokaklarda dolaşırken, Pazar gününden korktuğunu hissederek, Cumartesinin keyfini çıkarmaya çalışmıştı. Pazar günlerinden nefret ederdi.

Sokaklara dökülmüş insanlar da onun gibi düşünüyor olmalıydılar, böyle bir tatil sabahı. Franziska, önceki gece geçtiği Correr'in arka sokaklarından tekrar geçmiş ve Venedik'e geldiği andan itibaren ilk defa bir şeyin farkına varmıştı: Erkekler ona bakıyordu. Bir köprüyü aşarken, arkasından gelen ıslık üzerine, önceki gece onu izleyen gemiciler gelmişti aklına. Bu sefer korkmamıştı. Tam tersine, kaçışının yarattığı, hiç bitmeyecekmiş gibi görünen gerginlikten sonra, erkeklerin bakışlarını tekrar üzerinde hissetmek rahatlatmıştı onu. Islıklar, normal bir kadın olduğunu hatırlatıyordu. Gemici delikanlıların ne düşünmüş olduklarını biliyordu, *una rossa, kızıl saçlılar pek de oynak olur, erkekler buna inanmış bir kere, elden ne gelir, hoş haksız sayılmazlar, ben öyleyim, baştan çıkarılmaya müsaitim, yeter ki erkek nasıl yaklaşacağını bilsin. İşte bu yüzden beni çok az erkek elde edebildi, ama gerçek şu ki pervane gibi etrafımda dolaştıklarını hissetmek harika bir duygu.* Franziska, tam yolunu kaybettiğini düşünürken, dar bir sokaktan geniş Campo Morosini'ye çıkmıştı.

Accademia Köprüsü'nün üzerinden Büyük Kanal'ı geçen Franziska, Salute'nin dar ve bomboş sokaklarında dolaşmıştı. Kanal ağızlarından birinde, kırmızı badanalı evlerin önü, gümüşi burunlu gondollarla doluydu. Taş duvarlı bir cam eşya atölyesinde yanan ocağın ateşi görünüyordu. Alevlerin önündeki adamlar konuşmaya dalmışlardı, öyle ki Franziska durup da ipnotize olmuş gibi parlak alevleri ve adamların karanlık siluetlerini seyrederken, dönüp ona bakmamışlardı bile. Sonra, sarayların bulunduğu sokak, şair Régnier'nin oturduğu yer,

yaşlı bir Amerikalı resim koleksiyoncusunun evi, *bir gün utanmadan zili çalıp, Picasso'nun, Gris'nin, Klee'nin, Modigliani'nin resimlerini görmek istediğimi söyleyeceğim; kimseyi suçlamaya hakkım yok, ben de inceleme yapmayı seviyorum demek ki,* Amerikan Konsolosluğu binasının, dökme demir ve camdan yapılmış kapılarından görünen koridorun sonundaki balkonlar, Büyük Kanal'a açılıyordu. Piazetta'ya bakan manzarasıyla Venedik'in en güzel evi bu, diye düşünmüştü Franziska, *hem de bayağı içerlek kalıyor, züppeler için ideal bir mesken, merkezi bir yerde ölü bir nokta.* Motorlardan biriyle karşıya, Zaccaria'ya geçmişti, kalabalığın olduğu yere; otelin arkasındaki küçük dükkânlardan da alışverişini yapmıştı, bıçak, iç çamaşırı, bir çift çorap, bir kalıp sabun, diş fırçası, diş macunu, ekmek, yüz gram tereyağı, yüz gram Bel Paese peyniri, yarım kilo elma, bunları otele girdiğinde fark edilmeyecek şekilde ceplerine doldurmuş ya da aldığı gazetelerin arasına saklamıştı. *Saat bir.* Parayı ödediğinde üç bin liretin biraz üstünde harcamış olduğunu fark etmişti. *On beş binim kaldı.*

Aç olduğunu hissetti, *ama saat dörde kadar dayanırsam akşam yemeği yemek zorunda kalmam,* yatağa yattı ve uykuya daldı. Uyandığında dışarıda hava kararıyordu, kol saatine baktı, *dördü geçmiş,* puslu günün ardından erken gelen loşluk ve dışarıdan duyulan ayak sesleriyle birlikte bir çeşit uyku hastalığı yayılmıştı odaya. Çaresizlik ve yalnızlık duygusu tarafından sarılınca, öğleden sonraki neşesinin, kendini kandırma olduğunu anladı Franziska. *Birşeyler yapmaya çalışacağıma, gezip tozdum.* Açlığı

dayanılmaz bir hal aldığından, zili çalarak kat hizmetlisi kızdan çay getirmesini rica etti. Sonra panjurları ve perdeleri kapayıp odanın ışığını açtı. Bulanık bir aydınlık yayıldı içeriye. Garsonun getirdiği çayla bir parça ekmek, iki elma yedi. Yağın ve peynirin de yarısını tüketti. *Yarın sabaha da yetecek, Pazartesiye kadar tekrar alışverişe çıkmama gerek yok*. Doyduğunu hissedince bir sigara yaktı. *Dünden beri ilk sigaram. İçmeden de oluyormuş demek ki. Geriye sekiz tane kaldı*. Işığı kapatıp camı ve panjurları açtı. Dışarıyı seyrederken sigarasını bitirdi, yeni bir tane yaktı. Yolcu teknelerinin yanaştığı istasyonun yüzer köprüleri üzerindeki sarı ışıklar yanmıştı ve siyah gondolların arasında, suyun üstünden, sarı, yuvarlak, titreyen şekillerle yansıyorlardı.

Saat altıya doğru aşağıya indi. *Karanlıkta dolaşmak istiyorum, biraz insan yüzü görmek*. Anahtarı verdiği resepsiyoncu, dün geceki idi, şu yaşı belli olmayan, inceleyen ama ilgilenmeyen gözlü adam.

«Bagajınızı alabildiniz mi,» diye sordu.

Demek ki odasını kontrol etmiş ya da ettirmişti. Franziska bir an düşündü. *Böyle birini kandırmak imkânsız*.

«Bagajım yok,» diye cevapladı. «İhtiyacım olan her şey yanımda.»

«Ne kadar kalmayı düşünüyorsunuz?»

«Birkaç gün.»

«Kaparo ödemenizi rica edebilir miyim?» dedi adam. Yüz ifadesi değişmemişti.

«Böyle bir şeyi ilk defa duyuyorum,» diye cesaretini toplayarak serinkanlı bir cevap verdi Franzis-

ka. *Zevahiri kurtarmalıyım, yoksa işim biter.* Bu ona hiç de zor gelmemişti. *Tipik bir sekreter gibi davranıyorum. Bir hanımefendiden beklendiği gibi, ama gerçek bir hanımefendi olsa şu anda çoktan oyundan düşmüştü.*

«Bakın,» dedi adam, «biz küçük bir oteliz.» Çok sakin, bezgin ve hareketsizdi. «Müşterilerimiz yanlarında bagaj getirmemişlerse, kendimizi emniyete almamız gerekir. Bagajı olmayan müşteriler her zaman için bir daha geri dönmemek üzere otelden ayrılabilirler.» *Çok iyi fikir! Bunu düşünmemiştim bile. Ama bu otel için artık çok geç.*

«Hesabı ödemeyecek gibi mi görünüyorum size,» diye sordu Franziska.

«Ama, sinyora!» Resepsiyoncu üzgünüm anlamında ellerini kaldırdı. *Hesabı ödemeden ortadan kaybolması için çok kötü bir durumda olması gerekir. Oysa bu iyi görünüyor, hem de güzel. Kızıl saçlı. Eğer kadınları doğru tanıyorsam, hesabı parayla ödemek zorunda kalmaz böyleleri.*

«Pekâlâ,» dedi Franziska. «İnsanları tanıyamadığınız anlaşılıyor.» Bu, son çırpınışlarıydı. Eline aldığı birkaç binlikle resepsiyoncunun 'Tamam, tamam' demesini ümit ederek bekledi. Bir saniye bile geçmemişti ki adamın akan lastik izlenimi veren bezgin suratına bakarak, «Bana üç günlük bir hesap çıkarın,» dedi.

Heyecanını gizlemek amacıyla, adam hesabı çıkarırken, lobide bir aşağı, bir yukarı dolaştı, uyduruk dantellerle dolu bir vitrinin önünde durdu, *paralar uçup gidiyor, artık ilan da veremem.* Hesap çıkarma işleminin bittiğini hissedince tekrar resepsiyona döndü.

Franziska, faturayı inceledi. bir günlük bedel, bin beş yüz liret olarak yazılmıştı. «Bin iki yüz demiştiniz!» Sinirlendiğini belli etmemeyi başarmıştı.

«Öyle dediğim doğru, sinyora.» Bir kurşunkalemle kâğıdın üstündeki sayıları işaret etti. Franziska'nın bir şey anladığı söylenemezdi. Adam «yalnızca odayı ısıtma bedeli ekstra» diye açıkladı.

Böyle durumlarda savunma yapılamayacağını bilirdi Franziska. İfadesiz gözlerle elindeki banknotları çantasına soktu, onların yerine iki beşbinlikten birini çıkarıp uzattı. *Kaloriferle ısıtmaya karşı savunamam kendimi.* Kendini toplamaktan ve bir isteri krizine tutulmamaya çalışmaktan başka düşüncesi yoktu o anda.

Resepsiyoncu paranın üstünü beş tane gümüş yüzlük olarak verdi, Franziska da bunların üçünü bahşiş olarak bıraktı. Büyük bir hata yapmış olduğunu ise, adam nazikçe teşekkür ederken anladı, *ona hepsini birden vermem ya da hiçbirini vermemem gerekirdi. Hiçbirini vermesem kızgın olduğumu, hepsini versem yeteri kadar param olduğunu düşünecekti. Şimdi ise biliyor ki, tutumlu davranmak zorundayım.*

Otelin önünde birkaç dakikalığına durdu. Hava soğuk ve nemliydi. Franziska titredi, ama üşüdüğünden değil, kendini bir an kötü hissettiğinden. *On bin liretim kaldı. Yüzümden de belli oluyor zaten. Kaparo istenecek birine benziyorum.*

Eninde sonunda yenilgiyi kabul edeceği düşüncesi benliğini sardı. *Alman Konsolosluğu'ndan alacağım bir biletle Dortmund'a dönerim. Bu firarın neticesi, turistik bir kentte kendimi küçük düşürme, Herbert'in gülümsemesi, Joachim'in soğuk ama kesin bir tavırla*

aramızı yapacak olması. Otelin sağında Riva degli Schiavoni ile kesişen ve iskele hizasında lagünle birleşen kanal üzerindeki geniş, mermer köprüden yavaş yavaş geçti. Cumartesi akşamı olduğundan, pek çok insan yollara dökülmüştü. Sokak lambaları, iskeleyi aydınlatıyordu. Limanın ve Giudecca'nın su üstündeki evlerinin ışıkları da yanıyordu. Pavone'nin yanından geçti Franziska. Lüks otelin storlarla kapatılmış pencerelerinden mat, sıcak, sarı bir ışık sızıyordu. *Bu, bir zamanlar benim dünyamdı.* Böylesine soğuk bir Ocak ayı akşamı, otel yabancı görünüyordu ona, üstelik ağzına kadar da dolu. *Şimdi Herbert ile içeri giriyor olabilirdim.* Pavone'nin kafeteryasını hatırladı. *Çay içip "Vogue" okuyacaktım, Herbert, Blue Guide'ın sayfalarını çevirirken. İnsanın, üçüncü sınıf otellerin ısındıkça toz kokan radyatörlerinden kaçması, iyi giyinmesi, lüks yerlerde yiyip içmesi, kitabını rahatça okuyabilmesi, yakışıklı erkeklerle gezip tozması, pek de öyle anlamsız değil aslında. Hayatın tadına varmak için, istediğinde seyahat edebilen, şık döşenmiş evlerde oturan, kitaplığı olan, daha pahalı içecekler içip, daha iyi doktorlara gidebilen bir sınıfa dahil olmak gerek.* Franziska, tereddüt içinde birkaç adım uzaklaştı Pavone'nin önünden. Ayakta durarak, ifadesiz gözlerle, altından geçen kanal tarafından aydınlatılan "sarhoşlar" köprüsüne baktı. *Pavone'de bir çay içmek için ille de zengin olmak gerekmez. Benim hiçbir zaman param olmadı ki, ben iyi bir sekreterdim sadece. Herbert de iyi bir mümessil. Ama insan, bir yerden sonra Pavone gibi otellerde kalmaya, iyi terzilere gitmeye başlıyor. Tanrı kimseye «Yürü ya kulum» dediğinden olmuyor bunlar, tam tersine, bazen bunların*

hepsi kandırmaca diyorum. Biraz kendini aldatma ve tamamiyle snobizm. Sonradan canı sıkılsa bile insan, kendini aldatarak yapmaya başladığı bir işten kurtulamıyor, mahrumiyetten, yalın sefaletten korktuğu için değil, masum bir sadeliğin ardından buralara erişmiş olması yüzünden. Otomobille pazar gezmeleri, devamlı gidilen tiyatrolar, maaşlar ve primler. Şık, sosyetik bir yaşam ve masum bir sadelik. Tanrım, ikisinin arası bir şekli yok mu yaşamanın? Ellerini mantosunun ceplerine sokmuştu. *Başka bir şeklini çarşamba veya perşembeye kadar bulabilecek miyim? On bin liretim bitmeden önce?* Yola devam etmek üzereydi. *En azından Pavone'ler geçmişte kaldı artık.*

İşte o anda resepsiyoncunun davranışı geldi aklına. Bir tür panik içinde yanından geçen insanlara baktı. Sonra arkasını döndü, birkaç adım yürüyerek lüks otelin sessizce açılan ahşap kaplama kapısından içeriye girdi.

Fabio Crepaz, Öğle üzeri

Giulietta'nın kız kardeşi Celia açtı kapıyı. Fabio, Caffetier Sokağı'ndaki bu eski evin en üst katında bulunan daireye girdi. Celia'yı iki ya da üç kez görmüşlüğü vardı. Kız, Giulietta'dan bir yaş küçük olduğuna göre, yirmi yaşındaydı; körpe, zarif, ufak tefek ama soğuk biriydi. Bu bronz tenli, enerjik kızın cazibesi, henüz tam anlamıyla olgunlaşmamıştı. Padua'da tıp öğrenimi görüyor ve Giulietta'nın anlattığına göre, okul sırasında her gün Padua'ya onca yolu gidip geliyordu.

«Bu ne sürpriz!» dedi Fabio, ona daha önce Giulietta'nın yanında hiç rastlamamış olduğu için. Gerçi iki kız kardeş arasında düşmanlık yoktu, ama Celia, ailenin övünç kaynağıydı, Giulietta ise yüzkarası.

Fabio'ya bakmaksızın şöyle dedi: «Giulietta evde. İçeri girin. Hâlâ yatıyor.»

Kızın sesinden, bu sözleri söylerken nasıl zorlandığı belli oluyordu. Orta yaşlı bir adamın ablasıyla ilişkiye girmesini içine sindiremiyordu anlaşılan. Fabio gülümsememek için çaba gösterdi. Odadan müzik duyuluyordu. Giulietta'nın dairesi yalnızca küçük bir salon, bir mutfak, bir de antreden ibaretti. Bir an müziğe kulak kesildi. Brahms olduğuna karar verdi.

Zaten oradan gelerek kapıyı açtığı anlaşılan Celia mutfağa geri döndü. Ablasının önlüğü vardı üstünde. Fabio montunu çıkarıp antredeki sandalyenin üzerine koydu. Giulietta'nın yanına gitmeden önce mutfağa girdi.

«Ne yapıyorsunuz,» diye sordu.

«Kahvaltıyı hazırlıyorum,» diye cevapladı Celia. Kaynar suyla dolu bir tencereden yükselen buharın ardında, kapıda olduğundan daha rahat görünüyordu.

«Benimki altı dakika olsun,» dedi Fabio. «Tam altı dakika.»

Kız, şaşkın şaşkın Fabio'ya baktı. Fabio yaklaşarak ellerini hafifçe kızın kalçalarının üzerine koydu ve onu çenesinin solundan, dudaklarının köşesinden öptü: «Yumurtadan bahsediyorum.»

Fabio, bunu öylesine hızlı ve kendinden emin

yapmıştı ki, kız donup kalmıştı. Eski ve şaşmaz numaralarımdan biri, diye düşündü. En iyi yanı da bunu önceden planlamıyorum, kendiliğinden oluyor. Nefesleri kesilmişçesine birbirlerini süzdükleri birkaç saniyenin ardından, Celia, hiç beklenmedik bir şey yaptı: Fabio'ya dil çıkardı.

Kaçamak bir dokunuştan fazlasını istememişti Fabio. Bu ürkek kıza dokunma isteği, kızı olduğu kadar, onu da şaşırtmıştı. Böylece aradaki resmiyeti kaldırmış olduğuna inanarak rahatladı ve mutfağı terk etti Fabio.

Uzak köşesinde Giulietta'nın yatağının bulunduğu odanın kapısını açarken, müziğe kulak verdi. Giulietta, onu görünce gülümsedi, konuşmadan sağ elinin işaretparmağıyla bir daire hareketi yaptı. Fabio, arkasını dönerek kapıyı kapadı ve kızın kimonosunu giymesini bekledi. Kız, yerdeki kırmızı taş döşemeye çıplak ayakla basa basa yanına gelirken ona doğru döndü. Fabio, kız ona sarılıp öperken yumuşak vücudundan fışkıran sıcaklığı, omuzlarının, kollarının ve göğüslerinin dış hatlarını, kullandığı parfümün hafif kokusundan ve üstündeki siyah beyaz ipek sabahlıktan daha fazla belirginleştiren bu ince tabakayı hissetti. Kardeşi gibi ufak tefek ama ondan daha zayıftı. Kemikleri görünüyordu. İskelet gibi ve enerjik. Fabio, kızın siyah saçlarını parmakları arasından geçirirken «Coccola,» dedi, «birazdan ayaklarını üşüteceksin.» Müziği bölmemek için fısıldamıştı.

Kız, omuzlarını kaldırıp, balerinleri taklit ederek ayak burunları üzerinde yükseldi ve birkaç adımda tekrar yatağına vardı. Sabahlığını çıkarmadan uzan-

dı, yorganı çenesine kadar çekti. Fabio, kızın müziği dikkatle dinlediğini fark etti. Kendini iyice kaptırmıştı anlaşılan.

İki pencereden birinin yanına, radyonun ve pikabın durduğu yere doğru sessizce ilerledi, başını yana eğerek, Giulietta'nın pencere önüne koyduğu plak kılıfına göz attı. Brahms. Opus 34, yaylı çalgılar ve piyano için kuintet. Şu anda adagio bölümü çalınmaktaydı. Kemanların, duraklı notaları alışılmışın dışında temiz çalmaları Fabio'yu şaşırtmıştı. Chigiano Yaylısazlar Beşlisi. Brahms'ın yarattığı kuru coşkuyu geri planda tutuyorlardı. Bestecinin, insana inancını yansıtan eserini, bir ezgisel hareketler dizisi olarak yorumlamışlardı. 19. yüzyılın sunabileceği en iyi şey de bu, diye düşündü Fabio, müzik yapan idealist bir burjuva. Kimseyi aldatmayan Brahms, liberal gelişmeye ve kültürün ruhuna inanmıştı. Onun yapıtları, Fabio'yu her zaman etkilerdi, coşkunluk duygusunun altında ezilmedikleri sürece tabii. 'Konserin tam ortasında Brahms'ın sakalının coşkuyla hışırdadığını duyabilirsiniz' diye yazmıştı Fabio'nun bir eleştirmen arkadaşı, bir sanat dergisine. Brahms, Fabio'nun hoşuna gidiyordu, çünkü Brahms, biraz kültür ve liberalizmle, armonik yapılı ritmini kaynaştırmış, böylece Wagner ile Bruckner'in aşırı bağnazlıktan doğan uyuşukluğuna karşı koyabilmişti. Chigiano Beşlisi çok gevrek çalıyordu, neredeyse modern bir eseri icra edermişçesine. Müziğin içinde aniden bir çaresizlik uçurumu oluşuyordu. Bu parçayı çal deseler, bu şekilde çalmak isterdim, diye düşündü Fabio.

Pencereden dışarıya baktı. Giuletta'nın pencere-

lerinden ilerideki evlerin çatıları arasına sıkışıp kalmış haliyle lagün görünürdü, hem de güzel mavi rengiyle, çünkü insan bu şekilde kuzeye doğru bakarken, güneşe sırtını vermiş olurdu. Mavi lagünden bir dilim, bir dilim de Cimitero adasının beyaz duvarından. Bugün ise bunların hiçbiri görünmüyordu. Sis, kahverengi veya kırmızı yuvarlak kiremitli çatıların ötesini örtmüştü. Hayır, istesem de böyle çalamam, diye düşündü Fabio. Savaştan sonra bir solist olarak kariyer yapma isteğini hatırladı. Deliler gibi çalışmış ama sonunda pes etmişti. Politika, İspanya Savaşı, faşizme karşı mücadele, Dünya Savaşı ve partizanların çarpışmalarıyla dolu neredeyse on yıl. Keman çalmaya verdiği bu on yıllık ara, kapatılacak gibi değildi. Fenice Orkestrası'na girmesi bile bir mucizeydi, ama politik düşünceleriyle kemanı arasındaki çelişkiye ılımlı bir çözüm getirmişti. Durum şöyle özetlenebilirdi: Her şey bittikten sonra, yüzyılın sallanan zemini üzerinde -ki hâlâ sallanıyordu- Venedik'e dönmüş ve yıllar önce ihanet ettiği kemanı, paslanmış parmaklarıyla tekrar çalmaya başlamıştı. Caffetier Sokağı'nda yuvarlak kiremitli bir binanın en üst katındaki küçük dairede, pencereden bir parça lagün manzarası ve Josquin de Pres, Mozart, Brahms ve Debussy'nin müziğiyle yalnız başına yaşayan, başka nedenlerden dolayı karaya oturmuş olan genç kızınkiyle şaşırtıcı bir biçimde bağdaşıyordu yaşamı. Aşağıya baktığında, yıkık dökük Palazzo'nun avlusunu gördü Fabio. Avlu, etrafa saçılmış tarihi taş bloklarla ve heykellerle doluydu. Arşitrav parçaları, devrilmiş sütunlar, bir tanrıça heykelinin yarısı.

Elmas iğnenin plağa sürtünürken çıkardığı hışırtı, parçanın bittiğine işaret ediyordu. Fabio iğneyi kaldırdı ve pikabı kapattı. Sonra Giulietta'ya dönerek şöyle dedi: «Saat on iki oldu. Çok miskinsin.»

«Eee, ne yapalım?» dedi kız. «Dün Chioggia'da televizyonculara çalıp söyledik. Bu sabah ikiye doğru gelebildim eve.»

«Halkın sevgilisi!» dedi Fabio. «O kadar kötü müydü?»

Sigarasının dumanını üflerken, başını evet anlamında salladı Giulietta. Fenice Korosu'nda şarkı söylediği günlerde tanışmıştı Fabio ile. Daha o zamanlardan, sesinin, opera şarkıcılığı için yeterli olmadığı belliydi. Sesi tatlı, ama biraz güçsüzdü. Bu yüzden şimdi pop müzikle uğraşıyordu. Yine de halkın sevgilisi olduğu söylenemezdi, çünkü, dış görünüşünün büyüleyici olmasına rağmen, başarılı olamayacak kadar zor beğenen birisiydi. Renkli geceleri düzenleyenler, yani kontrast yaratmanın önemini kavramış şu organizatörler, onu, halk tarafından çılgınca alkışlanan parıltılı keçiler veya gösterişli sığırlar sahneden indiğinde, seyirci karşısına çıkarırlardı. Böylece Giulietta'nın programa biraz "renk" katacağına inanırlardı. Bu renk de, yabancılaşma duygusu, yalnızlık ve kaybolmuşluk içinde, Giulietta şarkı söylerken, sahneden salona doğru esen bir rüzgârdı. Duyulan yabancılık ve korku, seyredenleri birkaç dakikalığına büyüler, biraz sonra sahneye çıkacak olan assolisti rahatlamış bir şekilde, beğeniyle izlemelerini sağlardı. Bu meslekten ekmek kazanmak çok zor diye düşündü Fabio, Chigiano Beşlisi'nden Brahms'ı dinlemek yeter

bunu anlamak için. Yine de Giulietta, hayatını müzikten kazanabiliyordu. Tersi olsa da fark etmezdi, çünkü ailesi oldukça zengindi. Ama o, evinden ayrılalı çok olmuştu.

«Üç haftadır nerelerdeydin,» diye sordu Giulietta.

«Beni niye aramadın?» diye karşılık verdi Fabio. «Beni bu kadar görmek istiyordun da niye haber vermedin?»

«İşim vardı,» dedi kız. «Hemen her gece bir yerde söylüyordum. Noel öncesi nasıldır, bilirsin.»

Fabio, kızın neyi ima etmek istediğini anlamıştı.

«Noelde uğramam gerekirdi, özür dilerim. Ama bana hiçbir şey ifade etmiyor ki. Nefret ederim Noellerden.» Hemen ardından da ekledi: «Kaldı ki, seni son gördüğümde kendi işlerine dalmıştın.»

Bu cümleyle, kıza, son görüşmelerinde Venedikli bir aktör hakkında, aldığı cevabı unutup tekrar tekrar soru sorduğunu hatırlatmak istemişti.

«Oh, Fabio,» diye sızlandı kız. «Her şeyin de farkındasındır zaten. Evet, kafam dağınıktı.»

Kızın sırf merakı yüzünden başladığı kısa süreli, sayısız aşk maceralarından birinin içinde olduğunu da anlayıvermişti Fabio o gün.

«Gördün mü?» dedi. «Öyleyse, Noelden veya geçen üç haftadan bahsetmenin anlamı yok.»

Celia, kahvaltıyı odaya getirerek tepsiyi yatağın yanındaki masanın üzerine koydu.

«Mutfakta yumurta bulamadım,» dedi Fabio'ya. Sesinden, bunu söylerken nasıl zevk aldığı anlaşılıyordu. Hem Fabio'nun dediğini yapmamış, hem de gizlice ablasına taş atmak fırsatı geçmişti eline:

Mutfak Celia'nın mutfağı olsa, her zaman yumurta bulunurdu.

«Yumarta mı istemiştin?» dedi Giulietta, «geleceğini bilseydim...»

Kızın sesine kattığı boşvermişlik içindeki sahte üzüntü ifadesi, Fabio'nun hoşuna gitti. Buraya gelirken bazen yanında yiyecek birşeyler getirirdi, gerçi Giulietta'nın mutfağında insan ne ararsa bulurdu, ama ana ihtiyaç maddeleri bu kapsamın dışında kalırdı. Yumurta, yağ, ekmek veya şarap arayan birisi mutfaktaki zencefil paketlerini, ançüez tüplerini, nar suyu şişelerini, masanın üzerindeki alışveriş çantasının içinde bulunan enginarları veya erikli pasta dilimlerini altüst etmek zorundaydı. Bana doğru dürüst bir şeyler pişirmeye başlarsa, buraya bir daha geleceğimi sanmıyorum, diye düşündü Fabio.

Celia, çayı koydu. İki fincan getirmiş olmasından kahvaltı etmeyeceği anlaşılıyordu. Giulietta'nın önlüğünü mutfaktayken çıkarmıştı. Üzerinde ten rengi, örme bir elbise vardı. Ablasınınkilere oranla daha açık olan saçları, onunkilerin tersine kısa kesilmişti.

«Onu nasıl buluyorsun, Fabio,» diye sordu Giulietta, «alımlı ve güzel, değil mi?»

Fabio cevap vermedi. Celia sinirlenmişti: «Sen bir aptalsın, Giulietta!»

Gerçekten de güzeldi aslında. Küçük, pahalı elbisesinin altında, tadımlık paketlenmiş kusursuz bir güzellik gibiydi.

Biraz fazla kusursuz, diye düşündü Fabio. Aklından Celia'nın giydikleriyle Giulietta'nın elbisele-

rini karşılaştırdı. Giulietta'yı uzun zamandır tanıdığı Yahudi terziden ayırmak mümkün değildi. Yaşlı adamın diktiği elbiseler, şık, ama eski modaydı. Bazen onu bir sirk atıymış gibi süslediğinden, Fabio, terzinin Palazzo Labbia'daki iki odalı evine giderken, karanlık sokaklarda, her türlü kötü olasılığa karşı, kıza refakat ederdi.

«Oh, evet,» dedi Giulietta, «güzelsin Celia. Fabio'dan sakın! O, bir kazanovadır.»

«Celia haklı, sen bir aptalsın gerçekten,» dedi Fabio, «sizin gibi çocukların yanında kendimi gülünç duruma düşürdüğümü söylemek istiyorsan eğer...»

Gülünç olup olmadığını bilmiyordu. Şu anda bir aynaya bakabilmeyi isterdi, ama duvardaki ayna başka tarafa dönük olduğundan kendini göremiyordu. Celia, mutfakta dil çıkarırken, ona yaşından utanmasını söylemek istemişti herhalde.

«Sevgili, küçük, masum iki çocuk,» dedi Giulietta, «ve de iyi yürekli ama komik bir amca -işte aynen böyle görünüyoruz.»

«Belki de haklısın,» diye karşılık verdi Fabio düşünceli, «belki de gerçekten tatlı ve anlayışlı bir amcayım ben.»

Giulietta güldü: «Bizden neredeyse otuz yaş büyüksün! Ama bir amca da olsan...»

«Ablanıza kahvaltı hazırlamanız çok ince bir düşünce,» dedi Fabio, konuyu değiştirmek için.

«Bu, benim için bir zevk,» diye alaylı bir tavırla yanıtladı onu Ceila, «ama şimdi gitmeliyim.»

«Kız kardeşlerin kahvaltısı!» dedi Giulietta. «Sebastiano Rizzi ile evlenmek istediğini gelip bana

söyledi, ben de izin verdim. Bana çay yapması bu yüzden. Beni şımartacağı muhteşem kahvaltıyı sen bozdun, Fabio.»

Rizzi'den de bu beklenirdi zaten, diye düşündü Fabio. Giulietta'nın ilk ve en büyük aşkı. Rizzi, Giulietta'yı terk edeli beri, kız sağda solda serseri mayın gibi dolaşıyordu. Bir ara, birkaç haftalığına yeniden bir araya gelmişler, ama Rizzi onu tekrar bırakmıştı. Rizzi, karanlık işlerin adamı, İngiliz yapımı spor bir arabanın sahibi, kötülüğe meyilli, şık bir serseri. Bu haliyle erkeklerin önünde komik duruma düşüyordu, fakat Giulietta gibi kızlar, ona bayılıyordu. Gerçi her yönüyle Giulietta'dan daha aşağı seviyedeydi, ama kadınların kime ilgi göstereceği belli olmazdı. Demek şimdi de Celia'yı tavlamıştı, ailenin uslu, aklıbaşında, güzel kızını; mutfağı derli toplu olacak olan kızı. Rizzi, Celia'yla evlendikten sonra Giulietta'nın tekrar sevgilisi olmasını istiyordu. Ah, ne kurttu o Rizzi! Yalnız önceden hesaplamadığı bir nokta vardı: Celia. Ablasına gidip de evleneceğini söyleyen bu küçük canavar, Rizzi'ye hayatı zindan edecekti. Rizzi onu küçümsüyordu, oysa Celia da seviyece ondan yüksekti. Giulietta onu seviyor diye Rizzi ille de kötü biri olmak zorunda değil, diye düşündü Fabio. Celia da, onun işini bitirmeyebilir. Kazananlar, yenilmiş olanlardır, aslında. Öyleyse onları Giulietta, Rizzi, Celia diye mi sıralamalıyım?

«Ablanızın yerinde olsam evlenmenize izin vermezdim,» dedi Celia'ya.

«Ablamı çenesini tutamadığı için bağışlayın» diye karşılık verdi Celia. Üzüntüsünü o kadar kibarca

belirtmişti ki. Tam bir hanımefendiydi. Şu an onu gören, birisine dil çıkarabileceğini aklının ucundan bile geçirmezdi.

Fabio, onu antreye kadar geçirdi ve, kız paltosunu giyerken, ona sordu: «Siz tıp okuyorsunuz, değil mi?»

«Evet,» dedi Celia. «Neden?»

«Demin diliniz biraz şişmiş gibiydi de.»

Kızın sinirlendiği yüzünden belli oluyordu. Fabio, paltoyu kızın omuzlarına atarken, sağ kolu, kızın göğüslerine değdi ve örme giysinin ince yünü altındaki küçük memeleri avucunun içinde hissetti. Kız, bir saniye boyunca bunu yapmasına izin verdi. Dudakları hafifçe aralanmış, gözleri, sert bakışlar fırlatmaya başlamadan önce, iyice kısılmıştı. Tıpkı okşanan bir kedinin gözleri gibi. Celia'nın kapıyı açıp dışarıya çıkması bir anda oldu.

Fabio odaya döndü ve Giulietta'nın yanına, sandalyeye oturdu. Celia'dan, Rizzi'den, Giulietta'nın ailesinden ve işle ilgili sorunlardan konuştular. Bir süre sonra, konuşacak konuları kalmadı. Giulietta gözleri kapalı yatağa uzanmışken, Fabio bir sigara yakarak odaya göz gezdirdi, yerdeki kırmızı taşlara, bir köşede duran süpürgeye, Giulietta'nın bir sandalye üzerine öylece atılmış elbisesine, üzeri çeşit çeşit kutu, tüp, fırça ve tarakla dolu Rokoko stili tuvalet masasına, duvardaki altın rengi çerçeveli eski aynaya, çatıları gören pencerelere... Sonra bakışları Giulietta'ya döndü. Nefes aldıkça siyah ipek kimonosunun altında sol omzu hareket ediyordu. Uyudu mu acaba, diye düşündü Fabio, ardından kızın yastığa dökülmüş siyah saçlarına, solgun ve

genç yüzüne baktı. Giulietta! İlişkiye girdiği, yarım yamalak bir tutkuyla bağlandığı, sesi güçsüz, küçük bir *"chronique scandaleuse"** içinde kaybolmuş şu kız. Onu seven, kendisini ciddiye aldığı için ona güvenen, ama geçmişindeki gerçeklerle ilgili bir şey anlatmadığı, gününü gün eden, geleceği olmayan şu kız.

Franziska, Akşama doğru

Franziska, lobiden geçerek kafeteryaya girdi. İçeride tam bir "beş çayı" havası vardı. Orkestra çoktan gitmiş, masalar boşalmıştı. Akşam yemeğini saat dokuzdan önce yemeyen, özellikle böyle soğuk ve karanlık kış günlerinin öğleden sonraları, bir iş yapamayacakları için oturup çene çalan kadınlı erkekli sosyetik gruplar kalmıştı geriye. Genç bir çocuk, Franziska'nın mantosunu aldı, *bu bana iki yüz liret bahşişe mal olacak,* büyük cam levhadan lobiyi görebileceği bir masaya oturdu, *görülmek mi istiyorum acaba,* bu düşünce hemen kayboldu zihninde, garsona bir çay istediğini söyledi, *buraya gelmek, ekspres trene binmek gibi bir hataydı, Venedik'te olmak sahte bir emniyet duygusu veriyor, Herbert'i terk ettim, ama onunla paylaştığım dünyadan ayrılamadım henüz. Gerçekçi olamıyorum, oysa parasız bir kadın olduğumu kendime itiraf etmek cesaretini göstermeliyim. Bunun yerine ne yapıyorum? Burada oturup birisi tarafından görülmeyi bekliyorum. Arkadaş arayan yalnız bir bayan. Uzun vadede geçerli bir çözüm.* Bunları düşünebildiği

* "Utanç verici dedikodu."

için şaşırdı. *Fazla beklemek de gerekmiyor,* bir an için bakışların üzerine çevrildiğini hissetti, *burada yeniyim, bana bakmaları çok doğal. Ne de olsa kapalı bir topluluk buradakiler. Ocak ayında Venedik'e gelmiş akıllı sosyetikler kulübü.* Garson çayını getirince, bir sigara yaktı. Bakışların artık üzerinde dolaşmadığını fark ederek rahatladı. Yan masadaki insanlar, oldukça koyu bir sohbete dalmıştı. En çok sesi duyulan, esmer, acı çektiği yüzünden belli olan, altmış yaşlarında bir adamdı. Adamın etrafında pervane gibi dönen garsonlardan biri, onu telefona çağırdığında, Franziska kulak kabarttı ve adamın ismini duydu, *bu isim hiç de yabancı değil,* sonra bu ismin çok tanınmış bir İtalyan şairine ait olduğunu hatırladı. Hiçbir şiirini okumamıştı, *şiir okumam, ihtiyacım yok ki, hangi kadının aklına gelir şiir okumak? Şiir yazan kadın vardır, ama şiir okuyan kadın yoktur. Şiirler erkekler için yazılır.* Şair, telefon konuşmasını yapıp geri döndüğünde, garson ona sandalyesini tuttu. Adam oturdu ve sessizce, sağındaki bayana doğru eğildi. Şüphesiz karısıydı bu. Franziska, adamın söylediklerini duydu: «Olghina, bu akşam Pelloriler'e gitmemiz gerekiyor.» Şairin karısı, küçük, adeleli, siyah saçlı, *boya olmalı,* seyrek saçları arasından kafa derisi görünen biriydi. Akıl ve enerjiyle dolu bir kafanın derisi. *Tecrübeli birine benziyor, her konuda,* «Ama Giancarlo tek başına ne yapar sonra? Onu da götürelim!» dedi kadın, ve karşısında oturan genç adama baktı. Şair, genç adama dönerek: «Tabii, Pelloriler'le tanışmanızı ben de isterim» diye karşılık verdi. Bunu söylerken yüzünde hâlâ şerefli ve asil bir ifade vardı, *oyun kabul edilmiş, hem de*

uzun zaman olmuş. Sosyete çevrelerinde evlilik kimseyi fazla bağlamıyor artık. Şair, bir enayi değil; Olghina da kimseyi boynuzlamıyor. Aralarında anlaşmışlar sadece, olay bu. Belki arada sırada, hâlâ birlikte oluyorlardır. Olghina, ateşli birine benziyor. Ben niye Herbert ile bu şekilde yaşamayı başaramadım, niçin biz de aramızda anlaşamadık? Hoş böyle bir yaşam Herbert'e yarar, ama bana fayda getirmezdi. Herbert ile rahat bir evlilik, benim için kâbus dolu olurdu. İnsan, şerefli ve acı çeken bir şairle bu şekilde yaşayabilir, ama estetik delisi bir memurla asla! Franziska genç adamı inceledi, *Giancarlo,* yüzü eski Grek tanrılarını andırıyordu. Gömleğinin pek de temiz olmayan beyaz manşetinden çıkmış bronz tenli elinde fazla kibarca tuttuğu bir sigara vardı. *Durum bir tek onun için kötü. Kadın onu parasıyla, prestijiyle, şaşaalı ve seçkin yaşam tarzıyla ayartmış. Giancarlo ve seçkin bir yaşam tarzı. Gereğinden fazla yakışıklı bir erkek ve küçük, adeleli, ateşli bir kadın. Yakında Giancarlo'yu sepetleyecektir. Belli oluyor zaten; ondan bahsederken olağan bir iş yapar gibi. Merakını çoktan gidermiş çünkü. Giancarlo'nun yatakta nasıl olduğunu biliyor. Ufukta yeni biri görünür görünmez adama yol göründü demektir. Seçkin yaşam tarzına ilişkin hayalleri de böylece suya düşecek Giancarlo'nun. Onu küçük görmeye hakkım yok sanırım, çünkü ben de böyle bir yanılsama içindeyim şu an. Üstelik, belki de hamileyim.*

Sinirlenerek bu düşünceyi kafasından attı.

Şairin masasında oturan diğer iki adam, klasik refakatçilerdi, "eski dostum" diye çağırdığı, *yayımcısı herhalde; gazetecilikle uğraşan birine benziyor,* adam, şairle bir Venedik gazetesinde yayımlanacak olan

bir dizi makale hakkında konuşuyordu. *Diğeri genç bir şeref konuğu, gerçek sanatın kokusunu alan bir tüccar, sanatı destekleyen çevrelerde kendine yer edinmiş, evlerini ve villalarını sanatçıların hizmetine sunabilecek birisi. Hoş, şair, pek evi yokmuş gibi görünmüyor ya!* Bu adamın fazla sesi çıkmıyordu, bir ara döndü ve gözleri Franziska'ya takıldı. Franziska'nın hoşuna gitmemişti bu.

Başka bir masada, dün geceki kızıl saçlı genç kızı fark etti; şu teknede rastlamış olduğu; *demek beş çayını içmeye Pavone'ye geliyor,* görünüşe bakılırsa kız, bir aktristi, ve star olma yolundaydı. Yanında, ikisi genç, üç erkek vardı. Gençler aktör, yaşlı olanı da yapımcı olmalıydı. Genç aktörler, güzel kıza hayran bakışlarını salondaki insanlardan gizlemiyorlardı. Bir tanesi, derinden büyülenmiş gibi, diğeri ise arkadaşça bir yaklaşım içindeydi. Franziska, onların masasından, konuşmalarını duyamayacak kadar uzaktaydı, ama sinema artistlerinin birbirleriyle neler konuştuğunu Düsseldorf ve Münih'teki partilerden bilirdi. Çocukça davranırlar, kendilerini centilmenlik ve kibarlık abidesi sanırlardı. Özellikle de, bu kız gibi idolleştirilmiş meslektaşları karşısında. Kızın üstünde koyu kırmızı, dekolte bir elbise vardı. *Böyle dekolte elbiseler giymek için daha çok genç. Saçlarını da topuz yapmasa, daha çok yakışacak. Genç bir romantiği canlandırmalı, dün gece teknede rüzgârdan dağılmış saçlarıyla olduğu gibi, yoksa böyle genç bir işkadınını değil. İyi bir yönetmene rastlar umarım.* Yan masadaki tüccar diye nitelendirdiği adamın ısrarlı bakışlarını tekrar üzerinde hissetti. *Bakışlarını çeviremeyen, tatmin olamamış biri,* adama doğru dönüp

onu incelemeye başlayınca, adam bir an yere baktı, sonra hemen başını kaldırdı ve Franziska ona hâlâ bakıyor mu diye kontrol etti. *Kadın hâlâ bana bakıyor. Onunla kontak kurmalıyım, ama nasıl? Garsonla bir not mu göndereyim, hayır, bunun modası geçti. Kızıl saçlı ve tam benim tipim, bulunmaz bir fırsat, hayır, bir anlamı yok sanırım,* bakışlarını Franziska'dan çevirdi, *tabii, cesaret edemiyor, tüccarların hiçbirinde cesaret yoktur zaten, sadece bakarlar, bakışlarına karşılık verilince de korkup kaçarlar, bir maceranın getireceği gerçeklikten kaçarlar, çünkü her macera, aslında tam tersine, bir çeşit bağlanmadır; insan bu maceraya, parayla, zamanla, karşılaşılan zorluklarla, ailesine söyleyeceği yalanlarla veya başka şeylerle yatırım yapmak zorundadır. Bu yüzden fahişelere giderler ya zaten, çünkü yalnızca para yatırmak yeterlidir bu tip maceraya. Ardından pişmanlık duyarlar ya, bunun da nedeni, uzun sürmesini istedikleri macerayı kısa sürede ellerinden kaçırmalarıdır. Yabancı ve güzel bir varlığı ayartıp, ona sahip olmuşlardır. Onu elden kaçırmak üzücü bir olaydır. Ama vakitleri yoktur. Korkarlar. Bir anlamı yok, deyip de başını çevirmedi mi şimdi? Bakışlarının bazı sonuçlar doğuracağını görünce? Nasıl sonuçlar? Benimle gizlice kontak kurdu diyelim, bu gece veya yarın benimle çıkacaktır. Hoşlandığı, güzel ve akıllı kadına, inanacağı birşeyler söylemesi gerekir. Kimse tarafından görülmeyeceği yerleri seçmek zorundadır. Öyle ya, tanınmış bir Venedikli tüccar olarak, çapkınlığı etrafta duyulursa hali nice olur? Ayrıca beni tavlaması için konsantre olması gerekecektir, bu da kafaca büyük efor sarfetmesine neden olur. Hele hele bir de âşık olursa, işinden ayrı kalması gerekebilir. Bu kadar soru işaretine yatırım yapmak, ta-*

bii ki işine gelmiyor. Bir maceraya vakit ayıramayacak kadar çok meşgul. İşlerin büyümesi, çetrefilleşmesi, evcil ve iktidarsız erkeklerin ortaya çıkması demektir. Hepsi birer işçidir artık, oyuncu değil. Sevgilileri yoktur onların, olsa olsa paralarını yiyen metresleri vardır. Veya sanat âşığı iseler, şairleri finanse ederler. Bütün toplum, tekeşli işçiler ve fuhuş üzerine kurulmuş. Adamın tekrar kendisine baktığını hissedince, onu ürkütmemeye çalışarak, sigarasından bir nefes çekti Franziska. *Haydi, oyuna başlasana artık, biz kadınlar da aslında tekeşliliği yeğleriz, ama aynı zamanda korkunç derecede mantıksısızdır. Erkek ustaca yaklaşmayı biliyorsa, baştan çıkartılmaya boyun eğmeyecek kadın yoktur. Bu, kadınların zaafıdır. Tutkuyla birine bağlanmaları, kadınları maceraya atılmaktan alıkoyar. Saçma, adam hiç de hoşuma gitmedi ki.* Artık kendisinden yana bakmadığını fark ederek rahatladı. Şairle konuşmaya başlamıştı adam. Franziska, rahatlamanın yanı sıra, hayal kırıklığına uğramış olduğunu hissetti, *demek gerçekten görülmek istiyordum, bu yüzden geldim buraya, bir maceraya atılma hayalleriyle, ama aslında, katlanılabilir bir şekilde ise, fahişelik yapmaya razı olduğumdan. Geleceği göremediğim, gelecekteki belirsizlikten korktuğum için, kendimi satacaktım. Yabancı bir ülkeye, yabancı ülkede belki de bir hamileliğe karşı on bin liret ve bir pırlanta yüzük. Durum ümitsiz. Bu yüzden, hoşuma gitmese de, bu adama şans tanıdım. Böyleleri nasıldır bilirim: Meşgul ve ihtiraslı. Joachim gibi. Joachim'in şansı, benle ilişkide olması.* Olmasıydı, diye düzeltti. *Herbert ona olanları anlatınca, çıldıracak. Yenik düşmez ve geri dönmezsem, Herbert'i işten atar mutlaka. Kendine özgü bir şekilde seviyor beni. Sevilmenin iç gıcıklayıcı bir şekli,*

benim için. Herbert, yeni bir iş bulur kendine. İyi bir mümessildir.

Garson gelerek Franziska'nın çayını tazeledi, *hepsi çok kibar, birinci sınıf bir otel, eğitimli personel, sıcak bir atmosfer önemli ve kalburüstü kişiler,* tam karşısında Amerikalı bir konuk profesör oturuyordu, *very important person,* Franziska, bir keresinde şu VIP pasaportlarından birini görmüştü, gülümsedi, *kısaltmaları ne kadar da masum ve doğal, dillerine yaklaşımları da öyle; Amerikalıların bu sloganı, çarpıcı bir cümleden daha etkileyici; bizdeki kısaltmalar, olağan soyutlamalardan ileri gitmez, onlarınki ise doğal formüllerdir. Tercüme yaparken hep dikkat etmişimdir, mesleğinde başarılı bir profesöre hiçbir zaman «very important person» diyemeyiz biz.* Mesleğinde başarıya ulaşmış sosyoloji, kanser araştırmaları, mimari veya müzik profesörü, ufak tefek ve şişmancaydı. Yanında yığılı bir halde duran dergi ve gazetelerin arasından seçtiği *New York Herald Tribune*'ü okuyordu. Sayfaları çevirirken, çerçevesiz gözlüklerinin ardından, Franziska'ya veya kızıl saçlı genç aktrise kaçamak bakışlar fırlatmayı da ihmal etmiyordu. *Biri genç, diğeri orta yaşlı iki kadın arasında tercih yapmak zor, özellikle ikisi de güzel ve kızıl saçlı ise. İkisiyle aynı anda yatağa girerek, kızıl saçlılığın, açık renk tenin ve kızıl saçlılarda görülen aşırı şehvetin karşılaştırmalı bir incelemesini yapmalı. Ben bir domuzum! Hayır, değilim, gayet normalim; Avrupalı meslektaşlarım, düşüncelerimi okuyabilselerdi, dinsizlik, ahlaksızlık gibi laflar ederlerdi. Onların mitolojik dedikodularından nefret ederim. Birbirlerinin akademik kariyerlerini böyle sona erdirirler. Tanrıya şükür, akıllı bir karım var. Jeanie, arada sı-*

rada genç kızların peşinde koşmama ses çıkarmaz. Anlayışlı ve biraz da frijittir. Tekeşli bir toplumda insanın karısının biraz soğuk olması, aslında hiç de fena değil. Franziska, sonunda, çerçevesiz gözlüklerin ardındaki kaçamak ve nesnel bakışların ne anlama geldiğini kavradı. *İnanılmaz, şu üniversite öğretim görevlilerinin cinselliğe bakışları gerçekten inanılmaz. Nesnel bir utanmazlık içinde, very important person, ufak tefek ve şişmanca, hiç de itici değil üstelik,* düşünceleri, genç bir kadının, sessiz ve dramatik bir şekilde salona girişiyle bölündü.

Uzun boylu, siyah saçlı, soluk yüzlü, *pek güzel sayılmaz, ama çekici, yumuşak ve tembel görünüşlü dudakları var,* kadın, çekingen adımlarla şairin masasına yaklaşınca masadaki erkekler şöyle bir doğruldular. Şaşırdıkları açıkça belli oluyordu, ama hemen kendilerine geldiler. Genç kadın, sessizce dikiliyordu önlerinde. Durumu kurtaran, tabii ki Olghina oldu: «Maria! Demek buradasın! Biz seni Cortina'da biliyorduk. Gel, otur şöyle!»

«Cortina'da her yer kar. Hoşlanmam bu kadar kardan,» dedi genç kadın.

Garson, genç kadına bir sandalye tuttu ve herkes oturdu. Maria, açık renk Çarliston stili ince mantosunu çıkarmamıştı üstünden. Mantonun yakalı kürkü, yine Çarliston stili kesilmiş, dalgalı uzunca saçlarının altında, nefesinin rüzgârıyla bir kuşun tüyleri gibi sağa sola savruluyordu. Arkasına dayanamayacak kadar gergindi Maria, ve tam karşısında oturan şaire dikmişti anlamsız bakışlarını.

«Ah, evet!» dedi garsona, «bana bir konyak getirin lütfen!»

«Ben karı severim,» diye söze girdi şairin karısı, «Dolomitler'e kar yağar yağmaz birkaç günlüğüne, kayak yapmaya gideceğim.» Sonra şaire dönerek şöyle dedi: «Bana biraz izin vereceksin.»

Adam, kadını dikkate almadı. Bunun yerine Maria'ya döndü: «Ama eşiniz, sizin hâlâ Cortina'da olduğunuzu sanıyor, öyle ya, New York'a uçmadan önce, sizi o götürmüştü Cortina'ya. Mektubunu, o adrese yazacaktır.»

Garson konyağı getirir getirmez Maria, bardağı kavradı ve içindekini bir dikişte bitirdi. Alkol tecrübesi olduğu belliydi. Franziska, onun içmeden önce ve içtikten sonra, hafifçe ellerinin titrediğini fark etti. Bir şeyler içip de mi gelmişti acaba? Çok mu sigara içiyor yoksa? Hayır, sigara içmiyordu Maria. «Dayanamadım işte,» dedi. «Dolomitler bana hiç de ilgi çekici gelmiyor. Oraları daha önce de görmüştüm. Çok sıkıcı.»

Sanki bir formülü açıklarcasına, sıradan ve vurgusuz konuşuyordu. *Bu, bir tür small talk; oyunun kurallarını bildiğinden, ağlamak istese de ağlamıyor şimdi*. Ama yüzündeki ifadeye hâkim olamıyordu. Hiçbir şekilde kendini savunamayacak durumda olan bu yüz ifadesi, rüya gibi emniyet hissi uyandıran bir duygunun ardına gizlenmişti. Kadının bakışları, günün belli saatlerinde şiir üretme yeteneği olan adamın gözlerindeydi hâlâ.

«Olabilir. Dünyanın sonu değil ya canım!» deyiverdi aradan, eski dost. «Burada olmanıza sevindik. Bir fikrim var, şimdi oturup hep beraber New York'taki Attilio'ya bir kart yazalım da tekrar aramızda olduğunuzu bildirelim, merakta kalmasın.»

Sesini çıkarmayan diğerlerine baktı: «Uçakla gönderirsek öbür gün New York'ta olur.»

«Maria,» dedi şair, «gel benimle. Yarım saat falan dolaşalım dışarıda. Konuşacaklarım var.»

Sonra da, diğerlerine başıyla işaret ederek, çabuk ve kararlı bir biçimde ayağa kalktı, sanki bütün ağrılarından, sızılarından bir anda kurtulmuştu. Kadının, arkasından gelip gelmediğine bakmadan salondan çıktı. Maria, yine bir rüyadaymış gibi çekingen adımlarıyla onu takip etti. Masadakilere allahaısmarladık demeyi bile düşünemeyecek kadar dalgındı. Franziska, kafeteryayı lobiden ayıran büyük cam levhalardan, şaire paltosunun getirildiğini, Maria'nın onun koluna girdiğini, biri kürklü diğeri siyah paltolu bu iki insanın, büyük ahşap kapıdan kol kola çıktıklarını gördü. İriyarı, acı çeken bir adam, ve ondan pek de kısa olmayan, yine acı çeken genç bir kadın.

Masadakiler, bir süre konuşmadan oturdular. Franziska, içinde bir sempati duygusu uyandığını hissetti, çünkü masadakilerin hepsi gözle görülür bir endişe içindeydi. Sadece Giancarlo, alaylı alaylı gülümsüyordu. *Tabii güler; artık onlardan biri değil ki. Çoktan tekmeyi yemiş olduğunun farkında.* Yine de, diğerlerinin ciddi tavrı karşısında gülümsemesine son vermek zorunda kaldı. *Çok adil, çok açık fikirli insanlar; durumu analiz edebiliyorlar, kendilerini doğal hareket etmeyecek şekilde yetiştirmişler. Belki de şairle olan beraberlikleri yüzünden. Günün belli saatlerinde oturup şiir üreten böyle bir adamın yanında, zekâlarının ve kişiliklerinin etkilenmemesi olanaksız. Şairin ilişkide olduğu Olghina, 'eski dost', paralı tüccar ve hatta Gian-*

carlo gibi insanlar, bir kriz anında böyle davranıyorlarsa, bu, onun çok iyi bir şair olduğunu gösterir. Franziska, bir gün onun şiirlerini okumaya karar verdi. *Biraz param olsun hele, bir kitabını alırım elbet.*

Bakışlarını salonda dolaştırırken, köşede oturan genç bir adam dikkatini çekti. *Benimle hemen hemen aynı yaşta.* Yanında daha yaşlı bir erkek vardı. *Herhalde ellisinde falan.* Genç olanın yüzü, yanındaki şöminenin kenarına yerleştirilmiş çiçekler yüzünden, tam görünmüyordu. Şöminenin bu mermer çerçevesi üzerindeki ayna, dev çini vazonun arka yüzünü de gösteriyordu. Genç adam, bu vazonun ardına gizlenmiş gibiydi. Franziska'nın dikkatini çeken nokta ise, genç adamın bir taraftan yanındakiyle konuşurken, diğer taraftan, demin şairin masasında oynanan trajediyi ilgiyle izlemiş olmasıydı, hem de oldukça uzakta oturmasına rağmen. Bunun şimdi farkına varıyordu Franziska. Adamın, şairin masasına şu anki bakış tarzından, olayları başından beri izlediği sonucunu çıkarmamak imkânsızdı. Üstelik, salonda bunu yapan tek kişi de o değildi. *Öyleyse niye özellikle onun izlemesi dikkatimi çekiyor?* Bir açıklama bulamadı. *Belki de çiçekler yüzünden. Çiçeklerin arasından süzülen bakışları. Belki de çiçeklerin aynadan yansıyan sarı ve kırmızı renkleri yüzünden.* İşte tam o anda adam, Franziska'nın beklemediği bir şey yaptı: Gözlerini şairin masasından ayırdı ve ona baktı. Hem de çok sıcak ve anlayış dolu bir ifadeyle. Franziska şaşırmıştı. Bakışlara, aynı sıcaklıkla olmasa da karşılık verdi. İnsanın art arda iki göz kırpışı arasında geçen süre boyunca, adamdan Franziska'ya doğru, uzun yıllardır tanışanlarda görülen bir

samimiyet havası esti. Sanki ikisi birlikte, sessizce şairin masasında oturanlarla alay ediyorlardı. *Oh, bu, küçük bir şeytan!* Gerçekten de ufak tefekti. Arkasına yaslanmış, küçük bir koltukta otururken, çiçeklerin parlak renkleri ardında tüm hatları eriyip kayboluyordu. *Dikkatimi çekmesi çiçekler yüzünden olmalı. Bakışlarında küstahça bir çekicilik var. Bundan da öte. Sanki bir büyü, kara büyü. Gözlerinin rengini buradan seçemiyorum, ne yazık ki. Ela, herhalde. Çok bilen, her şeyi öğrenen birine benziyor bu adam. Çekinmeyen bakışlarıyla. Belki baktığı insanlara nazar değiyordur.* Franziska, onun koyu renk takım elbisesini, beyaz gömleğini, parlak ipek kravatını, arkaya taranmış siyah saçlarını ve çıkık elmacıkkemikli yüzünü, belleğine iyice kazıdı. *Saçı böyle taralı erkeklerden çok hoşlanırım.* Adam, esmer ve ufak tefek olmasına rağmen İtalyan'a benzemiyordu. *İngiliz olabilir, ufak tefek, esmer, sempatik bir İngiliz. Bunlara en az sarışın ve uzun boylular kadar sık rastlanır. Evet, İngiliz olmalı, hele kravatındaki Windsor düğümü,* birden her şeyi kavradı Franziska, *Tanrım, bir homoseksüel bu, bir erkeksi. Gerçek erkeklerden daha sert olabilen erkeksi meleklerden. Küçük bir İngiliz şeytanı.* Adam, şimdi yine yanındaki erkekle konuşuyordu. *"Teyzesi" herhalde.* Salondaki sıcak ortamın büyüsü, İngiliz'in alaycı bakışları yüzünden bozulmuştu. Franziska, birden gerçeğe döndü, on bin lireti olduğu gerçeğine. Bugüne kadar gitmiş olduğu partilerde nasıl canının sıkıldığını hatırladı. İlk defa olarak da, otelin kapısı önünde kendisini bekleyen, onu eve döndürmekle tehdit eden duyguyu anımsamak zorunda kaldı. Oysa herkes burada, içerideydi: Kü-

çük şeytan, şair, Olghina, Maria, very important person, ihtiraslı tüccar, kızıl saçlı genç aktris, "eski dost", hatta Herbert ve Joachim bile. Küçük şeytan, hepsini bakışlarıyla yakıp kül ediyordu. Fincanlardaki bitirilmemiş çaylar buz kesmişti. Franziska, garsondan hesabı istedi.

Lobideki görevli çocuğa yüz elli liret bahşiş verdi, *çok fazla, ama hiçbir zaman az bahşiş bırakmayı öğrenemedim zaten, bu beş çayı macerası bana beş yüz lirete patladı, birazcık pahalı, birazcık fazla, benim durumumdaki biri için böyle bir keyif bile çok pahalı ve lüks*. Maun kaplamalı danışma masasına doğru ilerledi.

Buradaki görevli, masanın üstündeki koyu yeşil sümenin üzerine yaymış olduğu gazeteyi okumakla meşguldü. Gri üniforması altındaki göbeğiyle, tuhaf bir asaleti vardı. Koyu yeşil, maun kaplamanın kahverengi yüzeyi, donuk gri... Adam, Franziska'ya doğru dönerken, yanındaki çocuk az ileride telefondaydı.

«Sizinle biraz konuşabilir miyiz,» diye sordu Franziska.

«Rica ederim, sinyora.»

«Size akıl danışmak istiyorum.»

«Yardım edebilirsem sevinirim.» Adam çok tecrübeli ve bilgiliydi. Üstelik öyle sevimliydi ki.

«Ben, tercümanım,» dedi Franziska. «İtalyanca, İngilizce, Fransızca ve Almanca bilirim. Steno ve daktilo bilgim de vardır. Sekreterlik yapmıştım. Sizce burada veya Venedik'in herhangi bir yerinde iş bulabilir miyim?»

«Bizde bulamazsınız» dedi adam. «Venedik otel-

lerinin, kışın ortasında bir tercümana ihtiyaçları olduğunu da sanmıyorum.» Konuşurken ses tonunu hiç değiştirmemişti. *Bu, Venedik'in en tecrübeli ve en kibar otel kâtibi olmalı. Karşısındakinin zengin bir turist değil de, iş arayan bir zavallı olduğunu öğrenince bile maskesini düşürmedi.* «Sezonluk personelimizin işine Ekim ayında son verdik. Şu an, otelin yarısı da kapalı zaten.»

«Anlıyorum,» dedi Franziska.

«Öte yandan, Venedik'te sizi ilgilendiren tek iş kolu yine de oteller, sinyora. Seyahat acentaları, vapur hatları büroları, kışın hemen hemen hiç çalışmazlar.» *Yalnız sevimli görünmekle kalmıyor, gerçekten yardım etmek istiyor. Bana da hâlâ «sinyora» diyor.*

«Peki, otelin içinde herhangi bir iş yok mu?»

«Otelin içinde demekle neyi kastettiniz,» diye sordu kâtip.

«Yani, kat hizmetleri örneğin. Yatakları toplar, odaları temizlerim, her şeyi yaparım. -Bir iş bulana kadar,» diye de ekledi çünkü kendi yüz ifadesinin değişmeye başladığını hissetmişti.

«Hayır,» dedi kâtip. «Kat hizmetlerinde personel açığımız olsa bile, sizin gibi birini işe alamayız.»

Artık «sizin gibi birini, sinyora» demiyor. Sesi hâlâ eskisi gibi kibar, ama aniden soğudu sanki. Kibar ama soğuk. Franziska, adamın yanındaki bir çekmeceyi açtığını gördü.

«Otelimizde yapmış olduğunuz masrafları size iade etmemize izin verin.»

Kâtip, bin liretlik bir banknot uzatınca, Franziska utancından kıpkırmızı kesildi, ama, şaşkınlık içinde de olsa, eliyle parayı kavrayıverdi. *Tanrım,*

bu imkânsız, imkânsız. Parmakları arasında banknotu tutarken, içinde bir yerlerin buz kestiğini hissetti. Elini, parayla birlikte, mantosunun cebine soktu ardından.

«Teşekkürler,» diye mırıldandı.

Katip, omuzlarını silkmekle yetindi. *Bir daha buraya ayak basmamam için Pavone Oteli bana bin liret veriyor. Gayet kibarca* bir *"uzak dur" uyarısı.*

«Almansınız galiba, sinyora, yanılıyor muyum,» diye sordu kâtip.

Artık yeniden «sinyora» diye hitap etmekte bir sakınca görmüyor. «Evet,» dedi Franziska.

«Venedik size göre bir yer değil. Bence hemen Pazartesi günü kendi elçiliğinize gidin, size yardım etsinler. -Luigi, Alman Sefareti nerede, biliyor musun,» diye yanındaki çocuğa sordu. Çocuk, o sırada hâlâ telefondaydı ve parmaklarını masanın üstünde tıkırdatıyordu:

«Yanılmıyorsam, Vallarasso Sokağı'nda.»

Franziska, başıyla evet anlamında bir işaret yaptıktan sonra döndü ve çıktı. Gece, gondollar, lambalar, San Giorgio, karanlık lagün, sanki hepsi onu bekliyordu. Yağmur çiselemeye başlamıştı. Bir ara, yüzünün tekrar kızardığını sandı, ama bu defaki, temiz havanın yüzünde uyandırdığı yanma duygusuydu. *Beş yüz liret kâra bile geçtim. Demek beş çayı için Pavone'ye girmek o kadar da kötü bir fikir değilmiş. Yatak yapıp odaları süpüreceğini söyleyen birini bin liretle ödüllendiriyorlar.* Neredeyse sevinçli bir halde kendi oteline doğru ilerledi Franziska. Mantosunun cebindeki banknota elini değdirmek hoşuna gitmişti. Alman Konsolosluğu'nun bulunduğu sokağın is-

mini unuttuğunu fark edince gülümsedi. Otelde, odasına çıkar çıkmaz mantosunu bir kenara koyup kendini yatağa fırlattı. Yüzüstü yatıyordu ve kızıl saçları yastığa yayılmıştı. Tembelce, ayakkabılarını sıyırdı ayağından. Bir süre sonra, içmiş olduğu onca çaya rağmen, uykuya dalabildi. Uyuşmuşluk içinde, yarım yamalak ve rahatsız bir uyku uyuyacağı kesindi.

Yaşlı Piero, Gecenin sonu

Tekne, lagün, dün ağlar boştu, erken, Mazzorbo'da gece, Mazzorbo'dan yola çıkıyorum, soğuk, sopayı karanlığa doğru uzatıyorum, ayaz, hiç değilse Marta'nın atkısı var, Rosa'nın atkısı, sis, karanlık sular, sis, kayıyorum, yılanbalıkları, paludi della Rosa, kendimi kötü hissediyorum, Mazzorbo'da Paolo'nun kahvesi, gök koyu mavi, henüz güneş doğmadı, mavi, güneş doğacak, sağda Torcello, batıya doğru gidiyorum, paludi, koyu maviye, della Rosa, yukarıda dağlar, sopa, eldivenim yok, tekne boş, suda bir tahta parçası, ağlar çok derinde, atkı, öksürüyorum, paltom yok, yılanbalıkları, ağlar gri renkli yılanbalıkları için iyice derinlerde, para yok, yukarı bakıyorum öksürüyorum, lagündeki sisin koyu mavisi üzerinde karlı dağlar, koyu mavi, öksürmek, sis, karlı dağlar, koyu mavi, güneş.

Pazar

Sabırlı bir adam - Bir şokun sonuçları - San Marco ve yanlış alternatifler - Dortmund'la telefon görüşmesi - Mappa Mundi - Yollar Campanile'nin tepesinde kesişiyor - Bir katille Rock'n Roll - Doğu rüzgârı

Franziska, geceyarısına doğru uyandı. Birden ayıldığına karar verdi, ayağa kalktı, eteğinin kırışıklıklarını düzeltti ve uykudayken karışmış saçlarını taradı. *On bin liret, Münih'e bir bilet için ancak yeter. Otelin Pazartesiye kadar olan ücretini ödedim. Pazartesi sabahı Münih'e yolculuk görünüyor. Orada tanıdık birinden biraz borç alır, Münih'te veya bir başka yerde kendime iş ararım. Iz bırakmadan kaybolmak istemiştim aslında, ama olmadı işte. Romantik bir düşünceydi. Yeteneklerim sayesinde Almanya'da yüksek ücretle bir iş bulurum hemen, birkaç ay sonra da küçük bir apartman dairesi alabilirim sanırım. Venedik'te ne işim olabilirdi ki sanki. Çok gülünçtü. Hatalı bir çıkış yaptım.* Otelde mi kalayım, yoksa dışarı mı çıkayım, diye düşündü. *Şu anda tamamen ayık olduğum gibi, okuyacak bir şeyim de yok. Belki San Marco meydanında bir dergi falan bulabilirim hâlâ. Münih'te hemen bir doktora giderim, aslında henüz erken, doktorlar ancak adet gecikmesinden sonra çocuk olup olmayacağını anlayabilirler.* Franziska, kafasından takvim hesabı yapmaya çalıştı. Adet görüp görmeyeceği Pazartesi, Salı veya Çarşamba günü belli olacaktı, teşhisin bu kadar yakın olmasından dolayı korktuğunu hissetti. *Eğer hamileysem, çocuğu doğururum. Mesleki açıdan çok başarılıyım, bana hiçbir firma bu yüzden zorluk çıkarmaz, bilakis iki ay ücretli izin bile verirler, bunu hemen ayarlamalıyım. Bir bebeğim ve apartman dairem olacak, bebeğe bakacak birine ödeyecek kadar para kazanmalıyım, ben bürodayken tabii; bebeğin Herbert'ten olması beni rahatsız etmiyor, herhangi birinden de olabi-*

lirdi, bu yüzden Herbert'ten gelecek tek bir kuruşu bile kabul etmeyeceğim. Almanya, elbette, çözüm bu işte. İtalya'da ortadan kaybolma denemesi çok saçmaydı, artık Venedik'te kendimi küçük düşürmek zorunda kalmayacağım, yine de, Almanya'ya geri dönme kararının, kendisini biraz olsun rahatlattığını hissetti, hele Biffi'den ayrılıp Venedik'e geldikten sonra yaşadığı o büyük zorunluluğun ardından. *Evet, zorunluluk doğru kelime, çözüm de öyle; zorunluluğu ve baskıyı, çözümden ve rahatlamaktan daha fazla seviyorum, çözümle birlikte neyin geleceğini biliyorum, sıkıntı gelecek, tatlı bir apartman dairesi, yüksek ücret, yalancı düzen ve yalancı bir temizlik, fikir kısırlığı, tutkuda kısırlık. Bir çocuk bile beni bu Alman malı sıkıntıdan kurtaramaz, sırları olmayan bu ülkeden, gözü yalnızca çocuğunu gören bir kadın değilim, üstelik bir süre sonra çocuk, yurtdışına çıkmamı engelleyecek, Almanya içindeki bir iş için sorun yok ama çocuğumu yanımda götürdüğüm takdirde yurtdışında biraz zor iş bulurum, ama yurtdışında ne işim var ki? Dışarıda her şey farklı mı? İtalya'dan ne umdum? Bilinmeyen yönleri olmasını mı? Kabul göreceğim yabancı ayinler veya yabancıların ayinleri mi? Bundan böyle gizler dünyasında yaşamak için? Yurtdışını bilirim, İtalya'yı da. Benimki gibi bir mesleği olan bir kadının böyle yanılsamalara kapılması çok aptalca,* oteldeki ve Pavone'deki resepsiyon memurları gelmişti aklına, hemen ardından dün akşam Venedik'e gelirken, yolda, Milano'da gördüğü evi hatırladı, Verona'nın çıkışındaki, *bir zamanlar beyaz badanalıydı herhalde, şimdi cepheleri kirli ve sıvaları dökülüyordu, birinci kattaki pencerelerin ahşap panjurları kapalıydı, bu kattaki daire boş muydu acaba? Zemin katın panjur-*

ları ardına kadar açıktı ama pencerelerde hiç ışık yoktu. Evin çevresi çakıltaşı ve toprakla kaplıydı; üzerlerinde birkaç gömlek ve mendil asılı olan çamaşır ipleri. Toprak yol, evin yanından geçiyordu, tali bir yol, araba görünmüyordu üstünde, nemli ova atmosferinde hafifçe parlıyordu bu yol. Günün son ışıkları altında, demiryolu da sanki fosforluymuşçasına ışıl ışıl uzanıyordu evden öteye doğru; Verona'nın demiryolu çıkışı, bu karanlık evin yanından geçiyordu. İçeride yaşayanlar vardı kesinlikle ama ışığı açmıyorlardı. Ev küp şeklindeydi, teselli bulamayışın, yıkımın, gizli, karanlık bir yaşamın içine saklandığı bir küp. Neredeyse düz denebilecek damdaki yuvarlak kiremitler, hasar görmüş bir baca, bacadan kiremitler üzerine dökülmüş sıva parçaları, tuğlaları görünen duvarlarda rutubetten ötürü gri lekeler. Böyle evler hep ilgimi çekmiştir, böyle evlerin sırrını çözmeyi isterdim, İtalya'nın tamamı bu evlerden oluşuyor, insanlar böyle evlerde akşamları karanlıkta oturuyor ve sırlarını saklıyorlar, zavallı, acı, umutlu sırlarını. Belki de her şey edebi bir fikir sadece, neorealistik filmler yüzünden, güneyli proletaryanın şiirine duyulan hayranlık. İtalyan proletaryası edebi açıdan en vogue, ama belki de böyle olmasını onlar istedi, şiirsiz, edebiyatsız bir yaşamı. Tanrı bilir ya, onların hayatını değiştirmeyi amaçlayan ama bu yaşamın görsel büyüsüne yenik düşen filmlerden de hoşlanmıyorlardır.* Omuz silkti. *Artık bu benim sorunum değil, ben Almanya'ya geri dönüyorum.*

Saçlarını taradıktan sonra bakışlarını aynadan kaldırdı ve panjurları kapamamış olduğunu fark etti, *dışarıdan gecenin bu saatinde geçen herkes saçlarımı*

* Moda.

nasıl taradığımı seyredebilirdi, hemen atıldı ve panjurları kapatmak üzere pencereyi açtı; artık neredeyse hiç kimsenin bulunmadığı Riva degli Schiavoni'ye baktı. Ark lambalarının soluk haleleri, iskelenin üzerine yansıyan dağınık ışık, lagünün karanlık sularında sallanan gondollar, tahmini olarak ufuktaki Giudecca iskelesinin nokta halinde ışıkları. Bir ara gözü bir fahişeye takıldı; kadın, bir anıtın altında dolaşıyordu, henüz genç ve güzeldi, saçları sarıya boyalıydı ve üstünde yeşil bir manto vardı. Franziska birden gördüğü adamı tanımakta gecikmedi. Küçük, esmer İngiliz, *eğer İngiliz ise tabii,* homoseksüel şeytan. Yüzü loş ışık yüzünden belirgin değildi. Aşağıda vapur iskelesinin direklerinden birine yaslanmış duruyordu, ufak tefek, şapkasız, esmer; paltosu açık gri renkliydi. Adam sakin bir tavırla Franziska'nın penceresine doğru bakıyordu ve Franziska'nın kendisini fark ettiğini anlayınca sağ kolunu kaldırarak onu aşağıya çağırdığı anlamında bir işaret yaptı. Doğal bir nesnellik ve arkadaşça bir teklif vardı bu işarette, asla kötülük yoktu, aynen Pavone'nin kafeteryasındaki bakışları gibi; basit, sessiz bir el sallayıştı, eski bir tanıdığın verdiği sinyal, neredeyse bir meleğin el sallayışı. Franziska karşılık vermedi, ama o kadar şaşırmıştı ki, panjurları kapama niyetini unuttu. Yalnızca pencereyi kapadı, ardından ayakkabılarını ve mantosunu giydi, ışığı söndürerek odadan çıktı. Loş bir ışıkla aydınlatılan lobide yaşlı resepsiyoncu onu durdurdu ve bir adamın onu uzun bir süre lobide beklediğini, arada sırada dışarıya çıkıp tekrar geri geldiğini söyledi. Adama, sinyorayı rahatsız etmeye gerek olma-

dığını, nasıl olsa aşağıya ineceğini söylediğini de ekledi. «Bir yabancı,» dedi yaşlı adam «oldukça sabırlı bir yabancı». *Pazienza** kelimesini şaşırmış olduğunu belirten bir tonda söylemişti. «On beş dakika evvel ayrıldı, çünkü ona saat on ikide otelin kapısını kapatacağım dedim». Resepsiyoncu, kapıyı açıp Franziska'yı çıkardı. Yabancı adam hemen ona doğru yöneldi. «Hâlâ bir kahve içebiliriz, diye düşünmüştüm,» dedi adam Almanca. Aksansız konuşuyor denilemezdi, ama hatasız konuştuğu kesindi. Cümleyi İngiliz aksanıyla söylemişti.

Franziska, başıyla evetledi. Yakından bakınca adamın oval yüzü sempatikti. Yüksek elmacıkkemikleri sivri değil, yuvarlaktı. Gözleri Franziska'ya biraz soğuk geldi, ama bu hoş bir soğukluktu, bu bakışların ardında temiz bir dostluk vardı, küçük çocuklara veya hayvanlara duyulan cinsten bir yakınlık.

«Gözleriniz ne renk,» diye sordu Franziska, ışığın loşluğunda gözlerin ifadesi belli oluyor, ama rengi seçilemiyordu.

«Gri,» dedi adam.

«Tahmin etmiştim.»

Adam bir an onu kolundan tuttu, karanlık sokağa çekmek istermişçesine. Sokak, otelin yanından San Zaccaria'ya gidiyordu. Sokağın girişinde duran sarışın-yeşil fahişenin yanından geçtiler; kadın bu karanlıklar mağarasının ağzında durmuş, fosforluymuş gibi parlıyor ve onları merakla izliyordu. Az sonra, kenarında kilisenin cephesinin bir böcek kabuğu gibi ışıldadığı meydana geldiler.

* Sabır.

«İngilizsiniz, değil mi,» diye sordu Franziska.

«İrlandalıyım,» diye cevap verdi yabancı, «Anglo-İrlandalı-İngiliz pasaportum var. Adım Patrick O'Malley.»

«Eğer isterseniz benimle İngilizce konuşabilirsiniz O'Malley.»

«Memnuniyetle, eğer bana Patrick derseniz.»

Franziska cevap vermedi, ama artık İngilizce konuşuyorlardı.

«Kahve içmek istediğiniz belirli bir yer var mı,» diye sordu Franziska, «buraları pek tekin görünmüyor da,» diye ekledi. San Zaccaria'nın arkasındaki karanlık sokaklara dalmışlardı.

«Bara falan gitmiyoruz,» dedi adam. «Kahveyi evde size ben yapacağım, Franziska.»

Kadın durdu ve şöyle dedi: «Adımı nereden biliyorsunuz?»

«Hakkınızda her şeyi biliyorum. Adınız Franziska Lucas, 5 Kasım 1926 Düren Rheinland doğumlusunuz, evlisiniz, mesleğiniz tercümanlık, Dortmund'da oturuyorsunuz.»

«Oteldeki resepsiyoncu sabrınıza hayran kalmıştı O'Malley. Sanırım bahşişinizi kastetmişti.» Tekrar yürümeye başladı.

«Hoş bir ihtiyar,» dedi adam. «Pavone'deki kâtipten daha sıcak davrandı bana.»

«Onu da biliyorsunuz demek.»

«Evet. Siz onunla konuşurken, ben holdeydim. Sonra da nerede kaldığınızı öğrenmek için sizi izledim. Ama otelinizin lobisine oturmadan önce tekrar Pavone'ye döndüm ve yaptığı hareket hakkında ne düşündüğümü açık açık anlattım kâtibe. Orada ol-

malıydınız. En azından on şahit vardı, ben ona ne düşündüğümü söylerken.» Franziska, O'Malley'in tekrar ufak tefek, sinsi bir şeytan haline gelişini seyretti. «Birisine ne düşündüğümü söylemek. Bunu yapabilirim işte.»

«Çok teşekkürler,» dedi Franziska kuru bir ses tonuyla, «ama bunların hepsi niye?»

«Bilmiyorum,» diye cevapladı O'Malley, «gerçekten sizi Pavone'nin lobisine giderken niye izlediğime dair hiçbir fikrim yok. Belki sizden hoşlandım, ya da insanları inceleyiş tarzınızdan. Belki de onlardan biri olmadığınızı anladığımdan.» Sustu. Ardından devam etti: «Alışılmışın dışında olan insanlara karşı zaafım vardır. Zaafım ve onları izleyecek bakışlarım.»

Bir süre konuşmadan ilerlediler. O'Malley, Franziska'dan bir parça daha kısa boyluydu, öyle ki, Franziska onun düz siyah saçlarının tepesini görebiliyordu. Gri paltosu, sokağın karanlığında oldukça parlak ve aydınlık gibiydi, canlı gri yün üzerine balık sırtı deseni, İngiliz malı tüvit.

«Sizinle evinize geleceğime emin misiniz,» diye sordu Franziska.

«Aptal rolü yapmayın,» dedi O'Malley. «Diğerlerinden ne şekilde farklı olduğumu biliyorsunuz. Korkabileceğiniz normal insanlardan yani.»

«Bunu bildiğimi nereden çıkardınız?»

«Bilmiyordum. İşte şimdi öğrendim.»

«Küçük bir şeytansınız, Patrick!»

«Belki. Bazen. Ama siz de bir melek değilsiniz. Sizi izledim, çünkü düşmüş iki meleğin tanışmaları gerektiğine inandım.» Alçak evlerin arasında, kötü

aydınlatılmış, küçük bir meydana gelmişlerdi. Meydanın iki yanında yerler taş döşeliydi, kanalın kenarındaki taşlar ise beyaz granittendi, karanlıkta ışıldayan beyaz bir şerit; suyun varlığına karşı bir uyarıydı bu. Kanalın öte kıyısında bir köşk vardı, ışık gelen pencerelerinin birinden çalgılarla desteklenmiş bir şarkı duyuluyordu. «Donizetti» dedi Franziska'nın yanındaki. İtalyan Radyosu'nun geç saatte yayınladığı konserlerden biriydi, belki de bir plaktı, lirik bir tenor, Donizetti'nin *Elisir d'Amore** undan bir arya söylüyordu. Ellerinde olmaksızın müziği dinleyerek yürüdüler, ta kanalın kenarındaki beyaz granit taşlara çıkılıyordu, taşlar soğuk olmasına rağmen Franziska üst basamağa oturdu ve Patrick O'Malley yanında ayakta dururken, müziğe kulak kabarttı. Adam, ona bir sigara uzattı, onlar sigaralarını içerlerken tenor inanılmaz yumuşaklıkta devam ediyordu aryaya, «*una furtiva lacrima*» kelimelerini o kadar temiz söylemişti ki. Aşk iksiri, kanalın kara sularına karıştı, gözyaşları gecenin derinliğine süzüldüler. Arya bitince hoparlör sustu, penceredeki ışık söndü.

«Bilmediğim birkaç şey var yine de,» dedi O'Malley. «Mesela, Venedik'te ne aradığınızı bilmiyorum. Daha doğrusu: Venedik'te neden parasız dolaşıp da iş aradığınızı. Çok zor durumda olmalısınız.»

O'Malley'in ayakları dibinde otururken hikâyesini geceye ve bir yabancıya anlattı Franziska. Bu yabancı, kendisinden korkulmayacak kadar abartılı bir adamdı. Her şeyi kısa kısa anlattı, ancak hiçbir

* Aşk İksiri.

şeyi atlamadı, hamile olmaktan korktuğunu bile; sigarası bittiğinde hikâyeyi bitirmişti. Ayağa kalktı.

«Bu olayda hâlâ anlayamadığım bir nokta var,» diye ekledi, «birini artık sevmediğim, diğerini ise hiç sevmemiş olduğum bu adamlarla niçin yatmaya devam ettim?»

O'Malley kuru kuru güldü: «Zevkten.»

Franziska başını salladı. «Hiçbir zaman çok zevkli değildi ki,» dedi, «bilakis acıydı. Özellikle sonrası.»

«Peki,» dedi O'Malley, «zevki bir yana bırakalım. Başka bir şeydi. İçimizdeki otomattı bu. Bunun gibi.» Bileğini gösteriyordu. «Kendi kendini kuran bir saatim var. Zevk söz konusu olunca biz de böyleyizdir. Otomatik olarak kuruluyoruz. İnce bir buluş.»

«Ama insan kendini tutabilir, kendini savunabilir!»

«Hayır,» dedi O'Malley yüzünü ekşiterek, «bunu yapamazsınız. Bu din adamlarının bir uydurmasıdır. Otomatın doğru düzgün çalışmadığı birkaç insan vardır, bunları da bize örnek insan ya da ermiş diye gösterirler.» Sigarasının izmaritini kanala fırlattı. «Şu deminki aşk iksiri içen herif. Sanki aşk için bir iksire ihtiyacımız varmış gibi. Gelin, biz iyisi mi, kahvemizi yapalım. Uyanık tutar.»

Yürümeye devam ettiler. Franziska'ya yabancıydı buraları, yalnızca kuzeye doğru ilerlediklerini ve O'Malley yönünü değiştirmezse, Fondamente Nuove'ye geleceklerini biliyordu.

«Eğer haklıysanız, bu korkunç bir şey,» dedi. Aslında bunu kendine söylemişti, bu yüzden de ke-

limeler ağzından Almanca dökülmüştü.

«Korkunç,» diye yineledi O'Malley. Kelimeyi kendi diline tercüme ediyor gibiydi. «Korku. Terör. Evet, bu terörle yaşıyoruz. Otomatik korkuyla.» Kadını kolundan tutarak, sert bir hareketle kendine çevirdi: «Tek bir korku vardır,» dedi, çok yakından, fısıldayarak, «o da otomatik olan. Otomatın yarattığı terör.»

Kadının kolunu hemen bıraktı. Franziska, onun gözlerini yakından görmüştü. *Korkunç şeyler yaşamış birisi. Ama bu öyle matah bir şey değil ki. Yüzyılımızda inanılmaz derecede korkunç şeyler yaşamamış birini bulmak çok zor.*

Gerçekten de Fondamente Nuove'ye ulaştılar. Lagün, burada gözlerine Riva degli Schiavoni'den göründüğünden daha büyük ve karanlık görünüyordu. Artık dar sokaklardan kurtulmuş olduklarından, tekrar pamuk gibi beyaz havayı hissettiler, ince sisi, geceyi dolduran galaktik nesneyi. Hava nemli ve soğuktu. Cimitero Adası'nın ışıkları belli belirsiz su yüzeyine vuruyordu. O'Malley, Fondamente'de mi oturuyordu acaba? Burada otel falan yoktu. Galiba gerçekten bir evi vardı adamın.

Şileplerin yanaştığı yere kadar iskele boyunca yürüdüler, Torcello ve Punta Sabbioni'ye giden motorların köprülerini geçtiler, ama O'Malley durmadı, Cizvit Kilisesi'ni de geçerek Fondamente'nin en uç noktasına vardılar, denize bitişik küçük bir iskeleye ve çıplak, kapısız bir duvara. İrlandalı birkaç basamak inerek beton bir sahanlığa ayak bastı. Franziska'nın onu izlemeye çekindiğini fark edince, sahanlığın sonunda bağlı duran tekneleri gösterdi

ona; Franziska'nın yavaş yavaş kızgınlığa dönüşme eğilimindeki tepkisi, yerini şaşırmışlığa bırakmıştı. O'Malley, önden ilerledi. Tekne kümesi, üç küçük yelkenli yat ve iki motordan oluşuyordu. Motorlardan birine beton sahanlıktan bir merdiven uzanmıştı. O'Malley onun üzerine çıktı ve elini uzatarak Franziska'nın tekneye binmesine yardım etti. Karanlık olmasına rağmen, Franziska, bunun büyük, oldukça ağır bir tekne olduğunu tahmin etti, çünkü onlar binerken tekne yerinden kımıldamamıştı bile. O'Malley kamaranın kapısını açtı, elektrik düğmesini çevirerek içerisini aydınlattı. Kamara kahverengi tikağacı döşemeli ve altın rengi pirinç armatürlerle kaplıydı. Franziska, Stockholm limanında böyle tekneler gördüğünü hatırlıyordu. «İçeriye girin,» dedi O'Malley.

Kamara ısıtılmıştı. İrlandalı, o girince kapıyı kapadı.

«Sürpriz yapmayı biliyorsunuz,» dedi Franziska, «It tastes so clean, it tastes so cool, O'Malley's beer from Liverpool,» dedi O'Malley. «Liverpool'da içilen her iki biradan birini babam üretir. Bu kafiyeli reklam cümlesini ise ben buldum. Karşılığında bu tekneyi aldım. Mantonuzu çıkarın! Ben kahveyi yapayım.»

Yan odaya girip kayboldu, ama Franziska, merakını yenemeyerek onu izledi, burası küçük, tikağacı kaplamalı bir mutfaktı. Franziska, adamın nasıl hızlı ve emin hareketlerle gerçekten şeytani bir kahve hazırladığına tanık oldu, suyu gazyağı ocağında çabucak kaynatmıştı. Bardakların her birine dört kaşık kahve koydu. Gümüş zarflar içindeki bardakla-

ra yarısına kadar su boşaltıp üzerlerine süt ekledi. İçlerine de büyük parçalar halinde kahverengi şeker attı.

«Siz çıldırmışsınız,» dedi Franziska.

«Hele bir deneyin.»

Franziska, bir yudum aldı. Sıcak ve tatlıydı.

«Yine siz kazandınız,» dedi Franziska. O'Malley'in kahvesindeki tat, içini bir mutluluk sarhoşluğuyla doldurmuştu.

«Şimdi de O'Malley'in özel viskisi. Bunu Liverpool'da herkes içemez. Babam, bu viskiyi kendisi ve arkadaşları için özel olarak hazırlar.»

Bir şişe ve iki su bardağı çıkardı. Kamaraya geçtiler. Masaya oturdular ve insanın başını döndüren sıcak kahve ile soğuk, doyurucu çavdar viskisini içtiler.

«Harika,» dedi Franziska, «Teşekkür ederim.»

«Buradayken ben de hep yaşamın ne kadar harika olduğunu düşünürüm,» dedi yabancı, «burada korkularımı unuturum.»

«Bir tekneniz var. Bol paranız. Kadınlarla ilgilenmiyorsunuz. Özgürsünüz.» dedi Franziska. «Savaşta değiliz. Savaş çıkmadıkça istediğiniz her şeyi yapabilirsiniz. Dünyanın en şanslı insanısınız. Yoksa hasta mısınız? İyileştirilemeyecek bir derdiniz mi var?»

Adam başını salladı. «Siz bana hikâyenizi anlattınız. Ben de size kendiminkini anlatacağım. Sizinkinden biraz daha uzun sürecek. Size korku ve terörün hikâyesini anlatacağım.»

Bir an olsun mutluydum. Kahve ya da viski yüzünden. Bir de Almanya'ya geri dönmeye karar verişim yü-

zünden; emniyete, sıkıcı bir emniyete, ama yine de garanti altına alınmış bir yaşama, çocuklu bir yaşam, eğer yoldaysa tabii. Ama korku her yerde.

«Diğer teknelerde oturanlar var mı,» diye sordu.

«Hayır. Burada tamamen yalnızız.»

Franziska parlak pirinç kasalı barometreye baktı. İbre güneşli havayı gösteriyordu. *Sis yarın kalkacak mı?* Yani bu sabah, diye düzeltti içinden. O'Malley lagünün bir haritasını duvara raptiyelemişti; harita, kumulları, akıntıları, derinlikleri, sığ yerleri, karayı, denizcilik işaretlerini, fenerleri ve isimlerini belirtiyordu ama karmakarışıktı. Yabancının hikâyesini dinlerken sessizlik arttı. Sırtını kamaranın duvarına dayamış, gözlerini haritaya dikmişti, gizlerle dolu bu gergin bez parçasına.

Bir Şokun Sonuçları

Her şey gecenin içine düşmemle başladı. Gece ıslık çalarak yanımdan geçiyordu, 1944 yılının 3 Mayısını 4'üne bağlayan gece; yukarıda gökyüzü yıldızlarla dolu ve açıktı, aşağıda ise hava hafifçe pusluydu, paraşütümü toplarken farkına vardım bunun, Hildesheim'da bir orman kenarındaki ağaç kesim arazisindeydim, yere değdikten sonraki birkaç saniye boyunca ot ve karayosunlarının arasında yatmıştım. İnsan süzülmüyor ki, paraşüte rağmen hızla yere çarpıyor, çarpmanın etkisiyle de bir an kendinden geçiyor, belki de atlarken yaşanan şok yüzünden, uçağın açık kapısından üç bin metre aşağıya atlayış, paraşüt açılana kadar geçen saniye-

ler, bu arada gecenin ıslık çalarak kulaklarınızı yalayışı. O günden beri, gördüğüm kâbus sayılarında azalma oldu diyebilirim, çünkü insanın en eski kâbuslarından birini o gece yaşamıştım.

İnsanın bunu gönüllü olarak yaptığını bir düşünün! Dünyanın hiçbir ordusunda askerler paraşütle atlamak için zorlanmazlar, bu işi yalnız gönüllüler yapar. Bunlar da, kendilerine sorarsanız, vatan sevgisinden veya kahramanca işler başarma isteği yüzünden gönüllü yazılmışlardır. Ama içine düştükleri durum, vatan sevgisi ya da kahramanlık gibi basit duygularla nitelendirilemeyecek kadar fantastiktir. Havadaki bir uçaktan, binlerce metre aşağıya atlayan bir insan, bildiği her şeyden de aşağıya atlıyor demektir, bir millet ya da bir ideoloji gibi küçük şeyler de buna dahil. Zaman ve mekândan aşağı doğru düşüyordur. Paraşütçülerin ne kadar cesur askerler ve ne kadar adi işkenceciler olduğunu duyduğunuzda, bunu göz önüne alın. Bir hiçe doğru atlayacak nitelikte bir insan, her şeyi yapabilir, yapacağı şeyin büyüklüğünden veya alçaklığından bağımsız olarak. Bunu, karşılaşmış olduğum ender bulunur alçaklığı açıklamak veya mazur göstermek için söylemiyorum.

Kaldı ki, paraşütçü deyimiyle "takım" ile birlikte atlamamıştım, tamamen yalnızdım. Paraşütçü bile değildim, karşı casusluk örgütündendim sadece, üzerimde gri renkli bir sivil elbise vardı, bir pardösü, kahverengi mokasen ayakkabılar, hem de o sıralar hava kuvvetlerinde teğmen rütbesinde olmama rağmen. Yanımda üç porsiyon azık, birkaç Alman yiyecek karnesi, Alman parası, ustaca hazırlanmış

sahte kimlik belgeleri ve aklımda da bir adres vardı. Adres, Hildesheim ile Hannover arasında bir yerdeki telsizcimize aitti. Benim görevim, Hildesheim civarındaki birkaç önemli sanayi tesisi hakkında bilgi toplamak, bunu başarabildiğim takdirde de öğrendiklerimi telsizcimiz aracılığıyla İngiltere'ye iletmekti. İşte bu kadar. Görev, kolay olmasa da açıktı. İnceleme yapacağım bölgenin haritaları da yanımdaydı. İndiğim yerin neresi olduğunu kesin bir biçimde biliyordum.

Alçak çam ağaçlarının altında bulduğum bir kovuğa saklayabilirdim paraşütümü; ama gece yarısı yola çıkmak gayet anlamsız olacaktı, zira gecenin ikinci yarısı yolda yürüyen yalnız bir adamın gündüz vakti aynı yerden geçen birisine oranla çok daha fazla dikkati çekeceği kesindi. Bu yüzden yumuşak ipek paraşütümün üzerine uzandım, sabaha kadar bekledim ve durumumu gözden geçirdim. Kendilerine ne olduğunu anlamak için "olaylarla aralarına belli bir mesafe" girmesi gereken insanlardan değilimdir. Bana bir şey olur olmaz, olayın kendisi ve benim için önemi hemen kafamda canlanmaya başlar. Mesela, şu anda burada niye oturduğumu ve bunları size anlattığımı kesinlikle biliyorum, Franziska; sizinle niçin ilgilenip de sizi izlediğimi, otelinizde sizi niçin saatlerce beklediğimi: Bunu yaptım, korktuğum için, bir de size daha önce belirttiğim gibi, alışılmışın dışında olan insanlara yöneltecek bakışlarım olduğu için, böyle insanlar uç noktada bulunduklarından, insan, korkusunu onlara emanet edebilir.

Gecenin o saatinde, benim için karakteristik bir

durumda bulunduğumu fark ettim. Tipik olarak benim hareketimdi, yalnız başıma atlayışım, sivil elbisem. Oxford'da Almanca okumuş olduğumdan, ordudan özel bir görev isteyebilmiştim. Oxford'da Almanca öğrenmiştim çünkü bir Alman olan annemle kusursuz ve akıcı bir Almanca konuşmak istiyordum. Alman annem, asil, kumral saçlı, aşırı kibar ve narin yapılı, kusursuz bir kadındı. Annem nasıl idiyse öyle olduğundan, ben de nasılsam öyle oldum. Bendeki gibi bir eğilimin oluşumu hakkında daha fazla bilgi edinmek isterseniz konuyla ilgili bilimsel kitaplara bakabilirsiniz. Anneme gelince, artık hayatta değil, savaş sırasında öldü, ben Almanya'da subaylara mahsus bir esir kampındayken. Neyse her şeye başından başlayayım. Savaş çıktığında on sekiz yaşındaydım. Savaşın başlamasıyla benim artık başkalarına benzemediğime kesin olarak inanmaya başlamam aynı zamana rastlar. Normal insanlara benzemediğimden Almanca öğrendim, bir de, o zamanlar, ergenlik çağımın sonunda bir seçkinlik ve itilmişlik hissettiğimden Karşı Casusluk Birliği'ne katıldım. Normal insanlar yığınına katılmak istemiyordum. Neden-sonuç yasalarına inanmayan insanlara güler geçerim. Benim kaderimi aralıksız ve mekanik olarak bir neden-sonuç zinciri çizmiştir.

Böylece, özel insanlara has bu işe girdim, yine de gariptir ki, verdiğim hizmetin o kadar şerefli olmasından dahi bir tat alamadım: Paraşütçülükten bahsediyorum. Bunun eğitimini görmüştüm, ama yine de her atlayıştan önce, forma girmek için, uyarıcı ilaçlar alıyordum. O gece de birkaç tablet yut-

muştum. Bu yüzden paraşütün ipeği üzerinde baygınlık ve aşırı heyecan geçiren bir durumda, uyanık olarak yatıyordum, ağaçların arasında, günün ağarmasını bekliyordum. Yola çıkmadan önce sahte bir sükûnete ulaşmak için, bir-iki sigara içmeye zorladım kendimi.

Hildesheim'a giden yolu hemen buldum ve bir süre sonra şehre yedi kilometre kaldığını gösteren bir tabelaya rastladım. Hemen hemen iki kilometre sonra aslında bir sanayi yerleşimi denebilecek bir köye geldim. Bu yerleşim birimi ve fabrika, gece ben atlamadan önce, Amerikan bombardıman uçaklarının saldırısına uğramıştı -ben de atlamadan evvel çevredeki yangınların parıltısını görmüştüm zaten- köyün üçte biri yıkılmıştı, bütün insanlar sokaklara dökülmüş, hâlâ yanan veya tüten binalar etrafında dolaşıyorlardı, bu kargaşa içinde kimsenin dikkatini çekmiyordum, ya da bana öyle geliyordu; bir evin içine girip de iki adamın evin hâlâ yanan bölümlerinden taşıdıkları mobilya ve ev eşyasını düzeltmelerine yardım ettiğimi bile hatırlıyorum. Yoluma devam ettim ve betondan bir barakaya ulaştım, daha doğrusu ondan geriye kalanlara. Önünde cankurtaranların durduğu barakanın bodrumundan canhıraş inlemeler duyuluyordu, içeriye girdim ve yıkık beton blokların arasından birkaç basamakla kilere indim. Burada bir sıra halinde kadın işçilerin cesetleri vardı, hayatta kalmış arkadaşları, onların yanına diz çökmüş, yabancı bir dilde ağlaşıyorlardı. Anladığım kadarıyla bunlar Rus'tu, fabrikada zorla çalıştırılan işçiler; bizim bombalarımız tarafından öldürülenler artık çalışmak zorunda

değillerdi, yirmi ya da otuz genç kadın, uzun bir sıra halinde sessizce yatıyorlardı yerde, üzerlerine battaniyeler örtülmüştü, yüzleri soluk griydi ve hâlâ açık gözleri, kilerin tavanına bakıyordu.

Kilerden çıktım ve orayı terk ettim, hava güzeldi, ölü kadınların soluk yüzleriyle dayanılmaz bir karşıtlık oluşturacak kadar güneşli bir Mayıs sabahı; heyecanım geri geldi, gördüklerimi kötüye işaret olarak yorumladım. Düşünün bir kere, savaşın büyük bir bölümünü casusluk servisinin çok gizli eğitim merkezinde geçirmiş, İngiltere'ye yapılan bombardımanların pek azına tanık olmuştum; aptal ya da saf biri değildim, ancak günün birinde alacağım ve artık almış bulunduğum göreve hazırlanırken içimde tuhaf bir maceraperestlik vardı, şimdi ise daha başında bir maceraya değil, korkunç bir anlamsızlığa atıldığımı anlıyordum. Bunu beklememiştim.

Bir saat yürüdükten sonra Hildesheim şehrine vardım. Hildesheim'ı bilir misiniz? Şirin, temiz, fazla büyük olmayan bir şehirdir. Tek katlı evlerin bulunduğu banliyölerinden geçtim, küçük bahçeli evler, sonra da bitişik büyük blok evler, caddelerin yanı sıra dizilmiş; aceleci davranmıyordum, dükkânların vitrinlerini inceledim, ama fazla mal yoktu bunlarda. İngiltere'deki dükkânların savaş sırasındaki vitrinlerine benzemelerine rağmen, bana yabancı geldiler. Yabancı bir yerdeydim, adımlarımı iyice yavaşlattım ve bu yabancı atmosfere alışabilmek için gezinmeye başladım, kendime şöyle diyordum: Göze batmamak için bu atmosferin içinde erimeliyim. Birden, bana verilen görevi hakkıyla

yapmak istiyorsam, neredeyse bir Alman olmam gerektiğini düşünürken yakaladım kendimi. Özellikle de yoldan geçen insanlara baktıkça böyle düşünüyordum. Dükkânların önünde kadınlar kuyrukta bekliyorlardı ve içinde bulunduğum heyecan yüzünden, burada arka arkaya durdukları gibi, yakında kilerlerin zemininde yan yana ölü olarak yatacaklarını düşünmekten alamıyordum kendimi. Bunun mümkün olduğunu görmüştüm çünkü. Sonunda, Hildesheim'ın Ortaçağ'dan kalma merkezine ulaştım. İçinde İngiliz taşra mimarisini anımsatan bir yapı buldum, ama çok daha büyüktü, küçük hiçbir tarafı olmadığından, kırsal bir güzelliği yoktu, bana yurt özlemi çektirecek; bilakis büyük, gerçek bir evdi, ölçüleri orantılıydı, cephesi ve alınlığı siyah ahşap kirişler ve beyaz badanalı kiremitlerin ince bir zevkle çizilmiş kompozisyonu ile kaplıydı; kirişler dekoratif biçimde yontulmuş ve boyanmıştı, hava şartları yüzyıllardır onlarla uğraşmış ve değerlerini artırmıştı. Bina, Ortaçağ Alman ruhunun harika bir göstergesiydi, ağır, asil ve fantastik. Yanındaki dükkânın vitrinindeki kartpostallardan evin ismini öğrendim: Knochenhauer* Resmi Dairesi. Biraz geri çekilerek binayı incelemeye devam ettim. Evin önündeki çeşmeye dayandım ve bu kadar güzel bir evin nasıl olur da böylesine iğrenç bir ismi olur düşünmeye başladım. Bunu yapan adamın adı mı böyleydi acaba? Yoksa ev bir tür loncaya mı aitti, mesela kasaplara, veya işkencecilere? İsmi birdenbire evin tek kusuruymuş gibi gelmeye başlamıştı bana, ben evin güzelliği ve ismi arasındaki

* Kemikkıran

ikilemi çözmeye çalışırken, sivil iki kişi yaklaştılar ve beni tutukladılar.

Beni, şu yanan köyden geçişim ele vermişti kesinlikle. Orada birkaç insanla laflamış olduğumdan, birinden birinin kulağına İngiliz aksanım dokunmuş olacaktı. Bu aksanım bugün bile fark edilebilir. Zaten aksanım yüzünden beni Almanya'ya göreve göndermek için uzun süre tereddüt ettiler, yine onun yüzünden beni diğerlerinin arasına, askerler yığınına katmak istediler birkaç kez; diplomatik bazı numaralar sonunda casusluk bölümünde kalmayı başardım ve göreve gönderildim. Askeri açıdan düşünürsek, benim inadıma yenik düşmeleri affedilemez, ama yine de üstlerimi bu konuda suçlayamam. Halen hayatta oluşumu -nasıl bir hayatsaborçlu olduğum Müfettiş Kramer'in de onayladığı üzere, birisi Hildesheim'daki Gestapo Merkezi'ni arayarak, benimle ilgilenilmesini istemiş. Kramer, bana o zamanlar kendilerine yapılan ihbarların isimsiz bildirildiğini söylemişti. Bu açıdan bakarsak Kramer çok alaycıydı. Çökmesi beklenen tam teşekküllü bir diktatörlükte, demişti Kramer, halk bilinçsiz bir vicdan ayrımı içinde yaşar. Yetkin bir diktanın görevleri arasına, bilinçaltındaki bu ayrımı sağlamlaştırmak da girer.

Knochenhauer evinin önünde tutuklandığım andan itibaren ölmüştüm ben. Bütün ülkelerde bir olan kurallar gereği, kurşuna dizileceğim kesindi. Mahkeme hazırlıklarına başlanmadan önce ifadem alınmak istendi, konuşmamakta direndiğim için bana işkence yaptılar. Böyle bir şeye karşı hazırlıklıydım, eğitim görmüştüm. İşkence yöntemi çok ilkel-

di. Temelde yalnızca dayaktan oluşuyordu. Yumrukla, sopayla ve kalın kırbaçlarla vuruyorlardı. İnsan ilk darbede çözülmediği takdirde, hissizlik sınırına çok çabuk ulaşıyor; acı öylesine bir hal alıyor ki vücut onu artık algılayamıyor. Almanlar'ın işkence metodu yeterince soğuk değildi, sadistçe de değildi, tam tersine bunun içinde kuru bir öfke vardı, kemikleri ve iç organları parçalamak isteyen; esasında düşmanı öldürmekten daha fazlasını istemiyorlardı. Sadizm başka bir şeydir; sadist için işkence bir amaçtır, bir sanat, bir incelik, bir çeşit keyif. Sadistçe bir davranışın sonunda hemen hemen her zaman cinsel tatmin vardır, kurban, öldürülmeden önce, sevilir. Bunlardan bahsetmeme dayanamıyorsanız kulaklarınızı tıkayın! Bununla beraber bana işkence yapanların, işkencenin tadına varmadıklarını söylemek istemiyorum. Ama beni kurban olarak görecek kadar akıllı değillerdi, ben onlar için yalnızca düşmandım. İçlerinde yalnızca ipnotize olanların mekanikliği vardı, ideolojileri onları ipnotize etmişti, bu ideoloji ile yok etmeleri gereken düşman dışında bir şey görmüyordu gözleri. Bu kadar aptal olduklarından, onlara karşı koydum.

Benimle işleri bitince, Müfettiş Kramer geldi. Beş dakika konuştu veya konuşmadı, ama ben kanlı mahzenlerde işkence görmenin ne kadar saçma olacağını anlamıştım. Kramer dev gibi, kanlı canlı bir adamdı, beyazımsı sarı saçlı, kaşları ve suratı da beyazdı; akıllı, alaycı ve kanlı canlıydı, hayatın kendisiydi; hayat, siz de bilirsiniz ki, akıllı, alaycı ve kanlıdır. Hayat böyle olduğu için ondan nefret ediyorum ya bugün. Ama o zamanlar, hayata karşı

direnmenin aptalca olduğunu göstermişti, söylediklerinden çok davranışlarıyla; onu gördükçe hayatta kalmanın değerini kavrıyordum. Kramer beni zekâmı kullanmaya zorluyordu, böylesine bir baştan çıkarmaya direnecek güçte değildim, en azından o zamanlar. En sonunda, istediğini elde eder etmez, bir an için maskesini düşürdü; sandalyesinde arkasına yaslandı, beyaz yüzü, beyaz kaşları altındaki renksiz gözleri, sert ve zafer kazanmış bir ifade aldı. Bu kadar tuhaf ve paradoksal bir şey daha görmemiştim: Rahatlarken sertleşen bir yüz. Bana doğru tutmuş olduğu yaşam maskesini çıkarınca, bir cihazın, bir otomatın çelik konstrüksiyonu ile karşılaştım, bu otomata çalışması için bozuk para atmıştım. Sinsi sinsi bile gülmüyordu. Eski püskü yaşam paketime sarıldığımda, bana metaldenmiş gibi bakıyordu, otomata bozuk para attığımda otomat bana o paketi vermişti. Beni Gestapo'nun bir casusu olmaya zorladı. Subaylara mahsus bir esir kampına götürüldüm, orada casusluk yapacaktım. Orada hemen kamp sözcüsü Albay Wilcox'u buldum ve ona durumumu anlattım. Pek hoşlanmadı tabii ama, durum ortada olduğundan, yardım etmek zorunda kaldı. O, İngiliz ve Amerikan subaylarla birlikte bana yarı doğru, inanılabilir bilgiler sağladılar, böylece bana verilen görevi sahte bilgilerle yerine getirdim. Oradakilere de eğlenceli gelmiş olacak ki, iki defa firar denemesinde bulundular ve bunu ihbar etmem için bana önceden haber verdiler. Yine de savaş daha uzun sürseydi paçayı kurtaramazdım sanıyorum. Biz İngiltere'ye dönünce, Albay Wilcox benimle birlikte casusluk örgütüne geldi ve hakkım-

da rapor verdi. Amirim Binbaşı Roberts ona yardımları için teşekkür etti. Wilcox ile birlikte tam odadan çıkıyorduk ki, biraz daha kalmam için de rica etti. «O'Malley,» dedi bana, kapı Wilcox'un ardından kapandıktan sonra, «belki sizin açıklayabileceğiniz bir nokta daha var.»

«Buyurun, efendim,» dedim ve soru soran bakışlarımı ona yönelttim, halbuki şimdi neyin geleceğini gayet iyi biliyordum.

«Endüstri tesisleri hakkında bilgi toplar toplamaz temasa geçmeniz gereken şu telsizci...» Binbaşı Roberts'ın, önümde demir gibi gri ve soğuk bir biçimde oturduğunu görüyordum. Sözünü kesince, piposunu bir kenara koydu, sonra devam etti: «Bu telsizci, siz atladıktan bir hafta sonra sustu. Adam 12 Mayıs'ta Almanlar tarafından vuruldu. Siz atladıktan bir hafta sonra. Bu konuda söylemek istediğiniz bir şey var mı?»

Roberts bana bunu sorarken yüzüme bakmamıştı, çok iyi hatırlıyorum. Başıma gelenleri ona anlatmanın ne kadar anlamsız olacağını fark etmiştim, atladığım gün gördüğüm ölü Rus kızlarını, Knochenhauer binasını, sonra gördüğüm işkenceyi, Kramer'in yüzünü, taşlar üzerinde nasıl bir sümüklüböcek gibi yaşadığımı, görevin faturasında gösterilmemiş, önceden hesaplanmayan olayları; bütün bunları bir kurutma kâğıdı gibi emmiştim, çünkü tabiatım buna müsaitti, tahmin edilemeyecek şeyleri hissetmeye.

Bir kere daha belirtmek istiyorum, Franziska: Kendimi affettirmek için söylemiyorum bunları. Belki siz beni şu anda anlamaya çalışıyorsunuz,

ama Roberts için böyle bir şey söz konusu olamazdı. Londra Caddesi'ne, akşamın mavimsi griliğine bakıyordu pencereden. Bana bakmadı çünkü sorduğu şey sıradandı. Benim gibi, o da biliyordu sorunun cevabını. İçinde yaşadığımız toplumun kurallarını ise ben de onun kadar biliyordum. İngiliz toplumunun yasaları; cevabım gerçeği yansıtsaydı, bu yasalara göre centilmenlik karakterimi tekrar kazanamayacaktım. Bu açıdan bakıldığında, Binbaşı Roberts'ın yaptırımı, Kramer'inkinden daha azdı. Müfettiş Kramer, bir kuruşluk bilgi karşılığında hayatımı bağışlamıştı; oysa Binbaşı Roberts, itirafım karşılığında bana şerefimi bile geri veremeyecekti. Anglo-İrlandalı Katolik bir aileden geldiğimden, insanın, işlediği bir cinayeti itiraf ettiği takdirde kutsandığını, affedildiğini bilirim. İnsan, itiraf ederse, pişmanlık duyarsa tekrar Hıristiyan olabilir demektir. Ama bir ispiyonun ardından tekrar centilmen olamayacağı kesindir. Onu bu kötü namından ölüm bile kurtaramaz. Bu yüzden Roberts'ın sorusuna nasıl cevap verdiğim önemli olmayacaktı, ben de: «Hayır, efendim, söyleyeceğim hiçbir şey yok,» dedim.

«İyi,» diye cevapladı. «Gestapo dosyaları da bu konuda aydınlatmıyor bizi.» Sesini ne alçalttı ne de yükseltti: «Yarın tezkerenizi alacaksınız. Gidebilirsiniz.»

Ben çıkarken yerinden kalkmamış, bana ismimle hitap etmemiş, elimi bile sıkmamıştı. Altı ay sonra İngiltere'den ayrıldım ve oraya bir daha ayak basmadım.

O'Malley hikâyesini yavaş anlatmıştı, tutuk de-

ğil, ama yavaş, bazen cümleleri arasında uzun boşluklar bırakarak. Birkaç defa Franziska, onun sözünü kesmişti, mesela annesinden bahsederken. Ona annesinin "tamamen kusursuz" olduğunu nereden bildiğini sormuştu. «Kızlarla ilgilenmediğinizi fark edince tepkisi ne oldu?»

«Tabii ki bunu fark etmek istemedi, reddetti. Annem böyle şeyler hakkında konuşmazdı.»

«Siz de ona kusursuzdu, diyorsunuz,» diye lafa girmişti Franziska.

Daha sonra Franziska onun lafını kesmekten vazgeçmiş ve yalnızca dinlemişti, bir yandan da lagünün haritasına bakmaya devam etmişti. Viskisini bitirdiğinde, O'Malley bardağını tekrar doldurmayı teklif etmiş, ama o, elini bardağın üzerine kapatmıştı, *gayet ayığım şu anda, çok ender böyle olurum, kahve, aynı zamanda da viski beni ayık tutuyor, sert içkiler beni her zaman ayık tutar, bu eski bir hikâye, kumların, sığ yerlerin, sisin ve gecenin, gizli denizcilik işaretleri ve sönmüş fenerlerin hikâyesi. Teknelere oturtuluyoruz, elimize haritalar veriliyor, bize biraz da denizcilik öğretiliyor, ama sonra gece bastırıyor, sis de öyle, işaretler kayboluyor, ışıklar sönüyor, biz de çekilen kumların, tanımadığımız sığlıkların, ismini bilmediğimiz akıntıların dünyasında yalnız kalıyoruz. Bütün dünya bir lagün. Bana korktuğunu söyledi ve korktuğu için bana bu eski hikâyeyi anlattı.*

«Niye korkuyorsunuz,» diye sordu. «Çoktan olmuş bitmiş şeyler bunlar. On üç yıl. Vurulan adam yüzünden vicdan azabı mı çekiyorsunuz?»

O'Malley başını sallayarak «Konu, o değil,» dedi. «Vicdanım rahat.» Birden durdu. «Gerçek bu;

ama insan kirli geçmişiyle bile yaşamasını öğrenebilir.»

«Öyleyse bu korku niye, Patrick?»

O'Malley ona baktı. «Müfettiş Kramer'e tekrar rastladım,» dedi.

Franziska, dayandığı kamara duvarından ayrılarak öne eğildi, ama doğrulmadı, vücudu heyecandan bükülmüştü.

«Nerede,» diye sordu, «burada, Venedik'te mi?»

O'Malley, başıyla evetledi.

«Patrick,» diye atıldı, Franziska, «onu rahat bırakın! O, buna değmez! Üstelik on üç sene geçmiş aradan!»

Bunları söylerken, O'Malley'in kendisini dinlemediğini dehşetle fark etti. O'Malley, Franziska'ya boş, ama neredeyse mutlu gözlerle bakıyordu. Franziska, onun tekrar Pavone'de gördüğü adama dönüştüğünü gördü, o, artık Riva degli Schiavoni'de kendisine el sallayan adam değildi, basit, art düşüncesi olmayan, gözleri dostlukla dolu, hayvanlara ve çocuklara gösterilen türden yakınlıkla dolu adam değil. İyice değişmiş, tekrar küçük bir şeytan olmuştu; gri gözlü, cehennemi renkli çiçeklerin arkasından bakan, hiç çekinmeyen bakışlı, tüm salonu bakışlarının odak noktasına alarak eritebilecek, şeytani bir melek. *İkisi de Venedik adlı bir kafeste bir aradalar, O'Malley ve şu dev, kötü adam; bana doğru anlattıysa, bir albino olmalı. Karanlıkta soğuk ve sessiz bir cinayet olacak bu.*

Franziska, yeniden dalgaların sesini duydu, dalgaların yumuşak ve sessizce tekneye çarpmalarını. Üzerinde haritanın bulunduğu duvardaki lumboz-

dan, dışarıda havanın grileştiği görülüyordu, biraz sonra, grinin içine ince, kırmızı bir çizgi karıştı sol taraftan. Franziska ayağa kalktı, aniden ürperdi. Lumbozdan dışarıya baktı. Su görünüyordu artık, gümüş grisi ve uzun çizgilerle bölünmüş olarak.

«Gün ağarıyor,» dedi Franziska.

Fabio Crepaz, Öğleden sonra

«Korkmayın, Crepaz,» dedi Profesör Bertaldi, «korkmanıza gerek yok, size tekrar bize katılmanız çağrısı yapacak değilim bugün. Tam tersine, sizi buraya haklı olduğunuzu söylemek için çağırdım.»

«Buna üzüldüm,» dedi Fabio Crepaz. «Gerçekten üzgünüm.»

«Biliyorum.» Bertaldi, Marciana'daki bürosunun penceresinden dışarıya, Piazetta Meydanı'na bakıyordu. Tören üniforması giymiş yüzlerce polis, Dükalık Sarayı'nın önüne gelmişti, hepsi de hazır ol vaziyetindeydi, bu sırada bir grup insan meydana toplanıyordu. Hava güneşli ve bayrama elverişliydi. Gronchi'nin şansına hava güzel, diye düşündü Fabio, cumhurbaşkanının ziyareti sırasında olması gerektiği gibi aynen.

«Gronchi'nin haberi var,» dedi Bertaldi. «Gelişinin, benim bugün resmi olarak halletmem gereken son birkaç işten biri olduğunu biliyor. Yemekten sonra birkaç liberal ve Katoliği uzlaştırmaya çalışacak -tabii boşuna-. Her zamanki rutin konuşmalardan biri.»

Bertaldi'nin rahatlığı Fabio'yu şaşırtmıştı. Profe-

sör onu dün öğleden sonra çağırmış ve bu sabah kütüphaneye gelmesini rica etmişti. Fabio'nun, Ugo Profesör'ün kendisini çağırdığını ne zaman söylese, isteksiz davrandığı doğruydu, fakat yaşlı adamın sesini ne zaman telefonda duysa, direnme gücü kırılırdı, şu asil, yırtıcı, Venedik'in yakınlarda büyük rol oynamış sesi. Yetmişlik ihtiyar, her sabah saat yedi ile dokuz arası Marciana'daki bürosunda bulunur, meditasyonlar ve konuşmalarla dolu gününe burada başlar, sonra Gran Consiglio'daki* görevine giderdi, Venedik'in yöneticisi; Fabio, ona duyduğu saygı nedeniyle, biraz alaylı da olsa, "dük" derdi, Foscari ve Dandolo'nun soylu bir halefi.

Bertaldi'nin açıklaması Fabio'yu tabii ki şaşırtmamıştı. Bertaldi koalisyonu devrinin kapandığına dair haberler, birkaç haftadır gazetelerdeydi. Büyük bir adam, diye düşündü Fabio, her şey olan bir adam: Hıristiyan, Marksist, Liberal, Muhafazakâr. Gran Consiglio'da komünistlerin, sosyalistlerin ve Hıristiyan demokratların koalisyonunu sağlamış bir bağımsız. Birkaç yıl yürüttüğü bu koalisyon şimdi dağılıyordu, partiler kendi temsilcilerini geri çağırmışlardı.

«Kardinal ne diyor bu işe,» diye sordu Fabio, «O, sizi hep desteklemişti.»

Profesör, gülümseyerek Fabio'ya baktı: «Kardinal beni yıllardır uyarıyordu, aynı sizin gibi. 'Politikayı bırakın, oğlum' demişti bana, 'Sizin ve bizim gibi insanlar, politika anlayışları yüzünden değirmenin iki taşı arasında öğütülür giderler.' Ona inanıyorum ve gücü olmadığını biliyorum. Kendi kuruluşu,

* Büyük Meclis.

onun elini kolunu bağlıyor.»

Fabio, satranç tahtasındaki diğer taşları sormanın anlamsız olacağını biliyordu, mesela komünistlerin liderini ya da Katolik partininkini. Bu bir savaş, diye düşündü, savaşta da savaş kanunları geçerlidir. Parlak üniformalı polisler, Gronchi'yi getiren teknenin yanaşacağı iskeleye doğru iki sıra oluşturdular. Bu sıralar, Dükalık Sarayı'nın Porta della Carta'sına kadar uzanıyordu. Bir saat içinde, Bertaldi, orada Porta'nın önünde olacak diye düşündü Fabio, bütün resmî kişilerin önünde, Gronchi'yi karşılamak için. Sonra hep beraber Anticollegio'ya girecek ve Tintoretto'nun tabloları altında konuşacaklardı. Tam bir sirk gösterisiydi.

Çok iyi hâkim oluyor kendine, diye düşündü Fabio ve profesörü inceledi, büyük yaşlı adamı; adam fizik olarak da büyüktü, şişman değildi, ama iriyarıydı, kafası sıkı tıraşlı, gözleri her zaman uzak bir ufka bakar gibi, burnu düz ve biçimli, düz, açık şakakları üstünde saçları kar beyazıydı; politik eserinin yıkıldığını gören biri olarak çok iyi durumdaydı yine de. Fabio ve Profesör birbirlerini ta milletçe özgürlüğe kavuştukları günlerden tanırlardı. O sıralar Lipari'den gelen profesör, Dona di Piave'deki Fabio'nun liderlik ettiği partizan çetesini dağıtması için Fabio'yu ikna edebilmiş tek kişiydi; uzun bir gece boyunca, ona, özgürlük tam elde edilmişken devrimci bir hareketin iyi olmayacağını anlatmıştı, bu ancak bir azınlıktan gelen terör hareketi olarak nitelendirilirdi, oysa şu anda özgürlüğü, büyük çoğunluğun dilediği bir olay haline getirmek gerekirdi; Fabio'nun geri çekilme nedenlerinden birisi, Ber-

taldi'nin politik ve tarihsel analizini doğru bulmasıysa, bir diğeri de pratik açıdan geri çekilmenin uygunluğuydu: General Mark Clark'ın sekizinci ordusunun Po Ovası'nda nasıl hareket ettiğini görmüştü Fabio. Bir törenle, Fabio'ya ve arkadaşlarına, Amerikalılar, Fransızlar, Yunanlılar ve Polonyalılar tarafından kahramanlık nişanları takılmıştı. Törende yüzlerce Sherman tankı vardı, sahra mutfağı, yemek olarak et ve kuşkonmaz hazırlamıştı. Dona di Piave'deki partizan birliğinin geri çekilmesi, gösterişli bir tiyatro oyunu haline getirilmişti, tabii yedi yıl öncesinde, Katalonya Cephesi'nde yenilen Matteotti Birliği'nin geri çekilmesiyle karşılaştırıldığında. Profesörün gerekçelerini haklı bulmasaydı da, oyuna devam edecek hali yoktu Fabio'nun, önceleri Bertaldi'nin isteklerine direndi, çünkü hayal kırıklığına uğramıştı bir kere; sonraları ise hayal kırıklığına uğramasının nedenlerini araştırdı ve yeniklerin tarafında olduğundan değil, uğrunda çarpıştığı devrim ideolojisi buharlaşıp kaybolduğu için hayal kırıklığına uğramış olduğunu fark etti. Bertaldi'nin inandığı özgürlük ideolojisi de aynı şekilde uçup gitmişti aslında. Zaman içinde Bertaldi, ona düşüncelerin içeriklerinin kaybolduğunu ve ideolojilerin gereksiz hale geldiğini öğretmişti. Düşüncelerin yerini saf kuvvet alıyordu: Doğu ve Batı bloğu diye ayrılan ülkeler. İki büyük nihilist araç. İş onlara gelince tüm düşünceler soluklaşıyordu, zira onların olası bir savaşı, tüm zamanların sonunu önceden gösterebilirdi, yani Ahiret Günü'nü. Fabio, bunu fark edince, Komünist Parti'den istifa etmişti. Dikkatini çeken bir nokta da, en büyük rakipleri olan

Katolik muhafazakârların liderlerinin, monarşistlerin veya faşistlerin başında bulunmuş olanların da geri çekilmiş ya da devre dışı bırakılmış olmalarıydı. Bunların hepsi dünyaya eski gözlerle bakan, demode olmuş insanlardı, insanlık tarihinin aslında bir ideolojik prensipler arasındaki kararlar tarihi olduğu bir dünyaya. Şimdi de sıra Bertaldi'deydi, büyük bir sentez oluşturmak istemiş son insanda, bir ara güçler dengesi kurabilmiş bu kişide; şimdi güme gidiyordu, çünkü büyük güçler artık tüm prensiplerden kurtulmuş ve birbirlerini karşılıklı olarak yok etme planlarını çoktan yapmışlardı. Ölmüş düşüncelerden geriye kalan cansız odada, düşünce yerine ideolojilerin jetonlarını kusan otomatın şıkırtıları duyuluyordu adeta.

«Ne yapacaksınız,» diye sordu Fabio, «her şey bittikten sonra yani.»

«Üniversiteye geri döneceğim» dedi Profesör Bertaldi, mutluydu ve gülümsüyordu. «Düşünün, Crepaz, yirmi yıldır bekliyordum bu anı. 'Taslağımı' gözden geçirip yeniden yazacağım, içindeki bazı tecrübelerim değerini kaybetti çünkü. Kardinal, beni birkaç kutsal görev için Asya'ya gönderecek; kendisi için ta oralara gidenin, bir Venedikli olması gerektiğine inanıyor, orada bazı konuşmalar yapmak için, bilinmeyen topraklarda sondaj; yalnızca Doğu'nun Avrupa'yı kurtarabileceğini hissediyor. Gronchi de bu konuyla yakından ilgileniyor.»

Bu yaşlı insanların enerjileri tükenmek bilmiyor, diye düşündü Fabio. Gronchi, Kardinal, profesör - ait oldukları kuşak bir kere olsun yaptıklarının ve düşündüklerinin anlamsız olabileceğini aklına ge-

tirmemişti. Fabio'nun kuşağından çok farklıydılar. Fabio, İspanya'da cephede gitgide kaderine boyun eğen ve alaycı bir tutum takınırken, profesör Lipari'de sürgünde bulunuyor ve "Özgürlük Felsefesine Hazırlığın Taslağı"nı yazıyordu. Bu eser, kısımlar halinde, Direniş Hareketi'nin aydınları arasında elden ele dolaşmıştı sonradan. "Dük" oldukça yaşlı olduğundan ve yöneticiler onunla ilgilendiğinden, taş ocaklarına gönderilmemişti; her zaman için iyimser olmasa da gelecekten emin bir durumda ama hayatı tehlikedeyken yazmıştı eserini profesör. Fabio ise birçok defalar hayatını tehlikeye atmışsa da, hiçbir zaman gelecekten emin olmamıştı; Bertaldi, Marciana'daki bürosunun penceresinden dışarıya bakarken, Fabio bunları düşünüyordu.

Bertaldi, Lipari'deyken Croce ile mektuplaşmış; bu, Croce öldükten sonra açıklanmıştı. Mektupların bazı pasajları, Bertaldi'nin Croce'yi demode bir idealizmle suçladığını, onun Hegel'i aşmak amacıyla eserlerini yorumladığını, bunun yanlış olduğunu, Hegel'in idealist ve liberal değil, olsa olsa Marksist ve liberal olduğunu, daha doğrusu hiç incelenmemesi gerektiğini belirten tartışmalarla doluydu. Bertaldi, Lipari'de Marksist olup çıkmıştı, bugün de öyleydi. İki ciltlik, "14. ve 17. yüzyıl Arası Venedik Ticaretinin Manevi Tarihi" adlı, başını devlet işlerinden kaldırınca yazabildiği eserinde, tarihin, üretim şekillerine ve insanların nasıl çalıştıklarına dayandığını kanıtlamıştı.

Ama her zaman için Hıristiyan kalmıştı profesör, varlığının en gizli nedeni olarak, bir yazısında, altıncı yüzyıldan kalma iki Suriye tabletinin üzerin-

dekilerin mealini göstermişti. Tuhaf monogramlarla dolu bu tabletler, San Marco Kilisesi'nin güneş köşesinde bulunmuştu; bu özel bir belge niteliğini taşıyan yazıtlardan daha inandırıcı bulduğu bir şey daha vardı Fabio'nun: Bertaldi bir keresinde taklit edilemeyecek kadar tuhaf bir el hareketiyle kiliseyi göstermiş ve şöyle demişti: «Venedikli olup da İsa'ya inanmamak imkânsız.» Profesörün el hareketinde, San Marco, gerçek bir mucize halinde görünmüştü.

Bilim alanındaki rakipleri, onu dinleri birbirine karıştırmakla suçladılar, politik rakipleri ise çorbasını birçok ocakta birden pişirmek istediğini söylediler. Ama bu bilginin ve Fabio PCI'yi* nasıl bıraktıysa Democrazia Cristiana'yı** bir gün öyle bırakacak olan bu devlet adamının, kendilerini tatlı sert bir biçimde uzlaştırmasına engel olamadılar. Böyle bir göreve gelmesi için uzun süre Fabio'nun peşinden koşmuştu. «Sol kanatta, tam istediğim adamsınız,» demişti bir keresinde, «politikaya dönerseniz arkadaşlarınız üzerinde kuracağınız otoriteyi düşünmek bile güzel.» Fabio ile Vittorini'nin fikrini tartışmıştı. Ona göre İtalyan aydınları, liberal olmalarına rağmen, faşizmin baskısı yüzünden PCI'ye giriyorlar, ama partiden yine liberal olarak ayrılıyorlardı; komünizmin özgürlükle bağdaşabileceğine inanmışlardı. Bertaldi, Vittorini'nin analizini doğru kabul ediyor ama çıkarılan sonucun yanlış olduğunu söylüyordu; PCI soğuk görevlilerin yönetimine bırakılmamalıydı. «Komünist Parti, İtalyan

* İtalyan Komünist Partisi.
** Hıristiyan Demokrat Parti.

aydınları onu ne hale getirirlerse, o olur.» Fabio, bu anti-idealistin idealizmine gülmüş, profesöre karşı çıkmış ve şöyle demişti: «Bunlar, beni ilgilendirmiyor, ben İtalyan aydını değilim ki. Ben bir İtalyan müzisyenim, bir ara da İtalyan devrimci ve İtalyan askeriydim, ama hiçbir zaman aydın denen kimselerden olmadım.» «İyi ya,» demişti 'Dük', «bu yüzden size ihtiyacım var zaten. Eğitiminiz, hassasiyetiniz ve bir aydında görülen eleştirel kişiliğiniz var, aydın olmadığınız halde. Yine bu yüzden örgütleme yeteneğiniz var, iş bitirmek için gerekli olan yetenek, basit ve pratik bir kuvvet. İspanya'da ve direnişçilerin yanında gösterdiniz bunu. Sizin gibi yetenekler, ender bulunuyor.»

Böyle zil seslerinin beni baştan çıkarmasına izin verseydim, diye düşündü Fabio, büyük, yaşlı, yıkılmış adamın arkadaşı olan cumhurbaşkanı bile bugün elimi sıkardı; böyle bir saçmalıkla uğraşıp bir gün Parti tarafından Bertaldi deneyinden alınacağımı ve karşı koyarsam azledileceğimi bilerek yaşayacaktım. Tabii başka bir yol da çizebilirdim kendime, isteseydim, yıllar önce, kariyer yapabilirdim, kendimi bu kadar değerli gördüğümden; politik bir kariyer olacaktı bu, oynamaya karar verseydim. Ben bir hatip değilim, diye düşündü Fabio, demokratik bir biçimde ön plana çıkacak bir adam değilim. Bir örgütleyici olabilirdim, bir danışman, taktik ve stratejik beyin örgütünün bir kişisi, ipleri elinde tutan birisi, Venedik Dükü'nün iplerini, belki de cumhurbaşkanının iplerini. Bu düşüncelere öylesine derin dalmıştı ki, kendine geldiğinde bir kâbustan uyanırcasına rahatladı: Hafızasını zorlayarak, ser-

best kalmış olduğunu fark etti. «Niye hiç de mutsuz görünmediğimi merak ediyorsunuzdur,» dediğini duydu Bertaldi'nin. Profesör cevap beklemeden devam etti: «Venedik'teki güçler dengesi bir süre daha görevde kalmamı sağlasa bile, bu görevi devam ettirmeyecek olduğumu bilmenizi isterim, Crepaz. Rakiplerim haklı, ben ise haksızım, bunu anladım.»

Fabio, sessizce profesöre baktı. Bertaldi gülümsedi ve şöyle dedi: «Hayır, düşündüğünüz doğru değil. Rakiplerimin safına geçmiyorum.» Pencereden masasına doğru döndü. Masanın üzerindeki kâğıtları evrak çantasına tıkıştırırken, şöyle açıkladı: «İki kuvvetin, savaşmaktan başka istekleri olmadığı bir durum ortaya çıktığında, bu iki gruptan birine katılmayan herkes hain damgası yer. Çok ciddi söylüyorum: Benim politikam, bir hainin politikasıydı.»

«Üçüncü bir gücün varlığına olan inancınıza ne oldu,» diye sordu Fabio.

«Bu teoride geçerliydi, savaş zamanı devre dışı kaldı. Sorunu tarihi ve hukuki açıdan iyice araştırdım. Bir savaş anında yalnızca dost, düşman ve tarafsızlar vardır. Tarafsızlar, üçüncü bir kuvvet değildir, sadece savaşa katılmayanlardır. Güç sayesinde verilebilecek kararlara, yani bir hiçe inanan bloklar arasındaki savaşlar, hiçbir zaman aralarına giren üçüncü bir güç tarafından engellenemez, sona erdirilemez. Bu savaşları sona erdiren, zafer veya yenilgilerdir.»

«Akla hiç şans tanımıyorsunuz yani.»

«Hayır,» diye cevap verdi Bertaldi ve bir an Fa-

bio'ya baktı. «Canavarlardan anlayış beklenemez.» Fabio, "Dük"ün sesindeki bu alçaltıcı tonu daha evvel hiç duymamıştı. Aynı ses, biraz sonra eski tonuna döndü: «Akıl, Tanrı'nın insanlara verdiği en büyük lütuftur. Ama ne yazık ki onlara akıllıca veya aptalca davranma serbestisi tanıyan da yine Tanrı'dır. İnsanca veya canavarca davransınlar diye. Gitmeliyim,» dedi, aşağıda gittikçe büyüyen insan kalabalığını göstererek, «yoksa yerimi alamayıp Gronchi'nin gelişini seyircilerin arasından seyretmek zorunda kalabilirim -kaldı ki orası benim için en uygun yer şu anda,» diye de, suratını ekşitmeden ekledi.

«Bir dakika, Ekselansları,» dedi Fabio, «insan olarak kalmak isteyenlere ne olacak?»

Profesör kapıyı açmıştı bile. Döndü ve bir soru da o sordu: «San Marco'nun kemiklerinin Venedik'e nasıl getirildiğine dair bir efsane anlatılır, hatırlar mısınız?»

Fabio, efsaneyi biliyordu; Venedik'te her çocuk, bu efsaneyi okulda öğrenirdi, ama yine de bilmiyormuş gibi kafasını salladı, böylece hem profesörün gönlünü almış, hem de lafı nereye getirmek istediğini anlamış olacaktı.

«Venedikli iki tüccar, Aziz'in cesedini İskenderiye'de bulmuşlar,» diye anlattı Bertaldi. «Cesedi domuz etiyle dolu bir kasanın en dibine yerleştirip 'manzir' yani 'domuz eti' diye bağırarak taşımışlar. Müslümanlar, domuzdan nefret ettiklerinden, tüccarların yanına yaklaşmamışlar. Böylece Protestan Aziz'i Venedik'e getirmişler. San Marco Kilisesi'ne gidin ve sağ nefteki mozaiklere bir göz atın, bütün

bu hikâye orada mozaiklerle canlandırılmıştır, üstüne üstlük bunlar, kilisenin en eski mozaikleridir.»

Sustu. Fabio heyecanla bekliyordu. Sevgiyle nefretin bilmece gibi bir karışımı içinde, şöyle dedi büyük, yaşlı adam: «Şunu bilmenizi isterim ki, Fabio Crepaz; ne olursa olsun, canlı insanlardan artakalanların, ölü domuz etlerinin altında Venedik'e getirileceği gün gelecek elbet.»

Odadan çıkmadan önce, Fabio'ya el salladı.

Franziska, Sabah ve öğleden önce

Bir süre konuştular, sonra saat yediye doğru, Patrick motorun halatını çözerek motoru çalıştırdı. Barometre haklıydı; sabah güneşinin ışıkları, Fondamente Nuove'nin gri-pembe evlerini parlak bir cilayla kapladı. Günlerden pazar olduğu için iskelede kimseyi görmediler. İskelenin bittiği yerde duvarların cansız cepheleri başlıyordu, penceresiz olarak lagüne inen duvarların. Kuzeyde bir çizgi halinde görünen Mazzorbo açıklarında bir-iki balıkçı teknesi seçilebiliyordu. Patrick, San Pietro Kanalı'nı sağına aldı, içine girmedi, kestirme olduğunu bildiği halde; bu kocaman tekneyle kanallara girmek istemediğini söyledi, bunun yerine tüm şehrin çevresini dolaştı, Isola Elana'nın karayla birleştiği yere kadar uzandı, Franziska'ya Venedik'in bir panoramasını sunmak istermişçesine; kubbelerle, kulelerle, keskin, emaye gibi pembe, sarı, kahverengi tonlarıyla, ocak sabahının mavi havasını yansıtan bir prospektüsü; bu prospektüs, Piazetta Meydanı'nın görünmesiyle kristalleşmişti. O'Malley, Fran-

ziska'yı indirmek için, San Marco aslanının bulunduğu sütunun önündeki iskeleye yanaştı, ikisi beraber güvertedeyken de sordu: «Bugün ne yapacaksınız?»

Franziska gülümsedi: «Uyuyacağım.»

«Bu iyi gelecektir,» dedi O'Malley, «iyice uykunuzu alın! Akşamleyin veya yarın sabah da Almanya'ya döneceksiniz, değil mi?»

«Antenleriniz çok kuvvetli,» dedi Franziska.

«Bunu tahmin etmek o kadar zor değil ki,» dedi Patrick, «başka şansınız yok. Tabii eğer benim teklifimi kabul etmezseniz.»

Ona, sabaha karşı, bir süre beraber tekneyle seyahat etmelerini teklif etmişti. «Size yolculuğum sırasında bana refakat etmenizi teklif ediyorum,» demişti, «gerçekten, güvertede bana yardım edecek birine ihtiyacım var, benimle seyahat etmek için birbirini yiyen gençlerden o kadar sıkıldım ki, bilemezsiniz; bir süre, kültürlü bir kadınla yolculuk yapmak, benim için harika olurdu. Sizin gibi güzel bir kadınla.» Ardından da açıkça ve gençler gibi sırıtarak eklemişti: «Çok ilginç bir çift olurduk, biz ikimiz. Güvertede kızıl saçlarınızla, girdiğimiz her limanda dikkati çekersiniz, tabii kot pantolon ve koyu mavi renkli, ağır denizci kazağı giyeceksiniz. Venedik'te ihtiyaç duyduklarınızı alabileceğiniz bir dükkân biliyorum.»

«Gri,» diye cevap vermişti Franziska, «gri renk olsa olmaz mı? Gri, bana lacivertten daha çok yakışır.»

«Tamam, gri olsun. İtalya'nın Adriyatik kıyısı boyunca güneye iner, kışın geri kalanını Sicilya'da

geçiririz. Baharda Côte d'Azur'a gideriz, orada istediğiniz işi bulabilirsiniz, benim yanımda kalmak istemezseniz tabii.» *Belki hamile olduğumu unuttu, Côte d'Azur'a geldiğimizde dördüncü veya beşinci ayımda olurum*, ama, hayır, unutmamış, aksine şöyle demişti: «Eğer bir çocuğunuz olursa, yazı, Cannes'da tutacağınız bir evde geçirir, tercüme yaparsınız; size tercüme edeceğiniz materyal bulurum, orada da sizinle ilgilenirim; eylül ayında da çocuğu doğurursunuz. Daha sonra ne yapacağımızı ileride düşünürüz.» Franziska duygusallıktan ağlamalı mı yoksa deli gibi gülmeli mi bilemiyordu, *Tanrım, bu bir evlenme teklifi, bir homoseksüel bana evlenme teklifine olabildiğince yakın böyle bir teklif yapıyor. Bula bula beni mi buldu. İnanılmaz, benimle ilgili takvimi o kadar ustaca hazırlamış ki; normal bir erkek kendini hiçbir zaman bu kadar hızlı bir biçimde bir kadının yerine koyarak pratik düşünemez. Çocuğu aldırma düşüncesini aklına bile getirmeyen birinin özellikle homoseksüel olması gerekiyor demek ki; harika bir çözüm olurdu, gerçek olamayacak kadar da güzel, neredeyse büyü. Bu yüzden de yanlış olan bir şey var ya zaten; büyü diye bir şey yoktur, varsa da bedeli ödenir, dünyadaki tüm büyücülerin istediği, kendilerine sihirli lambayı getirecek bir Alaeddin bulmaktır*. Haklıydı da, çünkü, Patrick yeniden o çiçekler ardındaki yüz ifadesini takınmıştı: «Şu Kramer işini halleder etmez, yola çıkabiliriz.»

Piazetta iskelesinde, tam tekneden inmek üzereyken bu konuyu hatırladı Franziska: «Kramer işini halletmiş olacağınızdan, teklifinizi kabul edemem.»

«Sizi bu işin içine çekmeye niyetim yok,» dedi

O'Malley, «eğer korktuğunuz buysa.»

Franziska güldü ve başını salladı: «Zaten içindeyim.» *Benden ne istediğini keşke bilebilseydim. Alışılmışın dışında olan insanlara zaafım vardır, demişti. Güzel. Biraz sonra da, korkumu onlara emanet edebilirim, diye eklemişti, bu da güzel. Zaaf ve korku iyi nedenler. Ama bu, benim gibi birini bu işe bulaştırmak ve daha da bulaştırmak istemek için yeterli olamaz. Normal biri olsaydı, bana âşık oldu, bana sahip olmak istiyor, derdim, bu bir sebep olabilirdi. Ya şimdi...*

«Sadece yanımda olmanızı istiyorum,» dedi O'Malley. Bu kısa, İngilizcede oldukça sıradan olan cümleyi doğrudan söylemişti, çok rutin şekilde veya ağlamaklı değil. «Birkaç gündür,» diye devam etti, «yani Kramer'i tekrar göreli beri, bana bir şey olacağını biliyorum. Sizi dün Pavone'de gördüğümde, bana bir şey olduğunda sizi yanımda hissetmek isteyeceğimi fark ettim. Bu, bir ruh hali, bu kesin. Rus kızların cesetlerini kötüye işaret olarak almış olduğumu hatırlayın. Siz de, benim için iyiye işaretsiniz.»

«Batıl inançlarınız var,» dedi Franziska ve kendini zorlayarak güldü. *Zorlayıcı bir yanı var.* Sonra kendini toparladı ve ipnotizmaya karşı direndi. Güpegündüz ipnotize oluyordu neredeyse. «Size ne olacak,» diye sordu, «aklınızı başınıza almazsanız ya siz Kramer'i öldüreceksiniz, ya da o sizi. Hepsi bu. Bunu görebilmek için, iyi veya kötü, işaretlere ihtiyacınız yok.»

O'Malley, onu yine dinlemiyordu. *Benim herhangi bir uyarıda bulunmam, bakışlarını otomatik bir gölgeyle kapamasına yetiyor. Tuhaf bir adam. Sert, kendinden*

emin, küçük, siyah, düşmüş bir melek, ama hissettikleriyle, işaretlerle hesaplanabilir şeylerle yaşıyor. Yardım edilmesi imkânsız biri. Başına birşeyler gelecek. Adama endişeyle baktı, sonra Piazetta Meydanı'na çıkan beton merdivenin basamakları üzerine çıktı.

«Hiç değilse yemeğe çıkın benimle,» dedi Patrick, «bu akşam, Almanya'ya dönmeden önce.»

«Düşüneceğim,» diye cevap verdi Franziska. *Gerçekten düşüneceğim, düşünmemek gerektiği halde. Onu tekrar görmeden yola çıkmalıyım.*

«Bu akşam saat yedide,» dedi O'Malley. «Yine burada, aynı yerde.» Birden eliyle kafasına vurdu: «Hay Allah, en önemli şeyi unutuyordum!»

Kamaraya girmesiyle çıkması bir oldu: «İşte,» dedi ve iki banknot uzattı: «Sıkışık durumda olduğunuzu neredeyse unutmuştum. Lütfen alın!»

Franziska hiç bozuntuya vermeden ona baktı merdivenden. Parayı gördü, iki adet onbinlikti. «Bu, harçlık mı oluyor,» diye sordu.

Patrick şaşırdığından, Franziska gülmeye başladı, sonra da parayı alarak «Teşekkür ederim» dedi.

Franziska, onun halatı çözüp tekneyi hareket ettirmesini seyretti. Birbirlerine el sallamadılar. Tekne ışığa doğru hareket ettikten az sonra, parıltılı gümüş yığını üzerinde bir gölge halini aldı. San Giorgio ve Piazetta arasındaki bu gümüş yığını öylesine göz kamaştırıcıydı ki, Franziska döndü ve soğuk ama parıldayan, üzerinde boşluğunu iyice vurgulayacak kadar az insan olan meydana doğru ilerledi. Birdenbire otuz bin liretim oldu. Evvelki gün Biffi'de Herbert'ten ayrıldığımda bile bu kadar param yoktu. Dün sabah yaptığı gibi San Mar-

co'nun cephesi boyunca yürüdü; büyük meydan henüz gölgede kalıyordu, gerçi Piazzetta altın gibi parıldıyordu, ama Piazza, serin, mavi gölgelerle örtülüydü hâlâ. Birkaç adamın pencerelerde mavi-kırmızı ipek mendilleri açmaya çalıştıkları dikkatini çekti, *bugün özel bir gün galiba, Venedik için,* binanın üstten ilk iki katına güneş vurduğundan, burada bir pencere açıldığında beyaz ve altın sarısı ışıklar, sinyal verirmişçesine meydana vuruyorlardı, bunu büyük ipek mendillerin mavisi veya kırmızısı izliyordu. *Otuz bin liret, bir de yüzük. Her şey birden değişti yine.* Saat kulesinin altından, Mercerie Sokağı'na daldı. Postaneye. *Joachim'e telefon etmeliyim. Şimdi yine birkaç olasılık var. Daha ucuz bir otele geçip, iki hafta boyunca iş arayabilirim, her yere sorarım, belki bir şey bulabilirim. Ya da Almanya'ya geri dönerim. Veya Patrick'in teklifini kabul ederim. Belki de öylesine söylediği şeylerdi, belki de fikrini değiştirecek; bu akşam gelmezse öyle yaptı demektir; Kramer'le uğraşmaya karar verirse, bu olasılık benim için otomatikman ortadan kalkar zaten. Bir bu eksikti, bir katille seyahate çıkmak, eğer hamileysem bir katille maceraya atılamam. Ama bir kere olsun bunları öylesine söylemediğini, onu Kramer'le uğraşmaktan vazgeçireceğimi ve hamile olmadığımı düşüneyim, o takdirde Patrick de bir çıkar yol benim için, hoş bir alternatif -şu an vaktim var, biraz dolaşabilirim. Ucuz, ikinci sınıf bir biletle Milano'ya geri dönebilirim, orada kesinlikle bir iş bulurum. Tekrar paraya kavuşmamdan beri olasılıklar çoğaldı yine. Birkaç dakikadır yani.*

Dar Mercerie Sokağı serindi. Franziska kapalı dükkânların indirilmiş kepenkleri önünden geçti.

Şimdi yine birden fazla olasılık olduğundan, Joachim'e telefon etmeliyim. Herbert'e son bir şans verdim, Biffi'den ayrıldıktan sonra, Joachim'e de son bir şans tanıyacağımı biliyordum. Kaldı ki böyle kaçacağımı tahmin bile etmezdi. Belki de hiç beklemediğim bir şekilde davranacak. Nasıl davranacağını bilmeliyim. Onu hâlâ seviyor muyum? Hayır, uzun zamandır sevmiyorum. Telefon konuşmasından sonra, eğer bana iyi davrandığını görürsem ona döner miyim? Bilmiyorum. Gerçekten bilmiyorum. Bir erkek inatçı ise ve iyi davranıyorsa çok şey yapabilir. Sıkışık durumdayken ona bir şans daha veremezdim. Ama şimdi ne söyleyecek merak ediyorum. Yardıma ihtiyacım olmadığından, bana yardım etmesini isteyebilirim ondan. Ne cevap verecek acaba? Bu bir test. Büyük Joachim-Testi. Birden durdu. *Başkalarını ne hakla test ediyorum? Ondan daha mı iyiyim ki, Joachim'i sınamaya kalkıyorum? Biz kadınlar amma da ahlakî açıdan yaklaşıyoruz her şeye; kendimizi her zaman erkeklerden üstün hissediyoruz. Uzun yıllar önce Joachim'in oyun kurallarını kabul ettim, şimdi ise onu bir kenara atmaya kararlıyım, sırf ben bu kurallardan bıktım ve o bu kuralları bırakmayacak diye. Hayır, test değil. Küçük bir telefon konuşması olacak, onu bir zamanlar sevdiğim, onunla beraber yaşadığım ve bir kadın olduğum için. Bir kadın olduğum için sonuna kadar gelmeden duramam. Kelimelerin sonuna. Erkekler bizim durumumuz hakkında hep böyle derler: Kelimeler tükenecek kadar ileri gitmemiz için, bir şey bizi delice dürtüyormuş.*

Postanenin avlusuna girdi, Fondaco dei Tedeschi'nin üstü örtülü avlusuna; yukarıdaki soluk galerilere baktı, gri avlu ıssızdı, kemerlerin altındaki

tüm gişeler kapalıydı, *bugün pazar, saat sabahın sekizi bile değil,* ama telgraf ve telefon bürosu açıktı, bulanık, havası kirli salonun ışıkları yanıyordu. Konuşmayı yazdırdığı memur, soluk yüzlü, zayıf, bir komplo hazırlıyormuş gibi bakan biriydi, *kızıl saçlı, sabah sabah, bir yabancı, güzel bir kadın, ve yalnız, bazen İtalyan kadınları da buraya yalnız gelirler, ama yabancıların yalnız gelişi daha belirgin oluyor,* Franziska üzerinde kullanılmış kurutma kâğıtlarının durduğu eski püskü masanın kenarına oturdu, masanın üstünde boş mürekkep hokkaları, rengi solmuş dolmakalemler vardı.

Hat hemen bağlandı. Pazar sabahı tüm hatlar boştu tabii. Memur, bulunduğu yerden 'Dortmund' diye seslendi, bu kelime, seslileri sivrilten ve sessizleri yutan İtalyan aksanı yüzünden tuhaf bir hal almıştı. Franziska adama baktı ve samimi bir ses tonuyla «İki numaralı telefon,» cevabını aldı; çünkü Fondaco dei Tedeschi postanesinde, sabahın köründe yalnızdılar. Franziska ayağa kalkıp kulübeye doğru ilerlerken ve ahizeyi eline aldığında heyecanlıydı, ama kafası dağınık değildi; bu sessiz, sakin bir heyecandı. «Alo,» demeden önce telefon kulübesinin kapısını kapattı.

Hat çoktan bağlanmıştı Joachim'e, çünkü duyulan, Dortmund veya Venedik'ten bir telefon memuresinin sesi değil, Joachim'in sesiydi. Memurların konuşmaya karışması, her zaman için gizliliğin olamayacağı hissini verirdi Franziska'ya.

«Venedik'tesin demek,» dediğini duydu.

Kaçtığını duymuş olmalıydı. *Herbert ya hemen geri döndü, dün, ya da Joachim'e telefon etti, insan ara-*

bayla bu kadar çabuk Dortmund'a varamaz. Franziska, bunları hemen göz önüne aldı ve dikkatli olmaya karar verdi.

«Bir şey demeyecek misin,» dedi Joachim.

Yataktan konuşuyor. Sabahın bu saatinde hâlâ yataktadır. Bir-iki kez, o yataktan telefonla konuşurken yanında yattığımı hatırlıyorum. Onu sevdiğim zamanlar, yataktan telefonda konuşmasını seyretmek çok hoşuma giderdi, ahizeyi kulağıyla omzu arasına sıkıştırdığını görmek; telefonda çok sakin, kendine hâkim ve düşünerek konuşur, insan telefonda böyle konuşabiliyorsa başarısız olması imkânsız.

«Dinle,» dedi Joachim, «beni ilgilendirmez ama senin paran gidiyor. Venedik'ten Dortmund'la bir telefon konuşması öyle ucuz sayılmaz, pazar sabahı saat sekiz öncesi bile. Ödemeli arasaydın keşke.» Sesinde bastırılmış bir alay seziliyordu. «Ben de, durum istisnaî olduğundan, bu ödemeli görüşmeyi kabul ederdim.»

«Herbert Dortmund'da mı,» diye sordu Franziska, zaman kazanmak için.

«Hayır, ama yolda.»

Franziska, rahat bir nefes aldı. *Oh, neyse, Herbert'e beni arayıp bulması için emir vermemiş demek ki.*

«Herbert'i terk edip kaçman aptalcaydı.»

Franziska, onun sesini dinliyordu. Ses telefonda oldukça değişik geliyordu. Telefon, Joachim'in normalde belli olmayan Ren aksanını ortaya çıkarıyordu. Ren aksanı, sesini cilalıyor, düzleştiriyor ve sıradan hale sokuyordu; Ren bölgesinde böyle konuşanlara 'Schwittjeh' denirdi. *Ama Joachim bir Suitier değil. Gerçi biraz kaba olduğu doğru. Kaba, so-*

ğuk bir bezirgân, ödemeli görüşmeleri kabul etmeyen. Aynı zamanda mizah duygusu da yoktur, çok nesneldir, bir Suitier olamayacak kadar az yüzeysel.

«Ben, Herbert'i terk edip kaçmadım,» dedi. «Aptalca olup olmaması da umurumda değil.» *O'Malley gibi konuşmaya başladım.* Artık bir yabancı olmayan bu yabancıyla gece yaptığı sohbeti hatırladı. «Mr. O'Malley,» demişti ses tonuna eğlenceli bir alay katarak, «teknenizde kalın. Çok uzun zaman önce, önceki yaşamınızda, bir suç işlemişsiniz. İnsanların çoğu, beraber yaşamak zorunda oldukları bir suç işlemişlerdir. Ama şu anda teknesinde yalnız kalmış bir adamsınız. Teknenizdeyken sizi rahatsız etmelerine izin vermeniz aptalca.» Joachim'in 'kaçman aptalcaydı' deyişi, sanki Patrick'e yaptığı uyarının yankısıydı. Joachim'e verdiği cevap da, Patrick'in kendisine verdiği cevabın aynısı: «Kramer de bir zamanlar benim zekâmla dalga geçmişti. Size anlattım bunu. İşte o gün, bir daha aynı tuzağa düşmeyeceğime yemin ettim.» Patrick'in bunları söylerken gözlerini nasıl nefret bürüdüğünü hatırlıyordu; geçmişi hatırlayan nefret.

«Peki, beni neden arıyorsun, bunu anlamadım,» dedi Joachim.

«Paraya ihtiyacım var.»

«Herbert haklıymış. Yanında çok az paran olduğunu ve yakında vazgeçeceğini söylemişti. Ben de ona böyle bir şeyin mümkün olmadığını, bu hareketi yaptığına göre bunu önceden planlamış olacağını söyledim.» Bir ara durdu sonra sinirlendi: «Demek ki yanılmışım.»

«Şimdi de yanılıyorsun, Joachim,» dedi Franzis-

ka, sesi bir kedinin alaycılığıyla doluydu. *Bana kızdığı zaman onu çok seviyorum. Ah, bana kızdığında onu ne kadar sevdiğimi bir bilseydi.* «Vazgeçtiğim falan yok. Bunu düşünmüyorum bile. Yalnızca vazgeçmek zorunda kalmamam için bana biraz para göndermeni istiyorum.»

Heyecanla cevabı bekledi. *Çok mu ileri gittim? Ona bir şans daha verdiğim çok mu belli oldu? Bir şans daha veriyor muyum ki ona? Günün birinde kölesi olmayan bir kadını sevebileceği umudunu ortaya çıkartıyor muyum? 'Yanılıyorsunuz Patrick' demiştim birkaç saat önce, 'bu adam sizden ne bekleneceğini biliyor', 'Mümkün' demişti o da, 'ama ben onun tutsağı değilim. Kendi başıma hareket edebilirim'. İşte bu, benimle şu siyah şeytan arasındaki en büyük fark: Joachim'in tutsağı değilim, ama Joachim'e bir şey yapmak da istemiyorum.* Patrick'e şöyle dediğini hatırladı: «Yine de korkuyorsunuz!» Joachim'le konuştuğu şu an, Franziska, O'Malley'i harekete geçiren sebepleri kavradı. *Korkusu, ondan daha fazlasını biliyor. Mesela, hâlâ Kramer'in tutsağı olduğunu. Şerefini tekrar kazanmak için değil, bunu intikam dahi kazandıramaz ona, tutsaklıktan kurtulmak için öldürecek adamı. Ama ben, ben artık Joachim'in tutsağı değilim; ondan intikam almak istemediğim, ondan korkmadığım ve hâlâ ona bir şans daha verebileceğim için onun tutsağı değilim.* Düşüncelerini bir sonuca ulaştırabilmek için öylesine dalmıştı ki, Joachim'in cevabını algılayabilmesi için bir-iki saniye geçmesi gerekti.

«Sana para göndermeyi düşünmüyorum,» dedi Joachim. «Bunun yerine sana bir tren bileti göndereceğim, Venedik'ten Dortmund'a.» Neredeyse nef-

ret dolu bir ses tonuyla da eklemişti: «Yataklı vagon, tabii ki.»

Ahizeyi kapayabilirdim aslında. Dün Herbert, 'önemsiz bir kaza' derken ne durumda idiysem, şimdi de aynı durumdayım. Herbert ve Joachim gibi erkekler için böyle, 'iş kazaları' vardır sadece. Ama Herbert'e de sonuna kadar soru sormaya devam etmiştim. Joachim'e ne sorayım?

«Gerçekten her şeyin bugüne kadar geldiği gibi devam edebileceğini sanıyor musun, Joachim?»

«Böyle devam edecek tabii. Senin çok hoşuna gidiyordu.»

Franziska, yalnız olmasına rağmen, yüzünün kızardığını hissetti. *Haklı. Hoşuma gidiyordu. Düne kadar böyleydi. Eğlenceli değil, aksine üzücü olmasına rağmen hoşuma gidiyordu.* Sonra, kendi kendine, bunun Kramer'in yöntemi olduğunu söyledi. *Kramer, kurbanına hayatta kalmanın ne kadar değerli olduğunu hissettirdiği için kazanmıştı. Hayat, insanın hoşlandığı şeydi. Kramer ve Joachim gibi insanların terörü, işkencecilerin teröründen çok daha etkiliydi. Bu terör, kendine çıkış noktası olarak Patrick'in, 'ince bir buluş' dediği şeyi alıyordu. Böylece otomatik olarak kuruluyorduk.*

Bir mucize oldu ve korkusundan kurtuluverdi birden. Mucize, belki bir çocuğu olacağı düşüncesinin aklına gelmesinden ibaretti. Bir adımda, şu ana kadar korku olarak nitelendirdiği duyguyu aştı ve özgür olduğunu hissetti. *Hayır, haksız. Böyle devam edemez. Bir çocuğum olacağı için, böyle devam edemez. Belki bir çocuğum olacağından. Terör yaratmak için yanlış zaman seçti kendine. Ben, onun ya da Kramer gibilerinin ihtiyacı olan şey değilim: Eli kolu bağlı bir tutsak.*

Otomatik olarak kurulan birisi değilim. Acı çekmeme rağmen, seçim şansım olmamasına rağmen, sevmiş olduğum bir şeyi yapmak zorunda değilim. Yüzündeki utanç kırmızılığının yerini çoktan düşünce dağınıklığının getirdiği kırmızılık almıştı; Franziska'nın zihni, yepyeni bir duygu etrafında dolaşan paradoksal düşünceler yüzünden karmakarışıktı; onlardan kurtulamıyordu gerçi, ama özgür olduğunu hissedebiliyordu.

O anda, hattın diğer ucundaki adamı düşünmüyordu bile. Bir an için onu hatırlar gibi oldu. Dortmund'daki evinde yatağında yatıyordu, ve onunla konuşurken yatakta olduğundan, her zamanki gibi yazı masasının başında ve giyimli olmadığından, savunmasız olduğunu anladı; bundan dolayı duyduğu nefreti hissedebiliyordu. Joachim her şeyin devam etmesini istiyordu, yaşamındaki birşeylerin parçalanacağını biliyor, bu yüzden terörle, tutsağını kendisine sadık kalmaya zorluyordu, *bana ihtiyacı var, ama her şey, böyle devam ederse ancak bana ihtiyacı olabilir, hoyratlığın değişik bir türü, sadistçe bir şekli,* artık serinkanlı olarak düşünebiliyordu her şeyi; soğuk bir tavırla, ahizeyi kapatırsa, yatağındaki adama yaşatacağı acıyı hesapladı, ama hiç de yüreği sızlamadı, *bu onun sorunu, buna alışmak,* yalnızca acı vermişti, *ona bir şey yaptım.* Artık sevmeyen, özgür olan bir kadının bilinçsiz zalimliğiyle ahizeyi kapadı.

Konuşma bin iki yüz liret tutmuştu; Franziska ücreti ödedi ve oradan ayrıldı, yine Fondaco dei Tedeschi'nin soluk galerileri altından geçti; bu iş halledilmişti, bir sokağa daldı, sokağın sonunda Ri-

alto Köprüsü'ne çıkan merdivenin basamaklarını gördü; güneşin aydınlattığı basamakların üzerinden insanlar gelip geçiyordu; *bunu halletmem iyi oldu,* tatmin olmuştu, *tatmin kötü bir duygu, ama insanın tatmin olduğu bazı durumlar var, buna engel olamam, Joachim ile sonunda başa baş geldiğimiz için mutluyum,* istemsizce köprüye doğru ilerledi, *Rialto'dan vapura binip Zaccaria'ya otele gidebilirim, gidip uyusam mı acaba?* Geceyi dışarıda geçirmiş olduğunu hatırladı, *şu an gerçekten yorgun değilim, sadece akşamdan kalmayım; korkunç görünüyor olmalıyım;* vapur iskelesinin yakınındaki kafeteryalardan birine girdi ve bir espresso içti; vapura binmekten vazgeçti, *yürüyebilirim, hava çok temiz ve güzel, geldiğimden beri bu kadar güzel olmamıştı,* Mercerie Sokağı'ndan tekrar yola koyuldu.

San Marco Meydanı insanlarla dolup taşıyordu, bir insan ağı atılmıştı sanki meydana, insan gruplarının oluşturduğu, üzerinde yarıklar olan bir delta ovası; insanlar meydanın açık noktalarından musluktan akarmışcasına hücum ediyorlardı. Meydanın çevresindeki binalardan ipek mendillerin mavisi ve kırmızısı ile, direklerin üzerindeki bayrakların yeşil-beyaz-kırmızısı, denizden gelen rüzgâr yüzünden dalgalanıyordu. *Özel bir durum olmalı, bir bayram filan,* tören için hazırlanmış Piazza'nın batı kenarını güneş aydınlatıyordu. Franziska'nın bakışları bu nedenle gölge yapan kulenin üzerinde bilinçsizce dolaştı. Koyu kırmızı Campanile'nin beyaz tepesi, inanılmaz maviliğe doğru uzanıyordu, saydam bir derinliği olan maviliğe, *en tepesine çıkmadım hiç, bunu turistler yapar ama belki de güzel bir şeydir,*

bir kere deneyeceğim, Joachim'le alıp veremediğim kalmadığı ve bugün özel bir gün olduğu için, tekrar çıkış yollarıma kavuştuğum için. Bu havada orada, yukarıda bulunmak harika olmalı, bu sabah oraya çıkacak tek kişi ben olacağım belki de, ortada pek turist görünmüyor, bu saatte ayağa kalkmazlar zaten, ortada dolaşanlar Venedik'in yerlileri, şanslıydı, çünkü Campanile'nin gişesindeki kadın yerindeydi, çok erken olduğunu belirtti ama yine de Franziska'ya bir bilet kesti, hatta asansörün kapısını açtı, Franziska'nın girmesini bekledikten sonra da kapattı. Franziska, ağır ağır yukarıya hareket etmeye başladı.

Asansörün kabininden çıkınca, yakalarını kaldırıp ellerini ceplerine sokmak zorunda kaldı, çünkü doğudan esen rüzgâr çok şiddetliydi. Çanlardan birinin yanındaki duvarda, üşüse ve gözleri kamaşsa bile en azından rüzgârdan korunabileceği bir niş buldu. Birkaç saniye sonra gözlerini açarak denize baktı. Bu yükseklikten, deniz yüksek bir duvar gibi görünüyordu, bu duvarın tepesi, yani ufuk çizgisi, gökyüzünden daha koyu renkliydi, koyu renkli ve belirsiz; Adriyatik'in ufku bu sabah koyu gri, saydam bulutlarla kaplıydı, bulutlar yüzünden suyun yüzeyi de gri ve saydamdı sanki; bu tabakanın altı mordu ve karaya yaklaştıkça mürekkebin rengi gitgide açılıyor, neredeyse tatlı bir eflatun halini alıyordu. Ama yine de üzerindeki gri parlak cila kalıyordu, kara, bir ada parçasıydı, sanki usta bir elin kullandığı kurşunkalemle haritaya çizilmiş gibi, gri renkli opal-denizi ile gümüşi parlak lagün arasına çizilmiş bir çizgiymişçesine.

Lagün gözünü kamaştırdığı için, Franziska gök-

yüzünün saf mavi rengiyle yeryüzüne kavuştuğu tarafa döndü. Burada bir şerit halinde kar beyazı bulutlar diziliydi, *ama hayır, bunlar bulut değil, bunlar dağlar, Dolomitlerin karları,* gökyüzünün mavisi ve ovanın kahverengi arasında kar beyazı renkleriyle sırıtan dağların zirvelerini görmek, onu şaşırtmıştı; göğün ve ovanın renkleri saydam bir netlik içinde olduğundan, dağları bulut sanmıştı, *ne manzara! Daha önce hiç Campanile'ye çıkmamıştım, çok aptallık etmişim, ama belki daha önce Venedik'e geldiğimde böyle güzel bir hava olmamıştı, belki de buraya çıkışım ille de bugün olmalıydı, Adriyatik'den Alpler'e kadar uzanan bu Campanile panoramasını bugün görmem gerekiyordu, bu turistik manzara beni gerçekten ilgilendiriyor mu acaba? Tuhaf, içimde beni ilgilendiriyormuş gibi bir his var, çok bilinen turistik bir manzara, ama yine de hiç kirlenmemiş, buz gibi bir ocak ayı manzarası, kış rüzgârlarıyla dolu bir kuş perspektifi, kozmik bir manzara, okyanus kadar derin ve altın rengi.*

Bu manzara, mesela, bana, bu gece veya yarın sabah Almanya'ya dönersem, şu ilerideki dağları aşmam gerektiğini söylüyor. Venedik'in Campanilesi'nden göründüğü şekliyle, bu düşünce Franziska'ya saçma geldi. Campanile'den göründüğü şekliyle, gökyüzünün mavi çanı altında Alpler'den sonra hiçbir şey yoktu, *dağların arkasında olsa olsa gri renkli bir karışıklık olabilirdi, dağların arkasında, yedi cücelerin yanında, Joachim ve Herbert'in yanında, tabii ki bu saçmalıktı, dağların arkasında büyük gri kuzey vardı, ışıl ışıl kuzey, hâlâ sevdiğim, ama kuşbakışı, gökyüzünün mavi çanı altında sanki hiçbir şey yokmuş gibiydi orada. Gökyüzünün arkasında yalnızca bir hiç vardı.*

Sonra dikkatini şehre yöneltti, çatılardan, tanıdığı kulelerden ve tanımadıklarından oluşan adalara; ama şehrin manzarası onu etkileyemedi, tıpkı gökyüzünün, denizin ve dağların görüntüleri gibi. Şehrin ayrıntılarını ona anlatmış olan Herbert yanında olmadığı için mutluydu Franziska, birkaç ismi hatırlıyordu ve buna kızmıştı. Büyük Kanal'ın ağzındaki kubbenin Santa Maria della Salute kubbesi olduğunu bilmemeyi isterdi, *isimler insanı rahatsız ediyor, insan büyük kanal diye düşünüyor veya Salute kubbesi diye, böyle olunca da hiçbir şey görmüyor, görüntü isimlerle örtülüyor, gerçekte görünen yalnızca gümüş mavisi suyun yanındaki yeşil-siyah bir kubbe, ama Herbert olsa şöyle derdi: «Longhena'nın şu kubbeyi nasıl inşa etmiş olduğuna bir bak, harika!»*, başını salladı, *iyi ki yalnızım*, neredeyse kızgın bir şekilde yalnız olmadığını fark etti. Bir adam çıkmıştı yukarıya; platformun kuzey kenarında duruyor, korkuluğa dayanmış, aşağıya Piazzetta'ya bakıyordu. Kafasında şapka yoktu, koyu renk saçları kısa kesilmişti, rüzgâr onu rahatsız etmiyor gibiydi. Franziska adamın yüzünü göremiyordu.

Aşağıdaki tekneler, gondollar ve gemiler ona Patrick O'Malley'i hatırlatıyordu, şu anda su üstünde gezmiyorsa, teknesini bir yere bağlamış olmalıydı, *bugün ne yapacağını, nereye gideceğini, ona sormayı unuttum; ama ne yaparsa yapsın, Kramer'in peşinde olacağı kesin. Savaş yolunda bir delikanlı, zararsız görünüyor, ama Patrick askere giden her genç ne kadar zararsızsa, o kadar zararsız görünüyor; kafalarında hep düşman vardır onların, şu albino, beyaz balina, kötü adam*. Gayri ihtiyari büyük beyaz bir balık olarak

düşünmüştü Kramer'i. Küçük, kötü, kırmızımsı gözleri olan, Venedik'in kanallarında çok hızlı hareket eden veya iskelelerin altında sessizce bekleyen, küçük, zayıf, siyah ve elinde zıpkınla bekleyen Patrick tarafından izlenen, beyaz bir balık. *Çok edebi düşünüyorum, çok okudum herhalde, ama edebi bağlamlar da diğer bağlamlar kadar gerçek, ya da sahte olabilirler, bunu geriye döndüremem, edebiyatın gerçeğini okumamış gibi yapamam, eğer edebiyatın herhangi bir anlamı varsa, bu onun gerçek olmasında. Okumuş olduğum Moby Dick, en az Müfettiş Kramer veya Joachim kadar gerçek, ya da Joachim'in «bu böyle devam edecek, bundan her zaman çok hoşlanmıştın» deyişi, veya Kramer'in kanlı mahzenlerde yatmak saçma olduğu için Patrick'e eski püskü bir paket yaşam verişi kadar gerçek. Aynı paketi Joachim de bana uzatmıştı.* Birden şehrin kendisini ipnotize ettiğini fark etti, bu, *Patrick'in acımasızca sürdürdüğü sürek avının ve benim Herbert ile Joachim'den kararlı kaçışımın şehri;* parıltılı mavi kanallar ve pişmiş toprak damlardan oluşan adanın güzelliği, Franziska'yı bir an kaderiyle baş başa bıraktı, *her şey aşağıda olup bitiyor,* ocak ayı güneşi, sanki Venedik'in üzerine karanlık getiriyormuş hissi uyandırdı onda, beyaz balığın, yani albinonun, kötünün kol gezdiği Venedik'te. *Patrick'e yardım etmeliydim, kötülükle mücadele eden insanlar yalnız bırakılmamalı.*

Ama tabii ki en akıllıcası şu dağları aşarak buralardan uzaklaşmak, emniyetli bir iş bulmak, basit ama akılcı çözüm bu; bir çocuğum olursa başka bir çözüm söz konusu değil zaten. Çocuğum olmayacaksa da, yani eğer boşuna heyecanlanıyorsam bile, Patrick ile deniz yolculuğu, sadece bir macera, bir çözüm değil; en azından Bif-

fi'den ayrılalı beri beklediğim büyük çözüm bu değil, dün öğle üzeri, Milano'dayken yani. Franziska, aşağıdaki şehri, dağları ve denizi, seçebileceği olasılıklar olarak algıladı sabırsızca. *Büyük ve doğru çözüm, bana kendisini seçme serbestisi tanımayacak bir çözüm olmalı.*

Bir an, hâlâ korkuluğa dayanmış duran adamın bakışlarını üzerinde hissetti; bunun üzerine içine girdiği nişten çıktı. Rüzgâr, Franziska'yı hemen yakaladı ve saçlarını dağıttı, adamın yanından geçerken. Adam, önüne dönmüş, aşağı Piazetta'ya bakmaya devam ediyordu. Franziska, yüzünü çıkışa doğru çevirir çevirmez, demin nişin içindeyken görememiş olduğu bölümü gözüne çarptı manzaranın; şu an batıya ve güneye doğru uzanan ovaya bakıyordu, yani anakaraya. Oradan ayağımı kesmemeliydim, Po Ovası, bu adadan çok daha uygun bir yer. Adaya uzanan yolun sonundaki Mestre'ye baktı, önceki gün trenin Mestre'de durduğunu hatırladı. *Orada inmeliydim işte, anakarada daha çok imkânı var insanın, oradan istediğim yere ulaşabilirdim, Milano'da kalmalıydım, Milano ya da Mestre'de, fabrikaları, büroları iş yerleri olan herhangi bir yerde,* tam o anda çanlar çalmaya başladı, çınlamaların madeni saldırısı o kadar ani olmuştu ki, bu bağırtı karşısında korkuyla bir adım geri çekilmişti Franziska. Birden kendisi gibi kulaklarını tıkamış adamın yanında buldu kendini. Yuvalarında deli gibi hareket eden çanları seyrettiler beraberce, San Marco saat kulesinin çanları saatin dokuz olduğunu haber veriyorlardı, sonunda Franziska ve adam birbirlerine bakıp, acıya rağmen, güldüler; çanların susmadığını gö-

rünce ellerini indirdiler, bu bitmek tükenmek bilmeyen vahşi gürültüye alışmıştı kulakları.

Yüzü hoşuma gitti, zayıf, ne esmer ne de soluk olan, dikkati çekmeyen biçimli yüzü. Venedikli mi acaba? Önceki gece Dükalık Sarayı'nı ışıklandırılmış olarak gördüğümde aklıma gelmiş olan adamlara benziyor, pembemor camlar arkasındaki, sarayı, beyaz altına daldıran, kor halindeki buz gibi bir gurur levhası haline getiren bu ışığı, yetkin insanlar yakmıştır, diye düşünmüştüm. Hemen hemen her şeyi bilen, yetkin, bilgin, soğuk adamlar; ve bunu düşünürken, içimde zayıf bir umut rüzgârı esmişti. Bu düşüncenin hemen dağılmış olduğunu biliyorum, ama şimdi hatırladım işte, adam, hemen hemen benimle aynı boyda. Kahverengi, kışlık bir mont vardı üzerinde, Fransızlar'ın Canadienne dediği cinsten. Şu anda, çanlar yüzünden, korkunç çanlar yüzünden gülüyor, ama yüzü gayet ciddi. Galeria'da gördüğüm Carabinierilerin yüzündeki gibi bir ciddiyet değil bu; bu ciddiyet sahte değil.

Sanki, çanların bitmek bilmeyen vuruşlarına karşı koymaya karar vermişler gibi, beraberce döndüler. Artık Franziska da Piazetta'daki olayları seyrediyordu, seyircilerin oluşturduğu, iskeleden Dükalık Sarayı'nın girişine kadar uzanmış bir sokağı boş bırakan kalabalığı; seyircileri meydandan ayıran üniformalı askerleri; dalgalanan bayrakları; *bugün birşeyler oluyor Venedik'te,* bu düşüncesini, gürültünün içinden bir soru olarak haykırmıştı yanındaki adama.

«Gronchi'nin resmi ziyareti,» diye bağırdı Fabio Crepaz. Kadının bir şey anlamadığını görünce de şöyle dedi: «Cumhurbaşkanı.»

Franziska, bu ismi hatırlıyordu. *Gronchi, İtalyanların Heuss'u,* kuledeki adamın ona bu bilgiyi, bağırmak zorunda olmasına rağmen, heyecanlanmadan, soğuk, kendinden emin bir şekilde söylemiş olduğunu hissetti, *Gronchi onu ilgilendirmiyor, aynen Heuss'un beni ilgilendirmediği gibi, Venedik veya herhangi bir yerde olan şeyler bizi ilgilendirmiyor,* çanlar artık susmuştu. Birkaç defa daha birbirlerine çarptılar, ama asıl gürültü başladığı gibi aniden sona ermişti, sağırlaşmışlardı adeta, ayılmış gibiydiler, yanındaki adamdan bir an için gelen büyü de kaybolmuştu.

Franziska rüzgârın soğuğundan, sağırlıktan, ayılmışlıktan ve uyanık geçirdiği gecenin verdiği yorgunluktan başka bir şey hissetmiyordu; adama başıyla selam verdikten sonra gitmek için arkasını döndü. Yukarıya gelene kadar beklemesi gerekeceği asansörden vazgeçerek, kulenin merdivenlerinden aşağıya indi, San Marco saat kulesinin sidik kokan merdivenlerinden.

Fabio Crepaz, Öğleden önce

Fra Mauro, dünyanın yuvarlak olduğundan emindi, diye düşündü Fabio Crepaz, haritanın üzerinde İskandinavya'nın hatlarını izlerken. Neredeyse diz çökmüştü, çünkü Fra Mauro'nun dünya haritasında, kuzey, alt kenardaydı; İskandinavya ezilmiş gibi görünüyordu, çünkü keşiş, 1458 yılında, o güne kadar bilinen dünyanın tümünü bir küre üzerinde varsayıp, bunu düz kâğıda geçirmişti.

Kilise, o zamanlar, merceklerin varlığını bile inkâr ediyordu.

Fabio, Marciana'da işi olduğu zamanlar *Mappa Mundi'ye** bakmadan geçmezdi. Bugün de, Profesör Bertaldi'den ayrıldıktan sonra, büyük haritayla yalnız kalmıştı. Bertaldi'nin akademik hücresinden, bir süre daha Gronchi'yi karşılama hazırlıklarını seyretmiş, Carabinieri bandosunun müziğini dinlemiş; sesi, görünmeyen klarnetler tarafından bastırılan, sabah güneşi altında parlayan trombonları izlemişti. Sıkılınca odadan çıkmış, kitap raflarıyla dolu koridor boyunca yürümüş, ve içinde bir-iki eski yerküre modelinin, coğrafya kitaplarının, ve duvarlarından birinde perdenin arkasında büyük dünya haritasının bulunduğu küçük odanın kapısını açmıştı. Bu fırsatı değerlendirebilmek güzeldi; yazın bile hiçbir turistin ilgilenmediği şeylerle dolu bu odanın kapısı kilitliydi tabii ki. İnsanın, çalışma odaları arşivlerin ortasında olan bilginlerle ilişkisi olursa, açamayacağı kapı, belgelerden faydalanamayacağı arşiv yoktu. Yasak bir odaya girmiş bir hırsız, veya küçük bir çocuk gibi, perdeyi sessizce kenara itmişti Fabio. Odanın içinden, trombonlar ve klarnetler çok uzaktaymış gibi duyuluyordu; buradaki mavi, yeşil ve kahverengiden oluşan haritanın gösterdiği dünyanın bir yankısıydılar sanki. Perdenin arkasında dikine duran iki metre yüksekliğindeki harita, kararmış altın bir çerçeve içindeydi.

Fra Mauro, fazlasıyla iyi bir coğrafya bilginiydi, yoksa haritaya başladığı 1457 yılında dünyanın yuvarlak olduğu fikri nasıl aklına gelebilirdi, diye dü-

* Dünya Haritası.

şündü Fabio. Kral Algons'un ve Portekizli Prens'in isteği üzerine çizmişti haritayı; Lizbon'daki meclis, Toscanelli'nin Hindistan'a giden en kısa deniz yolu hakkındaki fikrini aldıktan hemen sonra. Fra Mauro, o güne kadar Avrupa ve Önasya'da çizilmiş tüm haritaları biliyordu; Toscanelli'nin Portolan haritalarında belirtilen, bir limandan diğerine nasıl gidileceği hakkındaki bilgilerden de şüphesi yoktu. Ama eğer Toscanelli'nin hesapları doğruysa, yeryüzünün eğri olması ve bu eğriliğin bir küreye tamamlanması gerekirdi, aksi takdirde okyanuslar kenarlardan aşağı akardı çünkü. Fra Mauro, böylece Mallos'lu Krates'i yenmişti, Edessa'lı Peder Jacobus'u da; kilise istediği kadar yeryüzünün bir top gibi yuvarlak olduğunu inkâr etsin, bilim, yeraltından da olsa, ilerliyordu.

Ama eğer bu Camaldulense keşişi, kilisenin, dünyanın yassı bir levhadan ibaret olduğu görüşüne katılmıyor, daha doğrusu katılamıyor idiyse, neden her şeyi bırakmadı da, kendi bilgilerine karşı gelerek, kıtaları, küre yüzeyine uydurmak pahasına, eciş bücüş çizdi? Dinden sapmış olduğundan ve bunun sonuçlarından korktuğundan değil herhalde; 15. yüzyılın ortalarında aranan bir uzman, her şeyi söyleyebilirdi, kardinaller akıllı kişilerdi ve derebeylerinin kilise bilginlerine ihtiyacı olduğunu biliyorlardı. Ancak, yüz elli yıl sonra Galilei'ye karşı çıkacak, Giordano Bruno'yu yakacaktı bu kilise. Korku olamazdı öyleyse, diye düşündü Fabio; Batlamyus'un otoritesinden bile korkmamıştı Fra Mauro. Fabio'nun, haritaya bakarken yüzü gülüyordu, zira Batlamyus'un görüşlerine ters düştüğü, Batlam-

yus'tan şüphe ettiği noktaları bir bir işaretlemişti Murano'lu keşiş. İnce bir fırçayla da eklemişti: «Batlamyus'a inanmıyorum.» Batlamyus'un evren modelini aşağılamış olduğuna da kesin gözüyle bakıyordu Fabio.

Bir tek açıklama vardı: Fra Mauro, dünyayı yayvan bir tabak olarak gören düşünceyi sevmiş olmalıydı; Fra Mauro ya da klasik topoğrafyaya bağlı kalma. Fabio, Marciana'daki bu odaya gelmekten niçin zevk aldığını biliyordu, niçin perdeyi kenara çekip, haritayı incelediğini de: Çünkü o da, 1460'da ölen keşiş gibi, bir disk üzerinde yaşıyor olmayı isterdi, bir küre üzerinde değil. Bu büyük topu her düşünüşünde, canı sıkılıyordu. İnsanı yanılgıya sürükleyen bir sonsuzluk bu, diye düşündü; kürenin kenarı olmadığından, insan yola çıktığı noktaya geri dönmek zorunda. Dünya, küre şeklinde olduğundan, İspanya maceram hariç, Veneto'dan hiçbir yere kımıldamadım hayatım boyunca. Dünyanın bittiği yere gelebiliyorsa insan eğer, yolculukların bir anlamı olurdu. Fabio, Mappa Mundi'de kıtaları çevreleyen ve haritaya bir biçim veren okyanusların mavisine daldırmıştı bakışlarını. Tekerleğe, tabağa, yayvan kaba inanan herkes, denizlerin kenarına vardığında, denizleri tutan dağlara tırmanıp da uzaya bakabileceğine inanırdı; uzaya, ya da bir hiçe. Dünyanın bittiği, zamanın bittiği ve artık uzayın başladığı o nokta, sonsuz boşluğun başlangıcı, nasıl bir yerdi acaba? Dağlar, dev gibi gri uçurumlarla mı bitiveriyorlardı? İnsan, bakışlarıyla uçurumların ne kadar derin olduğunu hesaplayabilir, dünyanın alt tarafının başladığı yeri görebilir miydi? Fabio,

bu bakışlar insanı aptallaştırırsa, insanın dağların eteklerinden aşağı yuvarlanması gerektiğini hissediyordu; belki de dünyanın kenarları yanardağlarla çevriliydi, hâlâ püsküren ya da sönmüş volkanlarla, ay yüzeyi gibi soluk küldenizleriyle, ayna siyahı volkan camı ormanlarıyla. Empedokles'i, geride ayakkabısının tekini bırakarak, içlerinde kaybolmaya çeken de bunlar olmalıydı. Ama en büyük olay, diye düşündü Fabio, çıkıntı yapan bir kaya bulup, üzerinden boşluğa atlamaktı herhalde; boşluğa, uzaya, her şeye veya hiçbir şeye. İnsan, hiç durmadan düşerdi, hayatının geri kalanını düşerek geçirirdi, saatler, günler boyu, sonsuza kadar, zamanın işlemediği bir boşlukta düşerdi, hiçbir yere çarpmadan; insanın bilinci gidip gelirdi, bir yanar bir sönerdi, sonunda insan düşerken ölür, cesedi düşmeye devam ederdi, düşen ceset zamanla dağılır, organik maddelerden oluşmuş parçacıklara ayrılırdı, bu tanecikler de sonsuzluğa karışırdı.

Piazetta'dan gelen marş sesleri, Fabio'yu meditasyonundan kopardı. Fabio, istemeyerek de olsa, Dünya'nın yuvarlak olduğunu hatırladı, insanoğlu, hayatı boyunca bir küre üzerinde dolaşmaya, hiçbir zaman kenarlara ulaşamamaya mahkûmdu. Fra Mauro'nun haritasının önündeki perdeyi tekrar kapadı Fabio: Ortaçağ topoğrafyası yanlıştı belki, ama Fabio'nun hayal gücünü, tüm uzayı bile eğri ve kapalı gören modern kozmolojiden daha fazla çalıştırıyordu.

Fabio, Marciana'dan ayrılıp, Piazetta'daki kalabalığın arasına karışmamak için, kütüphanenin arkadları altından hızlı hızlı yürürken, ayrıldığı kitap

dünyasının bir tür serzeniş olduğunu hissetti. Gençliğinde bir hareket adamı olmaya karar vermişti, ama belli bir yerden sonra hareket, güç durumda bırakmıştı. Hareket, onu izleyemeyeceği boyutlara doğru uzaklaşmış, böylece Fabio, sonunda yalnız kalmıştı, kemanıyla beraber yalnız. Mappa Mundi gibi eserler, içini bazen kıskançlıkla doldururdu; hareket yerine bilimi seçmiş olsaydım eğer, diye düşünürdü böyle zamanlarda, şimdi yaşadığım gibi günü gününe yaşamak zorunda kalmazdım, hareketi kaybedince her şeyini kaybeden biri gibi, hâlâ dinlenebilecek bir parça müzikle yetinen biri, bunun dışında bir seyirci, bir amatör olmaktan ileri gidemeyen biri gibi. Bilim diğer büyük imkândı, belki de gerçek hareketti, ama ben onu kaçırdım, bilimin gerçek hareket olduğunu, dünyayı tanımlarla, kesin açıklamalarla, soğuk saptamalarla değiştirdiğini kavrayamadım zamanında. Bu şansı değerlendirebilmek için, yeterince soğuk değildim, akıllı ve hızlı da; araştırma ve keşiflerin getireceği şansı yani, diye düşündü, bugün de, Marciana ve Dükalık Sarayı arasındaki kalabalıkla karşılaştırıldığında tenha görünen Piazza'ya ulaştığında. Ama bakışları güneşte yumuşakça parlayan eski mavi-kırmızı mendiller üzerinde dolaşırken, çocukluğunu geçirdiği Mestre'deki sefalet aklına geldi, bu sefalet içinde, gençliğinde keman çalışı. Kemanıma konsantre olmamı engelleyecek kadar büyüktü bu sefalet, diye o günleri anımsadı, ama gitgide daha temiz ve net çalmayı öğrendim, gitgide daha temiz ve net olarak Mestre'deki sefaleti gördüm, bir çeşit keman sefilliğine düşmedim ama, sefalete kemanımla eşlik etmedim.

Mestre. Oraya en son ne zaman uğradığını hatırlayamadı, geçen yaz olmalı, dedi kendi kendine, ve gitgide paslandığını, tembelleştiğini, ıssız bir adaya düşmüş kazazedeyi oynadığını fark etti. Alışkanlıklar ağında bir Venedik Adası yaşamı, gettodaki ev, Fenice Tiyatrosu, Ugo'nun Barı, isteğe bağlı oluşan bir Giulietta büyüsü, arada bir, bir rüyada, bir konuşmada gelen, eski bir haritanın saklı, sihirli anlaları. Bazen de yaptığı işin hızı; kemanın, içinde bir an için sıradan bir elişinin verdiğinden daha fazlasını veriyormuş gibi göründüğü bir legato; ya da masanın çekmecesinden küçük kâğıt kataloğunu çıkardığı saatler. Her birine basit cümleler yazmış olduğu küçük beyaz kartları, boş masanın üzerine yaydığı anlar -masanın üzerinde bir tek Giorgione'nin "Fırtına"sının durmasına izin verirdi- bu kartlardaki cümlelerin herhangi bir anlamı olup olmadığına, bir plan oluşturup oluşturmadıklarına bakardı, düşünce taslağının bağımsız cümleleriyle fal bakardı sanki. Bu cümleler, provalar sırasında, akşamları Ugo'da, ya da yazın, babasıyla balığa çıktığı zaman, sandal Torcello'da yatarken, veya San Marco Meydanı'nda geometriye eğilimini tatmin eden, beyaz mermer şeritlerle çevrilmiş kahverengimsi trakit taşları üzerinde yürürken aklına gelen cümlelerdi.

Piazza'da esen doğu rüzgârını hissetti ve başını kaldırdı, bomboş mavi göğü, kulenin, San Marco Campanile'sinin yükseldiği mavi göğü seyretti; pişmiş topraktan bir plaka, bir totem gibiydi saat kulesi. Hiç değilse bir kere daha Mestre'ye doğru bakabilirim, dedi içinden, Campanile için çok uygun bir

hava vardı, yılda bir ya da iki gün gelen havalardan; lagünün arkasında, ovanın üzerinde, Alpler görülüyor olmalıydı.

Kulenin gişesinde kimse yoktu. Gişedeki kadın Gronchi'yi karşılama törenini seyretmeye gitmiş olmalıydı. Fabio başını salladı, asansörün tel kapısını açtı, içeri girdi, kapıyı kapayarak düğmeye bastı. Yukarıya doğru süzülürken, kulenin gri merdivenlerinin, altında kayboluşunu gördü. Asansörden çıkarken kalın, kahverengi montunun yakalarını kaldırdı, çünkü deli gibi esen ve onu Mestre'ye bakarken donduracak olan doğu rüzgârını hissetmişti. Mestre'yi, Venedik'i karaya bağlayan ince yolun sonunda görebiliyordu, ama uzaklığı hatırladığından da fazlaydı doğrusu; Mestre, lagünün batı kenarında ufacıktı, ufak ama doğu rüzgârı tarafından işlenmiş, kristal bir minyatür gibiydi. Dolma toprağın solunda, Montecatini tesisleri görülüyordu, petrol rafinerisinin gümüşi tankları. Fabio, bir an, boru hattının hayaletini gördüğünü kurdu kafasından; dolma toprağın sağında diğer fabrikalar ve onların önündeki, anayol boyunca uzanan evleri gördü. Annesinin, babasının ve kızkardeşinin yaşadığı evi seçemeyecek kadar çok uzaktaydı, ancak evin yerini tahmin edebiliyordu; ev, anayolun sonunda, evlerin gruplaşmaya başladığı, Mestre'nin dağıldığı yerdeydi, sazlığa kadar uzanan çakıltaşlarıyla kaplı inşaat alanı üzerindeydi, ve lagüne bakıyordu. Babam bugün balığa çıkmamıştır, açık doğu havasını sevmez balıkçılar, yılanbalıkları, tepelerinde sandalın karaltısını görür görmez kaçarlar çünkü, ama babam belki de dün çıkmıştır balığa, uy-

gun sisli havada; geceyi Torcello'da geçirmiş, bugün de geri dönmüştür, herhalde bir şey yakalayamadan. Öyleyse evde birkaç gün sıkışacaklar demektir, her zamankinden biraz daha fazla, yalnızca Rosa'nın sabun fabrikasından kazandığıyla geçinmek zorunda kalacaklar, Fabio da onlara yardım edecek, çünkü Rosa'nın eve fazla bir şey veremediğini biliyor. Çünkü Rosa, pazar günleri Venedik'e gelmek, sinemaya veya dansa gitmek istiyor, bir koca bulabilmek için. Otuz yaşında ve iyice şişmanlamış olmasına, birçok erkekle dolaştığı için ona kötü gözle bakılmasına rağmen, iyi ve neşeli bir insan o; böyle olunca da bir koca bulması için bir mucize gerekli. İşte Mestre buydu, Montecatini ve sabun fabrikası, diğer fabrikalar, uzun ana cadde, sazlık; ve Rosa; Fabio'nun karşı konulmaz derecede aptal kız kardeşi, her erkeğin hoşuna gidebilecek bir kadın odası; Fabio seviyordu bunu; ve yaşlı Piero Crepaz, Mestre'nin neredeyse nesli tükenen balıkçılarından, lagün balıkçılığının öldüğü bir şehirde, yılanbalığı peşinde koşan insanların sayısı günden güne azalıyordu. Ve annesi, başkalarının çamaşırlarını yıkarken oğlunun keman çalışını dinlemiş olan annesi, kemanda pozisyon egzersizlerini, daha sonraları Fabio'nun akıl danışmaya gelen devrimci arkadaşlarına açık kahve pişiren annesi, keman çalışı gitgide sertleşip netleştikçe şikâyet etmeyen o kadın; ve artık evlerde toplanmalarının tehlikeli olmaya başladığı zamanlar; İspanya'ya gittiği zaman da hiç sesini çıkarmamış olan annesi. Yaşlı insanlara özgü bir biçimde sızlanmaya son yıllarda başlamıştı, torunlarının olmayacağını anlayınca. Mestre'de

ayağına dolaşacak küçük çocuklar olmayacaktı, bağıran, gülen çocuklar, gözyaşları, tutulacak küçük kirli eller, susturulacak küçük ağızlar. Mestre'nin kuzeyinde, boşluktaki bulutlar gibi süzülüyordu Dolomitler. Fabio, platformun korkuluğu boyunca, Piazetta'ya bakabileceği yere kadar ilerledi, saat neredeyse dokuz oluyordu. Gronchi'yi getirecek olan tekne de, saat dokuzda bekleniyordu, ama aşağıya bakamadan önce, gözleri, ona sırtını dönmüş, çanların yanındaki nişlerden birine girmiş olan kadına takıldı. Şaşırmıştı, çünkü burada yalnız olduğunu sanıyordu, saniyenin yarısı kadar bir süre için, başka bir insanı görmek onu korkutmuştu bile denilebilirdi. Kadın, güneye, denize bakıyordu; ama aslında buna bakıyor denilemezdi, çünkü gözleri kapalıydı, en azından Fabio'ya dönük olan gözü kadına sol arkadan bakan Fabio, onun yalnızca profilini fark edebiliyordu-. Doğu rüzgârından korunmak için içine girdiği niş sıcak olmalıydı, parlayan güneş yüzünden; yüzü, gözleri kapalı olarak, güneşe ve denize bakıyordu; kapalı olan göz kapağı uykulu değil ama yorgun olduğu izlenimini veriyordu. Sırtını nişin duvarına yaslamış, ellerini deve tüyü mantosunun ceplerine sokmuştu. Deli gibi esen rüzgâr, arada sırada, saçından birkaç tutamı havalandırıyordu, hemen hemen ensesinin ortasına kadar gelen düz saçları vardı; rüzgâr, bu saçları, bazen ince bir perde olarak profili üzerine düşürüyordu; saçlar da, güneş ışığını görür görmez, parlıyordu. Fabio'nun daha yakından seçemediği ışıltılı, koyu kırmızı saçlar. Parlıyor ve soluk olmayan, gök mavisinindoğrudan gelen ışığı altında mat görünen

bir ten üzerinde hareket ediyorlardı; açık renk kum ya da güvercin tüyü kadar mat, cansız ipekten bir yüzey. Bazı yerlerinde, mesela gözlerin altında hafif gölgelerle kesilen, yorgunluktan gelen bir kül çizgisi, dudakların köşesinden burun kanatlarına doğru uzanan ince bir kırışıklık; ve ağzı, yumuşak, temiz bir şekilde yerleştirilmiş, kapalı bir ağızdı. Kanatları üzerinde küçük, asil oyuklar olan, kısa, sağlam kemikli, küçük, düz daha fazla bir şey ifade etmeyen bir burnun altındaydı bu ağız. Kadın iriyarı değil ama ufak tefek de değildi; Fabio'nun tahminine göre otuz yaşlarında olmalıydı. Bir yabancı olduğu kesindi; zira hiçbir İtalyan kadını, sabahın dokuzunda başında şapka elinde çanta olmaksızın Campanile'nin tepesine çıkmaz, ellerini paltosunun ceplerine sokup, gözleri kapalı, güneşe doğru bakarak denizi seyretmezdi. Fabio'nun bakışlarını fark etmiş olmalıydı kadın, çünkü gözlerini açmıştı; ama Fabio bunun tam zamanında farkına vararak duruşunu değiştirmiş, aşağıda, Piazetta'da olanı biteni seyretmeye başlamıştı. Kadının gözlerinin rengini görmesi mümkün olmamıştı. Kadın, herhalde bir an için başını ona doğru çevirmiş, yukarıda yalnız olmadığını anlamış ve şaşırmış olmalıydı. Tekne San Marco Aslanı'nın bulunduğu sütunun önündeki iskeleye doğru yaklaşıyordu, şık bir manevrayla San Giorgio'nun silueti önünde döndü ve Piazetta'ya yöneldi; burnunda, tören üniforması giymiş, bacaklarını açmış bir subay duruyordu dimdik. Coşkulu bir maymun, diye düşündü Fabio, şu Mussolini'den kalma adetlerden bir türlü vazgeçemiyorlar; faşizm askerliğe en güzel devrini yaşatmıştı. Sonra da, ka-

dının bakışlarını yüzünde hissederken, kendisinin bir asker olup olmadığını düşündü, gerçi resmi askerler tarafından tanınmayan birliklerin bir subayı olmuştu ama, -resmi askerlerin gücü üstün hal alana kadar onları zayıf yerlerinden vurmuştu- yine de, askeriyeye eğilimi olan biri olduğunu söyleyebilirdi. Üzerindeki Canadienne'i, zevkle giyerdi, Billancourt'la Turin arasında işçilerin giydiği üniformayı, latin işçilerin üniformasını; ama, onu izleyen otuz yaşlarındaki kadının üzerinde bir devetüyü manto vardı, hanımefendilerin giydiği cinsten. Yumuşak, pahalı kumaşın kadına gidip gitmediğini düşündü; tenine uyuyordu, teninin motifini almıştı, kontrpuan olarak cansız ipekten tenin açık renk kum ya da güvercin tüyü motifini; yüzünde çabanın, enerjinin, mesnelliğin izi var, çalışan kadınlarda olan türden; çalışırken kendilerini zorlayan kadınlarda. Fabio, çalışan yüzleri, çalışmayanlardan ayırt edebilirdi. Emin olmak için başını kaldırdı; kadın, bakışlarından rahatsız olmuş gibiydi, nişten çıktı ve gitmeye hazırlandı. Fabio'nun yanından geçerken elleri hâlâ ceplerindeydi. Açık renk, yumuşak mantosunun örttüğü vücudu, hemen fark edilen türden bir kadın vücuduydu; bacakları uzun ve inceydi, ayaklarında topuksuz ayakkabılar vardı. Fabio'nun yanından geçerken, onu nişten çıkar çıkmaz yakalayan rüzgâr, saçlarını arkaya doğru savurmuştu. Bu düz, koyu kızıl bir dalganın şekliydi, saç ayrımından aşağıya doğru sarkan; sonra tekrar havalanıp, bir köpük gibi ışıklı kırmızı bir hayaletle son bulan, koyu kızıl bir denizin dalgalarının köpüğü nasılsa öyle; bu sessiz, lakonik, kısmen dağılmış

dalga hareketiydi; koyu, ama kapkara değil, sadece siyaha bulanmış, kömür tozu katılmış Pompei kırmızısı, biraz sönük, saç uçlarının saydam ruhunda parlayan; onları akan parçacıkların bir işareti, bir sinyali haline getiren; akıntıyı, Venedik üzerindeki gökyüzünün oluşturduğu mavi altındaki Pompei denizinin oluşturduğu, -işte bu kadın, Fabio'nun göz sinirlerine bir şiir kıtası gibi çarpan şeydi.

Çanlar o anda çalmasaydı, kadın, Fabio'nun yanından geçip merdivenlere ulaşacaktı. Çınlamaların madeni saldırısı o kadar hızlı olmuştu ki, bu gürültü yüzünden kadın bir adım geri çekilmişti. İrkilen kadın geriye adım atınca Fabio'nun yanına geldi; ikisi de elleriyle kulaklarını tıkamış, çanlara bakıyorlardı. San Marco Campanile'sinin çanları saatin dokuz olduğunu haber veriyorlardı; sonunda Fabio ve kadın birbirlerine bakarak güldüler, acı çekiyorlardı; birkaç çanın çalmasıyla oluşan dehşet onları birbirine bağlayıvermişti. Fabio, artık kadının ona bakan kocaman açılmış gözlerini görebiliyordu; gözbebekleri, canlı, köpüren bir kahverengiydi, içlerinde yeşil kıymıklar vardı, kehribarın içindeki kıymıklar gibi; akıllı ve anlayışlı bir kadının gözleriydi bunlar. Fabio ona bakarken gülen gözlerinin mercekleri ufalmıştı kadının; ellerini indirdi ve çanların gürültüsüne alıştığını gösterdi, sonra arkasını dönerek aşağıya baktı, saçları yüzünün Fabio'nun göremeyeceği tarafına doğru savruldular. Fabio, onun siluetinin yanından, aşağıda, Piazza'da, cumhurbaşkanının resmi bir heyetin en önünde yürüdüğünü görebiliyordu; heyet, insanlardan oluşan duvarların arasından çok yavaş ilerliyordu Porta

della Carta'ya doğru. Fabio, Porta'nın yanındaki Carabinieri bandosunu gördü ama seslerini duyamadı, kulenin çanları bandoyu bastırıyordu; ama yanındaki kadının kendisine «Bugün ne oluyor Venedik'te?» diye bağırdığını duydu.

Kadın soruyu İtalyanca sormuştu, ama bir yabancıydı, İtalyancası hatasızdı, hatta aksanı bile vardı, ama sesinin tonunda fazla serbest, fazla kaba ve cömertçe bir şey vardı. Kadına, bugün Venedik'e Cumhurbaşkanı Gronchi'nin geldiğini söylerken, kadının ses tonunu daha önce duymuş olduğunu fark etti. Bu, Amerikalılar'ın, İsveçliler'in, Almanlar'ın ses tonuydu; İspanya'dan hatırlayabildiği kadarıyla; serin, kendinden emin sesler, renklerden değil, hatlardan oluşan, durum kötüyse sertleşen, durum iyiyse yumuşayıp netleşen sesler. Bu kadının sesi, net ve bir parça da kabaydı, Fabio'ya kalırsa. Çanlar sustuktan sonra onunla konuştuğu an anlamıştı bunu; çalmaya başladıkları gibi aniden susmuştu çanlar; kulenin tepesindeki sessizlikte, uzaktan gelen Carabinieri bandosunun nağmeleri ve doğu rüzgârının ıslığı, yabancı kadının net ama biraz kaba sesine eşlik ediyordu. Koyu kırmızı ve resim gibi saçları, o, eliyle soğuk bir selam verip yanından geçerek kulenin merdivenlerine giden kapıdan kaybolmadan önce, bir kez daha dalgalanmıştı rüzgârda.

Franziska, Akşamın ilerlemiş saatleri

Sudan göründüğü şekliyle Venedik, hoş bir varyas-

yon, insan Venedik'e geliyorsa bir teknede oturmalı, birinin bana bu perspektifi sunması çok güzel. Franziska, Piazzetta'nın soğuk beyaz ışığının, ve altın rengi sarayın Salute Burnu arkasında kaybolmasını seyretti. Kanalın geniş su yüzeyi, Zattere ile Giudecca Adası arasında karanlıktı; fenerlerden oluşan çelenkler arasına gerilmiş bir lagün gecesi.

Patrick motoru durdurmuş ve tekneyi Redentore Kilisesi'nin altındaki merdivenin önüne yanaştırmıştı bile, ipek yumuşaklığıyla hem de; sonra tekneyi duvardaki eski, ağır halkalardan birine bağladığını gördü Franziska. Tekneyi terk etmelerinden ve basamaklara çıkmalarından önce Patrick, kamaranın kapısını kilitledi. Yukarıya çıktıklarında, bir an, projektörlerin ışığında kar beyazı görünen Palladio'nun cephesine baktılar. «Deli gibi ışıklandırılmış!» dedi Patrick. İkisi de, anlaşmışlar gibi, aynı anda iskelenin karanlığına daldılar. Patrick, birkaç adım sonra, adanın içlerine doğru giden bir sokağa saptı. Evlerin kapılarının önündeki aydınlatılmış alanda çocuklar oynuyordu. Kediler et kokusu almak umuduyla çöplerdeki kâğıtları karıştırıyorlardı. Napoli sarısı ya da Venedik kırmızısıyla boyanmış evlerden dedikodu yapan kadınların sesleri geliyordu. Dökülen badanaların renkleri geceleyin zar zor seçilebiliyordu. Patrick, anlaştıkları gibi saat yedide buluşmalarından bu yana, çok az konuşmuştu onunla, neredeyse rahatsız edici bir suskunluğa bürünmüş olduğundan, *acaba bana güvendiğine pişman mı oldu,* diye düşünmekten kendini alamamıştı Franziska. Ama sonra beklenmedik bir şey yapmıştı Patrick, tekneyi Lido'nun doğu ucuna yö-

neltmiş ve Lido ile adını bilmediği diğer kara parçası arasındaki dar boğazı geçmişti; birdenbire önlerine zifiri karanlık, ışıksız gece çıkmış, tekne de on beş dakika yüksek hızda seyretmeye devam etmişti; sonunda Patrick tekneyi durdurup, motoru stop etmişti. Sessizlik, Adriyatik Denizi. Franziska, küçük sert dalgalar tekneye çarparken, Patrick'in bu şekilde teklifini yinelediğini anlamıştı. Teklif buydu işte: Bir deniz yolculuğu. Mükemmel, anlamsız, amaçsızca geçirilmiş aylar gelecekti; dertsiz bazen edebi anlar. «Çok güzel,» dedi Franziska, «siz zenginler insana her şeyi teklif edebiliyorsunuz.»

Geriye dönerlerken üşümüş, kamaraya girip bir bardak viski içmişti, Patrick'in İngiliz sigaralarından da iki tane. Biraz sonra da, migreni tuttuğundan, hemen iki tablet almıştı, Redentore Kilisesi'ne yanaşmalarından az önce. Yine de bu ufak tefek, esmer, şık İngilizin yanında kendini gayet iyi ve özgür hissedebiliyordu hâlâ, *belki biraz deniz tuttu beni; denizden fazla etkilenmedim diye bana kızdı mı acaba? Oysa etkilendim ama bunu ona göstermek istemedim, bunun yerine ona soğuk bir duş aldırdım; o, doğaya duyduğum hisleri, manzara karşısında hissettiğim duyguları anlatabileceğim biri değil.* Patrick, onu şaşırttı ve kolunu onunkinin altından geçirdi, *bana kızmamış, anlayışlı davranıyor,* ama Patrick'in hareketine yardımcı olmadı, kolunu kaldırmadı bile; bir erkeğin koluna girmesinden hiç hoşlanmazdı, kendisi de nadiren bir erkeğin, koluna girerdi. Patrick bunu anladı ve elini aşağı kaydırarak onun elini tuttu, *eli kuru, soğuk, ama hoş,* Patrick, ön kolunu, Franziska'nın ön koluna doladı ve kadının üzerine

eğilip onu sol yanağından, gözünün biraz altından öpmeden önce onu ayakta durmaya zorladı.

«Giudecca'ya hiç gelmemiştim daha önce,» dedi Franziska, «burası çok güzelmiş.»

«Öyle, değil mi?» dedi Patrick, yine kilometrelerce uzaktaydı sanki, «proletaryanın güzelliği.»

Şu homoseksüeller, antenleri sayesinde, normal insanlardan daha fazla şey biliyorlar. Bu mesela, teklifini kabul etmem için benimle herhangi bir şekilde fiziksel bir ilişki kurması gerektiğini gayet iyi biliyor, kendisi için çok yararlı olacak bu teklifi. Bir kadınla bir erkek arasında, erkek kadının vücuduna ilgi göstermedikçe, manevi dahi olsa bir bağ kurulamayacağını da biliyor. Normal insanların çoğu bunu bilmez. Bana dokunması gerektiğini biliyor, beni öpmesi gerektiğini, bir erkek gibi değil ama, bir kardeş gibi. Kaldı ki, benim durumumda, insanın bir erkek kardeşe ihtiyacı oluyor, bir ağabeye. Patrick'e kardeş gözüyle mi bakmalıyım? Seçilmiş bir akraba olarak? Belki istese benimle yatabilir bile, belki bu onun hoşuna da gider. Bir erkeğin kız kardeşiyle yattığı gibi yatabilir benimle; bir öpücükten, küçük bir adımla daha derin hislere ulaşılabilir. Hiç erkek kardeşim olmadığı için, bu ensest fikri beni heyecanlandırıyor, bu yüzden ve Patrick'in deyimiyle "kurulduğum" için, otomat yine çalışıyor, tam da elime biraz para ve bir teklif geçmişken. Ama ben bir erkek, genç bir erkek olsaydım, onun daha çok hoşuna giderdi herhalde. Bir kadın olduğu için, iki erkeğin arasındaki ilişki ona yabancıydı ve onu heyecanlandırıyordu; sonra kendini topladı, ve düşüncelerinin ne derece soğuk olduğunu titreyerek algıladı. Cinsiyetiyle beyni arasındaki soğuk floresan parıltılar, *yapay cennetler*

sadece düşlerde güzeldir, tatminsiz kalmış insanlar için aldatıcı parlaklıklardır onlar, onlar olayın kendisi değil yalnızca ışığıdır, Palladio'nun veya herhangi bir şeyin cephesi değil, aydınlatmasıdır; Palladio'yu dünya dışındanmışçasına güzelleştiren; beyaz ve ışıklı; kilise gerçekte kirli beyaz, eski, badanası dökülüyor, birkaç arşitravı tamir görmüş; ama gerçek güzelliği, nasıl ise öyle olmasında; aydınlatılan değil, sevilen bir şey. Beni günün birinde seven çıkacak mı? Gerçekten seven, yani: nasıl olduğumu anlayacak olan biri. Bugüne kadar yalnızca üzerime ışık tuttular, hiçbiri beni tanımak istemedi. Şu eski Alman deyimini her zaman sevmişimdir: "Kadını tanımak", erkeğin kadını hamile bırakması anlamında kullanılır bu deyim. Güldü.

Patrick «Niye gülüyorsunuz,» diye sordu.

«Oh, öylesine. Önemli değil.»

Güldüm, çünkü, eğer çocuğum olursa, sonunda birisi beni "tanımış" olacak, onunla geçirdiğim süre boyunca yalnızca üzerime ışık tutmuş olmasına rağmen. Hoyratlığının, kıskançlığının ve nefretinin ışığını. Zavallı Herbert; onu neredeyse unutmuştu bile, Herbert onun için bir şey ifade etmiyordu artık; istemsizce güldü yine. *Ama şimdi ne yapıyorum? Yine bir ışıldağın peşinden gidiyorum, ışığının rengi tamamen değişik bir ışıldağın peşinden. Zaaftan, seçilmiş akrabalıktan, korkudan, esprilerden oluşan renkler; kendisinin bile bilmediği herhangi bir içgüdü; tabiatını anlayamadığım. Patrick, Joachim ve Herbert'ten daha akıllı, suskun bir aydınlatma sanatçısı, sürpriz yapan bir dekoratör. Benden gerçekten ne istediğini bir bilseydim! Onu bana sürükleyen şey nedir? Sanırım, önceden hesaplayamadığı duygularının tarihi bir konumu, ya da başına gelen olaylar tari-*

hinde bir dönüm noktası olmam.

«Gideceğimiz lokali beğeneceğinizi sanmıyorum,» dedi Patrick, «basit bir lokal çünkü. Ama gerçek bir Giudecca restoranı. Her akşam orada yerim. San Marco civarındaki restoranlar, canımı sıkıyor.»

Bütün zenginler sever lokalleri. Gitgide daha kötü aydınlatılmış sokaklardan geçiyorlardı, küçük bir köprünün üzerinden kanalın çini mürekkebi gibi görünen siyahını geride bıraktılar. Tanınmayacakları lokallerde oturmak, *bir Harun-el Reşit olma duygusu, bu hoşlarına gider işte.* Ama birden, her şey, kafasında canlandırmış olduğundan daha farklı hal aldı, farklı ve daha kötü. Oldukça geniş bir sokaktaydı lokal, girişinin üzerinde mavi neon lambaları vardı, önündeki gençlerin hepsi de Patrick'i iyi tanıyorlardı, ona selam verdiler, tabii yalnızca bir omuzlarını kaldırarak. Onların çetesinde bu selam anlamına geliyor olmalıydı. Çoğu içeride barın etrafındaki taburelerde oturuyor ve bir pikaptan gelen Rock'n Roll türü müziği dinliyorlardı, buradaki tek kadın benim, uyandırdığı ilgiyi fark etti. Kalkan omuzlardan iyi giyimli, şık ve genç erkeklerin selam veren bakışlarından burada göze battığı anlamını çıkardı. Bu genç insanlar onu görür görmez başlarını çevirip Elvis Presley'i dinlemeye devam ediyorlardı. *Korkunç, son on yılın uyuşturucu ilacı, üstelik burası bir homoseksüel lokali değil, sadece Patrick'in avlandığı bir yer; son on yılın bağımlı gençlerinin devam ettiği bir lokal, ilgiyi ve dikkati benden çok Patrick çekiyor aslında, buraya ilk defa bir kadınla geldiği için.* Patrick, ona yemekten önce bir aperatif al-

mak isteyip istemediğini sorduğunda, Franziska lokali provoke etmeye karar verdi, mantosunu çıkardı ve böylece turkuvaz rengi giysisinin üzerinde kızıl saçlarıyla barın soğuk ışığı altında parlamaya başladı. Sonra bar taburelerinden birine oturdu, Patrick'ten almış olduğu bir paket İngiliz sigarasını çıkardı; bakışları, etrafındaki iyi görünümlü gençlerin üzerinde dolandı bir süre, ardından sigarasını yakmak için uzanmış iki elden birini bilekten yakaladı, çakmağın ateşiyle sigarasını yaktıktan sonra çakmağı geri çeken kirli tırnaklı ele doğru başıyla bir teşekkür işareti yaptı, bir yandan da ağzından sigaranın dumanını üfledi. «Bir Punt e Mes,» dedi barmene, «sek olsun.» *Bir yabancı; yabancı bir fahişe.* Franziska etrafındaki yüzleri, beyinleri okumaya çalışıyordu. Presley nakaratı bitirince, «şu iğrenç müziği kesemez misiniz,» diye sordu, ama bu müzik kutsal sayılıyordu neredeyse, aldığı yanıt sadece mırıldanmalardı.

Arkasında duran Patrick'in yanına bir genç gelmiş olmalıydı: «Cazdan hoşlanmıyorsa onu başka bir yere götür!» dediğini duydu gencin; sesindeki Venedik aksanı fark ediliyordu, şu güvenli 'Sen' deyişi. Franziska, döndü ve baktı, şık giyinmiş çocuğun kravatında da Windsor düğümü vardı, en fazla on dokuz yaşındaydı; Franziska onun zavallı, asil, ama karışık yüzüne baktı: «Caz!» dedi sessizce, «Bu kelimeyi kullanmış olduğunuza emin misiniz? siz hayatınızda hiç caz dinlediniz mi?» Çocuk, yere baktı, *bir kadınla konuşmamış daha önce, yetişkin bir kadınla, bir kız arkadaşı bile olmamış kesinlikle; o, sadece bir kurban; Presley'in, Patrick'in kurbanı.* Franziska,

çocuğun kendisini savunmak için küstahlaştığını hissetti, «Çıtkırıldım birine benziyor,» dedi oğlan Patrick'e; Franziska, konuşma anlayışına şaşırmıştı onun; çocuk Franziska'ya, 'una squisita' demişti, «Jimmy Giuffre veya John Lewis'i dinlemek istiyor. Çıtkırıldım insanların caz dinlediği bir yere götür onu.» *Sorun çıkarmak istiyor. Onunla konuşmak anlamsız.* Patrick şöyle dedi: «Tamam, o, çıtkırıldım, ama şimdi bizi rahat bırak, Luigi!» Bardaki herkes kulak kabartmıştı, *belki Luigi'nin hakkı var, insan bütün cazı dinlerse belki de sonunda Rock'n Roll'a ulaşıyordur; caz müziği sevmeyenlerin, müzikle herhangi bir yere erişemeyecek insanların müziğiydi, bu yüzden de en kaba caz, en iyi caz olabilir. John Lewis "squisito" idi, ama o zaman niye Mozart'la yetinmiyorlar, veya Telemann'la, Vivaldi'yle; şu Luigi haklı, ama demin sorun müzik değildi; sorun Patrick'in "erkek arkadaşı" olmasındaydı. Patrick bir kadını buraya getirmekle bir hata yapmıştı. İtalyan lokallerinde Fransa'da, Almanya'da veya İngiltere'deki gibi kızlar bulunmazdı, özgür, cesur, biraz da kirli kızlar, Be-bop ve Blues melankolisine eşlik eden kızlar. İtalyanlar eşlikçi istemiyorlardı; onların istediği, erkekler dünyasında yalnız kalmaktı, ebedi ve kapalı erkek topluluğu düşüncesinin bir varyasyonu; şık ama zavallı giysilerle dolu, erkeklerin soğuk soğuk sohbet ettikleri bir "sinyorlar" dünyası. Patrick ile Luigi arasındaki sorun, müzikten değil, bir tabunun bozulup bozulamayacağından kaynaklanıyordu. Turkuvaz rengi bir kumaş, bir sigara, ve kızıl kadın saçları yüzünden.* Franziska, bardaki herkesin "squisita" ile Patrick'in "erkek arkadaşı" arasındaki sorunun nasıl biteceğini merak ettiğini hissetti. Patrick'e yardım edip de ona

«Gelin, gidelim buradan!» demeye hazır değildi. Franziska, Patrick'in kötü ve alaycı bakışlarıyla etrafı süzüşünü seyretti, ama barı, Pavone'deki gibi, bakışlarının odak noktasında eritmesi mümkün olmamıştı. Patrick'in ona kızdığını biliyordu Franziska, çünkü Franziska'dan, dünyasına göze batmadan girmesini beklerdi Patrick herhalde; *bu onun dünyası, bana bu dünyayı göstermek istedi, böylece her şeye hazırlıklı olacaktım; geceleyin bana denizi gösterdiği gibi aynen. Ama ben bu romantizmi soğuk bir duşla cevaplamıştım; erkekleri, avlandıkları yerde de, provoke ettim, onun için kızmış olmalı bana. Kızmış ve yardım edilemez durumda olmalı.* Durumu kurtaran, o anda bara giren Kramer oldu. Franziska, onu hemen tanıdı. Dev gibi, kanlı canlı bir adam, beyaz saçlı, bir zamanlar sarı olan saçların aldığı düz beyaz renk, kaşları da beyazdı, ama her şeyden önce yüzü soluk beyazdı, çok da genişti ve kartondan kesilmişçesine biçimsiz, rengi belli olmayan trençkotun üzerine asılı gibiydi. Gözleri kırmızımsı, dudakları etli ve kırmızıydı, gözleri ve ağzı Kramer'in karton maskesine açılmış delikler gibiydi. Kramer'in içeriye girişi oldukça dramatik oldu denilebilirdi, zira aynı anda plak bitmiş, müzik susmuştu. Kapının gürültüyle kapanışı duyuldu, sonra da barmene «Ciao, Bartolomeo!» deyişi Kramer'in. Fakat hemen ardından sesini alçalttı, çünkü Patrick'i görmüştü; ona doğru yaklaştı: «Merhaba O'Malley, dün nerelerdeydiniz? Gözlerim sizi aradı doğrusu, Luigi'ninkiler de öyle.» Almanca konuşuyor, böylece Patrick'e söylediklerinin bardakiler tarafından anlaşılmamasını sağlıyordu. Luigi de adının geçtiğini

duyduğundan, kulak kabartmıştı. Patrick, Franziska'ya döndü: «Franziska, bu sizin bir vatandaşınız. Adı...» Kramer'in yüzü buz kesmişti, Patrick sanki bir emir almış gibi içini çekti: «... adının tam olarak ne olduğunu ben bile bilmiyorum,» diye bitirdi cümlesini. *Demek bu yüzden, bu yüzden beni buraya getirdi.* Kramer, ıslık çaldı. «Oh, bayan sizinle demek ki,» dedi, «çok orijinal fikirleriniz olduğunu söylemeliyim.» Sonra şöyle bir göz gezdirdi, Luigi'ye baktı, sonra Franziska'ya, bardaki insanların bakışlarına da karşılık verdi. Kafasını sallayarak şöyle dedi: «Evet. Hadi birşeyler yiyelim. Akşam yemeğini yememiş olduğunuzu umarım O'Malley. Herhalde bayanla yemeğe çıkacaktınız, değil mi?» Franziska'ya döndü: «Çok iyi bir fikir aslında, tersini düşünüyor olsanız bile, Bartolomeo'nun karısı çok iyi yemek pişirir; Venedik'te, başka hiçbir yerde bundan iyisini bulamazsınız.» Hepsi ona uydular, hatta Luigi'ye dönüp de İtalyanca olarak konuşunca, Luigi bile boyun eğdi: «Luigi, sen de bizimle yiyorsun, hep beraber yememize bir diyeceğiniz yoktur umarım, sinyora.» Sanki 'Gördünüz mü, durumu kurtarmanın tek yolu buydu, ben de bunu sizin için yaptım' dermişçesine, kartondan maskesini ve kırmızımsı gözlerini ikna edici bir biçimde oynatmıştı. Franziska ona cevap vermeden ayağa kalktı; cevap vermek Patrick'e düşerdi, ama ondan çıt çıkmıyordu, *çok garip, artık o, küçük, esmer bir şeytan değil,* üçü birden, önlerine düşen Kramer'i izlediler. Cam bir kapıdan ve bir koridordan geçerek yemek yenen odaya vardılar. Buradan, tekrar başlayan Rock'n Roll sadece ritmik vuruşlar halinde du-

yuluyordu. Buna karşılık, odadaki televizyonun sesi sonuna kadar açıktı, Milano Televizyonu'nun akşam programındaki reklamlar duyuluyordu. Oda bomboştu, gürültüden rahatsız olmuyormuş gibi görünen ve elindeki kitaba dalmış olan sakallı genç adam hariç. Kramer, gitti ve televizyonu kapattı. Sakallı başını kaldırdı, ama bir şey söylemedi, başıyla Patrick'e selam verdi, *Patrick burada herkesi tanıyor,* sanki çağırılmış gibi geldi garson kadın, bitişikteki mutfaktan çıkarak.

«Yemek yiyeceğiz Giovanna,» dedi Kramer, «ne var bu akşam?»

«Manzo bollito,» dedi kadın, «kırmızı salata, ve beyaz fasulye»

«Önden, midye getirebilir misin?»

Kadın başıyla evetledi.

Kramer, kadınla menü hakkında konuşurken Franziska, Patrick'e dönerek: «Parle-t-il français?»* diye sordu.

Patrick, «Je ne crois pas»** diye yanıtladı.

Franziska, konuşmasına Fransızca devam etti: «Bana onun Venedik'te olduğundan fazlasını niçin söylemediniz? Onu görmüş olmanızdan fazlasını? Onunla görüştüğünüzü bana niçin söylemediniz? Her gün onunla buluştuğunuzu?»

«Öyle yapsaydım benimle gelmezdiniz» dedi Patrick. Bunu vurgusuz söylemişti, basit bir görüş bildirir gibi.

Franziska sustu ve ona baktı.

«Rahatça Fransızca konuşabilirsiniz» dedi Kra-

* «Fransızca biliyor mu?»
** «Sanmıyorum.»

mer Almanca olarak, «tek kelimesini bile anlamıyorum.» Biraz durdu, sonra devam etti: «Ama, bayana hakkımda çok fazla şey anlattıysanız, O'Malley, bu sizin için kötü sonuçlar doğurabilir.»

«Duydunuz mu,» diye sordu Franziska. Hemen Kramer'e döndü: «Hakkınızda hemen hemen her şeyi biliyorum, Kramer.»

Patrick, korkuyla onun koluna dokundu, Kramer ise Franziska'ya öylece bakıyordu. Birkaç saniye sonra şöyle dedi: «Yazık. Sizden hoşlanmıştım.»

. «Sizin gibi biri benden hoşlanyorsa, bende yanlış bir şey var demektir.»

Garson kadın elinde tabak dolusu midyeyle gelince, masalardan birine oturdular; Franziska, hâlâ sinirli olan Luigi'nin karşısındaydı, Kramer de Patrick'in. Paltosu olmayan Luigi hariç hiçbiri üzerindekini çıkarmamıştı, arada sırada kullanılan bu yemek odası pek sıcak değildi, daha çok nemli, soğuk ve kirliydi. Giovanna, tabak ve istiridye çatallarını getirene kadar beklediler, *tuzağa düşürüldüm, pekâlâ, paltolarımızın hâlâ üzerimizde olması iyi, bu yemeği ayaküstü hale getiriyor, belki geçicidir bu tuzak da, belki kurtulabilirim.*

«Bunları ellerinizle açacaksınız,» dedi Kramer, «bakın, böyle!» Küçük siyah midyelerden birini tabaktan aldı, nasıl açılacağını, etinin çatalla nasıl toplanacağını gösterdi. Elleri de beyazdı, ellerinin üzerindeki tüyler de. Franziska eline bir midye aldı, *bir parça olsun yiyebileceğimi sanmıyorum.*

Kramer, bir ara sanki hafızasını zorluyormuş gibi içini çekti; kolunu masanın üzerinden uzatarak Patrick'in pardösüsünü açtı, Patrick irkildi ve ken-

dini geriye attı; Franziska, pardösünün altına giymiş olduğu mavi hırkayı gördü; ama Kramer, oldukça hızlıydı, eliyle Patrick'in hırkasındaki altın rengi düğmelerden birini yakalamıştı.

«Ne istiyorsunuz?» diye çırpındı Patrick, «hemen bırakın beni!»

Luigi, ona yardım etmek için Kramer'in koluna sarıldı, ama Kramer, kaslarının belli belirsiz bir hareketiyle, ondan kurtuldu, *inanılmaz derecede güçlü olmalı*. Kramer, «Sen karışma ufaklık!» dedi. Sonra da, hızlı ama yumuşak, neredeyse nazik bir hareketle düğmeyi çevirerek kopardı ve onu Franziska'nın tabağının yanına koydu. «Saf altın,» dedi Franziska'ya «bir bakın bana inanmıyorsanız. Saf altın; O'Malley bunu bana birkaç gün evvel anlattı. Pirinç düğmelerin kısa zamanda çekiciliklerini kaybettiğini söyledi bana.» Tekrar midyelerini açmaya koyuldu. «O böyle biridir işte,» diye ekledi, «hırkasının düğmeleri som altından olan biri.» Keyfi yerine gelmişti. «Bu düğmeyi size hediye ediyorum. Akşam yemeğimizin bir anısı olarak. Buna karşı çıkmazsınız, değil mi O'Malley?»

Franziska, sakallı genç adama baktı, hayır, adam hiçbir şeyin farkına varmamıştı, tabağının arkasında sessizce oturan Patrick'e doğru itti düğmeyi. Patrick'in pardösüsünün önü hâlâ açıktı, Franziska, onun hırkasındaki düğmenin koptuğu yerden çıkmış ipliklere bakıyordu, *hırkanın sol tarafında bir okul amblemi var mı, bunu da bilmek isterdim, Eton'ın, Balliol'ın veya All Souls'un. Bir kardeş gibi nazikçe öpmüştü üstelik beni, sol gözümün yanından, beni tuzağa çekmek için*. Riva'dan penceresine doğru nasıl el sal-

lamış olduğunu hatırladı, *bir meleğin el sallamasıydı neredeyse; ama o, artık hiçbir şey değil, ne bir melek, ne de bir şeytan; sadece kendini küçük düşürmüş bir zengin,* altın düğmeyi aldı ve midyelerin bulunduğu büyük tabağın içine attı.

«Sinyora çok cömert, Giovanna,» dedi Kramer garson kadına. Kadın, o anda, elinde yemekleri getirdiği, içi tabaklarla dolu bir tepsiyle görünmüştü. «Sana saf altın hediye ediyor.»

Giovanna'nın sakin, kayıtsız bir yüzü vardı; ağzından gözlerine kadar sadece birkaç kırışıklık uzanıyordu. «Altın,» deyiverdi neşeyle ve inanmaz gözlerle.

«İster inan, ister inanma,» dedi Kramer, «yerinde olsam düğmeyi Bartolomeo'ya bir gösterirdim. O, altından anlar.»

Kadın, midye servisini toplayıp yeni tabakları masaya koyarken yüzünde hiç gülümseme yoktu. Sonra dışarıya çıktı. Luigi, bakışlarını Patrick'ten Kramer'e çevirdi, ardından açgözlü bir üzüntüyle Giovanna'nın arkasından baktı, artık altın düğmenin sahibi olan Giovanna'nın; ama efendisinden, yani Patrick'ten, düğmeyi geri getirmesine dair herhangi bir işaret alamayınca, Kramer'e serzenişten nefrete dönüşen bakışlarını yöneltmekle yetindi.

«Şimdi enfes bir tiyatro izleyeceksiniz, Franziska!» dedi Patrick. Sesinde aşırı bir alaycılık vardı. *Kendine geldiği belli oluyor.* Soru soran bakışlarını Patrick'e yöneltti. «Kramer'in yemek yiyişini seyredeceksiniz,» dedi Patrick, «aslında bunun için ayrıca bilet almalıydınız ya, neyse.»

Karşı saldırıya geçtiği belliydi, ama Kramer hiç

oralı olmadı. Kayıtsızca sahanların kapaklarını açtı.

«Haydi, durmayın, alın tabağınıza,» dedi Patrick, «daha fazla bekleyemeyeceksiniz.»

Franziska, Kramer'in kırmızımsı gözlerindeki neredeyse acı çeken iştahı fark etti, bu sırada o, bir uyuşturucu bağımlısı gibi, etrafında olanlardan habersiz, büyük bir konsantrasyonla yemeklere bakıyordu. Ama kendine son anda hâkim olarak, et dolu bakır tencereyi önce Franziska'ya uzattı.

«Tanrım,» dedi Patrick, «onu bayağı etkilemiş olmalısınız, Franziska.»

Pişmiş dana etinden, bulabildiği en ufak ve yağsız parçayı seçti Franziska. *Açtım aslında,* dedi kendi kendine, *pazar gününün tamamını uyuyarak geçirdim, Campanile'den ayrıldıktan sonra otele gittim ve uyudum, akşama kadar,* kafasından saatleri hesapladı. *Bu, cuma öğleden yani Milano'dan beri önüme gelen ilk doğru dürüst yemek, açlık hissi duymam gerek, ama bunun yerine kendimi zorluyorum, eti kesmek, harika pişirilmiş fasulyeden tatmak için. Teknedeki gibi biraz midem bulanıyor yine, demek deniz tutması değil migrenmiş, migrenden önce gelen mide bulantısı bu. Ama belki bu erkeklerin yanında olduğumdan bir şey yemek istemiyorum, ilişkiye girmek istemediğim insanlar arasında, profesyonel bir katille kurbanının yanında, çalışmadan da yaşanabileceğini pek de erken öğrenmiş küçük bir gangsterin, şu gencin, karşısında olduğumdan. Aynı zamanda tuzağa düştüğümü de biliyorum; çünkü kurban beni katilin tuzağına düşürdü; insan bir katilin ne iş yaptığını öğrenirse, tuzağa düşmüş demektir; gurur duyduğum bir kaçışın arkasından ne hallere düştüm ben? Önce her yerde kendimi küçük düşürdüm, sonra da*

bu. Beni şimdi görebilseler, Joachim'le Herbert'in yüzlerinin alacağı ifadeyi tahmin edebiliyorum; önce fark edilmeyen suçlamalar; yerin, ayaklarımın altında hafifçe zangırdaması. Şu anda çok tehlikeli bir durumdayım, inanılmaz ama bunu kendime itiraf etmeliyim, tehlikedeyim, tehlike, tehlike, kelime, bir sinyal gibi, beyninde yanıp sönüyordu, ama birdenbire sönüverdi. Çünkü Franziska, Kramer'in yemek yiyişini görmüştü.

Kramer, bir hayvan gibi yemek yiyordu. Yemeklerin tadına bakmasıyla, tabağına yavaşça, kırmızı kış salatasından, etten parçalar almasıyla belli belirsiz başlamıştı. Yemekler, tabağında tıkız bir dağ, bir besin kütlesi halini alıyordu, yavaş yavaş. Tabaktakilerin tadına bakmakla geçen bir-iki dakika sonunda, neşeli bir ziyafet değil, mekanik bir zıkkımlanma başlamıştı, devrini yükselten bir motoru andıran. Kramer, hızlı ve iştahlı değil, aksine yavaş ve özenle yiyor, lokmaları iyice çiğniyordu. Onun yemek yiyişini bir tıkınma, bir zıkkımlanma haline getiren şey, adamın lokmaları ağzına attığı tempoydu, bir uyuşturucu bağımlısınınkiler gibi bakıp da görmeyen gözleri, sessiz, beyaz yüzünde, lokmaları yutan deliğin açılıp kapanması, açılıp kapanması. Sonunda, küçük dereler halinde ter akmaya başladı alnından yanaklarına doğru; beyaz maske artık parıldıyordu; kaşlarında damlalar vardı; gözleri de yaşarmaya başlayınca, Kramer trençkotundan bir mendil çıkararak sümkürdü.

«Evet?» dedi Patrick, «ben size ne demiştim?»

İğrenç bir şey olmayışı tuhaf. Kafamı çevirip bakmayacağım türden değil; tersine beni etkiledi, kafamı çeviremiyorum, neredeyse şahane; hayvanlar gibi tıkınan bir

adamın oynadığı şahane tiyatro. Bir katilin, zayıf yönünün ortaya çıkışı. Bu bir hastalık; insan bunu tedavi edebilse, onun öldürme hastalığını da tedavi etmiş olurdu belki.

"Bosswell'in 'Johnson'un Hayatı' adlı eserini bilir misiniz,» diye sordu Patrick. «Samuel Johnson da böyle yemiş olmalı.»

Demek ki, Kramer yemek yerken onunla dalga geçmenin hiçbir tehlikesi yok. Koparılmış altın düğme için çok ucuz bir intikam. Kramer orada değildi sanki; duyumsamazlık içinde ağzına lokmaları dolduruyordu. Patrick'e bakıyor, ama onu görmüyor, yüzünden hâlâ terler akıyordu. Tıkınmaktan terlemiş yüzüne karşı her şey söylenebilir, bir morfinmanın, bir esrarkeşin yüzüne söylenebileceği gibi tıpkı. Bunu denemeye karar verdi. «Siz bir katilsiniz Kramer,» dedi Franziska, «ve bir katil olduğunuzu da biliyorsunuz.»

Kramer dinlemiyordu. Patrick, Franziska'ya, kadın sanki soyut bir formasyonmuş gibi bakıyordu; Luigi tabii ki hiçbir şey anlamamıştı; Kramer, Bartolomeo'nun barının içinde kitap okuyan sakallı adam dışında kimsenin bulunmadığı kirli yemek odasında, boşluğa bakarak tıkınmaya devam ederken.

Kramer aniden durdu. Çatalını, bıçağını tabağının üzerine koyarak bir an hareketsiz kaldı, tamamen kendi içine dönmüştü. Ayağa kalktı ve üzerinde, rengi belli olmayan biçimsiz trençkotu, ağır adımlarla ortada dolanmaya başladı.

«Dikkat edin,» dedi Patrick alay ederek, «en güzel tarafı şimdi geliyor. Aksırmaya başlayacak.»

Aksırmaya başladığında, çoktan mendilini çıkar-

mıştı bile Kramer; bir yandan ortada dolaşıyor bir yandan da aksırıyor, mendiliyle burnunu ve hâlâ beyaz olan, aksırmaya rağmen şeklini değiştirmemiş yüzünü siliyordu.

«Temiz havaya çıkması gerekiyor,» dedi ama sonra Kramer'in gittiğini ve odada yalnız kalmış olduklarını fark etti. Sustu.

Luigi ayağa kalkmış, televizyonun düğmeleriyle oynuyordu. Kitap okuyan genç adam da başını kaldırıp Patrick'e bir göz attı.

«Haydi,» dedi Franziska, «öldürün Kramer'i!»

Patrick, cevap vermedi, ama yüzünü Franziska'ya çevirdi.

«Bana öyle anlamsızca bakmayın,» dedi Franziska. «Cebinizde bir tabanca vardır mutlaka. Ne bekliyorsunuz o zaman?»

Kitap okuyan genç adam, ayağa kalkmıştı. Elinde kitabıyla masalarına doğru geldi ve Patrick'e şöyle dedi: «Harika bir şey keşfettim. Şu Tintoretto reprodüksiyonlarına bir bakın hele, Sinyor O'Malley, meselâ buna; Vahiy Sahnesi...» Kitabın resimli sayfalarından birini açarak Patrick'in önüne, masanın üstüne koydu.

«Tekrar içeri girdiğinde öldürün onu!» dedi Franziska.

«Hayır, resmin tamamına değil, detaylara bakın, herhangi bir bölgesine, reprodüksiyon çok başarılı. Tintoretto'nun ruhunu hissedebiliyor insan.» Çalı çırpıya benzeyen sakalı, o konuşurken titriyordu. Genç adam, iriyarı ve zayıftı.

«Bir ressam,» dedi Patrick, «çok iyi bir genç ressam.»

«Ateş edebileceğinizi biliyorum,» dedi Franziska, «çok kolay olacak, tekrar içeriye girdiğinde...»

«Tintoretto'nun herhangi bir ayrıntısını ele alın,» dedi ressam, «böylece elinize Jackson Pollock'un bir resmi geçer. Harika bir şey.»

«Yanılıyorsunuz,» dedi Patrick, «yanımda tabanca falan yok.»

«Ha öyle mi?», diye onun ses tonunu taklit etti Franziska, «Demek yanınızda tabanca filan yok.»

«Bunun bir tesadüf olmadığını keşfettim,» dedi ressam, bir zafer edasıyla. «Thomas Hart Benton ile uğraşmıştım bir zamanlar, Pollock'un hocasıyla: Tintoretto'nun çok etkisinde kalmıştı. Demek ki Tintoretto ile Pollock arasında doğrudan bir ilişki var.»

«Defolup gitmesini söyleyemez misiniz ona,» diye sordu Franziska.

«Önümüzdeki günlerde atölyenize uğramaya söz veriyorum, Bruno,» dedi Patrick ressama, «şu anda hanımefendiyle çok önemli bir konuyu tartışıyoruz.»

«Kramer'i öldürmek istiyorsunuz» dedi Franziska, «ama her gün beraber dolaşıyorsunuz. Onu öldürmek istiyorsunuz, ama kalkıp da aksırmasını inceliyorsunuz. Onu öldürmek istiyorsunuz, ama onunla aynı masada yemek yiyorsunuz. Onu öldürmek istiyorsunuz, ama düğmelerinizi koparmasına izin veriyorsunuz. Sanırım onun her yönüyle kusursuz bir cinayete kurban gitmesini istiyorsunuz. Kafanızdan geçen, buna benzer bir şey olmalı. Fakat böyle bir şey yapmayacağınızı biliyorsunuz. Öldürmek istiyorsunuz, ama oyuna para koymayı unuttu-

nuz. Dediğini yapamayan, zavallı birisiniz siz. Öldürmek isteyen biri, bu işi, hemen oracıkta, düşünmeden yapar. Bunun başka türlü olanına cinayet denir -siz ise bir katil değilsiniz. Ama ne yazık ki, öldürebilen biri olduğunuzu da söyleyemeyeceğim. Yanınızda tabancanız bile yok. Tanrım, Patrick, sözünde duramayan birisiniz siz!»

Televizyon, yine odanm içine doğru bağırmaya başlamıştı; görüntüler 18. yüzyılda geçen bir tiyatro oyunundandı. Ressam, içini çekerek kitabı kapattı ve masasına döndü. Luigi, hâlâ televizyonun düğmeleriyle oynuyordu.

Şeytani melek, Pavone'deki kötü bakışlı adam, bir hayal kırıklığı halini aldı. Yazık. Ama hâlâ bir melek, bir şeytan ve bakışları tehlikeli. Pavone'de çiçeklerin arkasından etrafa bakan gözleri. Fakat bu, maskeleri delip arkasını görmeye, onları yırtmaya yetmiyor. Bakıyor, ama sonra birden her tarafı tutuluyor; bakarken donuyor, sanki bakışlarının kaldırabileceğinden fazlasını görmüş gibi.

Patrick gibi, dediğini yapamayan insanların, trajedileri komedi haline getirmeleri aptalca. Ne Ahab, ne de Beyaz Balina; sadece bir gangster eskisi ile çok akıllı, nesnel bir yorumcu; bir katil ile bir zarafet hastası; birbirinden çok farklı; haksızlık ve intikam üzerine, suç ve ceza üzerine oynanan bir parodi; ama sahne yine değişiyor; fars, kötülüğe dönüyor; ben sahneye çıktığım için, oyun ciddileşiyor; bu tehdit, benimle birlikte baş gösterdi. Maskeleri düşüreceğimden korkuluyor, bu yüzden tehdit altındayım.

«Beni niçin bu işe bulaştırdınız,» diye sordu Franziska, «bana bunu açıklayın Patrick, açıklayın.»

Ama cevap alamadı, çünkü Kramer tekrar içeriye girmişti; sandalyesine oturmadan önce, Luigi'nin açmış olduğu televizyondaki canlı gölgelerin bağırtısına cihazı kapayarak son verdi; Luigi'nin kızgın bakışlarına aldırmadı bile.

«Ah,» dedi, «bu iyiydi işte. Aksırmak ve temiz hava bana iyi geldi.»

Tekrar duruma hâkim olmayı başarmıştı Kramer, bağımlı olduğunu gösterir hiçbir işaret kalmamıştı. Lambanın ışığında, beyaz yüzünü kaldırınca, Franziska, onun renksiz gözkapakları altındaki kırmızımsı gözlerini gördü, *bir albino,* birden bu küçük kırmızımsı gözlerin baktığı noktanın kendisi olduğunu fark etti.

«Ha, unutmadan,» dedi Kramer, «demin bana yemekte söylediğiniz şey çok komikti.» Franziska, hiç sesini çıkarmadı, sadece, yüzünü bir elin parmakları gibi kavrayıp sıkan gözlere doğru baktı; ama biraz sonra bu hayali parmaklar gevşedi, gözlerin dikkati dağıldı, Kramer rahatsız olmuş ve içine kapanmıştı. Franziska, istemsizce elini kaldırdı ve boynunu tuttu, hem rahatladığı, hem de artan mide bulantısını hissettiği için; yine de Kramer'in onu rahat bırakmasına sevinmişti. Bunun nedeni, aslında gözünü yine nereden geldiği belirsiz bir açgözlülüğün bürümüş olmasıydı, alnında yine ter damlaları birikiyordu. Franziska, onun bira isteyişini duydu. Giovanna, aynı olay daha evvel de başına gelmiş gibi, hemen bir şişe birayla, bir bardak getirdi, birayı bardağa koydu. Sonra dışarıya çıktı. Kramer, bir an için birayı, susuzluktan ölüyormuş gibi seyretti; bu sırada Franziska mide bulantısıyla

ürperirken, bardağın üzerindeki buğuyu, o soğuk oluşumu fark etti; Kramer bardağı eline aldı ve içti. Franziska, Patrick'in şöyle dediğini duydu: «Yaşlı babamın birasını denemelisiniz bir gün, Kramer!» Ama Kramer'in cevabını beklemeden ayağa kalktı, zira mide bulantısı çok artmıştı, Patrick'in kendisine korkuyla baktığını gördü, *yüzüm bir çaput gibi bembeyaz kesilmiş olmalı,* iki adımda ulaştığı mutfağın kapısını arkasından kapadı, bir an Giovanna'nın önünde durduktan sonra yerini bulduğu lavabonun üstüne eğildi ve kustu, elleriyle evyenin kirli kenarlarını sıkarak destek alıyordu. Aynı anda büyük bir rahatlık hissederek, yediği üç-beş lokmanın yeniden midesi dışına çıkmış olduğunu fark etti; musluğu açarak yüzünü yıkadı, bir parça da su içti.

Doğrulurken, Giovanna'ya «Affedersiniz» dedi.

Kadın, ona sessiz, görmüş geçirmiş, suçlamayan gözleriyle baktı.

«Pavera signora,»* dedi «oysa hazırladığım yemek gayet güzeldi.»

«Harikaydı,» dedi Franziska, «bana yemeğin dokunduğunu sanmıyorum. Son birkaç gündür doğru dürüst yemek yemiyorum sadece, belki de o yüzden midem kaldırmadı.»

«Belki öyledir,» dedi Giovanna, «belki de bir çocuk bekliyorsunuz. Hamile misiniz, Sinyora?»

Franziska, hâlâ gülümsüyordu, ama birden gülümseyişinin gözlerinden kaybolduğunu, dudaklarının gerildiğini fark etti; Giovanna'nın ciddi yüzün-

* «Zavallı sinyora.»

deki sakin kırışıklıklara bakarken.

«Hayır, hamile değilim,» dedi kendini zorlayarak.

«Olduğunuza yemin edebilirdim halbuki,» diye yanıtladı Giovanna. Soğukkanlılıkla söylemişti bunu, inanmıyor değildi, ama hayal kırıklığına uğramıştı.

Franziska, yemek odasından Kramer'in ve O'Malley'in seslerini duydu.

«Biraz dışarıya, temiz havaya çıkmak istiyorum. Buradan bir çıkış var mı acaba,» diye sordu Giovanna'ya. Kadın, ona, yardımsever bir tavırla, köşedeki kapıyı açtı. Franziska, ilk önce gözlerini sokağın karanlığına alıştırmak zorunda kaldı, sonra dışarıya çıkarak Bartolomeo'nun Barı'nın girişine kadar yürüdü. Hızlanarak mavi neon ışıklı levhadan iyice uzaklaştı, Giudecca'ya varınca nerede olduğunu tam olarak anladı. San Eufemia'nın oradan Zattere'ye girdi, ama adadan adaya yürüyerek devam etti yoluna, ta oteline kadar. Çünkü Riva degli Schiavoni'ye bir tekneyle giderse, Patrick'in kendisini iskelede bekleyeceğinden korkuyordu. Oteline ulaştığında pazar günü artık geride kalmıştı. Gece vardiyasındaki resepsiyoncu ona kapıyı açtı; loş ışıkla aydınlatılmış lobiye gecenin kustuğu bir gölge gibi süzüldü Franziska.

Yaşlı Piero, Gecenin sonu

dünkü güneş, doğu fırtınası, gözlerim görmedi, sürükleniyorum, ellerim öldü, olta yerinden kımıl-

damıyor, sürükleniyorum, altımda yılanbalıkları kaynıyor, karlı dağlar, önce üşüdüm, üşüdüm ve öksürdüm, dağlar lacivert, üşüyene kadar, akşamleyin koyu mavi, öksürüğüm kesilene, karanlıkta sürüklenirken, sürüklenen teknenin altında dolaşan yılanbalıkları, donuyorum, ışıklar, donmuş öksürükle, torcello'dan, ölmüş ellerle, geceyken, donuyorum, sis bastırınca, ben teknede donmuş, geceleyin, siste, oltayı uzun zamandır iteklemedim, donmuş olarak oturuyorum, kaynayan yılanbalıkları arasına, sazlığa doğru sürükleniyor, ışıkta donuyorum, sabahın beyaz sisinde, torcello sazlığında, donmuş, tüneyerek, güneşsiz, sessiz su, ışıklar söndürülüyor, torcello ölü, yılanbalıkları uyuyor.

Pazartesi

Shylock ile ticaret - Bir Yahudi düşmanının otobiyografisi - Deniz - Birisi yolculuklara çıkmak istiyor - Efsaneler ve nakaratlar hakkında - Altın düğme - Bir vasiyetname

Torre dell'Orologio'daki kafeteryaya tekrar gelmiş, tekrar kasadan bir Cappucino ve iki ayçöreği için fiş almış, önce sıcağı sıcağına çörekleri yemişti, *merak ediyorum, midem yine bulanacak mı?* Ardından sıcak, köpüklü, sütlü kahvesini içti, bir ara durdu ve yanındaki camın gümüşi buğusunu eldiveniyle sildi, iki küçük aslanı seyredebilmek için. *Küçük hantal yaratıklar, kanlı şeytan embriyonları. Eğer kahvaltıdan sonra tekrar midem bulanırsa, yüzüğümü satmaya giderim, para gerekecek çünkü, kürtaj için, en azından muayene için; sıkışmamak açısından, Almanya'da, Italya'da, veya Kramer'den saklanacağım herhangi bir yerde.* Dışarıya baktı, San Marco üzerinde sabah, ince beyaz sisten yapılmış gibiydi, hele hele güneşli pazar gününün ardından, *korkunç pazar günü,* nemli, pamuğu andıran ocak ayının havası geri gelmişti. Franziska, Venedik'i fark edilmeden nasıl terk edebileceğini düşündü. Chioggia'ya giden gemi, ya da Trieste'ye giden bir vapur geldi aklına, *kesinlikle trenle olmaz. Kramer istasyona adam dikecektir, Luigi gibi, para kazanmak için çalışmanın gerekli olmadığını öğrenmiş gençlerden birini. Böylece nereye gideceğimi öğrenir. Hemen saldıracağını da sanmıyorum, bir örgütleri vardır bunların, beni her yerde öldürtebilir. En iyisi dolambaçlı yollardan yürüyerek Piazzale Roma'ya gitmek, oradan Mestre'ye giden bir taksi bulurum, ya da doğrudan Padua'ya, paraya ihtiyacım olacak; bu taksi beklemedikleri bir şey olur, arabayı kolay kolay takip edebileceklerini sanmıyorum, tabii plakayı alıp şöförü sorguya çekeceklerdir, ama en azından mesafeyi aç-*

mış olurum. Cappucino fincanını masaya koydu, *bir polisiye roman gibi, oh, imkânsız, casuslar, yeraltı çeteleri, takipler, bunlar yalnızca Chandler'in, Spillane'in kitaplarında olur ancak.* Eldivenini mantosunun cebine sokarken, cebinden, ona bu sabah resepsiyondan verdikleri Patrick'in pusulasının hışırtısı duyuldu. Pusulanın üstündeki zarfı atıp kâğıdı okumuştu Franziska, sonra da cebine sokmuştu; cebinde hışırdayan, bu kâğıttı işte. Franziska, öfkeyle çıkardı onu cebinden; üzerinde yazılı olanı biliyordu, tekrar okumasına gerek yoktu, «Bu akşam saat yedide Sicilya'ya hareket ediyorum» diye yazmıştı Patrick, «Sicilya'ya ya da nereye isterseniz. Teknemle Accademia Köprüsü'nün solunda bekleyeceğim, köprüyle Gritti Oteli arasındaki merdivenin önünde.» Kâğıdı buruşturarak çöp kutusuna attı, sonra da çantasını koltuğunun altına sıkıştırıp kafeteryadan ayrıldı.

Mercerie boyunca ilerlerken, midesi bulanmadı, tam tersine, kahve iyi geldi, kendini canlanmış ve ısınmış hissediyordu, *Giovanna yanıldı, o da yanılabilir, hamile değilim, hayır değilim; bugün, yarın veya öbür gün adet göreceğim.* Etrafına bakındı, *belki de izleniyorum,* ama Mercerie'den bir sürü insan geçiyordu, takip edilip edilmediğini anlayamadı, bir ara durdu ve içini çekerken kendisi gibi aniden duran birini aradı gözleri; ama vitrinlerin önünde durmuş en az on kişi vardı. *Takip edildiğimi düşünmem gülünç, her şey sanki bir rüya, yirmi dört saat boyunca imkânsız iki insanla tanışıp görüştüm; ama bu bir rastlantıydı, artık bitti, şu an Pazartesi sabahı.* Mercerie'den gitgide daha tenha sokaklara sapıyordu, böylece

kendisini takip eden birini hemen fark edebilecekti, *üzerime gölgesi düşecek olan birini, böyle der casuslar, polisiye romanlardan okuduğum kadarıyla; bugüne kadar kimsenin gölgesi kimsenin üstüne düşmemiştir.* Venedik'in sisli havasında hiçbir şeyin gölgesi yoktur zaten, soğuk ve gölge bırakmayan, renkli duvarların arasında yürüyordu; onu izleyen kimse yoktu, Callette ve hatta Sottoportici'nin oyukları boyunca. İki evi ayıran aralıktan Büyük Kanal'ı görene kadar, nerede olduğunu bile tam olarak kestirememişti, sağa döndü ve az sonra Rilato'ya geldi, tekrar insanların arasına karışarak Campo San Bartolomeo'ya kadar sürüklendi; burada, bir dükkân üzerindeki altın armayı ve süslü harflerle yazılmış yazıyı gördü: Gioielliere.*

İçeriye girdi, *bir denemek istiyorum,* dükkânda, kapı açık kaldığı sürece öten bir zil vardı. Franziska kapıyı hemen kapadı ve dükkânda başka müşteri olmadığından rahatladı, *tabii, pazartesi sabahı kim gider kuyumcuya, hele böyle lüks birine,* vitrinin cilalı ahşap kaplaması koyu rengiyle parlıyordu; tezgâhın üzerinde altın rengi, madeni, üç tane lamba vardı; ışıkları, camekânın, yeşil kadifenin üzerine haleler çiziyordu. Odanın geri kalanını karanlıkta bırakan, onu sıcak bir mağara haline getiren lambalar. Dükkânın arkasından, ufak tefek, iyi giyimli bir adam çıkageldi, üzerinde kırçıllı koyu renk bir takım elbise vardı, ceketinin göğüs cebinden beyaz ipek bir mendil görünüyordu; hiçbir zaman genç olmamış, hiçbir zaman olgunlaşmamış, orta yaşın herhangi bir yerinde olduğunu hissettiren zayıf ve

* Kuyumcu.

soğuk yüzü, Franziska'ya hizmetinizdeyim der gibi baktı.

«Size nasıl yardımcı olabilirim, Sinyora?»

«Bir yüzük satmak istiyorum» dedi Franziska.

«Bunun için kötü bir zaman seçmişsiniz» dedi adam hemen, güler yüzlülüğünün savunmaya dönüştüğünü saklamadan. «Burada kışınpek mücevher müşterisi bulunmaz.»

Mücevher satmak isteyen yabancı bir kadın, kışın, Venedik'te. Kızıl saçlı, iyi görünüyor. Bu kadar iyi görünen bir kadın, mücevher satmak istiyorsa, satmaya mecbur olduğundandır.

Yüzüğü ille de satmak zorunda değilim. Otuz binim var. Dünden beri otuz bin liretim var. Ama yüzük de yedi yüz mark eder aslında, yani seksen bin liret; kalın, altın bir yüzük, hatta dokuz yüz bile eder, üzerindeki üç küçük pırlantasıyla. Herbert buna bin altı yüz ödemişti. Düsseldorf'ta Carstens'te; böylece elimdeki para yüz on bin lireti bulur; küçük zararsız bir operasyon, Münih veya Frankfurt'ta, sonra da iş aramak için zaman gerek; ya da doğrudan Londra'ya, Stockholm'e falan giderim. Londra'da, Stockholm'de onu hemen işe alacak yerleri biliyordu. *Çocuğu doğurmaya karar verirsem, ya da, çocuğum falan olmazsa, İngiltere veya İsveç'te kalabilirim, bir bebekle bile; İngiltere ya da İsveç bebeklere uygun ülkeler, hâlâ komşuluk ilişkilerinin yaşadığı ülkeler,* çantasını açarak çıkardığı yüzüğü kuyumcuya gösterdi.

Adam lütfen aldığı yüzüğü işaretparmağıyla başparmağı arasında tutarak sıkıntılı bir yüzle inceledi; sonra açtığı çekmeceden bir büyüteç çıkardı ve sağ gözüne yerleştirdi. Olumsuz biçimde başını sal-

layarak sonucu bildirdi.

Franziska, Düsseldorf'taki Carstens'in tavsiyelerini hatırladı, uzmanca kaldırdığı kaşlarını, Herbert'in zevkini ve kaliteden anlayan bakışlarını öven sözlerini. Gerçek değerler için. *İnsanın, bir şeyi satmasıyla satın alması arasında ne de büyük bir fark var; beğenmeyle küçük görme arasında değişen sahneler, satın alma veya satma durumuna göre değişen; kendini küçük düşürmenin ince kademeleri. İnsan bir vitrini var ve satış yapıyorsa başka türlü, küçük bir mümessil ise başka; hele ön kapıyı değil de servis merdivenini kullanabilen bir mümessilse, tamamen başka; kademelerin en sonunda da: mecburiyetten satanlar, yani bunlara ait olmayan benim gibi insanlar.*

«Göze batacak derecede iyi bir yüzük değil» dedi kuyumcu, «biraz altın ve biraz da elmas kırıntısı.»

Yakında tekrar çalışmak zorundayım. Bu dünyaya yem olmak istemiyorsa, çalışmak zorunda insan. Ticaret dünyası, bin yıldır süregelen ticaret hileleri. İnsan çalışıyorsa, sattığı tek şey kendisidir. Geri kalan zamanlarda ise müşteridir. Özgür bir müşteri.

«Durun biraz,» dedi Franziska «bunlar elmas kırıntısı değil. Çok güzel parlatılmış pırlanta onlar.»

«Öyle diyorsanız...» dedi adam soğukça. Sonra omuzlarını silkti, konuşma onun için sona ermişti bile, yüzüğü geri uzattı; büyüteci çekmeceye soktu ve işin bittiğini anlatan bir edayla çekmeceyi kapadı. Franziska, bin yıllık tüccar hilesinin farkına vardı, *sonuna kadar gitmemi istiyor, kendimi sonuna kadar küçük düşürmemi.*

«Bana bu yüzük için ne kadar verirsiniz,» diye

sordu.

Adam yüzüğü tekrar eline alarak, değersiz bir şeymişçesine inceledi; lütufta bulunuyormuş gibi bir tavır takındı:

«On beş bin,» dedi, «en fazla on beş bin.»

Franziska'nın içinden adama hakaret etmek geldi, adamın hiçbir zaman genç olmamış, hiçbir zaman olgunlaşmamış yüzüne karşı; ama sadece şunları söyleyebildi: «Yüzük bana bin altı yüz mark'a mal oldu. Yani yüz elli bin liret. Düsseldorf'ta Carstens'ten. Sizin Milano'da Faraone neyse, bizde Almanya'da Carstens odur.»

Bilgili bir kadın. Bu konuda bilgisi olduğu belli oluyor. Ama kendisini savunabilecek kadar fazla da değil bilgisi, bu da anlaşılıyor yüzünden. Kızıl saçlı, eğer saçları boya değilse tabii; Almanya'dan gelmiş kızıl saçlı, çok güzel bir kadın; kızıl saçlılar yatakta iyi olmalı; çıtkırıldım birine benziyor, bir squisita, kendini savunamaz. Saçının rengi boya değil, pırlantaları da kusursuzdu.

«Zor durumda olduğunuzu görüyorum, Sinyora,» dedi dostça. «Size yardım etmek isterim. Yüzüğün Carstens'ten olduğuna inandığım için en son on sekiz bin verebilirim.» Birden sızlanmaya başladı: «Yüzüğü kabul etmem bile aptalca aslında. Kışın! Kışın Venedik'te hiç hareket olmaz ki. Bu mevsimde bana hiç müşteri gelmez.»

On sekiz bin. Bu delilik, ama on sekiz bin, Münih'e, Frankfurt'a, Zürih'e veya herhangi bir yere alacağım biletin fiyatının da üzerinde; cebimde hâlâ iki yüz mark kalacak demektir, bu da zararsız, ufak ameliyat için yeterli değil, ancak Venedik'ten kaçmama yeter, Kra-

mer'den. Artık geriye de dönemem, pazarlığa o kadar girdim ki; insan kendini bu kadar küçük düşürürse, artık geri dönüş yok demektir.

Franziska, hiçbir şey söylemeden başını salladı, belli belirsiz; kuyumcu hemen anladı, *işi bitirdim, hafta güzel başlıyor, harika bir parça,* sızlanmasını aniden kesti, tekrar asil, ufak tefek bir kuyumcu halini aldı, önceden nasılsa öyle. *Venedik'in en iyi kuyumcularından biri,* bir çekmeceyi açarak içindeki kasadan parayı bir onbinlik, bir beşbinlik, üç tane de binlik olarak ödedi, yüzüğü ise ufak bir kutuya yerleştirdi. Franziska dönmüş, kapıya doğru ilerlerken de arkasından baktı, *kızıl saçlı bir kadın, bana şans getirdi,* kapının zili çalıyordu yine, *niye daha hızlı kapanmıyor bu kapı, ha, tamam,* dükkâna sessizlik çökmüştü, alışveriş sonrası küçük, tatminkâr sessizlik.

Franziska, bir an için kapının önünde durdu, zil çalmaya devam ediyordu, fakat o, bunu duyamayacak kadar irkilmişti, çünkü Kramer oradaydı. Aceleyle kapıyı kapadı. Dükkânın bulunduğu binanın köşesinde duvara dayanmıştı katil, üzerinde biçimsiz, rengi belirsiz trençkotu vardı yine. Önünden geçen yayalar, adamın görüntüsünü bir an için gözden kaybettiriyordu, ama Franziska, Kramer'in neredeyse iyi niyetli denebilecek sırıtışını gördü yüzündeki beyaz maskede. Franziska'yı incelediği her şeyi bilen gülüşü ile hareketsizce, evin duvarına yaslanmış bekliyordu; Franziska bir veya iki saniye boyunca donup kalmıştı; sonra Kramer, sessiz adımlarla yanına geldi.

«Mücevher sattınız,» dedi, «ne kadar geçti elinize?»

«On sekiz bin,» dedi Franziska.

«Sattığınız neydi?»

«Bir yüzük»

«Kaça almıştınız?»

«Bin altı yüz marka, Düsseldorf'tan.»

Oldukça hızlı bir sorgulamaydı, *cevap vermemek imkânsız, beyaz maske, neredeyse iyi niyetli sırıtış, Kramer ya da sorgu makinesi*, karşı koyamayacağı başka bir şey de, Kramer'in onu kolundan tutup çevirmesi ve tekrar dükkândan içeri sokmasıydı. Zil bu sefer çok kısa çaldı. Ufak tefek, iyi giyimli kuyumcu geldi, *koyu renk, kırçıllı takım elbise, göğüs cebinden sarkan beyaz ipek mendil*, her şey rüya gibiydi.

Adam çok şaşırmış, kaşlarını kaldırmış, Franziska'ya bakıyordu; ama Kramer ona fırsat vermeden tezgâha yaklaştı.

«Az evvel bu bayandan bir yüzük satın aldınız mı?»

Kuyumcu başıyla evetledi, hâlâ çok şaşkındı, gözlerinde ise korkunun izi belirmeye başlamıştı.

«Yüzüğün değeri yüz elli bin liret idi,» dedi Kramer, sert ve kusursuz İtalyancasıyla. «Siz ise on sekiz bin ödediniz». Sorgu makinesi, yargı bildiriyordu adeta.

«Hanımefendi, eğer istiyorsa, yüzüğünü geri alabilir,» dedi kuyumcu, yüzüğü koyduğu kutunun bulunduğu çekmeceyi açtı.

«Hanımefendi yüzüğünü geri almayı değil, parasının tamamının ödenmesini istiyor,» dedi Kramer, hemen ve kesin olarak.

Bir haydut. Evet. Adam gerçek bir haydut. Kadına aldandım. Tam anlamıyla ortak iki haydut bunlar. Aya-

ğını, alarm düğmesinin yanına doğru uzattı.

«Eğer alarm düğmesine basarsanız, bu yalnız sizin için istenmedik sonuçlar doğurur,» dedi Kramer, «burada bulunuş nedenimi seve seve anlatırım polislere.»

Vitrinin cilalı ahşap kaplaması, nasıl da koyu koyu parlıyor, sanki rüyadayım. Paraya ihtiyacım olduğunu nereden biliyor? Tabii ki Patrick'ten. Patrick'i sorgulamış olmalı, dün gece ben gittikten sonra.

«Hanımefendiye otuz beş bin liret daha ödemeniz için size bir dakika süre tanıyorum,» dediğini duydu Kramer'in. «Hayır derseniz, yarım saat içinde Maresciallo Tacchi ile beraber geri gelirim. Tacchi'yi tanırsınız, emniyet şube amirliğinden. Yabancılara karşı yapılan dolandırıcılıkla özel olarak ilgilenir.»

Yine çekmeceler açıldı, kapandı. Franziska para kasasından gelen kâğıt hışırtılarını duyuyordu, ama daha fazla yaklaşmadı, onun yerine Kramer aldı parayı.

«Hâlâ çok iyi bir alışveriş yaptığınızı söyleyebilirsiniz,» dedi Kramer kuyumcuya. Adam ona nefret dolu bir hareketsizlikle bakıyordu, *kırçıllı elbise, hiçbir zaman genç olmamış, hiçbir zaman olgunlaşmamış, aldatılmış tüccar suratı.* «Olayı basına yansıtmaması için Tacchi'ye ne kadar ödemeniz gerekecekti kim bilir? Bir de bunu düşünün! Bir de bana. Çünkü benim de gazetelerle aram iyidir.»

Kramer, yavaşça döndü, ağır ağır kapıya doğru ilerledi; kapıyı, Franziska yanından geçip dışarıya çıkana kadar açık tuttu, bu yüzden zil uzun süre

çaldı, sonra özenle kapadı kapıyı. Zil sustu.

Kramer, Franziska ile yan yana yürürlerken, onun mantosunun cebine soktu parayı. *Bir katilden alınan para. Bir katil tarafından finanse edilen kürtaj.*

«Teşekkürler,» dedi Franziska, «çok teşekkürler.»

«Teşekkür edecek bir şey yok,» diye cevapladı Kramer. «Şu iğrenç Yahudi'nin parasından bir parça koparabilmek benim için zevkti.» Franziska, birden durdu ve «Yahudi miydi,» diye sordu.

«Tabii,» dedi Kramer, «kapıda yazılı olan ismini görmediniz mi? 'Aldo Lopez'. Lopez, tipik bir Venedikli Yahudi ismidir. Bir Maran ismi.»

Franziska, Kramer'le yürümeye devam etti. Demek, bir Yahudi. Venedik'teki Shylock. Acaba bir kızı var mı? Olduğunu sanmıyorum, olsaydı bana on sekiz binden daha fazla verirdi. Ama belki de vardır. Shylock, her şeyi kızı için yapmıştı. Neyse artık fark etmez. Demek ki Kramer'in Yahudi takiplerinden biriymiş bu olay. Ben de, ona ortak oldum.

Nereye gideceğini bilmediğinden, kendisini yayaların akışına bıraktı, *insanlar arasında olduğum sürece emniyetteyim, Kramer'den korkmama gerek yok,* Mercerie boyunca yürüdüler; insan kalabalığı onları geriye, San Marco'ya doğru sürüklüyordu. «Beni elinizle koymuş gibi buluverdiniz,» dedi Franziska, meydana çıktıklarında. «Karınca sürüsü içinden tek bir karınca. Sizi kutlarım.»

Kramer başını salladı. «Venedik, bir karınca sürüsü değildir,» dedi, «şansımı Mercerie'de denedim. İnsanlar her zaman Mercerie'den geçerler.» Bu bir kanunmuş gibi söylemişti son cümleyi. Sonra şöyle

dedi: «Quadri'ye gidelim. Sizinle konuşacaklarım var.» *Karşı çıkmanın bir anlamı yok*. Franziska onu izledi, arkadların altından ilerlediler. Quadri hemen hemen boştu; cam kenarındaki bir masaya oturdular. Franziska, yayaların gölge gibi akıp gittiği beyaz havaya bakıyordu.

Dışarıdaki yayalar Antico Quadri kafeteryasının Rokoko stili dekorasyonu önünde maskeli oyuncular gibiydi; Franziska da bu gri dekorun önünde oturmuş, Kramer'i dinlemeye hazırlanıyordu. İçi ısınsın diye bir çay ısmarladı; Kramer bir şişe bira istemişti, ama bu sefer gözlerinde o büyük iştah yoktu; Franziska, ürpertiyle bira bardağının üzerindeki buğuya baktı, soğuk oluşuma, Kramer'in yutuverdiği buzlu köpüğe.

«Venedik'ten çıkabilmeniz için iki yol vardı,» dedi Kramer nesnel bir tavırla, bardağını masanın üstüne koyarken, «tren istasyonu ya da Piazzale Roma'daki taksi durağı.» Durdu. «Çocukların sizi orada beklemek istediklerini duydum,» diye devam etti, «Luigi ve dün gece gördüğünüz birkaç genç. Gitmenizi engellemek için bazı oyunlar hazırlamışlar, elinizden çantanızı kapıp kaçmak gibi şeyler. Sonra polise gidecektiniz ama yola çıkmanız engellenmiş olacaktı böylece. Bu çocuklar, para için her şeyi yaparlar.» Düşünceli bir tavırla şöyle dedi: «Çalışmak istemiyorlar.» Birasından bir yudum aldı. «Ama ben Mercerie'ye geleceğinizi tahmin ettim. Başınızdan bu tür kötü şeylerin geçmesini istemedim çünkü.»

«Çok teşekkürler,» dedi Franziska. «Beni çok etkilediniz. Zavallı çocuklara telefon edin de daha

fazla beklemesinler bari.»

«Sizinle bir alıp veremediğim yok,» dedi Kramer, «üstelik sizi buradan gitme fikrinden vazgeçiremeyebilirim de.»

«Deneyin isterseniz,» diye yanıtladı Franziska. «Bana çok değer veriyormuş gibi görünüyorsunuz. Hakkımda da bazı şeyleri bildiğiniz kesin, mesela mücevher satacağımı biliyordunuz. Mücevher almış olabileceğim aklınıza bir an bile gelmedi.»

«Kendinize çok kötü bir koruyucu seçmişsiniz.»

«O, benim koruyucum değil. Bana yardım edebilmek amacıyla bir teklif getirdi o sadece.»

«Ama bunun yerine sizi benimle tanıştırdı, değil mi?» Kramer cevap beklemeden devam etti. «Dün gece bana sizin hikâyenizi anlattı. Bu hikâyeyi duymamış olsaydım, belki sizi serbest bırakabilirdim. "Katil" gibi bir kelime, beni, sizin sandığınızdan daha az rahatsız eder, buna alıştım çünkü. Oysa bu kelimeyi kimin söylediği önemli. Sizin hikâyenizi dinledikten sonra, benim için tehlikeli olabileceğinizi anladım. Benim için tehlikeli olabilecek çok az insan vardır – siz de onlardan birisiniz.»

İnsanları kategorilere ayırmış biri. Yahudiler diye meselâ. Ya da para için her şeyi yapan gençler. Veya tehlikeliler ve tehlikesizler.

«O'Malley'den korkmuyormuş gibi görünüyorsunuz,» dedi Franziska.

«Ondan mı? Hayır. Beni öldürecek, biliyorum.» Güldü. «Bunu hiçbir zaman gerçekleştiremeyecek.»

«Belki de yanılıyorsunuz,» dedi Franziska atılarak, ama hâlâ kendinden emin değildi. «Belki de kendine özgü sessiz bir yolla öldürecektir sizi.»

«Ta savaş zamanı elime geçtiği günlerden beri tanıyorum onu, hem de çok iyi. O kadar değişik duygular arasında gidip geliyor ki, bir türlü uygulamaya geçemiyor.» Kurnazca gülümsedi. «Beni sessizce öldürmesi için de ona fırsat verecek değilim.»

Franziska, yalnızca zaman kazanmak için konuşuyordu onunla. *Tren istasyonu ve Piazzale Roma artık imkânsız; başka nasıl çıkılabilir Venedik'ten? Gemiyle mi? Lagün içinde bir tekne kiralayarak, herhangi bir yerde karaya çıkarak mı? Ama lagünü de kontrol altında tutuyordur.*

«Peki, beni nasıl temizlemeyi düşünüyorsunuz,» diye sordu Franziska, «sessizce mi, gürültülü mü?»

Kramer, Quadri'nin gri renkli Rokoko maskeleri altında beyaz maskesiyle tekrar gülümsedi; sonra birasından bir yudum aldı.

«Çok romantik düşünceleriniz var,» dedi, «her şeyi aramızda anlaşarak halledeceğiz.»

Akıllıca; yerimden kalkıp en yakın karakola gitmem için ağzından ufacık bir tehdit çıkması gerektiğini biliyor ama hiç hata yapmıyor. Onu emniyete şikâyet edip kendimi güvenceye alabilmem için bana hiç fırsat vermiyor. Tam tersine, başıma gelebilecek bir yankesicilik olayını haber vererek beni uyardı. Bana para buldu. Emniyet Müdürlüğü ile arası da iyi üstelik.

«Bana katil dediniz.» Yüzü, hatırlayan bir insanın yüzüydü, *güçlü insanlar ve monologları, canlı bir heykelin kendi kendine konuşmasının tipik örneği; bu, ona gastrit aksırması gibi geldi, bırakayım konuşsun, zaman kazanırım.* «33 yaşındayken, cinayet masasın-

dan Gestapo'ya atandım. Ben memurum. Memur ve bir asker. Hep milliyetçi bir Alman'dım, hiçbir zaman siyah-kırmızı-sarı olmadım. Yahudiler'den hep nefret ettim. Onları, yani Yahudiler'i, komünistleri ve demokratları tutuklamamız için emir çıkması beni çok sevindirmiş, adeta rahatlatmıştı. Sonunda Almanya temizleniyordu. Temizliği severim, netliği; ben memurum; Auschwitz'deki görevimden ayrıldıktan sonra Gestapo'nun İtalya'daki bir ileri karakolunda çalıştım, savaş bitince de burada kaldım; önce Cenova, sonra Venedik. İlk önceleri karaborsacılık yaptım, bir ara da şantajcılık; bilirsiniz, zamanında bizimle işbirliği yapmış İtalyanlar vardır, işte onlara, bana yardım etmeyi öğrettim, boyun eğmezlerse onları ele verecektim; sonunda yeniden örgütlenebildik, özellikle Yahudiler'le yakından ilgileniyor ve bununla yetiniyorduk. Örgütümüzün Arap ülkelerine geçişler konusunda en iyi uzmanı benim; yeterince paramız var; hâlâ hayattayız, bizimle çalışmış olanlar da hayatta, bu yüzden de bize para vermek zorundalar, yalnız İtalya'da da değil üstelik.» *Mesenler! Demek ki Pavone'deki gibi yalnız şiirleri finanse eden değil, cinayetleri finanse eden mesenler de var; cinayetleri ve şiirleri aynı anda finanse eden erkekler de var mıdır acaba, cinayet şiirleri ile kendilerini düze çıkaran, veya şiir cinayetleri ile intikam alan; şairin arkadaşı da Yahudi düşmanlarına para veriyor mu acaba? Ama hayır, çok saçma bir düşünce.*

«İtalya'ya iyice yerleştim; iki yıldır Venedik'teyim. Giudecca'nın en pis yerinde iki odalı bir ev buldum. Yaşlı fahişe Teresa Falconi'nin gözleri, ona teklif ettiğim kirayı duyunca şaşı oldu. Onu ya-

takta susturdum. İnsan ortadan kaybolmak istiyorsa, hiç şaşmaz bir reçete vardır: İnsanın parasının olması ve yattığı kadını susturabilmesi gerekir.», *Tamamen haklı, bana, reçeteyi vererek, niçin ortadan kaybolamayacağımı anlatmaya çalışıyor. Hem param yok, hem de bugüne kadar hiçbir erkek bana susmayı öğretemedi. Estetik hastalarına veya katillere karşı, ne olduklarını yüzlerine söylüyorum, bundan vazgeçemedim.*

«Komünistlerin, demokratların ve Yahudiler'in zaferinden beri, Almanya'ya ayak basmadım. 44 yaşında Auschwitz'ten ayrıldım. Önce, Reich'ın bir-iki Gestapo karakolunda görev aldım, ama bu görevler bana sıkıcı geldi ve beni yurtdışına atamalarını istedim. Bu nedenle İtalya'ya çakıldım kaldım, Giudecca'daki iki pis odaya, açıkçası, Almanya'yı da özlemiyorum. Ortadan kaybolmak söz konusu ise, pisliği tercih ederim, Almanya'da sadece temiz bir varlık sürdürebilirdim; en büyük dileğim, temizlikçi kadınlar tarafından temizlenmesini bizzat sağlayacağım küçük bir resmi büromun olması. Almanya'da, gerçek bir yazı masası olan gerçek bir büro; bu masanın arkasında oturup, adamlarımızdan birinin bana zararlı birini bulup getirmesini bekleyeceğim. Sorgulamadan önce bekleyerek geçirdiğim o dakikalara nasıl bayılırım, bilemezsiniz; çünkü dosyaları okumuş ve davaya konsantre olmuş olurum, geriye sadece beklemek kalır. Şunu da belirtmeliyim ki, sorgu sırasında hiç kimseye el kaldırmadım, aksine, sakin ve sessizce konuştum önüme gelenlerle. O'Malley bunu size doğrulayabilir. Yoksa, ona vurduğumu falan mı söyledi size?»

«Hayır,» dedi Franziska, «bunu önceden 'adam-

larınıza' havale etmişsinizdir, değil mi? Siz oranın amiriydiniz -amirler kimseyi dövmez, dövdürtür.»

Bu sabah ilk defa kızgın gözlerle baktı ona Kramer; gözleri, yani beyaz maskedeki delikler, iyice kısılmıştı. Sonra kendini topladı ve kuru bir ses tonuyla konuştu: «Yönetmeliklere her zaman uymuşumdur. Neyse, hepsi çok geride kaldı. Hayatımın geri kalan kısmında bir Alman resmi dairesinde görev alabileceğimi sanmıyorum. Bu yüzden İtalya'da sürdürdüğüm bu pis hayat, bana uygun düşüyor. Çünkü Almanya'da ancak temiz ve muzaffer olarak yaşayabilirim.»

Franziska, bardağının dibinde kalan, her zaman midesini bulandırmış olan ufak çay yapraklarına baktı. «Kendinizi niye haklı çıkarmaya çalışıyorsunuz, Kramer?»

Kramer rahatsız olmuş gibi baktı. «Bana ismimle hitap etmekten vazgeçin,» dedi. «Adım uzun zamandır bu değil.»

«Alman arşivlerinde bu adınız kayıtlı ama,» dedi Franziska, «yanılıyor muyum?»

Birbirlerine baktılar. *«Dev gibi, kanlı canlı bir adam» demişti Patrick, «akıllı, alaycı ve kanlı-canlı, hayatın ta kendisi, sizin de bildiğiniz gibi, Franziska, hayat, akıllı, alaycı ve kanlıdır», nerede; sadece karton bir maske üzerinde kırmızımsı gözler ve etli bir ağız; yalnızca yaşlanmış belki; beni korkutmaya çalışan, eski, gri, kötü bir Rokoko kafeteryasında oturmuş yaşlı bir albino; Antico Caffé Quadri'de terör.*

Beni ihbar edecek bu kadın, buna cesaret edecek, hiç kimsenin olmasa da onun var cesareti. Almanya'ya döner dönmez ilk yapacağı beni ihbar etmek olacak; böylece

beni tanıyan İtalyanlar oyun dışı kalacak, beni tanıyıp da rahat bırakan İtalyanlar, emniyette görevli Perroni ve arkadaşları tarafından susturulmuş olan İtalyanlar. Çünkü ortaya çıkarsam büyük skandal olacağını biliyor emniyettekiler; ama birisi beni Almanya'da ihbar ederse durum değişir, araya Interpol girecek, İtalyanlar devre dışı kalacak. Almanya'daki mahkemeye Perroni'den veya diğerlerinden istediğim kadar bahsedeyim, savcıya vız gelecektir, Almanya'dan birkaç isim vermekle tehdit edebilirim gerçi onları; ekonomi veya siyasetle ilgili birkaç önemli ismi, ama bununla da fazla ilgilenmeyeceklerdir. Almanya'da mahkemeler, akla karayı çok iyi ayırır, şantajları örtbas etmeyi iyi bilirler; Almanya'da şantaj yapılanlarla sanıklar birbirinden ayrılır, sorumlularla da katiller. Sadece katiller cezalandırılır.

«Kendimi haklı çıkarmaya çalıştığım yok,» dedi Kramer «sadece hayatımın bir bölümünü anlatıyorum size, böylece Almanya'ya dönünce ihbar edeceğiniz adamın kim olduğunu öğreniyorsunuz. Beni ihbar edeceksiniz öyle değil mi? Sizin gibi insanlara nasıl davranacağımı bilirim. Siz de benim gibi temizliği seviyorsunuz, bu fark ediliyor; O'Malley de bunu anlattı üstelik. Sizin gibi insanlar, böyle davranıyorlarsa, pisliğe dayanamadıkları, hayatlarını değiştirmek istedikleri içindir. Sizin gibileri, hoşgörü gösteremezler. Ben de gösteremem, işte bu yüzden size dikkat etmem gerektiğini biliyorum. Size, O'Malley'e değil.»

Auschwitz'i ve benim Herbert'ten kaçışımı sanki aynı şeylermiş gibi değerlendirdi; hoşgörüsüzlük formülüne dayanarak. Franziska doğruldu, heyecanlanmış, başkaldırmıştı. Yine de gerçek payı var, hayallerimiz ortak

çünkü, temizlikten yana bir Alman rüyası; soyut bir temizlik, tüm kirin süpürülmüş olduğu bir dünya; kötü kir ve iyi kir; çünkü iyi ve değerli kir de vardır, üzerinde yaşamın yükseldiği; ama biz iyinin ve kötünün ötesindeki büyük Alman temizlik gününü hayal ediyoruz; temize benzeyen bir duruma ulaşmaya çabalıyoruz, temizliğin kendisine değil.

«O'Malley'in size hakkımda neler anlattığını bilmiyorum,» dedi Franziska, «ama sizin ve benim temizlik anlayışlarımız arasındaki en büyük fark, benim bunun için hiç kimseyi öldürmek zorunda olmayışım. Temizlik isterim, ama sadece kendimden.»

«Çok kurnazsınız,» dedi Kramer, «bana, beni ihbar etmekten vazgeçtiğinizi hissettirmek istiyorsunuz. Sizi bırakmam için.»

Korkunç biri. Franziska, cesaretini kaybettiğini hissetti. *Sorguladığı insanların ruhunu okuyor. Bana inanmadığını söylerken doğruyu söylediğimi biliyor oysa. Onu ihbar etmeyeceğimi bildiğinden, konuşmanın başından beri beni ilk kez açık açık tehdit ediyor.*

«Korkunç birisiniz,» dedi Franziska.

«Hayır, sadece bir memurum. 'Serbest bırakmak' dememi bağışlayın, yanlış ifade ettim.»

Yine saklanıyor, maskesinin arkasına. «Çok romantik düşünceleriniz var,» dedi Kramer, «belki çok polisiye roman okuduğunuzdan, belki de hakkımızda çok demokratik dedikodu duymuş olduğunuzdan.»

«Kesinlikle,» dedi Franziska soğuk bir ses tonuyla. «Tekrar örgütlenmiş olduğunuzu düşünüyorum yalnızca.»

Kramer'in yüzündeki cesaret kırılmış gibiydi.

«Örgüt...» Şüpheleniyormuş, küçük görüyormuş gibi devam etti. «Elbette, örgüt işliyor. Sanatımızı öğrendik, hepimiz polis eskileriyiz ne de olsa, deneyimli polis memurları. Ama biz bir engizisyon mahkemesi değiliz. Engizisyon cinayetleri, Birinci Dünya Savaşı'nın ardından olmuştu. Biz farklıyız, sizin düşündüğünüz türden değil. Biz, küçük bir yardım örgütüyüz. Bir tür ilgisizler, lakayt insanlar kulübü.»

Lakayt katiller kulübü. Blöf mü yapıyor, yoksa peşime gerçekten adam takabilir mi, ah bir bilseydim; bugün öğleden sonra, yarın sabah. Gerçekten tuzağa mı düştüm acaba? Tren istasyonu ve Piazzale Roma benim için her yönden kapalı. Venedik bir tuzak. Bugün hava kararmadan Venedik'ten çıkmalıyım. Hava karardıktan sonra benim için tehlike büyür. Kramer, onu tekrar kendisini dinlemeye zorladı.

«Lakayt hale geldiğimiz günden beri çok zaman geçti. Bu, benim, Auschwitz'deyken birdenbire başıma geldi. Açıklaması çok zor. Birkaç yıl boyunca, Yahudilerin, öldürülmeye giderken önümden geçmiş olduklarını düşünün. Günlerden bir gün, kampın girişinde durup da bir grup doğulu Yahudiyi getiren kamyonları karşılarken ve onlar bizim yanımızdan geçip de biz yüzlerine bakmazken; ufak tefek yaşlı bir çiftçi kadınla yüz yüze geldim. Bir babaanne idi herhalde, başında siyah bir eşarp, bol eteğine yapışmış üç çocuk vardı. Yaşlı kadın ve çocuklar, kaderlerine razı olmuşlar, başlarına geleceklerden habersizdiler; onlar için burası sadece yeni bir kamptı. Ama o an, bana birşeyler oldu. Bu insanlara bakarken, içimde hiçbir şeyin kımıldamadı-

ğını fark ettim. Merhametten bahsettiğimi sanıyorsunuzdur herhalde, ama yanılıyorsunuz. Bir yumruk gibi tepeme inen şey, içimde en ufak bir iğrenme ya da nefret duymamamdı; bunun yerine hissettiğim, sonsuz bir lakaytlıktı. Sonsuz yükseklikten, bir insan yığınına bakan Tanrı'ymışım gibi geldi bana.»

Dışarıda, pamuk beyazlığındaki havada, gri maskeler San Marco Meydanı'nda dolaşıyorlardı, *belki de hepsi gaz odalarına gidiyorlar, bilmeden, katil bir Tanrının bakışları altında. Belki Tanrı da yalnızca bir katildir, hepimizi ölüme mahkûm eden; meydanın arkadları altından hepsi ölüm odalarına gidiyorlar*. Franziska, Caffé Quadri'nin camlarından meydana baktı, Kramer'in yüzünü görmemek için. *Tanrım, şu saniye, senden şüphe ettiğim ilk ve son an; niçin Kramer'i yarattın, gaz odalarını, Auschwitz ve Venedik'teki ölüm hücrelerini, pamuk gibi beyaz havayı, ölüm kampının girişindeki lakaytlığı, meydanın karanlık arkadları altındaki lakaytlığı?*

«Lakaytlığımı fark eder etmez» dediğini duydu Kramer'in, «konumuma daha fazla yararlı olamayacağımı, görevimi hakkıyla ifa edemeyeceğimi anladım. İnancımı kaybetmiştim çünkü. Bu yüzden dış bir hizmete atanmam için dilekçe verdim. Size inancımı bir daha hiçbir zaman bulamadığımı itiraf etmeliyim; bilin ki, size en büyük sırrımı açmış oluyorum böylece.» Sustu. *Daha konuşmaz umarım*.

«Ama bu yüzden şu anda Yahudiler'den iki kat nefret ediyo...» diyordu ki, Franziska, onun sözünü kesti sonunda. «Susun artık» diye bağırdı, «Yeter. Artık dinleyemeyeceğim.»

Franziska, bir-iki saniye sessizce oturdu, mantosunun cebindeki yumrukları sıkılıydı. *Bu adamı bir fareyi ezer gibi ezmeli, onu ihbar edeceğim.* Körmüşçesine, Piazza'ya bakıyordu hâlâ, büyük taş levhalara, gölge gibi dolaşan insanlara. Sonra bu insanlardan biri ona tanıdık geldi, gördüğü bir erkeğin dış hatları, onu kapıldığı kötülük rüzgârından kurtarmıştı, hoş bir şeydi bu. Kısık sesli bir güç, onu adamın gözlerine bakmaya zorluyordu; çok esmer ya da çok soluk olmayan, zayıf, dikkati çekmeyen, biçimli yüzünü gördü adamın, koyu renk, kısa saçlarının altında. *Dün sabah çanlar deli gibi çalarken, Campanile'de gördüğüm adam bu. Canadienne'i yine üzerindeydi, kahverengi kışlık montu.* Ama bu sefer adamın sağ elinde bir keman kutusu vardı, elinde keman kutusuyla Antico Caffé Quadri'nin camı önünden geçti, bir umudun geçip gidişi gibi, sonra kayboldu, Campanile'deki adam. Franziska tekrar Kramer ile yalnız kalmıştı.

Kramer bir şey söyledi ama Franziska tekrarlatmak zorunda kaldı, çünkü dinlemiyordu.

«Hakkımda niçin romantik yargılara vardığınızı açıklamak istiyordum,» dedi Kramer. «Sizi kimse -nasıl demiştiniz- temizlemeyecek. Size yardım etmek istiyorum. Bir iş mi arıyorsunuz? Hemen en iyisini bulabilirim size. Arkadaşlarım var, sizin gibi birine çok ihtiyaç duyabilecek büyük işadamları.»

Franziska'yı şaşırtmayı başarmıştı. Ama, kafasından bir hesap yaptı Franziska. *Otuz binim vardı, üzerine on sekiz bin geldi, otuz beş de o buldu bana; seksen üç bin liret eder, kürtajı finanse etti bile; şimdi de sıra işe geldi, mesleğime yaraşır bir iş, parası da ke-*

sinlikle az olmayacaktır, lakayt katiller kulübündeki mesenlerin yanında bir iş; onun için çok değerli olmalıyım.

«Susmam, size bazı şeylere mal olacak sanırım, değil mi?» dedi Franziska. «Susmam karşılığında bir iş teklifi.» Cevap beklemedi. «Sonra, yavaş yavaş kurtulacaksınız benden. Önce Venedik'te bir iş, Padua'da, ya da Bologna'da, sonra beni ortadan kaldırmak için küçük bir fırsat geçecek elinize. Çünkü benden hiçbir zaman kesinlikle emin olamayacaksınız ve bunu biliyorsunuz.»

Kramer, canı sıkılmış gibi başını salladı. «Ortaklarımı küçük görüyorsunuz. Kendinizi de öyle.» Birden ona öyle bir baktı ki, Franziska kızardı. «Çok güzelsiniz,» dedi Kramer, «bu kızıl saçlarınızla. Yaşlı ve fazlasıyla lakayt olmasam, sizinle anlaşmak için ne yapmam gerektiğini iyi bilirdim. Ama ben Teresa Falconi ile yaşıyorum. İnsan yaşlı bir fahişeyle yaşadıkça soğuyor. Sizi işadamlarına gönderiyorum. Gerisini kendiniz halledersiniz.»

Hikâyemi biliyor. Bir an için, hikâyesinin bilinmesinin ne kadar acı sonuçlar doğurabileceğini düşündü. *Kaçışımdan vazgeçtiğim anda zaten "temizlenmiş" olacağımın farkında, yani herhangi bir İtalyan Herbert'ine veya bir İtalyan Joachim'ine geri döndüğümde. Satın almanın ve satmanın dünyasına ilişkilerimi ayarladığımda, susmayı öğrendiğimde. Susarak defterleri tutarken, şiirlerin ve cinayetlerin defterlerini, estetik hastalarının ve katillerin masraf defterlerini.*

Franziska ayağa kalktı. «Demek şartınız bu.»

Kramer oturuyordu, omuzlarını silkti ve sordu: «Bana ne zaman haber verirsiniz?»

«Bu akşam,» dedi Franziska, kurnazca davrandı-

ğını şaşkınlıkla fark ederek.

«Nerede?»

«Nerede isterseniz.»

«Saat yedide yine burada, Caffé Quadri'de, eğer size de uygunsa.» Bir teklif gibiydi, lakayt, ama kesin. «Venedik'i terk etmeye kalkışmayın sakın...» Bir ara durdu, düşündü, sonra beyaz maskesinin ardından gülümsedi. «Ya da terk edin. İstediğiniz yere gidin. Eğer bir aptallık yapmak istiyorsanız, yapın bunu. Uzun kolla çalışmak benim daha çok hoşuma gider; kısa mesafeye tercih ederim.»

Bu, tabii ki bir blöf; sonunda blöfünü yaptı. Franziska, Quadri'nin önünde bir an durup nereye gideceğini düşündü. Kramer'in blöf yapmadığını biliyordu, kuyumcunun önünde kendisini nasıl beklemiş olduğunu hatırladı. *Tekrar örgütlenmişler, eski takım, uzun kol.* Ve birden, Campanile'nin çanları saat 11:30'u vururken, Venedik'ten kaçmanın, daha doğrusu iz bırakmadan kaybolmanın bir tek yolu olduğu aklına geldi: *Patrick'in teknesi. Patrick, kendini küçük düşürmüş melek, büyüsü kaçmış bir şeytan, bir saman çöpü, kesinlikle, ama yine de tutunabileceğim yegâne saman çöpü. Patrick; Kramer'in küçük gördüğü, hesaba katmadığı. Saat yedide teknesi Accademia Köprüsü'nün solunda; köprüyle Gritti Oteli arasındaki merdivenin önünde; niye daha önce gelmiyor ki oraya, beni niye daha önce almıyor, niye? Havanın ille de kararması mı gerekli, acaba şimdi nerede; ama onu aramanın bir anlamı yok.*

Kararlı adımlarla yürümeye başladı ve Quadri'nin yanından geçerken, Kramer'in hâlâ masada oturduğunu gördü. Mercerie'ye saptı, dar ve tıklım

tıklım dolu bu tünel boyunca ilerledi. Campo San Bartolomeo'ya geldiğinde kapıyı açtı, zil bu kez çok kısa çaldı, çünkü Franziska kapıyı hemen kapatmıştı.

Adam tezgâhın arkasındaydı, altın rengi metal lambaların haleleri içinde, ufak tefek, kırçıllı takım elbisesiyle, koyu renk cilalı ahşap kaplamanın arkasında. Franziska'yı tanıyınca bir adım geri çekildi.

«İşte,» dedi Franziska, «paranızı geri getirdim.»

Kramer'in cebine sokuşturmuş olduğu banknotları çıkardı, adamın önündeki, ışıktan dairelerin birine koydu.

«O adamla hiçbir ilgim yoktu, inanın,» dedi Franziska.

Adamın şaşırmış kaşlarını görebiliyordu, şaşkınlığın getirdiği korkuyu, hiç yaşanmamış olandan duyulan korkuyu, zayıf ve donuk yüzünün nasıl değiştiğini. Franziska arkasını dönmüş giderken, adam bir-iki adımda onun önüne geçerek kapıyı tuttu.

«Ama neden...» diye sordu safdillikle.

Franziska, ona sessizce baktı. «Shakespeare'in "Venedik Taciri"ni bilir misiniz,» diye sordu.

Hayır yanılmamışım, bu kadın kendini savunamayan biri gerçekten. Bilgili, ama kendini savunamıyor. Başıyla şaşkın şaşkın evetledi.

«Shakespeare'den nefret ederim,» dedi Franziska, «Shylock'u düşündükçe özellikle.»

«Lütfen parayı alın,» dedi adam. Franziska'yı tutuyordu eliyle. *O, benim kızım.*

Franziska, başını salladı. Zili çalmaya başlayacak kapının tokmağını tutmuştu bile.

«Sizin için yapabileceğim bir şey var mı,» diye sordu kuyumcu, neredeyse umutsuzca.

Franziska, elini kapının tokmağından kaldırdı, çünkü aklına bir şey gelmişti.

«Burada, Venedik'te tanıdığınız iyi bir doktor var mı,» diye sordu.

Kuyumcu, durumu hemen kavramıştı. Franziska, adamın bakışlarının ürkek, hızlı, mücevher parlaması kadar çabuk, vücudunda dolaştığını hissetti.

«Dr. Alessandri, Campo Manin'de,» diye yanıtladı adam hevesle. «Mükemmel bir doktordur. Ayrıca da dostum. Geleceğinizi haber vereyim mi?

Franziska, başını salladı, sonra da kapı zilinin sesiyle, onu bu sefer kimsenin beklemediği geniş meydana ayak bastı.

Fabio Crepaz, Öğleden sonra

Fabio, kemanını orkestra dolabına kilitlemiş ve birkaç arkadaşıyla öğle yemeğine çıkmıştı. Akşama kadar süren büyük provalardan önce, müzisyenler, öğle yemeklerini beraberce tiyatronun yakınındaki bir lokalde yerlerdi. Yüksek sesle konuştukları masa sohbetlerinde birbirlerini haklı bulur, şefi eleştirir, opera yönetimine veya solistlere verip veriştirirlerdi; bazen de politikadan konuşurlardı. "Orfeo"da üç basviyolonselden birini çalan yaşlı Simoni, Fabio'ya, emeklilik hakkının geldiğinden, almayı umduğu emekli maaşının tutarından bahsediyordu. Beraberce, alacağı paranın tutarını Simoni ve ailesinin aylık gideriyle karşılaştırdılar -tabii ki yeterli değil-

di; Simoni, geçinebilmek için, özel ders vermek zorunda kalacaktı- ve Fabio, bir gün kendisinin de emeklilik hakkının geleceğini düşündü. Hayatını emekli olarak, Fenice Tiyatrosu'ndan ve müzikten emekli olarak bitireceği düşüncesi hoşuna gitti. Bir devrimci olarak başladığı hayatını, emekli bir müzisyen olarak bitirmek tuhaftı. Yine de, emekli bir müzisyen olmak, emekli bir devrimci olmaktan iyidir, diye düşündü. Dünya, kendilerini emekliye ayırdıktan sonra, emekli olan yaşlı Simoni'den daha fazla para alan devrimcilerle doluydu. Bu haksızlık değil de neydi? Yaşlı müzisyen tüm hayatını, dinleyenlerin, yani yontulmamış, günlük yaşama tutsak olmuş insanların ruhlarında tutkular, derin duyumsamalar, güzellik duygusu ve gerçek düşünceler yaratmakla geçirmişti; oysa devrimden emekli olanlar, gerçekleştirmedikleri umutlar atmışlardı ortaya, başka da hiçbir şey yapmamışlardı.

Yemekten sonra Fabio, Ugo'nun Barı'na şöyle bir uğradı; tek başına rahatça bir espresso içebilmek için. Ugo, onun için her zaman özel hazırlardı espressoyu, ve Fabio kendisiyle konuşulmasını istemiyorsa, Ugo onunla konuşmazdı. Fabio, bir sigara içerken, dün öğleden sonra Calle Larga sinemasındaki filmde gördüğü adamı düşündü; pazar öğleden sonrasını Antonioni'nin yeni filmine ayırmıştı. Fabio iyi filmlere bayılırdı; gösteri onu her zaman yeni bir heyecanla etkilerdi; ama dün, bir filmden fazlasını seyretmişti o; bir adamı seyretmişti, onu bir türlü kafasından çıkartamıyordu, çünkü adam Fabio'ya, Fabio'da olmayan bir şeyi hatırlatıyordu. Adam, Fabio'nun gözleri önünde, Fabio'nun yaşa-

mında boş, beyaz bir alan olarak kalmış olan bir arazide hareket ediyordu. Antonioni, adamı, bir bilginin, nadir bulunan bir böceği gösterdiği gibi yansıtmıştı perdeye; bu, perdede bir gösteriydi; yorumu Fabio'ya bırakmıştı Antonioni.

Deniz

Konuşmalara katılmadığını dikkate alarak, bunu görmezlikten gelerek, hiçbir şey söylemediler. Hepsi, Irma'nın onu terk etmiş olduğunu biliyordu; Irma birkaç sene onunla yaşamıştı; bir-iki gün önce de çekip gitmişti başka birine, şimdi onun evinde yaşıyordu.

Aldo'nun küt başlı çekiçle kırdığı sıva, büyük gri parçalar halinde ayaklarının dibine düşüyordu. Francolino'nun kenarındaki bir evi restore ediyorlardı. Öğle molasında onları konuşurlarken duydu. Carlo, buradaki sefil yaşamdan bıktığını, Almanya'ya gideceğini söylüyordu. Filippo şöyle diyordu: «Burada çok kalabalığız.» Mevsim kış olduğundan, kulübede oturuyorlardı. Moladan sonra, Aldo montunu giydi ve gitti. Carlo'nun arkasından kendisine seslendiğini duydu ama arkasına bakmadan anayola çıktı ve Francolino'nun öte ucuna kadar yürüdü, evine kadar; evi set üzerindeydi. Birkaç parça eşyayı eskimiş bavuluna tıkarken, Po Nehri gözlerinin önünde akıyordu sanki, o, camdan dışarıya baktıkça; kış sisinin altında griydi suyun rengi.

Antonioni, Irma'nın gidişini belirsiz motiflerle desteklemişti. Irma, Avustralya'ya gitmiş ve orada

kaybolmuş bir adamla evli olduğundan, Aldo ile evlenememişti. Bir kaç gün önce, kocasının ölmüş olduğu haberini almıştı. Özgürdü artık. Aldo'yu sevmediği, uzun zamandır başka bir erkekle ilişkide olduğu ortaya çıktı. Irma, öyleyse, Aldo'yu sevmediği için gitti, denilebilirdi: Bu, bir motifti. Aldo ise, buna karşılık, Irma'yı hâlâ seviyordu; bu, film için gereken zorunlu bir yargıydı adeta, o yüzden bu yargı fazlaca eşelenmiyordu. İnsan, isterse, Aldo'nun yıllarca aynı kalan hislerinin nedeni olarak, Irma'nın varlığını ve görünüşünü gösterebilirdi: Irma, yalan içinde yaşamak istemeyen, gururlu, bağımsız, özgür bir kadındı. Kişilik olarak Aldo'dan üstündü. «Sevgi iki varlığı birbirine bağlamayagörsün,» diye düşündü Fabio, Shelley'in bir şiiri aklına gelmişti, «güçlü olanı ipleri elinde tutar; zayıf olanı ise çok acılar çekmek için seçilmiştir.»

Aldo, set üzerinde Po Nehri boyunca yürüdü, çünkü, küçük düşürülmüş olduğu yeri, yani Francolino'yu terk edebileceği en kısa yol buydu. Setten aşağı indi ve kendisini doğu yönünde giden bir araba alana kadar, yolun kenarında otostop yaptı. Ferrare sınırları içinde olan Occhiobello'ya geldi ve burada duvarcı olarak iş buldu. Occhiobello'da bir terzi kızla tanıştı Aldo; kız, düzenli, güzel ve mizahtan anlayan biriydi. Aldo'yu kendine çekerken, onu tavlamak istemiyordu aslında, evlilikten bir parça korkuyordu çünkü. Aldo'nun evi gibi, Po Nehri kıyısında bulunan evinde ailesiyle yaşıyordu, tam setin üstünde değil, setin bir parça gerisindeydi evi. Nehrin akıntısı, burada, Francolino'da olduğundan daha şiddetliydi. Bir akşam, Aldo, Francoli-

no'dan birine rastladı, ona Irma'nın evlenmiş olduğunu söyleyen bir kamyon şöförüne. Adam, düğünün çok gösterişli olduğunu da ekledi. Antonioni; Aldo ile terzi kız arasındaki ilişkinin neden yürümediğini göstermek için elinden geleni yapmıştı. Elvia'nın, yani terzi kızın, kendisinden ufak bir kız kardeşi vardı; bu yeni yetme, sırf meraktan, Aldo'ya âşık olmuştu. Antonioni, Aldo'nun rahatsız ve tatminsiz bir biçimde kendini nasıl küçük "actes gratuit"lere bıraktığını gösteriyordu: anlamsız dokunmalara. Fabio bunları çok iyi bilirdi. Ağlamaklı sahne olmadı; Elvia, sonunda Aldo'dan kurtulduğu için mutluydu. Filminin en sempatik, en berrak, en neşeli kişisi olan Elvia'nın karakterinde, Antonioni; Aldo'nun içinde yaşadığı dramı, Aldo'nun hikâyesindeki dramatik yargıları hiçbir zaman yaşamayacak birini canlandırmıştı. Elvia, sempatik, neşeli, yaşlı bir kızkurusu olacaktı. Ben de bir gün yaşlı bir bekar olacağım, ama, herhalde Elvia kadar neşeli olamam, diye düşündü Fabio.

Büyük Ferrare Ovası'nda, ıslak kış havası altında, Aldo, bir benzin istasyonunun sahibi olan bir kızın yanında kalıyordu. Kızın babası, yaşlı, biraz deli bir adamdı; Aldo kıza yardım ediyordu. Güzel bir kızdı, Irma'dan daha güzel, anlayışlıydı ve yatakta çok iyiydi. Aldo şanslıydı. Sadece kızın babası rahatsız ediyordu onları. Adamın cebinde "Federazione Anarchica"nın üye kartı vardı, ama adam yapayalnızdı, Po civarında pek anarşist kalmamıştı artık, Toscana'dakinin tersine. Adam delice şeyler yapıyordu, bir gün, ağaç kesmek isteyen bir komşusuna saldırdı. Virginia, Aldo'ya şöyle dedi: Onu Ri-

covero'ya götürsek daha iyi olacak. Bunu söylerken dolabın önünde duruyordu; öylesine söylemiş gibiydi bunu, ama Aldo kıza şöyle bir baktı, ne demek istediğini anlamıştı. Nefretle, kendisine yük olmaya başlayan erkeği başından savan bir kız daha, diye geçirdi aklından. Benzin istasyonu, Porto Tolle yakınlarındaydı, Ravenna'dan Venedik'e giden yeni yol üzerinde; yaşlı adamı Ravenna'daki huzur evine götürdüler. Virginia öyle istemişti. Aldo, Ricovero'nun soğuk koridorlarında oturmuş bekleyen yaşlı erkekleri inceledi. İhtiyar anarşist, Porto Tolle civarındaki ovada canının istediği gibi dolaşabilse, kesinlikle daha mutlu olacaktı.

Antonioni, Aldo ile Virginia'nın ilişkisinin aşka çok benzediğini göstermek istemişti. Aldo, Irma'yı unutabilmiş olsaydı, büyük bir yanılsamayla karşı karşıya kalmış olacaktı. Evet, belki de Virginia'yı, kızın zayıf karakterine karşın, sevebilecekti. Çıkarılan bu sonucu, Fabio, biraz düşünerek çürüttü, ama Virginia'nın karakteri yüzünden değil -aşkın doğması ihtimali, sevenlerin hatalarına veya doğru yaptıkları şeylere bağlı değildi -, yedek olan bir şeyin, gerçeğinin yerini tutamayacağını bildiğinden. İnsan yanıldığını fark edebilir ve yapabileceğinin en iyisini yapmaya çalışabilirdi -iyi evliliklerin çoğunun sırrı!- ama uzun vadede insanın büyük aşka rastlayıp rastlamadığı hakkında yanılması imkânsızdı. Ben mesela, diye düşündü Fabio, ben gerçek aşkı bulamadım, ama yanılgılarımdan herhangi birini saptamak için karar da veremedim. Aldo ile bir tek ortak yönü olduğunu düşündü, o da, yanılsamalardan sonuçlara varamamalarıydı; fakat ikisinin

böyle davranma nedenleri tersti: Aldo, büyük aşkı tanıdığı için; Fabio, tanımadığı için.

Aldo aşağıya indi. Gündelikçi işçilerin arasına katıldı, Po Nehri'nin denize döküldüğü yerin yakınlarında. Bu sezonluk işçiler, tuhaf insanlardı. Boş mideleriyle baharda iş çıkmasını bekliyorlar, kulüplerde yaşıyorlardı, 'Yeşil Kedi' veya 'Laterna Magica' gibi barlarda; bunlar Comacchio ve Pomposa'nın doğusunda kalan kulübelerdi. Po deltası üzerinde 'Foci'de bir kulübesi olan bir fahişeyle ilişkiye girmişti Aldo, bir 'prostituta di campagna' ile. Bunun dışında hiçbir iş yapmıyor, kâğıt oynuyor, balığa çıkıyordu. Aç kaldıkları akşamlar, Gualtiero adındaki bir adam, Venezüella'dan hikâyeler anlatıyordu; cennete kaçış üzerine eski hikâyeler. Açlıkları dayanılmaz hal aldığında, Andreina ayağa kalkar ve giderdi; bazen biraz para kazanmayı başarabiliyordu.

Dramındaki istasyonların sonuna geldiğinde, Antonioni, dramının alışılmış aşkın yok olduğu yerde bile sona ermeyeceğini göstermek istermişçesine, Aldo'yu utancın olmadığı kara bir cennete sürükler. Fabio, Emilia'daki işçiler arasında olduğu gibi insanlararası ilişkiler kontrol edilebilseydi, Aldo, başından geçenlerin pek de önemli olmadığını kavrayabilirdi, diye düşündü. Oysa Antonioni, Aldo'yu körükörüne aşkına bağlı tutuyordu, ilkel kavimleri inceleyen etnologlar ne derlerse desinler. Fabio, Antonioni'nin saplantısına hayret etmişti. Günlerden bir gün, Aldo, Andreina'nın kendisine sadık kaldığını fark etti. Bunun, hâlâ ona para veren herkesle yatmasıyla, ya da para veremeyen za-

vallılarla ilgisi yoktu. Aldo, sadece kadının ondan hoşlandığını, bir gün gideceği düşüncesinin kadını rahatsız ettiğini, onunla olduktan sonra kadının her türlü yaşamı kabullenebileceğini anladı. Andreina'ya bir şeyler olduğunu anlar anlamaz, kulübeden çıkıp 'Foci'de dolaştı, denizi görebileceği kum tepelerinde. Sonra Francolino'ya geri döndü ve Irma'nın gözleri önünde bir kuleden atlayarak intihar etti. Düşüşü, sevmiş olduğu kadının çığlığıyla sona erdi.

Aldo, Fabio için insanların en yabancısıydı. Fabio, onu Grönland buzulları üzerinde yürüyen bir kutup kâşifine bakar gibi seyretmişti. Fabio için 'terra incognita' olan topraklar üzerinde, Aldo, bir rüyada gezinirmişçesine rahat adımlarla dolaşıyordu. Fabio, Aldo'nun elindekini küçümseyememişti. Aldo, Fabio'nun bilmediği bir şeyi biliyordu.

Ama Aldo'nun bildiği, tanıdığı şeyi tanımış olsaydım, diye düşündü Fabio, bunu nasıl fark edecektim? İnsan aşkı neresinden tanıyabilir? Doğru kelimeyi aradı; aşkın varlığını kanıtlayan bir tek kelime olabilirdi; sonunda buldu o kelimeyi: Bağımlılık. Aldo, bağımlı hale gelmişti, aşk onu sonsuza dek, özgürlüğünün bittiği bir noktaya sürüklemişti. Birdenbire sevmekten vazgeçmesi gibi bir olasılık da vardı tabii. Ama bunu bir kere olsun düşünmedi, düşünseydi bile, bundan büyük, korkunç bir felaket olamaz, derdi herhalde. Bağımlılığı, onun için dünya üzerinde kalmış tek canlı olduğu için, gözlerinin önünden akıp giden gri nehri, özgürlüğün değil, akıntıya kürek çekmenin bir işareti olarak almıştı.

Aşkın getirdiği bağımlılığı yaşamak korkunç olmalı, diye geçirdi aklından Fabio. Neredeyse elli yaşında olduğu aklına geldi. Demek ki böyle bir şeyi yaşamaktan kurtardım kendimi. Bu cümlesini hiç de eğlenceli bulmadı, ancak kara mizah olarak ele alındığında komik olabilirdi. Daha iyi bir cümle bulmak için çabaladı, ama ancak şunu bulabildi: Ben, bunu tadamadım.

espresso için keyifsizce biraz bozuk para attı tezgâhın üstüne, Ugo'ya selam verdi ve çıktı. Acele etmeliydi; genel provadan önceki son "Orfeo" provası saat iki buçukta başlıyordu.

Franziska, Akşama doğru

Asistan idrar dolu tüpünü kapayıp etiketlerken, Franziska onu seyrediyordu. Bir kere daha Franziska'nın adını sormuştu; Dr. Alessandri'nin şöyle dediğini duydu: «Bunu ötekilerin yanına sıraya koymayın, hemen laboratuvara götürün!» Franziska, doktorun sırtı dönük olarak oturduğu pencereden Campo Manin'in diğer tarafındaki evleri görüyordu; hava kararmaya başladığından, her şey gri renkliydi. *Benimle işi bitti, gidebilirim,* ayağa kalktı, doktor da doğruldu ve şöyle dedi: «Yarın öğleden sonra sonucu alırsınız; isterseniz bir telefon edin.»

Doktor, onu muayene etmemişti, çok nesneldi, birçok doktorun yaptığı gibi, kadınları muayene ederken kaçamak bir erotizm yaşamak amacı yoktu adamda. «Bu erken safhada sizi muayene etmemin bir anlamı yok,» demişti, «sadece Fare Testi'ni ya-

pabiliriz», sonra da Franziska'ya mide bulantısına karşı bir ilaç yazmıştı, oysa Strada Nuova'daki bir büfede yediği öğle yemeğinden sonra bile midesi bulanmamıştı Franziska'nın.

Yarın öğleden sonra uzaklarda olacağım, her şey yolunda giderse, Patrick ile kaçabilirsem. Patrick'e herhangi bir yerde durmasını söylerim, Ancona, Trieste veya başka bir yerde; oradan telefon ederek Fare Testi'nin pozitif mi negatif mi çıktığını öğrenebilirim. Reçeteye baktığında, üzerinde doktorun telefonunun yazılmış olduğunu gördü.

«Fakat eğer isterseniz, kendiniz de gelebilirsiniz,» dedi Doktor Allessandri, «yarın aynı saatte. Konuşulacak bir durum olursa,» diye de ekledi.

Eğer sonuç pozitif ise. Bu takdirde konuşacağımız şeyler olur. Zararsız, küçük bir ameliyat. Kısa, oldukça acılı bir müdahale; bu erken safhada zararsız, klinik olarak kusursuz dezenfekte edilirse. Franziska, Alessandri'nin ona bir teklif getirdiğini anladı, bunu hissettirmişti. Kuyumcu muhakkak aramıştı onu; Franziska muayenehaneye saat üçte gelmiş, asistan da, sanki onu tanıyormuşçasına, saat beşte gelmesini rica etmişti; verilen saatte doktor onu hemen kabul etmişti. *Doktor Alessandri, uzun boylu, neşeli, kırk yaşlarında, yaşlı ama hem neşeli hem de serinkanlı, otoriter, nesnel; güven uyandırıyor; muayenehane klinik bir ışıkla parlıyor, dezenfeksiyonun yetersiz olabileceği şüphesine gerek yok. Yahudiler, iyi doktor bulmayı bilirler, Yahudiler'in mükemmel doktorlara karşı altıncı hisleri çalışır.*

«Arkadaşım Lopez'e ne yaptınız,» diye sordu doktor gülümseyerek, ilk defa samimi bir ses to-

nuyla. «Benimle telefonda konuşurken, size yardım etmemi söylüyor, adeta yırtınıyordu. Halbuki çok soğukkanlı biridir.»

Venedik'te tanıdığım insanlara bak! Patrick ile başladı, sonra Kramer ve Luigi, kuyumcu Lopez, Doktor Alessandri, iki resepsiyoncuyu saymazsak; kaderlerine ortak olduğum veya kaderime ortak olan insanlar. İnsanın ortadan kaybolması mümkün değil. İnsan, buradan ayrılabilir, ama başka bir yere ulaştığını fark etmek için yalnızca. İnsanların arasına karışmak için, insanları terk etmek.

«Konuşacağımız bir şey olmayacak,» dedi Franziska, «sonuç pozitif dahi olsa.»

Bunu, bir sonuca varmak için söyleyip söylemediğini bilmiyordu, bir düşünce zincirinin bitiş formülü; ya da sadece ağız aramak için; nasıl olursa olsun, doktor acımasız bir açıklıkla, bir cerrahın açıklığıyla tepki verdi.

«Konuşmaktan çekinmeyelim,» dedi. «Bu safhada sizi muayene etmem gerekecek, Sinyora; muayenenin sonucuna göre küçük bir müdahale, sonra iyice yıkama -tamam! Riske ettiğim en ufak bir şey bile yok. Şikâyetleriniz vardı ve ben de sizi muayene ettim. Çok basit ve tehlikesiz!» Kadına baktı. «Bunları size, tanığınız olmadığı ve sizi bana Lopez gönderdiği için söylüyorum tabii.»

«Anlıyorum,» dedi Franziska. «Teşekkürler!»

Doktor, döndü, pencerenin yanına giderek parmaklarını camın üzerinde oynatmaya başladı.

«Ben evli değilim,» dedi adam, «çünkü çocuklarım olsun istemiyorum.» Gitgide grileşen sisli havada evlerin cepheleri kayboluyordu. «Şu eski ve yı-

kılmaya yüz tutmuş şehre bir bakın; burası çocuklara göre değil. İçinde genç kalınabilecek bir şehir değil burası.» Tekrar kendini toparladı, *muhtemel hamileliğime karşı anlık bir nefret, veya herhangi bir gebeliğe karşı; Venedik'in yaşından başka sebepleri olmalı,* ve Franziska'yı centilmence, kapıya kadar geçirdi. *Parıldayan muayenehane, klinik içinde bir hücre; eskimiş, yıkılmaya yüz tutmuş Venedik'e karşı, içinde genç olunamayacak bu şehre dikilmiş.* Kimsenin bulunmadığı, asistanın bile ortada görünmediği bekleme odasında mantosunu giydi. Venedikli soğuk, güven uyandıran adamın odasından hiç ses gelmiyordu, *bana yardım edecek; edebilirdi,* çıt çıkmayan, şık merdivenlerden indi, evin otomatik ağır kapısı, onun arkasından sessizce kapandı. Campo Manin akşamının erken saatleri, onu koyu renk, örülmüş bir bez gibi sarıyordu.

Franziska, sabahleyin otelden, bir daha geri dönmemek niyetiyle çıkmıştı. El çantasını yanına almış ve resepsiyoncunun yanından tek kelime etmeden geçmişti. *Parayı ödedim, geri gelmediğimi de fark edeceklerdir nasılsa; sonra da kahvaltı, kuyumcu, Kramer, tekrar kuyumcu.* Artık bir kuyumcu sayılmazdı, adı Lopez'di, bir Maran, İspanya'nın köklü bir Yahudi ailesinden geliyordu, ailece Venedik'e göç etmişlerdi. *Sonra öğle yemeği,* ender rastlayacağı bir şey yemek için zorlamıştı kendini, Risotto con le seppie, mürekkep balığının eti yüzünden siyah bir renk almış pirinç pilavı; midesi bulanacak mı diye merak ettiğinden yemişti bunu, ama hiçbir şey olmamıştı. *Saat üçte Doktor Alessandri'nin muayenehanesine ilk gidişim, üçle beş arası ortalıkta dolaştım.* Sonunda bir

saatliğine Ca Pesaro'ya girmiş, anlamsız modern tabloların arasında oraya buraya gitmişti; ama salonlar ısıtılmıştı; kırmızı kadifeyle kaplı bir koltuğa oturduktan sonra "Pease Urbano" adındaki bir resme bakmıştı uzun uzun; ressamın adını daha önce hiç duymamıştı: Mario Sironi, *şahane bir tabloydu, kahverengi bir banliyö arabasıydı, şu evlerin önündekinden,* –ama o evleri kafasında canlandıramayacak kadar yorgundu, üstelik gerek de yoktu buna. *Sironi resmini yapmış ya bunun, kahverengi ve mavi, kıvamlı ve kuvvetli, arkasında bir fabrika,* resim Franziska'yı kurtarmıştı; *dünya bu resimdeki gibi olsaydı, içinde Kramerler olmazdı. En sonunda da tekrar doktora gittim.* Takip edilip edilmediğine hiç dikkat etmemişti, bu düşünceyi kafasından özellikle atmıştı. *Kramer peşime adam takmış, takmamış, elimden nasılsa bir şey gelmiyor; bu konuda benden üstün, öyleyse kafa yormama gerek yok,* ama tabii ki kafa yormuş, bir şey görememişti. Ca Pesaro'ya girerken peşinde kimsenin olmadığından emindi, Campo Manin'e giderken de. *Şimdi nereye?* Gayri ihtiyari Büyük Kanal boyunca uzanan sokaklara girdi, çünkü böyle yaparsa Accademia Köprüsü'ne ulaşacağını biliyordu, Patrick'in teknesine; ama daha saat beşti. *Patrick beni saat yedide bekliyor,* bir kafeteryaya girerek espresso ısmarladı, *teknede hemen yatar uyurum,* sonra Patrick'in ona yapmış olduğu teklifi içine sindirdiğinin farkına vardı. Küçük fincanı düşünceli düşünceli karıştırıyordu, el çantasını fincanın yanına koymuştu, değerli ama yıpranmış deriden çantasını. Cumartesi sabahı, elindekilerin listesini yapışını hatırladı, *envanter, Venedik'e gelir gelmez; şimdi, Venedik'ten ayrı-*

lırken bir kez daha mal sayımı yapmak gerekebilir. Küçük bir kız, tökezleyen bir çocuk gibi davranıyorum, sorumsuzca hareket ediyorum; önümdeki olasılıkları hesaplamalıyım; bir çok seçenek var, birini seçmeliyim; kim demiş seçim özgürlüğü yok diye?

Tam bu işe başlayacaktı ki, ürkek bir elin şekerliği uzattığını fark etti. İçine şeker koymadan kahveyi karıştırdığını birisi görmüş olmalıydı. Kafasını sağa, şekerliğin uzatıldığı yöne çevirdi ve kafeteryadaki kendisi dışında bulunan tek müşteriyi gördü - barın sahibi yandaki odaya geçmişti, kapıyı açık bırakarak- bu müşteri, yakalarını kaldırdığı koyu renk montuyla, genç bir adamdı, onun da önünde bir espresso fincanı vardı; Franziska, şekerliği alarak teşekkür etti.

Genç adam utanarak başını salladıktan sonra kendini topladı: «Soğuk bir akşam, değil mi?»

Siyah bağa çerçeveli bir gözlüğü vardı, yıpranmış montuyla, soluk zayıf yüzü ve siyah saçlarıyla pek de zavallı görünüyordu. Franziska ona «Si, brutto tempo» derken adamın kafası çok karışık görünüyordu, ikisi de susup fincanlarına baktılar. Franziska'nın dikkati dağılmıştı, bu yüzden düşüncelerini toparlamak için çaba harcıyordu. *Patrick, benim için birçok olasılıktan biri, kürtaj olasılığım da olduğuna göre; şaşmaz bir şansım var, Almanya'ya kürtaj için gidebilirim. Çıkmaz sokaktan üç çıkış var açıkçası, kaçışım yüzünden içine girdiğim bu çıkmaz sokaktan. Herbert ve Joachim'den uzaklaşırken düştüğüm Venedik çıkmaz sokağından. Tuhaf olan, hâlâ niçin düşüncesizce kaçmış olduğumu bilmiyorum; insan, Patrick ve Kramer gibileriyle ilişkiye girince, Herbert ve Joachim gibilerine*

neden değer vermiş olduğunu anlayamıyor. Üç çıkış: birincisi kürtaj ve Kramer'in bulacağı işi kabul etmek, tekrar kaçmam gerekeceğinden çıkışların en kötüsü bu, yeni bir İtalyan Herbert'i veya Joachim'inden kaçmak, Kramer'den kaçmak. Franziska, dönüp dolaşıp Kramer'den bir türlü kurtulamayacağı kanaatine varıyordu, adamın sırrını bildiği için. *Bu yüzden ikinci çözüm, Almanya'ya gitmek ve kürtaj; bu, Kramer'den apaçık kaçmak olacak; onu ihbar etmek için, ya da bebeği aldırmadan, hemen Kramer'in eski takımıyla savaşa başlamak, kendimi tehlikeye atarak. Oysa Almanya'ya geri dönmem, Herbert'e ve Joachim'e gitmesem bile, yenilgiyi kabul etmek olur. Kaldı ki Interpol'ün Kramer'i yakalaması, adamın bir Alman mahkemesinde yargılanması beni pek ilgilendirmiyor. Tuhaf, adam benim ölümcül düşmanım, ama onun işini başka türlü bitirmek gerek, karakol koridorlarında bekleyerek, masasının ardında oturan memurlara ifade vererek değil. Çocuğunu aldırmış veya henüz hamile bir kadın, hiç kimseyi ihbar edemez, bir katili bile. Beni ilgilendirmiyor artık. İlgilendirmiyor.*

«Siz İtalyan değilsiniz,» dediğini duydu genç adamın.

Yaklaşmaya çalışıyor, sempatik görünmek istiyor ama boşuna, benim için çok genç olan bu adam zaten sempatik çünkü. Şanssız birine benziyor. Ne kadar yanlış bir an seçtiğini bilseydi. Üçüncü yol; Patrick, ve teknesi, makineden çıkan Tanrı, rüya gibi bir olasılık, gerçek olamayacak kadar güzel; benimki gibi bir durumdan, insan, böylesine bir rüyayla kurtulamaz. Üzerinde şişelerin bulunduğu raftaki saate baktı. *Beş buçuk. Ama belki de teknesi çoktan köprünün oraya gelmiştir. Bunu*

niye daha önce düşünmedim. Birden aceleyle espressosunu bitirdi, sonra kendisine yöneltilmiş lafı hatırladı ve başıyla evetledi.

«Öyleyse çok seyahat ediyorsunuz» dedi adam. «Yani, bu mevsimde bile Venedik'e geldiğinize göre, demek istiyorum.»

Franziska şaşırmıştı. «Evet,» dedi, «çok seyahat ederim.» *Çok fazla; tüm yolculuklara bir son verebilmeyi isterdim. Herhangi bir yere yerleşmek. Ama bunun için fazla yaşlandım belki de. Çok yaşlı ve bir tercümanım. Yabancı dil konuşmak, bir meslekten daha fazlasıdır aslında.*

«Ben hiç seyahat etmem,» dedi adam, «bunun için param yok çünkü. Hiç seyahate çıkmamış olduğumu düşünün bir! Birkaç gezi hariç tabii. Bir haftalığına Dolomitler'e gitmiştim. Ben büroda memurum, bir yazman. Ayda yirmi iki bin liret alıyorum.»

Franziska, espressonun ücretini tabağın yanına bırakmış olmasına rağmen, beklemek için zorladı kendini. Adamın lafları, demin şekerliği uzatışı gibi, ürkek bir tavırla söylenmişti. Ama yine de bu ürkeklikte, Franziska'nın tanıdığı bir incelik vardı, Napoli'de çocukların uzattığı ellerdeki cinsten bir incelik, ya da Milano'da dükkânların önündeki çocukların. *İtalya, harika bir yer, insanların hâlâ dilendiği bir ülke.*

«Beni yanınıza alamaz mısınız,» diye sordu adam.

Franziska'ya değil, gözlüklerinin arkasından, önündeki fincana bakıyordu, umudunu bir mucizeye bağlamıştı; *bir memur, yazman, ayda yüz altmış*

mark, hiç seyahat etmemiş. «Buradan çıkmak istiyorum, anlayın beni, hep aynı büro, aynı iş yeri, siz ise çok zenginsiniz,» dedi adam. «Kışın Venedik'e gelebilecek kadar zenginsiniz. Birine ihtiyacınız olmaz mı? Sizin ya da kocanızın -bir refakatçiye? Size biletlerinizi alan, bavullarınızı taşıyan birine?»

El açıyor resmen, sonra da şöyle dedi adam: «Çok da güzelsiniz, Sinyora. Sizinle yolculuk etmek çok hoşuma giderdi.» Adam, kendi cüreti yüzünden afallamıştı. *Sadece çaresiz kalmış bir İtalyan, bunu insanın yüzüne söyler. Çaresiz bir genç, ama "bellezza" gibi kelimelerden korkacak kadar çaresiz ve genç değil.* Adam, sözünü bitirmemişti.

«Daha önce herhangi bir yabancıdan buna benzer bir şey istemiş olduğunu sanmayın! Bana ne oldu, bilemiyorum. Bir yabancı olduğunuzu hemen anladım. Ama bu, yeterli neden değildi. Güzel olmanız da öyle.» Sözünü keserek yardım isteyen gözlerle Franziska'ya baktı; nazik, ürkek bir dilenciydi: «İnsanın gerçeği anlatabileceği birine benziyordunuz.»

«Peki size,» diye sordu Franziska hemen, «size de gerçek anlatılabilir mi?»

Adam kafasını önüne eğdi, şüphelendiğini belli eden bir tavırla omuzlarını kaldırdı.

«Bilmiyorum,» dedi.

«Seyahatlerime son veriyorum artık,» dedi Franziska, «çünkü bir bebek bekliyorum.»

Adamın yüzündeki hayal kırıklığını gördü, gözlük camlarının yanakları üzerine bir hüküm gibi düştüğünü; darbe, bakmadığı, önceden tahmin edemeyeceği bir yönden gelmişti. Franziska sağ elini

adamın omzuna koydu. *Tanrım, belki ben de bir gün elimi oğlumun omzuna koyabileceğim, her şey yolunda giderse, yarın öğleden sonra Doktor Alessandri'ye uğramazsam.* Şöyle dedi: «Seyahat etmek için bana ihtiyacınız yok. Harekete geçin. Çıkın büronuzdan!»

Adam umudunu kaybetmiş ve inanmaz bir tavırla cevap verdi:

«Ama param yok!»

Franziska, adamı süzdü. «Parasız seyahate çıkan hiç kimse, açlıktan ölmemiştir,» dedi adama, dostça ve gözleri parlayarak. Gerçi bazı insanların, yolculuk sırasında mide guruldamasını öğrendiklerini, yine de bunun bürodaki sefaletten daha iyi olduğunu söylemek isterdi, ama sustu, çünkü adam bunu belki de anlamayacaktı. Franziska da, gerçeği olabildiğince basitleştirmek, bir sürü yeni düşünceyle adamın kafasını bulandırmamak istemişti, *daha o kadar genç ki; eğer bir oğlum olursa, ona gerçekleri basitleştirerek anlatacağım, tecrübelerini ise kendi başına yaşaması gerek,* sonra elini adamın omzundan kaldırarak «Ciao» dedi. Franziska, ayağa kalkarken adamın soru sorar gibi bakan yüzünü gördü, gözlük camlarının arkasında birden keskinleşen gözleri, şaşkınlığı, hemen kaybolan veya çoktan kaybolmuş bir umudun uzak parıltısını; barın bulunduğu sokağa tekrar daldığında, bunlar artık çok gerilerde kalmıştı.

Franziska, midesinin bulanmaya başladığını hisseti, *espresso yüzünden olmalı, midem kaldırmadı, öğleyin yediğim Risotto con le seppie bile dokunmadı da, basit bir kahve mi bulandırıyor midemi?* San Samuele meydanına geldi ve vapurların yanaştığı iskelenin

ışıklarını gördü. Sonra bomboş meydanın kenar duvarındaki nişlerden birine dayanarak Büyük Kanal'a eğildi ve kustu, *hamileliğim boyunca kusacaksam işim var demektir, dokuz ay boyunca kusan kadınlar olduğunu duymuştum, ama çoğu kadın ilk üç ay içinde kurtulur bundan*. İçi boşalmış bir halde ve nefes nefese, suya bakıyordu. Midesinin büzülmüş olduğunu hissetti ama şu an daha iyiydi, *belki de sadece kendimi kandırıyorum, bunların hepsi psikolojik bir şokun etkileri; belki Dr. Alessandri yarın telefonda testin sonucunu "negatif" olarak bildirecek*. Meydanda küçük bir çeşme gördü ve çantasından mendilini çıkararak yüzünü yıkadı. *Saat altıyı geçiyor olmalı, yedide Patrick beni bekliyor olacak, Kramer de öyle; saat yedi buçuktan önce beni aramaya başlamaz. Tabii eğer nerede olduğumu önceden bilmiyorsa, her şeyi bilen Kramer, sorgu makinesi. Bilmediğini kabul edersem, saat yedi buçuktan önce peşime takılmaz demektir. Patrick oradaysa pek az bir sürem var, daha önce gelirse bu süre biraz uzar*. Dar sokaklarda ilerledi; yolunu kaybetmemek ve Büyük Kanal'ın yakınında kalmak için yolunu bazen uzatıyordu; bu yüzden bir-iki kere, küçük bir kanala açılan, karanlık çıkmaz sokaklara girdi. Sonunda Campo Morosini'ye ulaştı, yürüyen insanları gördü; burası Salute Adası ile şehir merkezi arasındaki atardamardı. Franziska, yerini tam olarak kestirdikten sonra, köşeden sağa dönerek Gritti Oteli'ne ait parkın yüksek duvarlarıyla evlerin cepheleri arasından yürüdü; ahşap köprünün merdivenlerine erişti: Accademia Köprüsü. Köprünün solunda ark lambalarının aydınlattığı, Büyük Kanal boyunca kıyıya yanaşmış duran tekneler vardı.

Franziska, görür görmez bir tekneyi diğerinden ayırt edebilecek tecrübeye sahip değildi, ama sonunda Patrick'in teknesini tanıdı; bu, tanımaktan çok tahmin etmekti aslında. Merdivenden inmeden önce bir süre öylece kalakaldı. *Gerçek olamayacak kadar güzel, rüya gibi bir fırsat; hemen yatıp uyuyacağım, makine tanrısı beni kaçıramayacak; tabii bir gün rüyadan uyanıp gerçek yaşama geri döneceğim, Kramer'den yeteri kadar uzaklaşmış olduğum gün; Kramer, Herbert ve Joachim'den; sırra kadem basabilmek için. Ama daha önce bu mucizenin gerçekleşmesi lazım, Patrick O'Malley, yani mucize.*

Patrick kamaradaydı; güvertedeki ayak seslerini duyunca ona kapıyı açtı. Franziska kamaranın merdivenlerinden indi, Patrick'in yanından geçerek masanın yanındaki banka oturdu. Mantosunu bile çıkartamayacak kadar yorgundu. Patrick mutfağa girdi. Mutfaktan gelen seslerin ardından cehennem gibi mükemmel kahvenin kokusunu aldı Franziska; ama espresso aklına geldiğinden, elinde tüten fincanla Patrick kamaraya girdiğinde, sessizce başını salladı. Adam da fincanı masaya koydu ve mutfaktan bir şişe viski getirdi, Franziska işaret ve başparmaklarıyla ne kadar istediğini belirtince bir su bardağına viski doldurdu, sonra yine mutfağa gitti ve içkiye koymak için buz getirdi. Franziska, Patrick'e konuşmadığı, tek kelime bile etmediği için müteşekkirdi; Patrick ise dün akşamki tatsızlık yüzünden sessiz tiyatro oynuyor gibiydi. *Bunu o kadar iyi beceriyor ki; Kramer'e direnmekten daha başarılı bu konuda, peki beni niye Kramer'e havale etti acaba? Dün yaşadığı tatsızlığı ve utancı pek de güzel perdeliyor; töv-*

bekâr rolü oynamasından daha etkili bu; elinin altında bir sürü dosya var, ama Kramer için gereken dosyaları görmemiş bile; hırkası yok üstünde, utanç hırkası, ileride düğmenin ne olduğunu sormayacağım ona.

«Düğmeyi Giovanna'dan geri aldım,» dedi Patrick, «dilediğiniz zaman onu hırkama dikebilirsiniz.»

Sihirli değnekle dokunulmuşçasına tekrar o eski küçük şeytan halini almıştı; alaycı, düşünceleri okuyan melek. Franziska onu önceki gece tanımıştı. *Yanılıyorum, ezikliğini yok etmeye çalışmıyor, suçunun bilincinde olduğunu perdelemek de istemiyor; kesinlikle ezikilik hissetmiyor, suçunun bilincinde de değil; tuhaf, oynadığı oyunu bilmiyorum.*

Birkaç damla buz gibi viskiyi dilinin üstünde gezdirdi; az sonra viskinin midesini ısıttığını hissetti, midesindeki kramp çözülmüştü. «Hemen kalkıyor muyuz,» diye sordu. «Lütfen hemen hareket edelim!»

«Liman belgelerini bekliyorum,» dedi Patrick, «en çok on beş dakika sonra getirirler.» Gülümsedi. «Bir limandan ayrılmak, sandığınız kadar kolay değil. Üstelik saat yedide bekliyordum sizi.»

Kendine de bir bardak viski doldurarak oturdu. «Giovanna, bir çocuğunuz olacağını söyledi. Kendinden çok emin gibiydi.»

Franziska'nın onunla bu konuyu tartışacak keyfi yoktu, *şu küçük homoseksüel ile. Bana evliliğe olabildiğince benzeyen bir teklifte bulundu ve şimdi de beni Kramer'den kurtarıyor; ama teklifini kabul etmeyeceğim. Çocuğumun olup olmayacağı onu ilgilendirmez; eğer bir çocuğum olursa, onunla yalnız başıma olmak isterim.*

«Kramer ile bugün uzun uzun konuştum,» dedi Franziska. «Daha doğrusu: O, uzun uzun konuştu ve ben dinledim.»

«Sizi takip edeceğini biliyordum.»

«Saat yediden itibaren beni Caffé Quadri'de bekleyecek.»

«Ha,» dedi Patrick, ilgileniyormuş gibi görünerek, «yani çeyrek saat sonra.»

«Evet. Yardım etmek istiyor. Bana bir iş bulmuş. Herkes bana yardım etmek istiyor zaten.»

«Kızmayın, Franziska,» dedi Patrick, «her şeyi yeniden yoluna sokacağım. Ayrıca size yardım etmek istediğimi nereden çıkardınız? Ben, gerçekten kendime bir yardımcı arıyorum.»

Patrick'in üzerinde lacivert gemici kazağı ve haki renkli pantolon vardı, *denize açılınca bunlar giyiliyor herhalde teknede; umarım benim için de giyecek bir şeyler vardır, büyük yolculuk için giysiler.*

«Kramer'den intikam almaktan vazgeçmeniz iyi oldu,» dedi Franziska.

Patrick bir yudum viski içmek üzereydi ki, içini çekerek bardağı tekrar masaya koydu. «Vazgeçtiğimi kim söyledi?»

Franziska, ona baktı, kamaradaki masanın arkasına, *yine o Pavone bakışları, çiçeklerin arkasından gelen, odak noktasında her şeyin eridiği o kötü bakışlar; ama Kramer yokken böyle bakabiliyor ancak; Kramer düğmelerini koparırken ise yere bakıyor; bakışlarıyla oynadığı, bir tiyatro sanki, belki de ayna karşısında çalışıyordur.* Kramer'den duyduğunu söylememek için kendini zor tuttu, *«Beni öldürmek istiyor», demişti Kramer, «ama bunu hiçbir zaman yapmayacak»,* bunun

yerine şöyle dedi: «Çoktandır, Kramer'den intikam almaya hakkınız olmadığını söylemek istiyordum size. İspiyonculuğu yapan sizdiniz. Kramer, sadece ortam hazırlamıştı ispiyonunuza.»

«Ah,» dedi Patrick, kibirli bir tavırla, «çok akıllı bir kadınsınız.»

Patrick'in arkasındaki lumbozdan, yuvarlak bir kesit halinde gece görünüyordu, Büyük Kanal'ın lambalarından biriyle aydınlanan gece. Franziska, teknenin sessizce kımıldayışını hissedebiliyordu.

«Bunu hiç düşünmedim mi sanıyorsunuz,» diye sordu Patrick. Sonra suratını ekşitti: «Tabii; bizi davranmış olduğumuz gibi davranmaya zorlayan kötülüğün hiç suçu olamaz. Biz, sadece biz, suçluyuzdur. Her şeyden kendi vicdanımız sorumludur. Vicdan, dünyadaki tüm akıllı ve ahlâk yanlısı kadınlar için eşsiz bir konudur. İnsan, vicdan konusunda gevezelik edebildiği sürece, kötülüğün gözünün içine bakmak zorunda kalmaz.»

«Sizi suçlamak istemedim, Patrick» dedi Franziska. «Haklısınız; insan, kötülüğün tabiatı hakkında pek az şey biliyor. Ama şeytan hakkında bildiğim tek şey varsa, bu, onun suçsuz olduğudur.»

«Şeytan hakkında benim bildiğim,» diye atıldı Patrick bilinçsizce, «onun yok edilmesi gerektiğidir.»

Franziska, onun heyecanını hissedebiliyordu, adam eliyle bardağı sıkıca kavramıştı. *Şeytanı yok etmek istiyorsa niçin burayı terk ediyor; şeytanın yeniden doğuşunun adı Kramer,* sıkılı elin gevşediğini gördü, sanki spazm geçiriyormuş gibi. *Gelip geçici nöbetler bunlar, Kramer onu öldürmüş, her şeyi anlıyo-*

rum artık, Kramer onun için her şey, kaderi ve sabit fikri. Ben de ona ahlâktan bahsettim, gerçek ve aptalca bir ahlâktan; gerçek aptalca olabilir; ama yorgunluk, kaderine boyun eğmişlik, sabit fikir yüzünden aniden bilincini kaybetme eğilimi var Patrick'te. Yaşlı, tek dişi kalmış bir şeytanı, şu yaşlanmış cellat albinoyu öldürme isteği bir sabit fikir halini almış onda. Yine de burayı terk etme isteği alt ediyor Patrick'i. Bu istek, Cuma günü Milano'da Biffi'de Herbert'in karşısında otururken beni de alt etmişti. Herbert'le savaşmanın ne kadar anlamsız olduğunu kavramıştım çünkü birden. Insan, en önemli kararlarını belki de her şeyden vazgeçtiği böyle anlarda veriyor.

«Cumartesi öğleden sonra Pavone'de yanımda oturan adamı hatırlıyor musunuz,» diye sordu Patrick.

Franziska, başını evet anlamında salladı.

«Adam, Interpol'ün İtalya Bürosu'ndan bir memurdu,» diye devam etti Patrick. «Kramer'i ihbar ettim.»

Franziska kulak kesilmişti. «Öyleyse Kramer'e karşı kişisel bir harekette bulunmaktan vazgeçmeye karar vermişsiniz bile çoktan.»

«Evet,» dedi Patrick. «Ama işler yolunda gitmedi.»

Franziska'nın soru soran bakışlarına karşılık olarak şöyle yanıt verdi: «Adam açık sözlüydü.» Durakladı. «Daha doğrusu, önceleri pek değildi. Bazı kaçamaklar yaptı, bahaneler uydurdu, örneğin Kramer'in kimliğinin iyice kontrol edilmesi gerektiğini, bunun haftalar sürebileceğini söyledi. Sonunda işin böyle yürümeyeceğini görerek, Kramer ile aramda

geçmiş olan her şeyi anlattım ona. Bu adamı, tereddütlerinden kurtardı, diyebilirim.» Patrick, tekrar durakladı.

«Anlıyor musunuz?» diye devam etti bir an sonra. «Bir ispiyoncu ve Kramer'e karşı tanıklık yapabilecek tek insan olduğumu öğrenince, bütün tereddütlerinden kurtularak, bana, Kramer'in varlığından tabii ki haberleri olduğunu anlattı. Benim de amacım, ona bunu anlattırmaktı.»

Franziska, Patrick'in arkasındaki lumbozdan görülen ışığın, yani Büyük Kanal'ın lambalarından birinin, tekne hareket ettikçe nasıl da yerinden oynadığını seyretti. Işık, sallanan bir oval içinde dönerek başlangıç noktasına geliyor, sonra yeniden harekete başlıyordu.

«Uzun sözün kısası -Kramer'in kilit noktalardaki adamları çok güçlü; o kadar güçlüler ki, İtalyanlar, Alman istihbaratına tek kelime bilgi gitmemesi için talimat almışlar. Kramer'in tutuklanması, İtalyanlar için büyük bir skandal anlamına geliyor.»

«Kramer de bunu gizlemiyor,» dedi Franziska.

«Alman makamlarından Kramer'in teslim edilmesi hakkında çok sert bir istek gelirse, onu Almanya'ya iade edeceklerdir. Ama önce, Almanya'da görülecek bir mahkemede İtalyanlar'ın söz hakkı olmayacağı açıklanacaktır. Mahkeme tabii ki çok uzun zaman sürecektir. Memurların bir memuru yargılaması. Trajik bir biçimde yoldan sapmış bir meslektaşları üzerine konuşacaklar, ne olursa olsun eski bir meslektaşları. Bunları bana şu Interpol'den olan adam anlattı. Ses tonu, diyebilirim ki, buz gibi kusursuzdu; bir ispiyoncuyla hangi tonda konuşu-

lursa öyle. Memurlar ordusu, soğuk ve mesafeli, benim gibi başkalarını karalayan bir alçağa dersini vermek isteyen; Kramer de onlardandı; o, koşulların kurbanıydı, oysa ben... neyse, bırakalım bunları. Adam, Kramer kendini kurtarmayı başarırsa elden hiçbir şeyin gelmeyeceğini de ima etti. Daha ben onunla konuşurken, onun Kramer'in kilit noktalarındaki adamlarına nasıl yapıp da uygun bir uyarı verebileceğini düşündüğünü biliyordum.»

Patrick, bunları sakin, hafifçe alaylı bir ses tonuyla anlatmıştı. Bir sigara yaktı, sonra, Franziska'yı unuttuğunu fark ederek, ona da bir tane ikram etti, ama Franziska başını salladı. Patrick devam etti: «Küçük oyunbozanlığımın sonucu ne olacak, biliyor musunuz? Belki de, Venedik'i Kramer'den kurtararak büyük bir hizmet görmüş olacağım. Onu buradan atacaklar. Belki Napoli ona kucak açacak. Napoli ya da Buenos Aires, veya İskenderiye.»

«Yeter, vazgeçin artık, Patrick,» dedi Franziska, «bütün bunların sizin hikâyenizle bir ilgisi olmadığını görmüyor musunuz?»

Patrick onu dinlemiyordu; Franziska ondaki sinirliliği fark etti, ama bu izlenim, Patrick tekrar konuşmaya başlar başlamaz kayboldu: «Siz Pavone'ye girdiğinizde bizim sohbetimiz çoktan bitmişti; çok da güzel görünüyordunuz Franziska; içeri girişiniz bir olaydı; siz fark etmediniz bunu belki, ama fark edenler oldu; önceki günün öğleden sonrası, inanın bana. Bundan fazlasını fark eden tek kişi ise bendim.»

«Neyi fark ettiniz peki, Falcı Bey,» diye sordu

Franziska. Sesine vermek istediği hafif tonu tutturamamıştı. «Ben, sorunları olan bir kadındım, sorunları ve endişeleri.»

«İnsanları nasıl gözlediğinizi seyrettim» diye yanıtladı Patrick. Sonra düzeltti: «İnsanların nasıl da içini gördüğünüzü. İnsanlar için iyi bir bakışınız olduğunu gördüm.» Birden ciddileşti. «Öyle anlar olur ki, içimde birşeyler kımıldamaya başlar. Sonra gerçekten falcılar gibi ileriyi görürüm. Önceki gün öğleden sonra, Pavone'de sizi izledim; endişeleriniz olduğunu fark ettim mi bilmiyorum, o an sizi Kramer ile benim meselemin içine sokmak isteyip istemediğimi de bilmiyorum; ama sizi izledim, siz insanları gözlerken; ve birden kim olduğunuzu anlayıverdim.»

Franziska, öne eğildi ve gergin bir biçimde ona baktı, *şimdi sırrını öğreneceğim, benim peşimden koşturmasının nedenini, beni kendi hikâyesinin içine çekmesindeki kararlılığını,* neredeyse bütün vücudu gerilmiş, kocaman bir kulak halini almıştı ki, Patrick'in sesi duyuldu.

«Siz, bir tanıksınız.»

Franziska, cümleyi algılar algılamaz ayağa kalkmak istemişti; onu engelleyen, zıplayışının ani ve fiziksel acısıydı; beyni onu bu zıplayışa zorlamış, bu zıplayışın ölçülemeyecek kısalığında sinirlere ulaşan uyarıyı değerlendirmişti.

Aynı anda güvertede ayak sesleri duyuldu. Franziska, Patrick'in sigarasını söndürdüğünü gördü; belki de liman belgelerini getirdiler, diye düşündü, ama sonra merdivenden inen şekilsiz, rengi belirsiz trençkotu tanıdı. Hem de hemen. Bu, Kra-

mer'in trençkotuydu.

Fabio Crepaz, Akşama doğru

Massari, Fabio'nun çalışına hiçbir şey diyememiş, değneğini Fabio yüzünden bir kere olsun nota defterinin kenarına vurmamıştı. Fabio da elinden geldiğince 'concitato' çalmaya çabalamıştı; bir ara duygusal çaldığı şüphesine kapılmıştı. Çalışı bugün sert, dinç, neredeyse kuruydu. Havasında olmadığı zamanlar nasıl çalarsa, öyle çalmıştı bugün. Havasında olmadığı zamanlar, Fabio, teknik açıdan kusursuz ve tümüyle şefin isteğine uygun çalardı. Onun her böyle çalışında, Massari'nin biraz olsun hayak kırıklığına uğradığı, gözünden kaçmazdı. Teknik açıdan kusursuzluk, duygunun azıcık kabaca verilmesi kadar sevilmiyor, diye düşündü Fabio, ama bugün böylesine dinç ve ayık isem, bu benim suçum değil. Monteverdi'nin operası bile onu ısıtmamıştı bugün; değerini çoktan kanıtlamış olan müzik değil; ama Fabio, Orpheus Efsanesi'ne şüpheyle yaklaşılabileceğini, efsanenin bazı bakımlardan aptalca olduğunu itiraf etmek zorunda kalmıştı kendine. Boşalan orkestra salonundan ayrılmadan önce, kendi kendine, bir efsaneyi eleştirmenin mümkün olup olmadığını sordu. Efsaneler de ağaçlar, dağlar veya bulutlar gibi doğa olayları değil miydi? Saçma, diye düşündü Fabio, efsaneler günün birinde insanlar tarafından yaratılmışlardır. Bir çiçeği eleştiremem, diye aklından geçirdi, ama Orpheus'un Eurydike'ye kavuşmak isteyip de onu ye-

raltından kurtaramayacak olması, eleştirel bir gözle incelenebilir. Nesnel bir açıdan ele alındığında, bu koşul aptalca bir zorlamaydı, uyanıklığın en yüksek düzeyde olduğu bir yerde, kendisine körü körüne inanılan bir Tanrı'nın anlamsız zorlaması. Her şeyden önce şu Tanrılar! Yapıt diye sundukları, kendilerine sınırsız inanç sağlayacak şeyler değildi. Yer yer, teknik açıdan bile yetersiz noktalar vardı. Böylesine asice bir ayıklık içine girdiğinden, güldü Fabio. Orpheus Efsanesi'nde varılan mantıklı ama hatalı sonuçlar, insan işiydi; kendilerine kayıtsız şartsız itaat edilmesini isteyen Tanrıları, insanlar düşüncelerinde yaratmışlardı, kendini beğenmiş Tanrıları; sonunda da, kendisine yaptığı her şeyin iyi olduğunu söylettikleri tek Tanrı'yı. Ama belki de Tanrı'nın düşüncesi tamamen farklıydı, bu da düşünülebilirdi; belki hiçbir şeye eleştirel gözle yaklaşamamak, Tanrılara veya Tanrı'ya haksızlık olurdu -Fabio, kendisini ayıklığından kurtaran düşüncelere gitgide daha fazla dalıyordu-, belki de Tanrı, kendisini öven ilâhileri dinlemekten çok, yarattıkları üzerine yazılan eleştirileri okumak istiyordu. Fabio'ya göre, Tanrı'nın yadsınması mümkün değildi, ama eleştirilmeye hazır olmayan bir Tanrı'nın olabileceğini düşünemiyordu Fabio.

Monteverdi, müziğiyle bunu çok iyi ifade etmişti. Onun açısından, Orpheus, Tanrısal anlamsızlığın trajik bir kurbanıydı. Bu yüzden, diye düşündü Fabio, öbür gün, sabah yapılacak genel provada ve akşamki galada, bugünkü gibi sert ve ayık çalmayacağım. Monteverdi, yaylı sazlara, insanların acılarını ifade etme görevi vermiş; ümitler, kısa zaferler

ve avunma için iki kornet, dört trompet ve dört trombon var, ya da 'alla francese' olarak şu iki küçük keman. Vazgeçmişlik, şikâyet etme, trajedi hep yaylılara bırakılmış; yalnızca bir kere zafer yaşamamıza izin veriliyor, o da çok sessizce, pianissimo olarak on beş çift ölçü; bu sinfoniettanın müziği, Orpheus ve Eurydike, Gölgeler Nehri üzerinden kaçabilsinler diye, Ölüler Diyarı'nın arabacısı Charon'un uykusunu getiriyor. Tanrıları kandırmak için bir pianissimo, diye düşündü Fabio, işte belki de Aldo'da olmayan şey buydu; on beş çift ölçüsüyle, o, nehrin denize döküldüğü yerlerde dolaşırken, onun gri renkli gölgeler nehri üzerinden kurtulmasını engelleyen görünmez yaratığı kandıracağı bir melodi.

Demirden perde indirilmiş ve Fenice'in seyirci salonu kararmıştı. Fabio, sadece locaların ana hatlarını seçebiliyordu, bir de sehpalar üzerinde yanan orkestra lambalarının, orada burada altın yaldız işlemeler üstünde yaptığı yansımaları. Ortalıktaki toz kokusu, kulisin, eski ihtirasların parfümünün, inceliğin ve zarafetin kokusuna karışıyordu. Fabio, tiyatrodan ayrılmadan önce, kemanını kutusuna koyarak nota sehpasının yanına bıraktı. İki saat içinde akşamki gösteri başlayacaktı. Böyle dakikaların ardından, tiyatronun önündeki meydanda yaşam, ona hep alışılmadık gelirdi.

Otomat restoranlardan birinde ayakta bir şeyler atıştırdı, sonra ortalıkta dolanıp vitrinlere baktı, hiçbirini satın almadan tezgâhlardaki kitapları karıştırdı, sonra Ugo'ya giderek bir kadeh kırmızı şarap içti. Gitmek için arkasına dönecekti ki, birisinin

kolundan tutup çektiğini hissetti. Daha evvel görmüş olduğu bir kadının yüzüne bakıyordu, çok şaşkındı. Ugo'nun Barı'ndaki neon ışığının altında kadının gözlerinin rengi belli olmuyordu, ama bunun yerine, kötü taranmış saçların rengi, bir zamanlar mahkûm oldukları şekli hatırlatıyordu: Bir şiir dörtlüğünün şekli. Şiir dörtlükleri kulağa nasıl geliyorsa, bu dörtlük de öyle geliyordu: Kısa ve zorlayıcı. İçindeki her kelimenin bir diğerine bağımlı olduğu göz önüne alınırsa, bu dörtlük bağımlılığın bir simgesiydi. Fabio, bu dörtlükteki kelimelerin anlamını kavrar kavramaz, koluna dokunmuş olan kadın, konuşmaya başladı.

Franziska, Akşama doğru

Ani bir düşünceye uyarak, Franziska kamaraya giren Kramer'i değil, Patrick'i izledi, kararlı ve bitirici bir hareketle sigarasını söndürdüğü andan itibaren. Bunun ardından Patrick, vücudunun duruşundaki zor fark edilen sinirlilikle başını kaldırarak Kramer'e baktı, *eğer yanılmıyorsam şaşırmadı, evet, kesinlikle yanılmıyorum, Kramer'i bekliyordu.*

Kramer merdivenin bitiminde durdu, şekilsiz ve rengi belirsiz trençkotuyla, büyük, beyaz, alçı yüzlü, kirli betondan bir heykel gibi, Patrick şimdi ateş edecek, fırsat bu fırsat, *şimdi ateş edecek ve alçı maske un ufak olacak.* Sonu gelmeyen bir saniye boyunca maskeye baktı un ufak olmasını bekleyerek, ama maske un ufak olmadı, bunun yerine kamara lambasının ışık dairesi içine girene kadar yaklaştı.

Franziska, Patrick'ten bir harekette bulunmasını bekledi, sonucu belirleyici bir harekette; ama Patrick kımıldamadı. Franziska sadece onun sinirliliğini alaycılıkla örtmeye çalışan sesini duydu.

«İyi akşamlar, Kramer,» dedi Patrick, «bu ne sürpriz!»

Kramer, onu dikkate almadan, sağ eliyle trençkotunun sol kolunu sıvadı, ama saate değil, Franziska'ya baktı: «Saat yedi. Niçin Quadri'de değilsiniz?»

Terör, fazlasıyla belirgindi. *Kramer, yani sorgu makinesi.* Franziska, gülmek için kendini zorladıysa da, gerginliği geri getiren Patrick oldu; Patrick'in korkusu, sığ bir derenin suları gibi, kamara masasının kahverengi tik ağacı kaplaması üzerinden akıyordu; kelimelerden oluşan bir su birikintisi. «Bayanı ben tuttum,» dedi, «aksi takdirde gelirdi, eminim.»

Franziska, hâlâ tahta sırada oturuyordu, laflarıyla onu ve Kramer'i vızıldayan sivrisinekler gibi rahatsız eden Patrick'e kaçamak bir bakış fırlattı. *Ah şu adi herif, korkak köpek, şu anda burada Kramer ile baş başayım aslında,* yalnız olduğunu hissetti, Kramer'le yalnız başına. *Patrick, söyleyeceğini zannetmediğim bir şey söyledi de duymadım mı acaba? Beni böyle açık açık teslim edebileceğini aklım almıyor.*

Kramer, hâlâ Patrick'e bir an olsun bakmamıştı. «Bu sabah Mercerie demiştim kendi kendime,» dedi Franziska'ya, «geldiniz.» Bunu gururlanarak değil, lakaytlıkla söylemişti, saptamalarda bulunup, bunları hayali bir rapora ekliyor gibiydi. «Öğleden sonra sizi takip ettirmedim, O'Malley'in teknesini gö-

zetletmem yeterliydi.» Başıyla Patrick'i işaret etti. «İlişkiniz henüz bitmemişti, bunu biliyordum. Size önkoştuğum şartlar altında, kaçabilmeniz için en büyük şansınız bu tekne olacaktı.»

Franziska'ya doğru eğildi. «Hemen hemen gerçek olamayacak kadar küçük bir şansmış, değil mi,» diye sordu, «gerçek olamayacak kadar da güzel.» Birden kafasını sallayan bir memur şefkatine büründü, bir çocuğa ders veren iyi niyetli bir katil: «İlerisi için aklınızda bulunsun: Böyle bir şans bir daha gelmeyecek.»

«Hangi ilerisi için,» diye sordu Franziska. «Bana uygun gördüğünüz gelecek için mi?»

O an, kamaranın içinin oldukça sıcak olmasına rağmen paltosunu çıkarmadığını fark etti. *Artık çıkarmanın bir anlamı yok, yolculuğa çıkmıyorum, birazdan ayağa kalkıp Kramer ile gideceğim,* çok azını içtiği viski bardağına baktı, buz tamamen erimişti, *belki de içtiğim bir yudum viski yüzünden böyle sıcak bastı, kalanını içmeyeceğim.*

«Bir yudum viski alır mıydınız,» diye sordu Patrick, Kramer'e dönerek. «Oturun hele bir; sakin sakin konuşalım.»

Yine sivrisinek vızıltısı, durumu kurtarmaya çalışıyor, birdenbire anlayışlıyı, sakin kafayla düşünebileni oynamaya başladı, her şeyi akılcı bir ölçüte indirgedi; akıllı, insancıl bir common-sense İngiliz.

«Sizin şu İngiliz Malı alkollü zıkkımlarınızdan hiç hoşlanmam,» dedi Kramer, «sakin konuşmalarınızdan da -Interpol'den Quarini ile görüşmüşsünüz.»

«Alkollü zıkkım değil,» dedi Patrick,

«O'Malley'in eski özel viskisidir bu.» Franziska, Patrick'i dikkatle izlemeye koyuldu, çünkü birden onun oyuna katıldığı izlenimi uyanmıştı içinde, ama Kramer'in bilgilendirilmiş oluşundan etkilenmişe benzemiyordu. Topu yakaladı. «Doğru,» dedi, «Quarini ile konuştum. Bu yüzden de her şeyden vazgeçtim. Yola çıkıyorum Kramer, bu bayanla birlikte.»

Kramer, aniden masanın dar kenarındaki sandalyeye oturdu; şimdi Franziska ile Patrick'in arasındaydı. «Lanet olsun, burası çok sıcak,» dedi ve terini sildi. «İşte şimdi bana o öve öve bitiremediğiniz meşhur biranızdan getirebilirsiniz, O'Malley.»

Patrick başını salladı, tam mutfağa gidecekti ki, Kramer onu bir el hareketiyle durdurdu. «Olmaz,» dedi düşünceli düşünceli, Patrick'in söylediğini ciddiye almış gibi, *çok yorgun, yorgunluk biçimsiz trençkotundan akıyor, yorgun bir cellat ve albino, benim kadar yorgun*. Franziska, Kramer'in, «Siz gidebilirsiniz,» dediğini duydu, «ama bayan burada kalacak. Sizden korkmuyorum O'Malley. Ancak o, beni rahat bırakmayacak birisi. Böylelerini tanırım.»

Franziska onun alnındaki teri gördü, *demek yalnız yemek yerken terlemiyor, burası da cehennem gibi sıcak aslında, Kramer ile benim paltolarımız da sırtımızda, ne de olsa birazdan gideceğiz*.

«Siz beni sadece öldürmek istiyorsunuz» dedi Kramer, Patrick'e, «ama bunu isteyen pek çok kimse oldu; aralarından bazıları için 'acaba yapar mı?' diye düşündüğüm dahi olmuştur.» Hâlâ Patrick'e bakarken parmağını kaldırdı ve Franziska'yı gösterdi. «Ama bu,» dedi, «bu beni öldürmek istemiyor.

Onun istediği benim işimi bitirmek.» Yüzünde sinsi bir gülümseme dolaştı. «Beni basit herhangi bir katil gibi mahkemeye çıkarmak, küçük bir katilden, bir hapishane kaçkınından başka bir şey olmadığımı kanıtlamak istiyor; çünkü beni insanların hafızasından silmenin tek yolu, bir hapishane kaçkını olduğumun kanıtlanmasıdır, ya da iyileştirilecek veya yargılanacak bir hasta olduğumun gösterilmesi. İşte o, bunu istiyor. Onun hakkında yanılmış olamam.»

«Belki haklısınız,» dedi Patrick, «ama o da vazgeçti. Ben kefilim.»

Patrick dışarıya çıktı. Franziska, onun mutfaktaki buzdolabını açışını ve cam şişenin şıkırtısını duydu. Başını kaldırarak Kramer'e baktı, bakışları karşılaştı, gözleri öylece kalakaldı; Franziska'nın da Kramer'in de gözlerinden kararlı bir yorgunluk akıyordu, donmuş bakışlarıyla birbirlerini tanıyor ve tartıyorlardı; iki can düşmanının karşılaşması, sessizce anlaşmasıydı bu; şeytani meleğin cehennemi sıcak kamarasında buz gibi; can düşmanlarının kurduğu komplodaki sert yorgunluk.

Patrick, elinde bir şişe bira ve bir bardakla geri geldi, cebinden çıkardığı açacakla şişeyi açtı, şişeden biraz gaz çıktı.

Franziska, Kramer'in yüzündeki açgözlülüğü gördü, adamın alnından adeta terden oluşmuş dereler akıyordu, *içtikten sonra yine aksıracak mı acaba, şu gastrit aksırması?*

«It tastes so clean, it tastes so cool,» dedi Patrick, «O'Malley's beer from Liverpool.» Bardağı doldurmak için durdu. «Bu kafiyeli cümleyi ben bul-

dum Kramer; böylece babamın birasının satışı arttı.»

Kramer'e bardağı uzattı. Ama Kramer hemen içmedi. Patrick'e bakarak sordu: «Ben, küçük, basit bir katil olmadım, değil mi O'Malley?» Neredeyse fısıldamıştı.

«Hayır, hayır,» dedi Patrick, «siz kötülüğün ta kendisisiniz.»

Franziska, ürpertiyle bira bardağını kaplayan buğuya baktı, o soğuk oluşuma. Kramer bardağı kaldırdı ve içti. Franziska'nın dikkatini dağıtan, Patrick'in tuhaf bir hareketi oldu; Patrick eliyle sağ cebinden bir şey çıkararak, ki bu, altın düğmeydi, masanın üzerine koydu. Düğme, bir göz gibi masanın üzerinde duruyordu, kötü niyetli, altından bir göz; o anda Kramer'in oturduğu sandalye devrildi, beyaz kartondan maske aşağıya doğru kayarak masanın kenarı hizasına geldi, fal taşı gibi açılmış küçük kırmızımsı gözler, tik ağacı masaya acıyla baktı; büyük, kırmızı, maske üzerine yarılmış ağız açıldı, bira köpüğünün kabarcıklarını kusmak istercesine; birbirinden uzaklaşan dudaklar etrafında bira köpüğünden bir çelenk oluştu; sonra beyaz maske, masanın kenarı arkasında kayboldu, bira bardağı kamaranın zemininde tembel tembel yuvarlandı.

Franziska, ayağa kalktı, ama hızlı değil, dikkatlice; masadan uzaklaştı ve yerde yatan Kramer'i gördü. Kramer yüzükoyun yatıyordu, hâlâ hareket eden sol bacağını dizinden bükerek kaldırmıştı, sonra bu bacağı da, yere, devrilmiş sandalyenin yanına bir külçe gibi düşerek hareketsiz kaldı.

«Giovanna, onu bana önce vermek istemedi,» dediğini duydu Patrick'in. Franziska, ona döndü. Patrick, altın düğmeyi tekrar aldı ve pantolonunun cebine soktu. Sakin sakin sandalyesinde oturuyordu.

«Striknin» diye açıkladı. Yüzünü buruşturmadı. «Başka bir deyişle: Fare zehiri. Her yerde satılıyor. Bir şişe de viski hazırlamıştım. Ama bunu birayla başaracağıma dair kendi kendimle bahse girmiştim. Kramer'in bira içmek için yanıp tutuştuğunu çok gördüm.» Soğuk bir zaferin geri planı önünde nesnel bir demonstrasyon yapıyor gibiydi; yüzü hareketsizdi, sadece sesinden, soğukluğun tadını çıkardığı belli oluyordu.

«Öldü mü,» diye sordu Franziska, «gerçekten öldü mü şimdi?»

«Kesinlikle,» diye yanıtladı Patrick. «Toprağı bol olsun. Daha doğrusu, toprağı değil de suyu. Adriyatik'e açılır açılmaz, ceplerine ağırlık doldurup güverteden denize atacağım cesedini. Onu kimse bulamayacak. Ardından ağlayacak biri olduğunu da sanmıyorum.»

Sustu. Ayağa kalktı. Kramer'in gövdesi, Franziska'nın yanına sokulmasına engel oluyordu. «Evet,» diye sordu, zafer kazanmışçasına, «Kusursuz cinayet dediğiniz bu muydu? Hani fırsatı kaçırmıştım? Hani 'buna benzer' bir şeyi yapamacak kadar bir dediği bir dediğini tutmaz birisiydim?» Franziska'nın hissedebildiği kadarıyla, sesinde biraz da nefret vardı.

Franziska, oturduğu tahta sıradan el çantasını aldı.

«Ah, keşke,» dedi, «keşke beni niçin bu işe bulaştırdığınızı bilebilseydim. Bunu hâlâ anlamış değilim. Akla yakın bir açıklama bulamıyorum.»

«Bir tanık arıyordum,» diye yanıtladı Patrick, «bunu size söyledim ya.»

«Bu, gerçeğin tamamı değil,» dedi Franziska.

«Tabii ki,» dedi Patrick, «gerçeğin tamamı bu değil. Gerçek olan, benim ileri görüşlülüğüm, size rastladığım, sizi takip ettiğim, Pavone'deki kâtiple konuşmanızı dinlediğim an. Alman olduğunuzu sonradan öğrendim, içinde bulunduğunuz durumu da siz bana anlattınız. Sizi tanıdım ve Kramer'i ayağıma, buraya, kamarama getirecek kişi olduğunuzu anladım. Harika bir kadınsınız, Franziska, o kadar ciddi, o kadar doğaldınız ki, benim hiçbir zaman başaramayacağım bir şeyi başaracağınızdan emindim: Kramer tarafından ciddiye alınmak. Ben, onun için, dikkate almadığı, ona rahatsızlık veren bir böcektim, sizi görür görmez ise işin ciddileştiğini fark etti. Sizi dünyanın öbür ucuna kadar izleyeceğini biliyordum, dünyanın öbür ucuna veya kamarama kadar. Hesaplarım doğru çıktı. Siz bir yemdiniz, Franziska, birinci sınıf bir yem.»

Franziska, ürpererek el çantasını vücuduna bastırdı. «Öyleyse bu benim suçum mu oluyor,» diye sordu. Kramer'e baktı; biçimsiz, rengi belirsiz trençkot, bir örtü gibi cesedin üzerine yayılmıştı, adamın kafasının arkasındaki beyaz saçlar görünüyordu.

«Dolaylı olarak,» dedi Patrick, «sadece dolaylı olarak. Her şeyi ben hesapladım. Sorumluluk bana ait, başkasına değil.» Franziska'ya baktı ve aniden dehşete kapıldı: «Gitmiyorsunuz, değil mi?»

Deniz yolculuğu falan olmayacak, Sicilya'da geçirilecek kış da, Riviera'da da kalmayacağım. Küçük şeytan tarafından altına bulanmış bir Riviera hamileliği olmayacak, birinci sınıf yemlik hizmetleri için tatlı hayat maaşı yok, bir cinayete yardım ettiğim için Liverpool biralarının gelirine ortak da olmayacağım.

Patrick, onun kararlılığını fark etmişti. Onu överek gitmesini önlemek istedi. «Hakkınızda neredeyse her şeyi biliyorum, Kramer,» diyerek Franziska'yı taklit etti. «Siz bir katilsiniz Kramer ve bir katil olduğunuzu biliyorsunuz.» Alaycı bir tonda devam etti. «Tuzağıma nasıl düştüğünüzü görmek nefes kesiciydi. Her şeyin böylesine hızlı ve yolunda gideceğini tahmin etmemiştim doğrusu. Hele Kramer nasıl da ciddiye aldı sizi -oh, kusursuzca hazırlanmış bir tuzaktı!»

Franziska, gitmek üzere arkasını döndü. *Dışarıda beni bekleyen bir tehlike yok artık. Yine özgürüm.*

«Fakat neyiniz var,» diye sorduğunu duydu Patrick'in. «Onun ölümüne üzüldünüz mü yoksa?»

Franziska, tekrar Patrick'e döndü. Onun, cesedin başında durduğunu ve her şeyi kavradığını gördü. Franziska onu terk ettiği için, Patrick yaptığı işin anlamsızlığını kavramıştı. Kramer için üzülüp üzülmediğini bilmiyordu Franziska, ama Patrick'i yargılamak zorunda kalıp da yanlış insanı öldürdüğünü görmesi, onu üzmüştü. *Bu cinayet için Patrick'in cehennemde yanacağını sanmıyorum; yalnızca bir yanılgı idi, ama onu hayatının sonuna kadar yalnızlığa mahkûm edecek büyüklükte bir yanılgı. Öldürürken kördü, şimdi ise gözleri açıldı.* Adamın yüzünde yalnızlığın yavaş yavaş belirmeye başladığını gördü, bütün geleceği-

ni apaçık görebilme cezasına çarptırılmış gibiydi Patrick'in gözleri. Gözlerinde, her mahkûmda görülen boş bakışlar vardı. Franziska, sessizce dışarıya çıktı.

Ama dışarıda, soğuk, sisli havada pek de zavallı hissetti kendini. Daha önceki mide bulantısı değildi bu, bütün vücudunu saran bir zayıflıktı. *Saat kaç acaba? Kramer merdivenden ineli beri, en fazla yarım saat geçmiştir, yedi buçuk olmalı, akşamın başlangıcı.* Accademia Köprüsü üzerinde insanlar yürüyordu, *nereye gideceğim şimdi, herhangi bir otele mi? Yoksa yola çıkma vakti geldi mi? Sonunda Venedik'ten dışarıya; özgürüm, beni engelleyen kimse yok,* herhangi bir karara varmak için çok güçsüz hissetti kendini. Arkasında Gritti Oteli'nin parkının bulunduğu duvara kadar gidebildi, birkaç dakikalığına duvara yaslanarak köprüden gelip geçen insanları seyretti. İnsanlar köprüye çaprazlama yaklaşıyor veya uzaklaşıyorlardı, böylece, hareket ettikleri yöne göre, teknelerin yanaşmış olduğu merdivenli köşeyi sağlarına veya sollarına alıyorlardı, zemini büyük taş bloklarla kaplı köşeyi. Teknelerin yanaştığı yer, köprünün yanındaki ölü bir köşeydi, *aşağıda teknede yatan ölünün köşesi, yüzüstü yatarken, ben onun kafasının arkasındaki beyaz saçları seyrederken, ne kadar da insana benziyordu. Bir insan gibiydi, ben de onun öldürülmesine yardım ettim.* Franziska, yanından geçen insanların, kendisine baktığını fark etti, *çok garip davranıyor olmalıyım, burada gece gece, duvara dayanmış; yola devam etmeliyim, yoksa birisi gelip neyim olduğunu, rahatsız olup olmadığımı soracak, ya da bir grup genç beni bir sürtük zannedip dalga geçecek.* Du-

var boyunca yürüdü yavaşça, *tamam, oluyor, kendimi toplamalıyım, herhangi bir otelin lobisine oturup, ne yapacağımı düşünmeliyim, en azından ihtiyatsızlık yüzünden işlenmiş bir cinayet olduğunu anlatsam dahi, bütün mahkemelerden beraat ederim. Patrick'i küçümsemek benim ihtiyatsızlığımdı, ama yine de hakim başını sallayıp beni salıverecektir, oysa gerçekten ihtiyatsızlık mıydı, onu bile bilmiyorum, belki daha fazlasıydı, belki bilinçaltından bir istek, beni iki gün boyunca Venedik'te oraya buraya sürükleyen bir öldürme güdüsü. Oysa böyle yapmak yerine önceden kararlaştırdığım gibi Cumartesi geceyarısı buradan ayrılabilirdim. Bütün bunların tuzağa düşmemle veya tesadüfle ilgisi olduğunu sanmıyorum. Oyuna ben katıldım, Kramer'i öldürme isteğim, kaçma isteğimden daha büyüktü. Ama niye, niye?* Franziska, bu sorunun cevabını hiçbir zaman bulamayacağını biliyordu. *Belki günün birinde bunu bana bir açıklayan çıkar. Yüzüstü yatan, bana kafasının beyaz saçlarla kaplı arkasını gösteren adamın, hayatımı nasıl etkilediğini açıklayan birisi.*

Sisle kaplı Campo Morosini'nin açıklık yerinde ürperdiğini hissetti. Sisin arasından evler görünüyordu, karanlık evler, ışıklı evler, bir kilise; bir de lokalin üzerindeki neon ışıklar. *Hiçbir zaman karşı tarafa geçmeyeceğim. Başka şeyler düşünmek için kendimi zorlamalıyım.* Çocukluk günlerinin bir anısı gözlerinin önüne geldi, *dokuz yaşımdayken bale dersleri alırdım, ders saatleri arasında annem benimle birlikte çalışırdı. Düren'deki orta halli evimizde önümde durur, pozisyonları ve duruşları gösterirdi bana; bir ev kadınıydı, ama bale duruşlarını hatırlıyordu, dokuz yaşındayken o da bale dersleri almıştı çünkü. Birçok genç kız gi-*

bi, kirada oturduğu evinin kadını olmadan önce o da, küçücük bir umut beslemişti; bombaların altında ölmüş, beraber yaşadıkları küçük memur sağ kalmıştı; şu an hayatta olsaydı, nereye gideceğimi bilirdim; canlıydı, neşeli ve ciddi; bale pozisyonlarını denemişliği vardı, onun önünde durur, bir elimle, tırabzanı tutar gibi, dolaba tutunurdum, üzerimde pamuklu uzun bir külotlu çorapla kırmızı bluzum olurdu, küçük bir kızdım o zamanlar, ciddi görünüşlü, ciddi bir rüyayla meşgul. Annem saçlarımı at kuyruğu yapar, büyük mavi bir lastikle bağlardı, sonra sıra birinci pozisyona gelirdi, ayakların ikisi de bir çizgi üzerinde olacak şekilde yanlara doğru açılırdı, birinci pozisyonda sol bacağımı öne itmem gerekirdi; hayır, bir daha, derdi annem, dizini kırmayacaksın. Ben de bacağımı çeyrek bir daire çizerek sol yana açardım, ayağının burnu dışarı bakacak, derdi annem, bacağımı geriye doğru çekerdim, sonra işin en zor olan yanına sıra gelirdi, bacağımı vücuduma doğru geriye çekmek; dizi kırmadan bacağı arkadan öne almak, yani klasik balenin birinci pozisyonuna dönüş. Franziska, birden Campo Morosini'nin öte yanına geçmiş olduğunu fark etti. *Tanrım, tüm meydan boyunca bale yaparak mı ilerledim yoksa?* Bu, bir yanılsamaydı, yavaş, dikkatlice ve hafiften yalpalayarak meydanı bir kenarından diğerine geçmişti aslında, *ama artık devam edemeyeceğim,* o anda hemen önündeki bir barın girişini gördü, camlı kapının üzerinde neon ışık yanıyordu; içeri girmeden önce kapının tokmağını bir süre sıkı sıkı tuttu.

Onu hemen gördü. Adam, tezgâhın önünde diğer erkeklerin arasında, ama yalnız başına oturuyordu. Franziska hiç çekinmeden ona doğru ilerle-

di. Onu profilinden, Canadienne mantosundan, daha doğrusu her şeyinden tanımıştı. Adamın koluna dokunurken, yüz yüze geldiklerinde ona ne söyleyeceğini düşünüyordu. Çok kolaydı aslında, bugün öğleden sonra kendisini yolculuklarda yanına almasını rica eden genci hatırlaması yeterliydi; çok basitti ve hatırladı o da; tabii, diye düşündü, bir yabancıyla konuşmak gibi alışılmışın dışında bir işi mazur göstermenin tek yolu var: Ondan bir şey rica etmek. Dehşetle, adamın kendisine doğru dönmesini seyretti; şaşkınlıkla Franziska'ya bakıyordu; *ondan bir ricada bulunmalıyım;* aklına gelen ilk şeyi söylemeye karar verdi; bu, bir rica, bir dilenmeydi.

«Bana yardım edebilir misiniz,» diye sordu. «Bana bir iş bulabilirsiniz belki.»

Adam ona baktı. Gülümsemeden. Campanile'deki adamdı bu. Kendinden emin bir hareketle Franziska'yı kolundan yakaladı ve dik durmaya zorladı. Onu tezgâhın yanından duvar dibindeki sandalyelerden birine doğru götürdü. Bir süre çok hareketsiz, çok dik oturdu Franziska.

Yaşlı Piero, Gecenin sonu

Sazlığın bıçakları, rosa aptal, ışıkta donuyorum, bir çocuğu olsun isterdim, soğuk sazlıkta, herhangi birinden, kadının ölmesini, torcello'daki sazlıkta, yatakta ve çabucak, sandal o kadar hareketsiz ki, fabio için hiçbir şey istemem, yılanbalıkları hâlâ uyuyor, sadece kemanını, torcello'nun sazlığı, dilediğince çalsın, donmuş ve sıcak, onlara para veriyor, beyaz ışıkta, balık tutmamın parası, donmuş

olarak bekliyorum, yılanbalıklarından gelen para, donmuş ve sıcak, paludi'nin altını, soğukta pusuya yattım, Tanrı adına, sazdan bıçaklar arasından, beni bulacaklar, Tanrım sen büyüksün, beni mestre'ye götürecekler. Soğuktan donuyorum.

Schmidt'den Celan'a, Beckett'den Sartre'a, bir dizi önemli yazarın savaş sonrası Almanya'sında tanınmasını sağladı.

1962 yılında sinemaya da uyarlanan *Die Rote* (Kızıl) yazarın ikinci romanıdır. 1972 yılında İsviçre vatandaşlığına geçen Andersch'in diğer önemli romanları arasında *Sansibar oder der letzte Grund* (Sansibar ya da Son Dayanak, 1957), *Efraim* (1967), ve *Winterspelt* (1974) sayılabilir. Ayrıca, edebiyatın doğa manzaralarına yakınlığını vurgulamaktan hoşlanan yazarın, *Hohe Breitengrade oder Nachrichten von der Grenze* (Üst Enlem Dereceleri ya da Sınırdan Haberler, 1969), *Norden und Süden rechts und links* (Kuzey ve Güney, sağ ve sol, 1972) gibi, gezi izlenimlerini dile getirdiği metinleri bu türün en yetkin örnekleri arasında sayılırlar.

ISBN 975-545-007-6

Franziska, ilişkilerine tekmeyi basıp, kendini arayabileceği herhangi bir yere "yalnız gidiş" bileti aldı. Tesadüf, herhangi bir yer Venedik oldu. Kızıl saçlı kadını orada bekleyenler vardı. İşkencecisini öldürmeyi planlayan bir eşcinsel: Patrick. Patrick'in işkencecisi, Yahudi avı peşindeki eski bir Nazi: Kramer. Kemanına dönen, kırgın komünist militan: Fabio. Ve dört günlük öyküye karışan diğerleri...

"Almanlar'ın işkencesine direnebildim. Çünkü, sadist değil, öfkeliydiler. Karşılarında kurban değil, düşman görüyorlardı. Sadist için işkence bir amaçtır, bir sanat, bir incelik, bir çeşit keyif, cinsel tatmin. Ama Almanlar, ideolojileri ile ipnotize olmuşlardı. Beni, yok etmeleri gereken bir düşmandan ibaret görüp, üzerimde kaba şiddet uyguladılar. Direndim. Ta ki, Kramer sorguma girene kadar..."

Roman

